

A
NAPOK RÖMJEI
SZERZŐJÉNEK
ÚJ KÖNYVE

KAZUO ISHIGURO
NE ENGEDJ EL...

„AZ
ÉVTIZED
LEGJOBB
ANGOL
NYELVŰ
REGÉNYE.”

TIME

Kazuo

Ishiguro

Ne

engedj

el...

Anglia, az 1990-es évek vége

ELSŐ RÉSZ

Első fejezet

A nevem Kathy H. Harmincegy éves vagyok, és már több mint tizenegy éve dolgozom gondviselőként. Tudom, ez elég hosszú időnek hangzik, de igazság szerint azt akarják, hogy maradjak még nyolc hónapig, vagyis az évvégéig. Ez szinte pontosan tizenkét év lesz. Belátom, ez a hosszú idő nem jelenti feltétlenül azt, hogy fantasztikus gondviselőnek tartanak. Néhány kiváló gondviselőnek alig két-három év után búcsút mondtak. És tudok legalább egyet, aki tizennégy teljes évig működött, holott csapnivaló volt. Tehát nem dicsekedni akarok. Bár azt is tudom, hogy elégedettek a munkámmal, és végeredményben én is. A donorjaimmal mindig a vártnál kevesebb baj volt. Káprázatos gyorsasággal jöttek rendbe, és még a negyedik adományozás előtt is alig akadt, aki „nyugtalannak” minősült. Jó, mi tagadás, most talán valóban dicsekszem. De nekem sokat jelent, hogy jól végzem a munkámat, különösen az, hogy a donorjaim megőrzik a „nyugalmukat”. Megtanultam, hogyan kell bánni velük. Tudom, mikor maradjak mellettük, hogy lelket öntsek beléjük, és mikor hagyjam magukra őket; mikor hallgassam végig, és mikor intsem le a donort.

Igaz, ez nem olyan nagy dicsőség. Ismerek gondviselőket, akik éppilyen jól dolgoznak, és fele ennyi megbecsülésben sincs részük. Ha maguk is közéjük tartoznak, megértem, ha neheztelnek rám: a garzonlakásoméért, a kocsiméért, és legfőképpen azért, mert megválogathatom a gondozottaimat. Ráadásul hailshami diák vagyok, és ez néha magában is elég, hogy felbosszantsa az embereket. Na igen, Kathy H. válogathat, mondják, és persze mindig a magafajtaikat választja: hailshamieket, vagy olyanokat, akik a többi pompás birtokon nevelkedtek. Nem csoda, hogy jók az eredményei. Épp eleget hallottam ezt, maguk pedig nyilván még többet, és talán van is benne valami. De nem én vagyok az első, aki megválogathatja a gondozottait, és alighanem az utolsó sem. Különben is, gondoztam épp elég donort mindenféle helyről. Hisz ne felejtsek el, mire befejezem, már tizenkét éve dolgozom, és csak hat éve engedik, hogy válogassak.

Miért ne engednék? A gondviselő sem gép. Mindegyik donorért megtesz minden tőle telhetőt, de végül belefárad. Az ő türelme és energiája is véges. Így amikor megengedik, hogy válogasson, persze a magához hasonlókat választja. Ez természetes. Nem is bírtam volna ilyen sokáig, ha nem éreztem volna együtt a donorjaimmal minden pillanatban. Különben is, ha nem válogatok, hogyan jutottam volna megint Ruth és Tommy közelébe annyi év után?

Persze már egyre kevesebb donor maradt, akire a múltból emlékszem, úgyhogy gyakorlatilag nem is nagyon válogatok. Amint mondtam, sokkal nehezebb a dolgom, ha nincs mélyebb kapcsolatom a donorral, és bár hiányozni fog a gondviselői munka, úgy érzem, nem baj, hogy az év végén befejezem.

Mellesleg Ruth még csak a harmadik vagy negyedik donor volt, akit magam választhattam. Már kijelöltek mellé egy gondviselőt, és emlékszem, össze kellett szednem minden bátorságomat. De végül sikerült, és amint abban a doveri utókezelő központban viszontláttam őt, hajdani nézeteltéréseink, bár talán nem enyésztek el nyomtalanul, már korántsem tűntek olyan fontosnak, mint például az, hogy együtt nőttünk fel Hailshamben, vagy hogy olyasmiket tudunk és őrzünk emlékezetünkben, amiket senki más. Azt hiszem, azóta választok olyan donorokat, akikkel van közös múltunk, és ha csak lehet, hailshamieket.

Az évek során volt időszak, amikor megpróbáltam magam mögött hagyni Hailshamet, amikor azt mondtam magamnak, nem kellene ennyit foglalkoznom a múlttal. De végül felhagytam az igyekezettel. Ebben nagy része volt egy donornak, aki mellé gondviselői munkám harmadik évében kerültem; emlékszem, hogyan fogadta a hírt, hogy hailshami vagyok. Akkor esett túl a harmadik adományozásán, amely nem sikerült valami jól, és alighanem tudta, hogy többé nem jön rendbe. – Hailsham – nézett rám. – Lefogadom, gyönyörű hely volt – mondta, bár alig kapott levegőt. Aztán másnap reggel, amikor el akartam terelni a figyelmét, és megkérdeztem, ő hol nőtt fel, valami dorseti helyet említett, és arca addig nem látott grimaszba torzult a kiütések alatt. Láttam, el akarja felejteni minden áron. Hailshamról akar hallani.

Így aztán a következő öt vagy hat nap alatt elmondtam neki mindent, amit tudni akart; ő meg csak feküdt ott a testéből lógó csövekkel, arcán halvány mosollyal. És kérdezett a fontos dolgokról meg az apróságokról. A felügyelőinkről, arról, hogy saját gyűjteményes dobozunk volt az ágy alatt, a futballról, a métázásról, a főépület körül futó keskeny ösvényről, mely követett minden beszögellést és falmélyedést, a kacsászatatóról, az ételekről, a kilátásról a rajzteremből a mezőkre ködös reggeleken. Néha újra meg újra el kellett mondanom ugyanazt; amit alig egy nappal előbb meséltem, arról is úgy kérdezett, mintha még soha nem hallott volna róla. – Volt sportklubházuk? Melyik felügyelő volt a kedvence? – Először azt hittem, a gyógyszerek okozzák, de aztán rájöttem, hogy elég tiszta a tudata. Csakhogy nem egyszerűen hallani akart Hailshamról: *emlékezni* akart rá, méghozzá úgy, mintha ez lett volna a saját gyerekkora. Tudta, hamarosan bevégzi, és azért meséltetett el velem mindent, hogy mélyen a tudatába vesse, és akkor az álmatlan éjszakákon a gyógyszerektől, a fájdalomtól és a kimerültségtől talán elmosódik a határ az én emlékeim meg az övéi közt. Csak akkor fogtam fel, akkor értettem meg igazán, milyen szerencsések voltunk: Tommy Ruth, én, meg a többiek mind.

*

Ahogy kocsin járom az országot, még mindig sok mindent látok, ami Hailshamet juttatja eszembe. Ha egy ködbe borult rét sarkánál megyek el, vagy lefelé tartok egy völgybe, és a távolból előbukkan egy udvarház, vagy akár jellegzetes nyárfacsoportot pillantok meg egy domb tetején, arra gondolok: – Talán ez az! Megvan! Semmi kétség, ez Hailsham! – Aztán belátom, hogy ez lehetetlen, továbbhajtok, és már máson jár az eszem. Főképp a klubházak. Ott látom őket mindenütt az országban, a sportpálya végében állnak azok a kis fehér, előre gyártott épületek, ablaksoruk képtelen magasságban, szinte az eresz alá beszorítva. Azt hiszem, az ötvenes-hatvanas években számtalan épült belőlük, valószínűleg a miénket is akkor húzták fel. Ha egy ilyen mellett vezet az utam, alig tudom levenni a szememet róla, amíg csak el nem tűnik; egyszer még baleset lesz a vége, mégsem tudom megállni. Nemrég Worcester egyik elhagyatott részén láttam egyet a krikettpálya mellett: annyira hasonlított a miénkre Hailshamben, hogy visszafordultam a kocsival, mert jobban szemügyre akartam venni.

Imádtuk a klubházat, talán mert a gyerekkorunkban látott képeskönyvek aranyos kis kunyhóira emlékeztetett bennünket. Emlékszem, alsós korunkban mennyit könyörögtünk a felügyelőknak, hogy a tanterem helyett a klubházban tartsák a következő órát. Aztán már felsősként, másodikban, tizenkét-tizenhárom évesen oda húzódtunk be a legjobb barátnőinkkel, ha el akartunk bújni egész Hailsham elől.

A klubház olyan tágas volt, hogy két külön csoport is elfért benne, nem zavarták egymást; nyáron egy harmadik csapat is elidőzhetett a verandán. De az volt a legjobb, ha az ember kisajátíthatta az egészséget a barátnőivel, úgyhogy sok volt a huzakodás meg a vita. Oldjuk meg civilizáltan a dolgot, mondogatták a felügyelők, de gyakorlatban csak akkor volt esély, hogy szünetben vagy szabadidőben megszerzed a klubházat, ha akadt a csoportodban igazán erős egyéniség. Én sem voltam éppen bátortalan, de azt hiszem, valójában Ruth-nak köszönhattuk, hogy olyan gyakran bejutottunk.

Rendszerint csak végignyúltunk a székeken meg padokon – öten voltunk, esetleg hatan, ha Jenny B. is jött –, és jókat pletykáltunk. Bizonyos beszélgetésekre csak itt, a klubház menedékében kerülhetett sor; néha megvitattunk valamit, ami nem hagyott nyugodni bennünket, máskor ellenállhatatlan

nevetésbe vagy ádáz veszekedésbe fulladt a beszélgetés. Általában itt lazítottunk, a legjobb barátaink körében.

A szóban forgó délutánon mindannyian a magas ablakoknál tolongtunk, a székeken meg padokon állva. Innen jól láttuk az Északi Sportpályát, ahol összejött vagy egy tucat velünk egyidős vagy harmadikos fiú futballozni. Derűs nap volt, de korábban eshetett, mert emlékszem, a sáros gyepecsillogott a napfényben.

Nem kellene ilyen nyíltan bámulnunk, jegyezte meg valaki, de nem húzódtunk vissza. – Úgysem gyanakszik – mondta végül Ruth. – Nézzetek rá. Esze ágában sincs.

Ránéztem, amikor ezt mondta, mert látni akartam, helyteleníti-e, amire a fiúk készülnek Tommy ellen. De már el is nevette magát. – A hülye! – tette hozzá.

És rájöttem, hogy Ruth meg a többiek szerint bármire készülnek a fiúk, annak semmi köze hozzánk; fel sem vetődött, hogy egyetértünk-e vele vagy sem. Abban a pillanatban nem azért tolongtunk az ablakoknál, mert örültünk, hogy tanúi lehetünk Tommy újabb megaláztatásának, csak éppen hallottuk, mit forralnak, és látni akartuk, hogyan alakul. Nem hiszem, hogy abban az időben ennél többet jelentett nekünk, amit a fiúk maguk között műveltek. Ruth meg a többiek közönyös szemlélők voltak, és valószínűleg én is.

De lehet, hogy rosszul emlékszem. Talán már akkor is belém nyilallt egy kis fájdalom, amint megláttam Tommyt rohanni a pályán, arcán leplezetlen örömmel, amiért ismét visszafogadták a nyájba, hogy részt vegyen a játékban, melyben mindig is jeleskedett. Most csak arra emlékszem, hogy feltűnt: a világoskék trikó van rajta, amelyet előző hónapban szerzett a Vásáron, és amelyre olyan büszke volt. Emlékszem, arra gondoltam: „Milyen buta, hogy épp ebben futballozik. Hogy fogja érezni magát, ha tönkreteszi?”

– Tommy a trikóját viseli. A kedvenc pólóját – mondtam ki hangosan, de nem címeztem senkinek.

Azt hiszem, nem is hallotta senki, mert mindannyian Laurán nevettek, kis csapatunk bohócán, aki Tommy arckifejezését utánozta, mely egyre változott, ahogy a fiú futott, integetett, kiabált, szerelt. A többiek mind takarékoskodtak az erejükkel, ahogy bemelegítés közben szoktak, Tommy azonban izgalmasan a jelek szerint máris mindent beleadott a játékba. – Ha azt a trikót tönkreteszi, belebetegszik – mondtam most már hangosabban. Ruth ezúttal meghallotta, de nyilván azt hitte, tréfának számom, mert elnevette magát, és ő is mondott valami vicceset.

Aztán a fiúk abbagyták az adogatást, és egy csoportba gyűltek a sárban, mellkasuk csöndben emelkedett és süllyedt, ahogy várták, hogy elkezdődjön a csapatok összeállítása. A két csapatkapitány harmadikos volt, bár mindenki tudta, hogy az ő évfolyamukban nincs Tommyhoz fogható játékos. Sorsot húztak, hogy ki kezd, aztán a győztes a csoportot méregette.

– Nézzétek – mondta valaki mögöttem. – Biztosra veszi, hogy elsőnek őt választják. Nézzétek csak!

Ebben a pillanatban Tommyban volt valami komikus, ezért az ember úgy érezte, meg is érdemli, ami rá vár, ha egyszer ilyen ostoba. A többiek mind úgy tettek, mintha nem is érdekelné őket a válogatás, mintha füttyülnének arra, mikor kerül rájuk a sor. Néhányan csöndben beszélgettek, mások a cipőfűzőjükkel foglalatostkodtak, és volt, aki csak a sarat dagasztó lábát nézte. De Tommy lelkesen bámulta a harmadikost, mintha már nevéen szólították volna.

Laura az egész válogatás alatt folytatta az előadást, utánozta Tommy változó arckifejezését: először a ragyogó, lelkest; aztán a zavarodott nyugtalant, amikor még negyedszerre sem rá esett a választás; végül a sebzettet és rémültet, amikor lassan felfogta, mi történik. Bár én Tommyt figyeltem, és nem néztem hátra folyton Laurára, csak a többiek szüntelen nevetéséből és biztatásából tudtam, mit csinál. Aztán amikor már csak Tommy maradt, és a többiek egyre jobban kuncogtak, megszólalt Ruth: – Most jön. Figyeljétek. Hét másodperc. Hét, hat, öt...

Nem tudta befejezni. Tommy mennydörgő üvöltésben tört ki, és a fiúk, akik már el sem fojtották a nevetést, eliramodtak a Déli Sportpálya felé. Tommy pár lépést tett utánuk, nehéz megmondani, vajon

dühében akarta követni őket, vagy megrémült, hogy ott marad egymagában. Akárhogy is, hamarosan megtorpant, és csak állt ott, égő tekintettel, bíborvörös arccal. Aztán őrzöngve üvöltötte utánuk a káromkodások és szidalmak vad, zagyva áradatát.

Addigra már mindannyian épp elégszer láttuk Tommy dühkitöréseit, úgyhogy leszálltunk a székekről, és leheveredtünk, ahol helyet találtunk. Megpróbáltunk másról beszélgetni, de a háttérben Tommy egyre mondta a magáét, és bár eleinte csak az égnek fordítottuk a tekintetünket, és igyekeztünk meg sem hallani, végül, talán teljes tíz perccel az után, hogy lejöttünk onnan, megint az ablakoknál álltunk.

A többi fiúnak már híre-hamva sem volt, és Tommy többé nem címezte szavait egy meghatározott irányba. Csak dühöngött és hadonászott, az ég felé, a szélbe, a legközelebbi kerítéspóznának. Talán „a Shakespeare-szerepét gyakorolja” – mondta Laura. Valaki más megjegyezte, hogy ahányszor elüvölti magát, egyik lábát felemeli a földről és oldalra nyújtja, „akár egy pisilő kutya”. Ami azt illeti, én is észrevettem ezt a lábmozdulatot, bár nekem inkább az tűnt fel, hogy amikor a földhöz csapja a lábát, sárcomók röpködnek a sípcsontja körül. Megint a kedves trikójára gondoltam, de olyan messze volt tőlem, hogy nem láttam, arra is fröccsent-e sár.

– Szerintem azért kegyetlenség, hogy mindig így feldühítik – állapította meg Ruth. – De hát ő tehet róla. Ha megtanulna uralkodni magán, békén hagynák.

– Akkor sem szállnának le róla – mondta Hannah. – Graham K. éppen ilyen indulatos, de a többiek ettől csak jobban vigyáznak vele. Tommyról azért nem szállnak le, mert olyan kétbalkezes.

Aztán mindenki egyszerre magyarázta, hogy Tommy soha meg sem próbált kreatív lenni, még soha nem adott be semmit a Tavaszi Cserére. Azt hiszem, igazság szerint akkor már titokban mindannyian szerettük volna, ha kijön a házból egy felügyelő, és elviszi onnan. Bár ebben a legutóbbi ugratásban nem volt semmi részünk, mégiscsak végignéztük, és kezdtük bűnösnek érezni magunkat. Felügyelőnek azonban nyoma sem volt, úgyhogy csak soroltuk az okokat, amiért Tommy megérdemli, amit kap. És amikor Ruth az órájára nézett, s azt mondta, bár még van időnk, jobb, ha visszamegyünk a főépületbe, senkinek nem akadt ellenvetése.

Amikor kiléptünk a klubházból, Tommy még javában tombolt. A főépület tőlünk balra volt, és mivel Tommy előttünk állt, a pályán, a közelébe se kellett mennünk. Különben is, ellenkező irányba nézett, és mintha észre sem vett volna bennünket. Én mégis feléje tartottam, amikor a barátnőim megindultak a pálya mellett. Tudtam, a többiek nem értik majd, de csak mentem... még akkor is, amikor Ruth suttogva utánam szól, hogy jöjjenek vissza.

Gondolom, Tommy nem volt hozzászokva, hogy dühöngés közben megzavarják, mert amikor odaértem hozzá, egy pillanatig rám meredt, aztán folytatta, mintha mi sem történt volna. Valóban olyan volt, mintha Shakespeare-t szavalna, és én fölmentem volna a színpadra a monológja közepén. Még akkor sem adta semmi jelét, hogy hallott, amikor megszólítottam: – Tommy, a szép trikód. Csupa piszok lesz.

Hát kinyújtottam a kezemet, és a karjára tettem. Később a többiek azt hitték, szándékosan tette, de én biztosra vettem, hogy nem akarta. Még mindig vadul hadonászott, és nem tudhatta, hogy ki fogom nyújtani a kezemet.

Szóval ahogy fölkapta a karját, félrelökte a kezemet, és megütötte az arcomat. Egyáltalán nem fájt, de elakadt a lélegzetem, akárcsak a legtöbb lánynak a hátam mögött.

Tommy mintha csak akkor vett volna észre engem, a többieket, önmagát, azt, hogy ott van a pályán, hogy addig hogyan viselkedett, és kissé ostobán meredt rám.

– Tommy – néztem rá szigorúan. – Csupa sár a trikód.

– Na és? – motyogta. De közben lepillantott, meglátta a barna foltokat, és kis híján felkiáltott rémületében. Aztán láttam az arcán, mennyire meglepi, hogy tudom, mit jelent neki ez a trikó.

– Semmi baj – mondtam, mielőtt megalázónak érezhette volna a csendet. – Ez kijön. Ha te nem boldogulsz vele, add oda Miss Jodynak.

Tovább vizsgálta a trikóját. – Egyébként ez nem tartozik rád – mondta mogorván.

De mintha ezt a megjegyzést máris megbánta volna, riadtan nézett rám, mint aki várja, hogy megnyugtassák. Csakhogy nekem már elegendő volt belőle, különösen mert a lányok mind figyeltek, és feltehetőleg a többiek is, a főépület ablakaiból. Hát vállat vontam, hátat fordítottam neki, és csatlakoztam a barátnőimhez.

– Legalább lecsillapítottad – ölelte át a vállamat Ruth, amint elindultunk. – Jól vagy? Ez egy vadállat.

Második fejezet

Mindez nagyon régen történt, és lehet, hogy egyre-másra nem is jól emlékszem; de úgy rémlik, aznap délután csak azért mentem oda Tommyhoz, mert akkoriban örökösen erőpróbáknak tettem ki magam, és mire pár nap múlva Tommy megállított, már szinte meg is feledkeztem az egésztől.

Nem tudom, maguknál mi volt a szokás, de mi Hailshamben minden héten átestünk valamilyen orvosi vizsgálaton, rendszerint a 18-as tanteremben a legfelső emeleten, a szigorú Trisha nővérnél, vagy ahogy mi nevezük, Varjúpofánál. Azon a verőfényes délelőttön a mi csapatunk épp a vizsgálatra ment fölfelé a főlépcsőn, közben azok, akik már végeztek, lefelé tartottak. Így a visszhangos lépcsőházban nagy volt a lárma, s én leszegett fejjel követtem az előttem haladót, amikor a közelben megszólalt valaki: – Kath!

Tommy állt meg mellettem a lépcsőn, aki a lefelé tartó csapatban volt; széles mosolya máris felbosszantott. Néhány évvel korábban talán helyénvaló lett volna ez a mosoly, ha megőrülünk valakinek. De már tizenhárom évesek voltunk, és egy fiú futott össze egy lánnyal ország-világ szeme előtt. „Jaj, Tommy, nőj fel végre!” – szerettem volna mondani, de lenyeltem, és beértem annyival, hogy: – Tommy, mindenkit föltartasz. Meg én is.

Fölnézett, és valóban, fölötte a lépcsőn már megállt a sor. Egy pillanatig rémültnek látszott, aztán a falhoz lapult, úgyhogy a többiek nagy nehezen el tudtak menni mellette.

– Már mindenütt kerestelek Kath – mondta. – Bocsánatot akartam kérni. Igazán, nagyon-nagyon sajnálom. Becsszóra, nem akartalak megütni a múltkor. Álomban sem jutna eszembe, hogy kezet emeljek egy lányra, de ha igen, *téged* akkor sem bántanálak soha. Annyira, de annyira sajnálom.

– Semmi baj. Véletlen volt, és kész – bölintottam, és már indultam volna.

De Tommy folytatta. – A pólóm szebb lett, mint új korában – jelentette ki ragyogó arccal. – Minden kijött.

– Remek.

– Ugye nem fáj? Amikor megütöttelek.

– Dehogynem. Betört a fejem. Agyrázkódás, meg minden. Talán még Varjúpofa is észreveszi. Mármint ha egyszer az életben odajutok.

– De komolyan, Kath. Nem haragszol, ugye? Annyira sajnálom. Becsszóra.

– Nézd, Tommy – mosolyodtam el végre –, véletlen volt, már el is felejtettem – mondtam minden irónia nélkül. – Egy cseppet sem haragszom.

Úgy láttam, még mindig nem győztem meg, de néhány nagyobb diák már ott tülekedett mögöttem, és noszogatták, hogy induljon. Elmosolyodott, megveregette a vállamat, mintha valami kisserác volnék, aztán visszatolakodott a sorába. – Viszlát, Kath! – kiabált utánam, amikor megindultam fölfelé.

Elég kínos volt az egész, de nem húztak vele és nem is pletykáltak rólunk; és be kell vallanom, ha akkor nem futunk össze a lépcsőn, a következő hetekben valószínűleg nem foglalkozom annyit Tommy problémáival.

Néhány esetnek magam is tanúja voltam. De a legtöbbről csak hallottam, és addig faggattam a többieket, amíg többé-kevésbé teljes képet nem kaptam egy dolgról. Voltak más dühkitörései is,

például amikor állítólag felborított két padot a 14-es tanteremben, hogy csakúgy repült róluk minden, az osztálytársai meg kirohantak a folyosóra, és eltorlaszolták az ajtót, hogy ne jöhessen ki. Aztán egyszer Mr. Christophernek kellett hátracsavarnia a karját, nehogy a futballedzésen nekiessen Reggie D.-nek. Azt is mindenki látta, amikor a második fiúk mezei futásánál egyedül neki nem volt társa. Jó futó volt, és pillanatok alatt tíz-tizenöt méterrel megelőzte a többieket, talán azt hitte, így majd nem tűnik fel, hogy senki sem akar vele futni. Aztán szinte naponta híre ment valami ugratásnak. Sokszor csak a szokásos gyerekcsíny volt – valami rémületes dolog az ágyában, kukac a zabpelyhében –, de egyik-másik értelmetlenül gonosznak tűnt: mint amikor valaki kisikálta a vécét a fogkeféjével, amely aztán szarral összekelve várta. Hatalmas termete meg nagy ereje, és gondolom, indulatossága miatt fizikailag senki sem bántalmazta, de úgy emlékszem, az ilyen esetek egymást követték, legalábbis pár hónapig. Azt hittem, előbb-utóbb csak megelőlegeli valaki, de a heccelésnek nem akart vége szakadni, és senkinek nem volt egy szava sem.

Egyszer megpróbáltam szóba hozni a hálóban lámpaoltás után. A felsősök már hatszemélyes hálótermekben aludtak, úgyhogy egymás közt voltunk, és rendszerint ott került sor a legmeghittebb beszélgetésekre, a sötétben, elalvás előtt. Olyasmiről is beszélhetett ott az ember, amit eszébe sem jutott volna szóba hozni másutt, még a klubházban sem. Úgyhogy az egyik este előhozakodtam Tommyval. Nem sokat mondtam; csak vázoltam, mi történt velem, és megjegyeztem, hogy tulajdonképpen milyen igazságtalan ez az egész. Amikor befejeztem, furcsa csend ült meg a sötétséget, és rájöttem, hogy mindenki azt várja, mit szól a dologhoz Ruth, mint rendesen, ha kényes téma került szóba. Csak vártam, aztán hallottam a sóhajt Ruth ágya felől.

– Igazad van, Kathy – mondta. – Ez nem szép dolog. De ha véget akar vetni ennek, neki kell megváltoznia. A világon semmit sem adott be a Tavasz Cserére. És vajon a jövő hónapra készített valamit? Lefogadom, hogy nem.

Itt el kell mondanom egyet-mást a hailshami Cseréről. Évente négyszer – tavasszal, nyáron, ősszel és télen – afféle nagy kiállítást és vásárt rendeztek a munkákból, amelyeket az utolsó Csere óta eltelt három hónapban készítettünk. Voltak ott festmények, rajzok, kerámiatárgyak; mindenféle „szobrok” az épp akkor felkapott anyagokból: esetleg horpadt konzervdobozokból vagy kartonlapra ragasztott üvegpapakokból. Amit az ember beadott, azért zsetonokat kapott – a felügyelők határozták meg, a szóban forgó remekmű mennyit ér –, aztán a Csere napján a zsetonjaival „megvette”, ami megtetszett neki. Az volt a szabály, hogy csak a saját évfolyamunk munkáiból vásárolhatunk, de így is volt választék bőven, mivel a legtöbben igen szorgalmasan dolgoztunk a három hónap alatt.

Ma már tisztán látom, miért voltak olyan fontosak nekünk ezek a Cserék. Először is, a Vásárokon kívül – a Vásár valami más volt, amire később visszatérek – csak itt tehettünk szert személyes tárgyakra. Ha mondjuk fel akarta díszíteni az ember a falakat az ágya körül, vagy szeretett volna a táskájában magával hordani valamit, amit mindig kitehet maga elé a padra, a Cserén megtalálta. Ma már azt is tudom, hogy a Cserék áttételesebb módon is formáltak bennünket. Ha jobban meggondolom, döntő befolyással volt a kapcsolatunkra, hogy csak egymástól várhattuk a tárgyakat, melyek majd dédelgetett kincseink lesznek. A Tommy-ügy sokat elárul erről. Hogy az emberre milyen szemmel néznek Hailshamben, mennyire szeretik és tisztelik, sokszor attól függött, mennyire „kreatív”.

Amikor néhány éve Ruth gondviselője voltam a doveri utókezelő központban, gyakran felidéztek ezeket az emlékeket.

– Ezért is volt Hailsham olyan különleges – mondta egyszer. – Mert megtanítottak bennünket, hogy becsüljük egymás munkáját.

– Úgy van – bólintottam. – De amikor ma a Cserékre gondolok, sok minden meglepőnek tűnik. Például a versek. Emlékszem, rajzok vagy festmények helyett verseket is beadhattunk. És az a furcsa, hogy ezt mindannyian jónak tartottuk, ésszerűnek találtuk.

– Miért is ne? A költészet fontos.

– Csakhogy mi most kilencévesek firkálmányairól beszélünk, irkákba körmölt, helyesírási hibákkal teli fura kis rigmusokról. Ilyen zöngeményekkel teleírt irkákra költöttük az értékes zsetonjainkat, ahelyett hogy valami valóban szépet szereztünk volna, amit kitehetünk az ágyunk mellé. Ha annyira kellett nekünk valakinek a versei, miért nem kértük egyszerűen kölcsön és másoltuk le magunk akármelyik délután? De emlékszel, hogy ment. Eljött a Csere, és mi csak álltunk ott, nem tudtuk eldönteni, hogy Susie K. verseit válasszuk, vagy Jackie valamelyik zsiráfját.

– Jackie zsiráfjai – nevette el magát Ruth. – Istenem, milyen gyönyörűek voltak! Én is sokáig őrizgettem egyet.

A derűs nyári estén a szobája kis erkélyén beszélgettünk. Néhány hónappal az első adományozása után történt, és most, amikor a nehezén már túljutott, mindig úgy időzítettem az esti látogatásaimat, hogy odakint tölthessünk vagy egy félórát, és nézzük, ahogy a nap lenyugszik a háztetők fölött. Rengeteg antennát meg parabola-antennát lehetett látni, és néha a távolban egy csillogó vonalat: a tengert. Hoztam magammal ásványvizet meg kekszet, és csak ültünk ott, és beszélgettünk mindenféléről, ami eszünkbe jutott. A központ, ahol Ruth abban az időben tartózkodott, az egyik kedvencem: egy cseppet sem bánám, ha végül ott kötnék ki. A szobák kicsik, de jó beosztásúak és kényelmesek. A falakat, a padlót, mindent ragyogó fehér csempe borít, amelyet a központ olyan tisztán tart, hogy a belépő szinte úgy érzi, mintha tükörterembe jutna. Természetesen nem látja a saját képét százsorosan visszatükröződni, de már-már az a benyomása, hogy igen. Amikor felemeli a karját, vagy valaki felül az ágyban, körben a csempe lapjain fölsejlik ez az alig észrevehető, árnyékszerű mozgás. Egyébként Ruth ottani szobájában nagy tolóablakok voltak, úgyhogy az ágyból is kilátott. Fel se kellett emelnie a fejét a párnáról, akkor is látta az ég hatalmas darabját, és ha jó volt az idő, levegőzhetett, amennyit akart, csak ki kellett lépnie az erkélyre. Imádtam odajárni hozzá, imádtam azokat a ráérős beszélgetéseket egész nyáron, amíg be nem köszöntött az ősz: ültünk az erkélyen, és Hailshamról beszélgettünk, meg a Kunyhókról, vagy akármiről, ami eszünkbe jutott.

– Én csak azt mondom – folytattam –, hogy abban a korban, mondjuk tizenegy évesen tulajdonképpen nem is érdekelt bennünket egymás versei. De emlékszel például Christyre? Jó verselő hírében állt, ezért mindannyian fölnéztünk rá. Neki még te sem parancsolgattál, Ruth. Egyedül azért, mert azt gondoltuk, remek verseket ír. Csakhogy a világon semmit sem tudtunk a költészetről. Nem is érdekelt bennünket. Különös.

De Ruth nem értette, miről beszélek... vagy talán nem akarta megérteni. Meglehet, úgy akart emlékezni ránk, mintha okosabbak, érzékenyebbek lettünk volna, mint amilyenek valójában voltunk. Vagy talán sejtette, mire akarok kilyukadni, és nem tetszett neki.

– Mindannyian nagyon jónak tartottuk Christy verseit – sóhajtott fel. – De kíváncsi vagyok, ma milyennek találnánk őket. Bárcsak volna itt néhány, szeretném látni, mit gondolunk róluk. Peter B. néhány verse még mindig megvan – nevette el magát. – De ezeket jóval később szereztem, akkor már felsősök voltunk, negyedikesek. Nyilván tetszett nekem. Különben miért vásároltam volna meg a verseit? Eszméletlenül ostobák. Szörnyen komolyan veszi magát. De Christy jó volt, erre emlékszem. Érdekes, amint festeni kezdett, felhagyott a versírással. Pedig a festés sokkal kevésbé ment neki.

De térjünk vissza Tommyra. Amit Ruth annak idején lámpaoltás után a hálóban mondott arról, hogy Tommy minden baját magának köszönheti, azzal valószínűleg összefoglalta az általános hailshami véleményt akkoriban. De a megjegyzéséről eszembe jutott, ahogy ott feküdtem, hogy már alsó tagozatos korunk óta hallani boldog-boldogtalantól, hogy Tommy nem is igyekszik. És rémülten vettem tudomásul, hogy a szerencsétlen nem pusztán hetek vagy hónapok, hanem már évek óta szenved el mindezt.

Erről nemrégiben beszélgettünk Tommyval, és az ő beszámolója arról, hogyan kezdődtek a megpróbáltatásai, igazolta, amit azon az estén gondoltam. Szerinte Miss Geraldine egyik délutáni rajzóráján kezdődött minden. Addig a napig szeretett festeni, mondta. De aztán azon a napon, Miss Geraldine óráján elkészítette azt a bizonyos akvarellt, egy elefántot a magas fűben, és az volt a kezdet. Mint mondta, csak tréfának szánta. Sokat faggattam erről, és azt gyanítom, valójában csak a szokásos

gyerekség volt, amelynek nincs konkrét oka, egyszerűen megteszi az ember. Mert azt hiszi, majd jót nevetnek rajta, vagy látni akarja, feltűnést kelt-e. És ha később magyarázatot kérnek tőle, úgy tűnik, nem volt semmi értelme. Mindannyian követtünk el ilyesmit. Tommy nem pontosan így fogalmazott, de erről volt szó, semmi kétség.

Szóval megrajzolta azt az elefántot, pontosan olyat, amelyet egy három évvel fiatalabb gyerek készített volna. Alig húsz perc alatt befejezte, és mindenki jót nevetett rajta, csak nem egészen úgy, ahogy várta. De talán még így sem lett volna baj belőle – és azt hiszem, ez a legironikusabb az egészben – , ha aznap nem Miss Geraldine tartja az órát.

Annai idős korunkban mindannyian Miss Geraldine-t szerettük a legjobban a felügyelők közül. Gyöngéd volt, szelíd szavú, és mindig megvigasztalt bennünket, még akkor is, ha rosszkodtunk, vagy egy másik felügyelő összeszidott. Ha kénytelen volt megróni bennünket, utána napokig különlegesen figyelmes volt velünk, mintha ezzel tartozott volna. Tommy balszerencséjére éppen ő tartotta aznap a rajzórát, nem mondjuk Mr. Robert, vagy mint általában, maga Miss Emily az igazgatónő. Ha bármelyikük lett volna, Tommy kap egy kis fejmosást, kényszeredetten vigyorog, ahogy szokott, és a többiek legrosszabb esetben azt gondolják, hogy gyenge vicc volt az egész. Egyik-másik diáknak talán még az is megfordul a fejében, hogy igazi bohóc. De mivel Miss Geraldine olyan volt, amilyen, a dolog másképp alakult. Ő igyekezett jóindulatúan, megértően elbírálni a képet. És mivel valószínűleg érezte a veszélyt, hogy a többiek Tommy ellen fordulnak, túlzásba esett, keresett néhány dicséretre méltó megoldást, és felhívta rájuk az osztály figyelmét. Így mindenki megneheztelt Tommyra.

– Amikor kimentünk az osztályból – mesélte Tommy –, akkor hallottam először, mit mondanak rólam. Az sem érdekelte őket, hogy hallom.

Gondolom, amikor az elefántot rajzolta, már egy ideje úgy érezte, nem tud lépést tartani a többiekkel, különösen a rajzai olyanok, mint a nála sokkal kisebbeké, s ezt úgy akarta palástolni, hogy szándékosan gyerekes képeket rajzolt. De az elefántrajz után napvilágra került minden, és most már lesték minden lépését. A jelek szerint még egy darabig megerőltette magát, de bármibe kezdett, mindenki csak gúnyolódott és kuncogott rajta. Valójában minél jobban igyekezett, annál nevelésesebb lett az eredmény. Úgyhogy nemsokára visszatért az eredeti védekezési módhoz, és szándékosan gyerekes rajzokat készített, amelyeken látszott, hogy fütyül az egészre. Attól fogva egyre romlott a helyzet.

Egy ideig csak a rajzóra jelentett neki kínszenvedést, bár ez is épp elég volt, mert az alsó tagozatban nagyon sokat rajzoltunk. De aztán egyre jobban elfajult a dolog. Kihagyták a játékokból, senki sem akart melléje ülni a vacsoránál, vagy ha mondott valamit a hálóteremben lámpaoltás után, úgy tettek, mintha nem hallanák. Először nem voltak olyan kegyetlenek. Néha hónapokig nem történt semmi, és már azt hitte, túl van az egészen, de aztán ő, vagy valamelyik ellensége, például Arthur H. tett valamit, amitől újra kezdődött minden.

Nem tudom biztosan, mikor voltak az első dührohamai. Én úgy emlékszem, mindig indulatosnak tartották, már az óvodában is, de ő azt mondta, csak akkor kezdődtek, amikor elfajult az ugratás. Mindenesetre a többiek ezektől a dühkitörésektől megvadultak, így egyre rosszabb lett a helyzet, és a szóban forgó időszakban, a felső tagozat második évének nyarán, tizenhárom éves korunkban jutott tetőfokára a zaklatás.

Aztán abbamaradt az egész, nem egyik napról a másikra, de elég gyorsan. Mint mondtam, én akkoriban nagyon odafigyeltem, úgyhogy előbb észrevettem a jeleket, mint a legtöbben. Azzal kezdődött, hogy egy ideig – talán egy hónapig, talán tovább – ugratták még, de ő nem jött ki a sodrából. Néha láttam, hogy közel jár hozzá, de valahogy uralkodott magán; máskor csak megvonta a vállát, vagy úgy tett, mintha észre sem vett volna semmit. Ez eleinte csalódást okozott, a többiek talán még nehezteltek is rá, mintha cserbenhagyta volna őket. De lassanként beleuntak, és már csak kelleetlenül ugratták, míg egy nap azt vettem észre, hogy már egy hete nem történt semmi.

Ez magában nem jelentett volna olyan sokat, de más változásokat is megfigyeltem. Apróságokat, mint hogy Alexander J. és Peter N. vele együtt ment át az udvaron a sportpályák felé, és mindhárman normálisan beszélgettek; vagy hogy az emberek hangja alig észrevehetően, de nyilvánvalóan megváltozott, ha róla esett szó. Aztán egyszer a délutáni szünet vége felé néhányan a fűben ültünk a Déli Sportpálya közelében, ahol a fiúk szokás szerint futballoztak. Én is részt vettem a beszélgetésünkben, de közben fél szemmel Tommyt figyeltem, és láttam, a játék középpontjában van. Egyszer elbuktták, és amint felállt, letette a labdát, hogy maga végezze el a szabadrúgást. Amíg a fiúk szétszóródva vártak, észrevettem, hogy egyik legfőbb kínzója, Arthur H. néhány méterrel mögötte utánozza őt, kifigurázza, ahogy csípőre tett kézzel áll a labda fölött. Nagyon figyeltem, de a jelek szerint Arthur hiába igyekezett, nem kapott a tréfán senki. Látniuk kellett őt, hisz mindannyian Tommyt figyelték, amíg a szabadrúgásra vártak, Arthur pedig épp mögötte állt, de már senkit sem érdekelt. Tommy átrepítette a labdát a gyepen, a játék folytatódott, és Arthur H. többé nem próbálkozott semmivel.

Örültem ezeknek a fejleményeknek, de nem értettem a dolgot. Tommy teljesítménye lényegében nem változott: most sem tartották „kreatívabbnak” mint régen. Tudtam, sokat segített, hogy megszűntek a dührohámok, de nem ez volt a legfontosabb, hanem olyasmi, amit sokkal nehezebb volt meghatározni. Tommyban valami megváltozott: abban, ahogy járt, ahogy az emberek szemébe nézett, és nyíltan, kedvesen szólt hozzájuk, és ez változtatta meg aztán a többiek viselkedését vele szemben. De nem volt világos, mindez honnan ered.

Nem értettem a dolgot, és elhatároztam, hogy amint tanúk nélkül beszélgethetünk, kifaggatom. Hamarosan alkalom adódott rá, amikor az ebédnél észrevettem, hogy nem sokkal előttem áll a sorban.

Talán furcsán hangzik, de Hailshamben az ebédre váró sor volt az egyik legalkalmasabb hely a magánbeszélgetésre. Az ebédlő akusztikája tette; a magas mennyezet alatt a nagy zsvivajban, ha az ember halkán beszélt, közel húzódott a másikhöz, és meggyőződött arról, hogy a szomszédjait leköti a saját beszélgetésük, jó esély volt arra, hogy nem hallgatják ki. Egyébként nem volt valami nagy választék. Gyakran a „csöndes” helyek bizonyultak a legrosszabbnak, mert bármikor hallótávolságon belül kerülhetett valaki. És ha az ember félre akart húzódni valami titkos beszélgetésre, mintha mindenki pillanatok alatt megérezte volna, és máris oda volt a lehetőség.

Úgyhogy amikor láttam, hogy Tommy néhány emberrel előttem áll, odahívtam magamhoz: az volt a szabály, hogy előretolakodni nem lehet, de hátramenni igen. Boldog mosollyal csatlakozott hozzám, és egy pillanatra szó nélkül álltunk egymás mellett, nem zavarunkban, hanem mert vártuk, hogy elüljön az érdeklődés, amelyet a hátralépése keltett.

– Úgy látom, mostanában sokkal jobb kedved van, Tommy – szólaltam meg aztán. – Mintha jobban mennének a dolgaid.

– A te figyelmedet semmi sem kerüli el, ugye, Kath? – kérdezte minden gúny nélkül. – Valóban, minden rendben van velem. Boldogulok.

– Mégis mi történt? Rátaláltál Istenre, vagy mi?

– Istenre? – nézett rám egy pillanatra értetlenül. – Ja, már értem – nevette el magát aztán. – Arról beszélsz, hogy már nem... gurulok úgy dűhbe.

– Nem csak arról. Megváltozott a helyzeted. Figyeltelek. Ezért kérdezlek.

– Gondolom, felnőttem valamelyest – vont vállat. – És talán a többiek is. Semmi sem tart örökké. Előbb-utóbb beleunnak.

Nem szóltam semmit, csak néztem rá.

– Szörnyen kíváncsi vagy, Kath – nevette el magát végül. – Rendben van, azt hiszem, valóban van valami. Ami történt. Ha akarod, elmondom.

– Akkor mondd.

– Elmondom, Kath, de ne terjeszd, jó? Néhány hónappal ezelőtt elbeszélgettem Miss Lucyval. És utána sokkal jobban éreztem magam. Nehéz megmagyarázni. De mondott valamit, amitől minden sokkal könnyebb lett.

– Miért, mit mondott?
– Hát... igazság szerint talán furcsán hangzik. Én először annak találtam. Azt mondta, ha nem akarok kreatív lenni, ha valóban nincs kedvem hozzá, úgy is jó. Azzal sincs semmi baj, azt mondta.

Ezt mondta?

Tommy bólintott.

– Tommy, ez ostobaság – fordítottam hátat neki. – Ha idétlen játékokat akarsz játszani, engem kímélj meg.

Valóban dühös voltam, mert azt hittem, hazudik, éppen most, amikor megérdemelném, hogy a bizalmába fogadjon. Megláttam egy ismerős lányt mögöttünk a sorban, és odamentem hozzá, Tommyt meg faképnél hagytam. Láttam, hogy meghökken és elszontyolodik, de miután hónapokig aggódtam miatta, becsapottnak éreztem magam, és nem érdekelt, mit gondol. A barátnőmmel beszélgettem – azt hiszem, Mathilda volt – amilyen vidáman csak tudtam, és szinte feléje sem néztem, amíg a sorban álltunk.

De ahogy odavittem az asztalhoz a tányéromat, Tommy mögém lépett. – Kath, ha azt hiszed, ugratni akartalak, nagyon tévedsz – mondta gyorsan. – Szórol szóra így történt. Ha megengeded, elmondom az egészet.

– Ne zagyválj itt nekem, Tommy!

– Ide figyelj, Kath, elmondom mindent. Ebéd után lemegyek a tóhoz. Ha odajössz, elmondom.

Szemrehányóan végigmértem, és szó nélkül otthagytam, de azt hiszem, már lehetségesnek tartottam, hogy mégsem csak kitalálta az egészet Miss Lucyról. És amikor leültem a barátnőim mellé, már azon törtem a fejemet, hogyan lopódzhatok le később észrevétlenül a tóhoz.

Harmadik fejezet

A tavacska a háztól délre volt. A hátsó ajtón kellett kimenni, aztán végig a keskeny, kanyargós ösvényen, félrehajtva a burjánzó saspáfrányt, amely még kora ősszel is eltorlaszolta az ember útját. Vagy ha nem volt a közelben felügyelő, az ember átvághatott a rebarbaraágyon. De amikor kijutott a tóhoz, ott zavartalan nyugalom várta, kacsákkal, sással és hínárral. Meghitt beszélgetésekre azonban nem volt alkalmas hely – meg sem közelítette az ebédlői sort. Először is, oda lehetett látni a házból. Aztán meg nem lehetett tudni, milyen messzire viszi el a hangot a víz; ha valaki hallgatózni akart, egyszerűen lesétált a másik ösvényen, és megbújt a bokrokban a tó túlsó oldalán. De mivel a sorban Tommyba fojtottam a szót, gondoltam, nem válogathatok. Már alaposan benne jártunk az októberben, de verőfényes nap volt, és elhatároztam, majd úgy teszek, mintha csak céltalanul lesétáltam volna ide, és véletlenül összefutottunk volna.

Talán mert mindenáron fenn akartam tartani ezt a látszatot, bár fogalmam sem volt, valójában figyel-e valaki, eszembe se jutott leülni, amikor végül rátaláltam: egy nagy, lapos kövön ült, közel a vízparthoz. Péntek vagy hétvége lehetett, mert emlékszem, a saját ruhánkban voltunk. Nem tudom pontosan, Tommy mit viselt, valószínűleg valamelyik ócska futballtrikóját, hiszen akkor sem volt hajlandó megválni tőlük, amikor hűvösre fordult az idő; de én biztosan az elől cipzáras gesztenyebarna melegítő felsőben voltam, amelyet a Vásáron vettem a felső tagozat első évében. Megkerültem őt, és háttal a víznek, a házzal szemben megálltam, hogy lássam, ha figyelnek bennünket egy ablakból. Aztán pár percig nem beszélünk semmi különösről, mintha az ebédnél a sorban semmi sem történt volna. Nem tudom, Tommy vagy az esetleges leskelődők miatt, de még mindig úgy tettem, mintha csak egy pillanatra álltam volna meg, egyszer még indultam is, hogy folytassam a sétát. Tommy arcán olyan rémület futott át, hogy azonnal megsajnáltam, amiért félrevezettem, bár akaratlanul.

– Egyébként mit akartál mondani az előbb? – kérdeztem, mintha csak most jutott volna eszembe. – Arról, amit Miss Lucytól hallottál?

– Ja... – nézett ki Tommy mellettem a tóra; ő is úgy tett, mintha már el is felejtette volna az egészet. – Ja igen, Miss Lucytól.

Miss Lucy volt a legrendesebb hailshami felügyelő, bár ránézésre nem gondolta volna az ember. Szögletes alakja akár egy buldogé, furcsa fekete haja fölfelé nőtt, ha hosszabbra hagyta, úgyhogy soha nem takarta el a fülét vagy izmos nyakát. De igazán erős és kisportolt volt, és a legtöbben idősebb korunkban sem tudtunk lépést tartani vele terepfutásban, még a fiúk sem. Nagyszerűen hokizott, és a futballpályán még a felsős fiúkkal szemben is megállta a helyét. Emlékszem, egyszer figyeltem, amint James B. mellett megy el a labdával: a fiú megpróbálta felbuktatni, és a végén maga repült. Alsós korunkban soha nem szaladtunk hozzá a bajainkkal, mint Miss Geraldine-hoz. Az igazat megvallva, amikor kisebbek voltunk, alig szólt hozzánk. Valójában csak felsősként kezdtük megbecsülni élénk modorát.

– Belekezdte valamibe – emlékeztettem Tommyt. – Arról, hogy Miss Lucy szerint nem baj, ha nem vagy kreatív.

– Valami ilyesmit mondott. Emiatt ne fájjon a fejem, azt mondta. Ne törődjek azzal, mások mit beszélnek. Van már vagy pár hónapja. Talán több is.

Odafönt a házban néhány alsós megállt az egyik emeleti ablaknál, és minket figyelt. Most mégis lekuporodtam Tommy elé, már nem színleltem.

– Furcsa, hogy ezt mondta, Tommy. Biztos, hogy jól értetted?

– Persze hogy jól értettem. Nem csak egyszer mondta. – halkította le a hangját. – A szobájába mentünk, és egész előadást tartott róla.

Amikor a rajzok értékelése után behívta az irodájába, magyarázta Tommy, ő újabb prédikációra számított, hogy szedje össze magát, ezt már számtalan felügyelőtől hallotta, többek között magától Miss Emilytól is. De amikor a főépületből az üvegház felé tartottak, ahol a felügyelők szállása volt, Tommy már sejtette, hogy ezúttal másról lesz szó. Aztán amikor már ott ült a karosszékekben, Miss Lucy – aki állva maradt az ablak mellett – megkérte, mondja el részletesen, ő hogyan látja mindazt, ami vele történt. Hát Tommy belefogott. De a felénél sem tartott, amikor Miss Lucy átvette tőle a szót. Sok diákkal volt dolga, aki hosszú ideig nem adta semmi jelét a kreativitásnak: festés, rajz, verselés, semmi sem ment nekik éveken át, mondta. Aztán egyik napról a másikra, hipp-hopp kibontakoztak. Meglehet, Tommy is ilyen.

Tommy már hallotta mindezt, de Miss Lucy modorában volt valami, ami felkeltette a figyelmét.

– Éreztem – magyarázta –, hogy tartogat valamit. Valami mást.

Valóban, hamarosan olyan dolgokat mondott, amelyeket Tommy alig tudott felfogni. De Miss Lucy többször elismételte, és lassanként világossá vált. Ha Tommy őszintén igyekszik, mondta, de valóban hiányzik belőle a kreativitás, az sem baj, ne fájjon a feje miatta. Helytelen, ha bárki, akár diák, akár felügyelő, megbünteti érte, vagy bármilyen módon nyomást gyakorol rá. Hiszen nem az ő hibája. S amikor Tommy azt vetette ellene, szép dolog, hogy Miss Lucy ezt mondja, csakhogy mindenki őt hibáztatja érte, Miss Lucy felsóhajtott, és kinézett az ablakon.

– Lehet, hogy ez nem sokat segít rajtad – mondta aztán. – De soha ne felejtsd el. Legalább egy ember van itt Hailshamben, aki nem ért egyet velük. Legalább egy ember, aki kiváló diáknak tart téged, akinél jobban még nem találkozott, akár kreatív vagy, akár nem.

– Nem csak ugratott, ugye? – kérdeztem. – Ez nem valami ravasz módszer, hogy leszidjon?

– Dehogyan, egyáltalán nem. Egyébként... – Hátralesett a ház felé, mintha most először félt volna, hogy kihallgatják. Az alsósok az ablakban már megunták a dolgot, és eltűntek; pár lány a mi évfolyamunkból a klubház felé tartott, de még elég messze voltak.

– Egyébként – fordult vissza hozzám Tommy –, amikor ezt mondta, egész testében *reszketett* – folytatta szinte suttogva.

– Hogyhogy reszketett?

– Reszketett. A dühtől. Láttam. Iszonyúan dühös volt. Mélyen belül.

– Kire?

– Nem tudtam biztosan. De semmi esetre sem rám, és ez volt a lényeg! – nevette el magát. – Nem tudom, kire haragudott – komolyodott el megint. – De nagyon mérges volt.

– Ez elég furcsa, Tommy – álltam fel, mert már sajgott a lábikráim.

– A vicc az, hogy ez a beszélgetés segített rajtam. Nagyon is. Az előbb azt mondtad, úgy látszik, most jobban mennek a dolgaim. Hát ez az oka. Mert amikor utólag végiggondoltam, amit mondott, rájöttem, hogy igaza van, nem az én hibám. Jó, tudom, nem jól kezeltem a dolgot. De lényegében nem az én hibám volt. Ez mindent megváltoztatott. És ahányszor csak elbizonytalanodtam, megláttam, hogy arra jön, vagy ültem az óráján, és meg sem említette a beszélgetésünket, csak ránéztem, és néha észrevette, és odabólintott. Többre nem is volt szükségem. Korábban azt kérdezted, történt-e valami. Hát ez történt. De ide figyelj, Kath, erről egy szót se senkinek, rendben?

Bólintottam, de megkérdeztem: – Ezt ő ígértette meg veled?

– Dehogy, szó sincs róla, ő semmit sem ígértetett meg velem. De ne szólj róla senkinek! Ezt meg kell ígéred, komolyan.

– Rendben. – A klubházba tartó lányok észrevettek, és integettek meg kiabáltak. Visszaintegtettem. – Jobb, ha megyek – mondtam Tommynak. – Erről hamarosan beszélhetünk még.

De Tommy elengedte a füle mellett. – Van még valami – folytatta. – Mondott még valamit, amit nem egészen értek. Tőled akartam megkérdezni. Azt mondta, a képzésünk nem megfelelő.

– A képzésünk nem megfelelő? Úgy érted, szerinte még többet kellene tanulnunk?

– Nem, azt hiszem, nem erre gondolt. Tudod, ő *rólunk* beszélt. Hogy egy napon majd mi is történik velünk. Az adományozás meg minden.

– De hát erről tanultunk – mondtam. – Kíváncsi vagyok, hogy értette. Szerinte vannak dolgok, amiket eddig elhallgattak előlünk?

Tommy egy pillanatig töprengett. – Nem hiszem, hogy így értette – rázta meg a fejét. – Csak úgy gondolja, nem tudunk róla eleget. Azt tervezi, hogy ő maga fog tájékoztatni minket, mondta.

– Pontosan miről?

– Nem tudom biztosan. Talán félreértettem az egészet, Kath, nem is tudom. Lehet, hogy egészen másra gondolt, valamire azzal kapcsolatban, hogy én nem vagyok elég kreatív. Valójában nem értem. – Úgy nézett rám, mintha tőlem várná a választ.

– Gondolkozz, Tommy – kértem rövid töprengés után. – Azt mondtad, dühös lett...

– Legalábbis annak látszott. Nyugodt volt, de reszketett.

– Na jó, mindegy. Mondjuk, hogy dühös lett. És amikor dühös lett, akkor kezdett erről a másik dologról beszélni? Arról, hogy nem tudunk eleget az adományozásról meg a többiről?

– Azt hiszem.

– Tommy, gondolkozz! Miért hozakodott elő ezzel? Rólad beszél meg arról, hogy nem vagy kreatív. Aztán egyszerre előáll ezzel a másik dologgal. Mi a kapcsolat? Hogy kerül ide az adományozás? Mi köze ennek ahhoz, hogy te kreatív vagy-e?

– Fogalmam sincs. Valami okának lennie kellett, gondolom. Talán az egyikről jutott eszébe a másik. Látom, Kath, most már téged is nagyon izgat a dolog.

Elnevettem magam, mert igaza volt: nagyon elgondolkoztam. Valójában rengeteg különböző gondolat cikázott a fejemben egyszerre. És Tommy beszámolója a beszélgetéséről Miss Lucyval eszembe juttatott valamit, nem is egyvalamit, hanem egész sor apró eseményt a múltból Miss Lucyval kapcsolatban, amelyeket akkoriban nem értettem.

– Csak arról van szó, hogy... – elakadt a szavam. – Nem tudom pontosan megfogalmazni – sóhajtottam fel –, még önmagamnak sem. De ez az egész, amit mondasz, valahogy mintha összefüggne egy csomó mással, amit nem értek. Folyton azok járnak az eszemben. Például minek jön ide a Madame, miért viszi el a legjobb képeinket? Pontosan mire kellene neki?

– A Galériájába.

– De mi ez a galéria? Csak jön, és elviszi a legjobb munkáinkat. Már halomban állhatnak nála. Egyszer megkérdeztem Miss Geraldine-t, mióta is jár ide a Madame, és azt mondta, amióta Hailsham létezik. Tulajdonképpen mi ez a galéria? Minek neki egy galéria tele a mi munkáinkkal?

– Talán eladja őket. Odakint mindent eladnak.

– Az nem lehet – csóváltam a fejemet. – Azzal kell kapcsolatban lennie, amit Miss Lucy mondott neked. Rólunk, arról, hogy egy napon majd eljön az adományozás ideje. Nem tudom, miért, de már egy ideje úgy érzem, ez mind összefügg, bár fogalmam sincs, hogyan. Most mennem kell, Tommy. Egyelőre ne szóljunk senkinek arról, amiről most beszéltünk.

– Ne bizony. És senkinek se szólj Miss Lucyról.

– De ha még valami ilyesmit hallasz tőle, elmondod?

Bólintott. – Amint mondtad, Kath, jobb, ha indulsz – nézett körül. – Előbb-utóbb meghall bennünket valaki.

A Galériával, amelyről Tommyval beszéltünk, mindannyian együtt nőttünk fel. Mindenki úgy beszélt róla, mintha létezne, bár az igazat megvallva egyikünk sem lehetett biztos ebben. Semmi kétség, jellemző az is, hogy nem emlékszem, hogyan vagy mikor hallottam róla először. Nem a felügyelőktől, ez biztos: ők soha nem beszéltek a Galériáról, és íratlan szabály volt, hogy mi sem hozzuk szóba előttük.

Gondolom, a hailshami diákok nemzedékei egymásnak adták a híret. Emlékszem, egyszer, alig öt vagy hat évesen Amanda C. mellett ültem egy alacsony asztalnál, mindkettőnk keze csupa agyag. Nem tudom, voltak-e ott más gyerekek is, nem tudom melyik felügyelő vigyázott ránk. Csak arra emlékszem, hogy Amanda C., aki egy évvel volt idősebb nálam, ránézett a munkámra és felkiáltott: – Ez igazán nagyon-nagyon jó, Kathy! Annyira jó! Lefogadom, bekerül a Galériába!

Akkor már tudnom kellett a Galériáról, mert emlékszem, milyen izgatott és büszke lettem, és a következő pillanatban már azt gondoltam: „Ez nevetséges. Még egyikünk se elég jó, hogy a Galériába jusson.”

Amikor nagyobbak lettünk, akkor is sokat beszéltünk a Galériáról. Ha valakinek a munkáját meg akartuk dicsérni, azt mondtuk: – Ennek a Galériában a helye. – Aztán, amikor felfedeztük az íróniát, ha valami nevetségesen pocskék munkát láttunk, azt mondtuk: – Ez igen! Már mehet is a Galériába!

De valóban hittünk a Galériában? Ma már nem vagyok biztos benne. Mint mondtam, soha nem hoztuk szóba a felügyelők előtt, és ha visszagondolok rá, úgy érzem, ezt a szabályt nem annyira a felügyelők írták elő, mint inkább mi magunk. Emlékszem egy esetre nagyjából tizenegy éves korunkból. A 7-es teremben voltunk egy napfényes téli délelőttön. Akkor lett vége Mr. Roger órájának, és néhányan még ott maradtunk beszélgetni vele. A padunkon ültünk, és már nem emlékszem pontosan, miről volt szó, de Mr. Roger szokása szerint folyton megnevette bennünket: – Ez még a Galériába is bekerülhet! – mondta egyszer csak Carole nagy kuncogva valamiről. – Jaj – kapta szájához a kezét azonnal, és bár a hangulat derűs maradt, mindannyian tudtuk, Mr. Roger is, hogy hibát követett el. Nem volt éppen katasztrófális: nagyjából olyan, mintha valami durva szó csúszott volna ki a száján, vagy egy felügyelőt véletlenül szemtől szembe a gúnynevéen szólított volna. Mr. Roger elnézően mosolygott, mint aki azt mondja: „Felejsük el, tegyünk úgy, mintha meg se hallottuk volna”, és zavartalanul folytattuk a beszélgetést.

Bár a Galéria nekünk ködös tartomány maradt, az kézzelfogható tény volt, hogy a Madame általában évente kétszer – néha háromszor vagy négyszer is – megjelent, hogy kiválogassa a legjobb munkáinkat. Azért hívtuk őt a „Madame”-nak, mert francia vagy belga lehetett – sokat vitatkoztunk, melyik –, és a felügyelők mindig így emlegették. Magas, sovány, rövid hajú nő volt, valószínűleg elég fiatal, bár akkoriban nem tartottuk annak. Mindig elegáns szürke kosztümben járt, soha nem szólt hozzánk, és jeges tekintetével távol tartott magától bennünket, nem úgy, mint a kertészek vagy a beszállítást intéző sofőrök, és lényegében mindenki más, aki kívülről érkezett. Évekig „felvágósnak” tartottuk, de aztán nyolcéves korunk körül egy este Ruth új elmélettel állt elő.

– Fél tőlünk – jelentette ki.

A sötétben feküdtünk a hálóban. Alsós korunkban tizenöten voltunk egy hálóteremben, úgyhogy ritkán került sor olyan hosszú, meghitt beszélgetésekre, mint később a felsős hálóban. De legtöbben a későbbi „csapatunkból” akkor már szomszédos ágyakban feküdtünk, és gyakran éjszakáig beszélgettünk.

– Hogy érted azt, hogy fél tőlünk? – kérdezte valaki. – Hogyan félhetne tőlünk? Mit tehetnénk vele?

– Nem tudom – mondta Ruth. – Fogalmam sincs, de biztos vagyok benne, hogy fél. Régebben azt gondoltam, csak felvágós, de másról van szó, most már biztosra veszem. A Madame fél tőlünk.

Erről napokig vitakoztunk. Legtöbben nem értettünk egyet Ruth-szal, de ettől csak még makacsabban bizonygatta az igazát. Így végül megállapodtunk egy tervben, hogy próbára tegyük az elméletét, amikor a Madame legközelebb Hailshambe jön.

Bár soha nem jelentették be előre a látogatását, mindig tudtuk, mikor esedékes. Hetekkel korábban megkezdődtek az előkészületek az érkezésére; a felügyelők átnézték minden munkánkat: a festményeinket, rajzainkat, kerámiáinkat, esszéinket és verseinket. Ez legalább két hétig tartott, és végül minden alsó és felső tagozatos évfolyamból négy-öt munka a biliárdszobában kötött ki. A szoba ebben az időszakban zárva volt, de ha az ember felállt az előtte lévő terasz alacsony falára, beláthatott az ablakon az egyre bővülő gyűjteményre. Amikor a felügyelők hozzáláttak, hogy szépen elrendezzék az asztalokon meg festőállványokon, míg végül olyan lett, mint a Csere kicsinyített változata, tudtuk, a Madame egy-két napon belül megérkezik.

A szóban forgó őszön nemcsak napra, hanem percre pontosan tudnunk kellett, mikor érkezik, mert sokszor alig egy-két órát maradt. Tehát amikor láttuk, hogy a tárgyakat kirakják a biliárdszobában, elhatároztuk, felváltva őrködünk.

A feladatot megkönnyítette a park fekvése. Hailsham lankás völgyben állt, dombra felfutó földek övezték. Így a főépület csaknem minden termék ablakából, sőt, még a klubházból is oda lehetett látni a hosszú, keskeny útra, mely a földeken át a főkapuig vezetett. Maga a kapu is elég messze volt, a járműveknek meglehetősen hosszú utat kellett megtenniük a kavicsos kocsibehajtón, bokrok és virágágyak mellett, míg a főépület előtti udvarra értek. A keskeny úton néha napokig nem láttunk egyetlen járművet sem, és ami jött, rendszerint teherautó vagy furgon volt, mely ellátmányt, kertészeket vagy munkásokat hozott. A személyautó ritkaságszámba ment, és ha megláttunk egyet a távolban, az egész osztály felbolydult.

Amikor megpillantottuk a Madame autóját közeledni a földeken át, szeles, verőfényes délután volt, de már gyülekezett néhány viharfelhő. Az első emeleti 9-es teremben voltunk, a ház homlokzati részén, és amikor suttogva körbejárt a hír, szegény Mr. Frank, aki a helyesírást próbálta a fejünkbe verni, nem értette, miért lettünk olyan nyugtalanok hirtelen.

Nagyon egyszerű volt a terv, amelyet azért eszeltünk ki, hogy kipróbáljuk Ruth elméletét: mi hatan, akik részt veszünk a dologban, valahol várni fogunk a Madame-ra, aztán egyszerre „kirajzunk” köréje. Mindannyian nagyon udvariasak leszünk, és egyszerűen folytatjuk az utunkat, de ha jól időzítjük a dolgot, és váratlanul éri, látni fogjuk, hogy valóban fél tőlünk, bizonygatta Ruth.

Főképp amiatt aggódtunk, hogy rövid ideig marad Hailshamben, és nem találunk alkalmas pillanatot. De amikor Mr. Frank órája befejeződött, láttuk, hogy épp most áll be a Madame kocsija az udvarba. Gyors megbeszélést tartottunk a lépcsőfordulóban, aztán lementünk a többiek után a lépcsőn, és a főbejáratnál ácsorogtunk. Onnan kiláttunk a verőfényes udvarra, ahol a Madame még mindig a volán mögött ült, és az aktatáskájában kotorászott. Végül kiszállt a kocsiból, és felénk indult, a szokott sötét szürke kosztümjében, aktatáskáját mindkét karjával magához szorítva. Amint Ruth jelt adott, mindannyian kiballagtunk, egyenesen feléje, de mintha álomban járnánk. Csak amikor dermedten megtorpant, akkor mormoltuk mind: – Bocsánat, kisasszony –, és váltunk szét.

Soha nem felejttem el a különös fordulatot, amelyet a következő pillanat hozott. Addig ez az egész ügy a Madame-mal, bár nem éppen tréfa volt, de egyedül a mi dolgunk, amit magunk között kellett tisztázni. Nem sokat töprengtünk, milyen szerepe van benne magának a Madame-nak, vagy bárki

másnak. Szóval egészen addig az egész inkább játéknak tűnt, melyhez kellett némi merészség. És még csak nem is arról van szó, hogy a Madame mást tett, mint amire számítottunk: kővé meredve várta, hogy elmenjünk mellette. Nem sikoltott, a lélegzete sem akadt el. De mindannyian annyira lestük a reagálását, hogy talán ezért volt ránk olyan nagy hatással. Amint megtorpant, hirtelen az arcára pillantottam, akárcsak a többiek, ebben biztos vagyok. És még ma is látom, milyen elfojtott iszonyat ült ki rá, milyen rémület, hogy valamelyikünk véletlenül hozzáér. Ahogy továbbmentünk, mindannyian úgy éreztük, mintha a napfényről borzongató árnyékba jutottunk volna. Ruth-nak igaza volt: a Madame valóban félt tőlünk. De úgy, ahogy mondjuk a pókoktól fél az ember. Erre nem voltunk felkészülve. Az meg sem fordult a fejünkben, milyen érzés lesz, ha ilyennek látnak bennünket, ha pókok leszünk.

Mire átértünk az udvaron a pázsithoz, már nem voltunk ugyanaz a csapat, amelyik izgatottan várta, hogy a Madame kiszálljon a kocsijából. Hannah szemmel láthatólag könnyekkel küszködött. Még Ruth is megdöbbenetnek látszott.

– Ha nem kedvel bennünket, minek kell neki a munkánk? – szólalt meg végül egyikünk, azt hiszem, Laura. – Miért nem hagy egyszerűen békén minket? És egyáltalán, ki kérte, hogy idejöjjön?

Senki sem válaszolt, csak mentünk tovább a klubház felé, és többé nem beszéltünk a történetekről.

Visszatekintve már látom, hogy éppen abban a korban voltunk, amikor már tudtunk egyet-mást magunkról: arról, hogy kik vagyunk, miben különbözünk a felügyelőinktől vagy a kinti emberektől, de még nem fogtuk fel, mit is jelent mindez. Biztosra veszem, hogy gyerekkorukban egyszer maguknak is volt olyan élményük, mint nekünk aznap; valami ehhez hasonló, ha nem a konkrét részleteket illetően, akkor érzelmileg. Mert valójában nem számít, mennyire igyekeznek a felügyelők felkészíteni az embert: hiába a sok beszélgetés, videó, vita, figyelmeztetés, egyik sem képes megértetni ezt. Nem, amikor valaki nyolcéves és magafajtkkal él egy olyan helyen, mint Hailsham; amikor olyan felügyelői vannak, mint nekünk voltak; amikor a kertészek meg a szállítók nevetgélnek és tréfálnak vele, és „aranyomnak” szólítják.

De azért valahol az ember tudatába férkőzik. Nem lehet másképp, mert mire eljön egy ilyen pillanat, egy része már várja. Talán már öt-hat éves korától azt suttogja valami a tudata mélyén: „Egy napon, meglehet nemsokára, megtudod, milyen érzés”. Hát várja, bár talán nem tudatosan, de várja a pillanatot, amikor rádöbben, hogy valójában más, mint a többiek; hogy odakint vannak emberek, mint a Madame, akik nem gyűlölik, nem akarnak rosszat neki, de azért megborzonganak, ha csak eszükbe jut, ha eszükbe jut, hogyan jött a világra és minek, és akik iszonyodnak a gondolatától, hogy egy ilyen teremtmény keze esetleg az övékhez ér. Dermesztő pillanat, amikor először látja magát egy ilyen ember szemével. Olyan, mintha elmenne egy tükör előtt, amely előtt élete minden napján elment, és egyszerre mást látna benne, mint addig: valami nyugtalanítót és különöset.

Negyedik fejezet

Az év végétől már nem leszek gondviselő, és bár sokat kaptam ettől a munkától, be kell vallanom, nem bánom, hogy végre pihenhetek, hogy lesz időm gondolkodni és emlékezni. Semmi kétség, részben ez az oka, a felkészülés életem megváltozó ritmusára, hogy rendet akarok teremteni az emlékeim között. Gondolom, tulajdonképpen azt akartam tisztázni, ami köztem, Tommy és Ruth között történt, amikor felnőttünk, és elhagytuk Hailshamet. De már látom, mennyire meghatározta a későbbi eseményeket a Hailshamben töltött idő, ezért először azokat a korai emlékeket szeretném alaposabban végiggondolni. Itt van például ez a nagy érdeklődés a Madame iránt. Egyfelől csak gyerekes játék volt. Másrészről azonban, mint látni fogják, egy folyamat kezdete, amely az évek folyamán egyre jelentősebbé nőtt, míg végül egész életünket meghatározta.

Azt a napot követően nem volt éppenséggel tilos a Madame-ot szóba hozni, mégis ritkán említettük őt. És ez hamarosan elterjedt a mi szűkebb csapatunkon túl az egész évfolyamban. Azt mondanám, éppolyan kíváncsiak voltunk rá, mint addig, de mindannyian éreztük, a további kutatás – arra vonatkozóan, hogy mihez kezd a munkáinkkal, vagy hogy létezik-e valóban a Galéria – olyan területre vezetne, amelyre még nem készültünk fel.

A Galéria témája azonban néha még mindig fölmerült, úgyhogy amint Tommy pár évvel később a tóparton belefogott a beszámolóba furcsa beszélgetéséről Miss Lucyval, már ott motoszkált az emlékezetemben valami. De csak később jöttem rá, mi az, amikor őt már otthagytam a szikláján üldögélve, és a sportpályák felé igyekeztem a barátnőim után.

Miss Lucy mondott valamit az egyik órán. Nem felejtettem el, mert annak idején szöveget ütött a fejembe, és mert az egyik ritka alkalom volt, amikor a Galériát egy felügyelő előtt szándékosan szóba hoztuk.

Épp javában zajlott a „zseton-vita”, ahogy később elneveztük. Tommyval pár évvel ezelőtt beszélgettünk a zsetonvitáról, és először nem tudtunk egyetértésre jutni az időpontját illetően. Én azt mondtam, tízévesek voltunk, ő meg azt, hogy később történt, de végül belátta: nekem van igazam. Biztosra veszem, hogy én emlékeztem jól: az alsó tagozat negyedik osztályába jártunk, röviddel az emlékezetes eset után a Madame-mal, de teljes három évvel a tóparti beszélgetés előtt.

Azt hiszem, a zseton-vita is annak a következménye volt, hogy amint idősebbek lettünk, egyre nőtt bennünk a kapzsiság. Évekig – azt hiszem, ezt már mondtam –, óriási győzelemnek tartottuk, ha valamelyik munkánkat érdemesnek találják a biliárdszobára, az sem érdekelt, hogy a Madame elviszi. De tízéves korunkra már vegyes érzelmekkel fogadtuk a dolgot. A Cserék zseton és váltópénz rendszere kifejlesztette az érzékünket munkáink értéke iránt. Nagyon fontosak lettek nekünk a trikók, az, hogy feldíszítsük a falakat az ágyunk körül, hogy egyéni jelleget adjunk a padunknak. És persze gondolnunk kellett a „gyűjteményünkre” is.

Nem tudom, maguknak volt-e „gyűjteményük” ott, ahová jártak. Ha az ember régi hailshami diákokkal találkozik, azt tapasztalja, hogy előbb-utóbb meghatottan a gyűjteményükre terelik a szót. Akkoriban persze magától értetődőnek tekintettük az egészséget. Mindegyikünknek volt egy nevével ellátott ládája, melyet az ágy alatt tartott, és telerakott a saját tárgyaival: a Vásárokon és Cseréken szerzett holmival. Emlékszem, akadtak néhányan, akiket nem nagyon érdekelt a gyűjteményük, de a legtöbben rengeteget foglalkoztunk vele, egyik-másik tárgyat előszedtük és kiraktuk, másokat nagy gonddal elcsomagoltunk.

A lényeg az, hogy tízéves korunkra a tudat, hogy nagy megtiszteltetés, ha a Madame magával visz valamit, megütközött az érzéssel, hogy elveszítjük a legpiacképesebb termékeinket. Ez csúcsonyult ki a zseton-vitában.

A dolog úgy kezdődött, hogy néhány diák, főleg pár fiú azt suttozta, hogy ha a Madame valamit elvisz, zsetonokat kellene kapnunk kárpótlásul. Ezzel sokan egyetértettek, mások azonban felháborító ötletnek találták. Egy ideig vitatkoztunk a dolgon, aztán egy nap Roy J. – aki egy évvel fölöttünk járt, és akinek már sok munkáját elvitte a Madame – elhatározta, hogy Miss Emilyhez fordul az ügyben.

Miss Emily, az igazgatónő idősebb volt a többi felügyelőnél. Nem különösebben magas termetét a tartása, egyenes háta és felszegett feje a valóságosnál magasabbnak mutatta. Ezüstös haját hátul összefogta, de néhány elszabadult fürt mindig a feje körül röpködött. Én megörültem volna tőlük, de ő ügyet sem vetett rájuk, mintha méltatlanok lennének a figyelmére. Estére mindig különös látványt nyújtott szerteszet röpködő fürtjeivel, amelyeket ki sem simított az arcából, amikor nyugodt, kimért hangján beszélt hozzánk. Mindannyian féltünk tőle, és másképp gondoltunk rá, mint a többi felügyelőre. De igazságosnak tartottuk, és nem vontuk kétségbe a döntéseit; és valószínűleg már alsós korunkban is éreztük, hogy bár a jelenléte megfélemlíti az embert, ennek köszönhetjük, hogy olyan biztonságban érezzük magunkat Hailshamben.

Kellett némi bátorság ahhoz, hogy valaki hívatlanul felkeresse őt; olyan kéréssel menni, amilyennel Roy állt elő, egyenesen öngyilkosságnak látszott. Mégsem kapott olyan szörnyű megrovást, amilyenre számítottunk, és a rá következő napokban hallottuk, hogy a felügyelők is beszélgetnek, sőt vitatkoznak a zseton-kérdésről. Végül kihirdették, hogy kapunk majd néhány zsetont, bár nem sokat, mert „igen nagy megtiszteltetés”, ha az ember munkáját kiválasztja a Madame. Ezt egyik tábor sem fogadta valami nagy lelkesedéssel, és a vita ádázul folyt tovább.

Ilyen előzmények után tette fel Polly T. a kérdését Miss Lucynak aznap reggel. A könyvtárban ültünk, a nagy tölgyfa asztal körül. Emlékszem, a kandallóban égett a tűz, és egy drámát olvastunk fel. A darab egy soráról Laurának eszébe jutott valami elmés megjegyzés a zsetonügyről, és mindannyian jót neveltünk rajta, Miss Lucyval együtt. Aztán Miss Lucy azt mondta, hogy mivel Hailshamben mindenki csak erről beszél, felejtjük el a drámát, és az óra hátralévő részében fejtjük ki véleményünket a zsetonokról. Az eszmecsere közben Polly váratlanul megkérdezte – Egyébként miért viszi el a Madame a munkáinkat, kisasszony?

Síri csend lett. Miss Lucy ritkán gurult dühbe, de ha igen, azt mindenki észrevette, és egy pillanatig azt hittük, Polly most megkapja a magáét. De aztán láttuk, hogy Miss Lucy nem haragszik, csak mélyen elgondolkozik. Emlékszem, nagyon dühös voltam Pollyra, amiért ilyen ostobán megszegte az íratlan szabályt, de közben szörnyen izgatott, hogy mit válaszol majd Miss Lucy. És nyilvánvalóan nem voltam egyedül a vegyes érzelmeimmel: majdnem mindenki vasvillaszemekkel nézett Pollyra, aztán várakozóan fordult Miss Lucyhoz, ami alighanem nagy igazságtalanság volt szegény Pollyval szemben.

– Jelenleg csak annyit mondhatok – szólalt meg Miss Lucy egy örökkévalóságnak tűnő csend után –, hogy jó oka van rá. Nagyon jó oka. De ha most megpróbálnám elmagyarázni, mi az, aligha értenétek meg. Remélem, egy nap majd elmondják nektek.

Nem erőltettük a dolgot. Az asztal körül mindenki mélységes zavarban volt, és bármennyire szerettünk volna többet is hallani, fontosabbnak éreztük, hogy minél előbb ejtsük a kínos témát. Tehát a következő pillanatban már megkönnyebbülten – bár talán kissé kényszeredetten – vitatkoztunk tovább a zsetonokról. Miss Lucy szavai azonban szöveget ütöttek a fejembe, és napokig nem tudtam szabadulni tőlük. Ezért ott a tó mellett, aznap délután, amikor Tommy beszámolt a beszélgetéséről Miss Lucyval, a megjegyzéséről, hogy bizonyos tekintetben „nem megfelelő a képzésünk”, újra eszembe jutott az a könyvtári délután, meg talán még egy-két hasonló apró eset.

Ha már a zsetonoknál tartunk, szeretnék néhány szót ejteni a Vásárokról, amelyeket néhányszor már említettem. A Vásárok azért voltak olyan fontosak nekünk, mert ott juthattunk hozzá kintről behozott tárgyakhoz. Például Tommy trikója egy Vásárból származott. Így tettünk szert a ruháinkra, játékainkra, vagy egy-egy különleges darabra, valamelyik diák keze munkájára.

Havonta egyszer nagy fehér teherautó jött végig azon a hosszú úton, és izgalom futott át az egész házon és környékén. Mire a teherautó megállt az udvarban, már nagy csődület várta, főképp alsósok, mert tizenkét-tizenhárom éves kor után már nem illet kimutatni, milyen izgatott az ember. De mi tagadás, azok voltunk mindannyian.

Most visszatekintve szinte nevetséges, mennyire lázba jöttünk, hisz a Vásár rendszerint csalódást okozott. Nem akadt ott semmi, ami kicsit is különleges lett volna, a zsetonjaikat arra költöttük, hogy az elnyűtt vagy eltört holmink helyett ugyanolyan vegyünk. De gondolom az volt a lényeg, hogy valamikor régen mindannyian találtunk egy Vásáron valamit, ami később különleges kincsünk lett: egy kiskabátot, egy karórát, egy szabóollót, amelyet sose használtunk, de büszkén az ágyunk mellett tartottuk. Mindannyian ráakadtunk egyszer valami effélére, így bármennyire igyekeztünk leplezni, soha nem szabadultunk meg attól a hajdani reménytől és izgalomtól.

Tulajdonképpen nem ok nélkül lebzeltünk a kocsi körül, amikor kirakodtak. Amíg az ember alsós volt, oda-vissza járt a raktár meg a teherautó közt a nagy papírdobozokat cipelő két munkaruhás férfi nyomában, és faggatta őket, hogy mi van a dobozokban. – Csupa szép holmi, aranyom – válaszolták

rendszerint. Aztán ha az ember tovább faggatta őket: – De *rekordtermés?* –, előbb-utóbb elmosolyodtak. – Meghiszem azt, aranyom. Igazi rekordtermés – mondták, amit izgatott örömujjongás fogadott.

A dobozok teteje nyitva volt, úgyhogy be lehetett lesni, és bár valójában nem lett volna szabad, az emberek néha hagyták, hogy egy-két darabot kézbe vegyen valaki, és jobban megnézzék. Így aztán, mire vagy egy héttel később sor került a Vásárra, már híre ment mondjuk egy bizonyos melegítőnek vagy kazettának, és csaknem minden összezördülésnek az volt az oka, hogy több diák vetett szemet ugyanarra a tárgyra.

A Vásár az áhítatos csendben zajló Csere szöges ellentéte volt. Az ebédlőben rendezték, és nagy zajjal meg nyüzsgéssel járt. A lökdösődés meg kiabálás hozzátartozott a mulatsághoz, és rendszerint kedélyes maradt. De néha, mint mondtam, elszabadultak az indulatok: a diákok rávetették magukat valamire, rángatták egymás kezéből, sőt egymásnak estek miatta. Olyankor a felügyelők megfenyegettek bennünket, hogy az egészet bezárják, és másnap reggel a gyülekezőn mindenki megkapta a magáét Miss Emilytől.

Hailshamben mindig gyülekezővel kezdődött a nap; ez általában rövid volt, néhány bejelentés hangzott el, esetleg valamelyik diák felolvasott egy verset. Miss Emily rendszerint nem sokat beszélt; csak ült a színpadon szálegyenes derékkal, akármit mondtak, rábólintott, és néha jeges pillantást vetett arra, aki suttogni merészt a tömegben. Ám egy viharos Vásár után egészen más volt a helyzet. Olyankor le kellett ülnünk a padlóra – a gyülekezőn rendszerint álltunk –, és nem volt se hirdetés, se felolvasás, csak Miss Emily beszélt húsz-harminc percig, néha még tovább. Ritkán emelte fel a hangját, de olyan kérlelhetetlen és rideg volt ilyenkor, hogy pisszenni sem mert senki, még a felsős ötödikes fiúk sem.

Őszintén szégyelltük, hogy egy emberként csalódást okoztunk Miss Emilynek, de bármennyire igyekeztünk, ezeket a fejmosásokat nem tudtuk megérteni. Részben a szóhasználat miatt. Amikor Ruth doveri szobájában felidéztek az emlékeinket, főleg két visszatérő fordulat jutott eszünkbe: a „méltatlanok a kiváltságra” és a „visszaélnék a lehetőségeikkel”. A gondolatmenet lényege elég világos volt: mi, hailshami diákok lévén mindannyian nagyon különlegesek vagyunk, így annál nagyobb csalódást okozunk, ha rosszul viseljük magunkat. De minden más ködös maradt. A szenvedélyes szónoklatot néha ilyesmivel szakította meg: – Mi az oka? Vajon mi? Mi lehet az, ami kudarcra ítél bennünket? – Aztán csak állt ott, csukott szemmel, töprengő arccal, mintha a választ keresné. És bár rémültek voltunk és feszengtünk, nagyon szerettük volna, ha rátalál a megoldásra. Aztán néha szelíd sóhajjal folytatta, jelezvén, hogy bűnbocsánatot nyerünk, máskor meg indulatos felkiáltással törte meg a hallgatást: – Csakhogy én nem adom ám meg magam! Semmi áron! És Hailsham sem!

Furcsa, hogy ezek a hosszú beszédek olyan rejtélyesek voltak, jegyezte meg Ruth, amikor felidéztek őket, hiszen Miss Emily az órákon mindig kristálytisztán beszélt. Amikor megemlítettem, hogy néha láttam, amint révületben kóborol Hailshamben, és magában beszél, felháborodottan tiltakozott: – Ilyesmi soha nem fordult elő! Hogyan lehetett volna Hailsham olyan, amilyen volt, ha egy dilis irányítja? Miss Emilynek borotvaéles esze volt.

Nem vitatkoztam. Semmi kétség, Miss Emily hátborzongatóan fortélyos tudott lenni. Ha mondjuk az ember tilosban járt a főépületben vagy a parkban, és hallotta, hogy felügyelő közeledik, rendszerint elbújhatott valahol, hiszen Hailsham kívül-belül tele volt rejtekhelyekkel: szekrényekkel, beszögellésekkel, bokrokkal, sövényekkel. De ha valaki észrevette, hogy Miss Emily közeledik, tudta, semmi esélye, mert ő mindig felfedezte a bujkálót. Mintha valami külön érzéke lett volna. Hiába surrantál be egy szekrénybe, csuktad magadra az ajtót, és lapultál rezzenés nélkül, akkor is tudtad, hogy Miss Emily léptei majd megállnak a szekrény előtt, és felcsattan a hangja: – Na jó. Kifelé!

Ez történt Sylvie C.-vel egyszer a második emeleti lépcsőfordulóban, és akkor Miss Emily valóban nagyon dühös lett. Soha nem kiabált, mint mondjuk Miss Lucy, amikor mérges lett az emberre, de az ő haragja még félelmetesebb volt. A szeme összeszűkült, és dühösen suttogott magában, mintha egy láthatatlan kollégával beszélne meg, milyen büntetés lesz elég szörnyű a vétkesnek. Úgy intézte, hogy az ember egyik fele majd meghalt, hogy hallja, a másik fele meg tudni sem akart róla. De Miss Emilynél

általában nem lett igazán komoly baj belőle. Szinte soha nem zárt be senkit, nem adott büntetőfeladatot, nem vonta meg a kedvezményeket. Mégis szörnyen éreztük magunkat, a pusztaságtól, hogy elveszítettük a becsülését, és azonnal csinálni akartunk valamit, amivel jóvátehetjük a hibát.

De a lényeg az, hogy Miss Emilynél soha nem lehetett előre tudni. Sylviát alaposan összeszidta, de amikor Laurát azon kapta, hogy átszalad a rebarbaraágyon, csak ráivallt: – Semmi keresnivalód itt, te lány! Tűnj el innen! – és már ment is tovább.

Aztán ott volt az az eset, amikor azt hittem, nagy pácban vagyok. Imádtam a ház mögött körbefutó kis gyalogösvényt, amely követett minden beugrót és kiszögellést; az ember a falhoz lapulva ment el a bokrok mellett, át két borostyánnal befuttatott boltív alatt, és be egy rozsdás kapun. Közben benézhetett az ablakokon, egyiken a másik után. Gondolom, részben azért szerettem annyira azt az ösvényt, mert soha nem tudtam biztosan, tilosban járok-e. Semmi kétség, tanítás alatt nem volt szabad arra sétálni. De hétvégén vagy esténként... ez nem volt világos. A legtöbb diák úgyis elkerülte, és a varázsához talán hozzátartozott a tudat, hogy itt távol vagyok mindenkitől.

Szóval egy napfényes délutánon elindultam erre a kis sétára. Azt hiszem, harmadikos felsős voltam. Menet közben szokás szerint benéztem az üres termekbe, és egyszer csak az egyikben megláttam Miss Emilyt. Egyedül volt, lassan járt föl-alá, és halkán beszélt meg gesztikulált a láthatatlan hallgatóságnak a teremben. Gondoltam, egy előadást gyakorol, vagy valamelyik szónoklatát a gyülekezőn, és el akartam surranni, mielőtt észrevenne, de ekkor megfordult, és egyenesen rám nézett. Kővé dermedtem, azt hittem, most aztán végem, de láttam, hogy zavartalanul folytatja, csak hogy most hozzám beszél. Aztán, mintha mi sem lenne természetesebb, elfordult tőlem, és egy másik képzeletbeli hallgatóra szögezte a tekintetét, a terem másik részében. Elosontam az ösvényen, és még napokig rettegtem, mit fog szólni Miss Emily, ha meglát. Ő azonban soha nem hozta szóba a dolgot.

*

De valójában nem erről akarok most beszélni. Hanem leírni egyet-mást Ruth-ról, arról, hogyan találkoztunk és lettünk barátok, az első együtt töltött napjainkról. Mert mostanában, ahogy hosszú délutánokon elhajtok a földek mellett, vagy iszom a kávémat egy benzinkút kávézójának hatalmas ablakánál, egyre gyakrabban kapom magam azon, hogy rajta töprengek.

Nem voltunk kezdettől fogva barátok. Arról, hogy öt-hat évesen Hannah-val meg Laurával játszom, vannak emlékeim, de Ruth-ról nincsenek. Életünknek ebből a korai szakaszából egyetlen halvány emléket őrzök róla.

A homokozóban játszom. Mások is vannak a homokban, a kelleténél többen, és már zavarjuk egymást. A szabadban vagyunk, a tűző napon, úgyhogy valószínűleg a kicsik játszóterének homokozójáról van szó, esetleg az Északi Sportpálya távolugrópályájának végében lévőről. Akárhogy is, nagy a meleg, és szomjas vagyok, és nem tetszik, hogy olyan sokan nyüzsgünk a homokozóban. Aztán ott áll Ruth, nem a homokban, velünk, hanem kicsit távolabb. Nagyon dühös két lányra valahol mögöttem, valami miatt, ami nyilván korábban történt, s csak áll ott és villámló szemmel nézi őket. Azt hiszem, akkor még csak felületesen ismertem Ruth-t. De már mély benyomást tehetett rám, mert emlékszem, lázasan folytattam, bármivel foglalatostkodtam ott a homokban, mert halálra rémített a gondolat, hogy rám néz. Egy szót sem szoltam, de mindenáron éreztetni akartam vele: én nem tartozom a lányokhoz mögöttem, és semmi közöm ahhoz, amivel úgy feldühítették.

Ez az egyetlen emlékem Ruth-ról abból az időből. Egyidősek voltunk, úgyhogy elég gyakran össze kellett futnunk, de eltekintve attól az esettől ott a homokozóban, nem emlékszem, hogy bármi dolgom lett volna vele hét-nyolc éves korunkig, amikor már alsósok voltunk.

Az alsósok legtöbbször a Déli Sportpályát használták, és ott történt, a nyárfák melletti sarokban, hogy Ruth ebédidőben odajött hozzám, végigmért, aztán megkérdezte: – Fel akarsz ülni a lovamra?

Én két-három másik gyerekkel játszottam, de nyilvánvaló volt, hogy Ruth csak nekem szól. Ez nagyon boldoggá tett, de látványosan szemügyre vettem őt, mielőtt válaszoltam: – Hogy hívják a lovadat?

– A *legjobb* lovam Vihar – lépett közelebb Ruth. – Rajta nem lovagolhatsz. Ő nagyon veszélyes. De Tüskebokra felülhetsz, ha nem használod az ostoronyelet. Vagy ha akarsz, felülhetsz akármelyik másikra. – Elhadart még néhány nevet, amelyekre már nem emlékszem. – Neked van lovad? – kérdezte végül.

Ránéztem, és alaposan meggondoltam a választ. – Nincs. Nekem nincs lovam.

– Egy sincs?

– Nincs.

– Rendben. Felülhetsz Tüskebokra, és ha kedveled, meg is tarthatod. De nem ütheted ostornyéllal. És azonnal jönöd kell.

A barátnőim már amúgy is hátat fordítottak, és folytatták, amibe belekezdtek. Hát vállat vontam, és indultam Ruth-szal.

A pálya tele volt játszó gyerekekkel, némelyik jóval idősebb volt nálunk, de Ruth céltudatosan vezetett át a tömegen, mindig egy-két lépéssel előttem ment. Már csaknem odaértünk a kert drótháló kerítéséhez, amikor megfordult.

– Na jó, itt fogunk lovagolni. A tiéd Tüskebokor.

Átvettem a felém nyújtott láthatatlan gyeplőt, és már lovagoltunk is föl-alá a kerítés mellett, néha vágtattunk, néha ügettünk. Jól döntöttem, mikor azt válaszoltam Ruth-nak, nekem nincs saját lovam, mert egy idő múlva megengedte, hogy Tüskebokor után több más lovára is felüljek, ő meg utasításokat kiáltott oda, hogy melyikkel hogyan kell bánni, mi a gyengéje.

– Mondtam már! Nárciszon hátra kell dőlnöd! Sokkal jobban! Azt szereti, ha egészen hátradőlsz!

Elég ügyes lehettem, mert végül még azt is megengedte, hogy felüljek a kedvencére, Viharra. Fogalmam sincs, meddig maradtunk a lovaival aznap: hosszú időnek éreztem, és azt hiszem, mindketten belefeledkeztünk a játékba. De aztán Ruth egyik pillanatról a másikra minden látható ok nélkül véget vetett a játéknak, közölte, hogy akarattal kifárasztom a lovait, és vissza kell vinnem őket az istállóba, s rámutatott a kerítés egy pontjára. Hozzáláttam, hogy odavezessem a lovakat, közben Ruth egyre dühösebbnek látszott, és kijelentette, hogy mindent elrontok.

– Szereted Miss Geraldine-t? – kérdezte aztán.

Ez lehetett az első eset, amikor komolyan elgondolkoztam, szeretek-e egy felügyelőt. – Persze, szeretem – mondtam végül.

– De *valóban* szereted? A többieknél jobban? Ő a kedvenced?

– Igen. Ő a kedvencem.

Sokáig nézett. – Rendben – mondta végül. – Akkor felveszlek a titkos őrei közé.

Elindultunk vissza a főépülethez, és én vártam, hogy megmagyarázza, hogyan érti. De nem magyarázta. Igaz, pár napon belül megtudtam.

Ötödik fejezet

Nem emlékszem pontosan, meddig tartott a „titkos őrség” ügye. Amikor erről beszélgettünk Ruth-szal, mialatt Doverben a gondviselője voltam, azt mondta, mindössze két-három hétig, de szinte biztos, hogy téved. Valószínűleg feszélyezte a dolog, így összezsugorodott az emlékezetében. Szerintem nagyjából kilenc hónapig tarthatott, vagy akár egy évig is, hét-nyolc éves korunkban.

Nem tudtam biztosan, Ruth maga találta-e ki a titkos őrséget, de a vezére kétségtelenül ő volt. A létszám hat és tíz között mozgott, attól függően, mikor vett fel egy új tagot, vagy zárt ki egy régit. Miss Geraldine-t tartottuk a legjobb hailshami felügyelőnek, és ajándékokat készítettünk neki: emlékszem,

egyszer egy nagy ív papírt teleragasztottunk préselt virágokkal. De létezésünk legfőbb célja természetesen az volt, hogy megvédjük őt.

Mire én csatlakoztam az őrséghez, Ruth meg a többiek már régóta tudtak az összeesküvésről Miss Geraldine elrablására. Sose tudtuk biztosan, ki áll mögötte. Néha pár felsős fiúra gyanakodtunk, máskor néhány fiúra a saját évfolyamunkból. Aztán egy felügyelőre, akit nem nagyon szerettünk, bizonyos Miss Eileenre: egy ideig őt tartottuk a vállalkozás szellemi mozgatójának. Fogalmunk sem volt, mikor kerül sor az emberrablásra, de azt szentül hittük, hogy az erdőnek része lesz benne.

Az erdő a Hailsham udvarház mögötti domb tetején volt. Valójában nem láttunk belőle többet, mint a fák sötétlő sávját, de kétségtelenül nem én voltam az egyetlen, aki éjjel-nappal érezte a jelenlétét. Rossz esetben mintha egész Hailshamet árnyékba borította volna; az embernek csak félre kellett fordítania a fejét, vagy odalépni valamelyik ablakhoz, és máris ott volt: fenyegetően sötétlett a távolban. A legbiztonságosabbnak a főépület homlokzati része számított, mert ott egyik ablakból sem lehetett látni. De még akkor sem szabadultunk meg tőle igazán.

Az erdőről mindenféle rémes történetek járták. Egyszer, nem sokkal azelőtt, hogy mi Hailshambe kerültünk, egy fiú, aki csúnyán összeveszett a barátaival, megszökött a birtokról. Holttestét két nappal később találták meg odafönt az erdőben: egy fához kötözték, kezét-lábát levágták. Azt is beszéltek, hogy azok közt a fák közt egy lány szelleme kóborol. Hailshami diák volt, amíg egy napon át nem mászott a kerítésen, csak hogy lássa, milyen odakint a világ. Ez jóval előttünk történt, amikor a felügyelők sokkal szigorúbbak voltak, néha még kegyetlenek is, és amikor megpróbált visszajutni, nem engedték be. Ott járkált a kerítésnél, és bebocsátásért könyörgött, de senki sem nyitott kaput. Végül elment valahová odakint, valami történt vele, és meghalt. De a kísértete mindig ott kóborol az erdőben, és sóváran bámulja Hailshamet, szeretne visszajutni.

A felügyelők nem győzték magyarázni, hogy ezek a mesék ostobaságok. De aztán az idősebb diákok azt mondták, éppen a felügyelőktől hallották mindezt kisebb korukban, és nemsokára mi is megtudjuk tőlük a szörnyű igazságot.

Az erdő főleg akkor mozgatta meg a képzeletünket, amikor sötétedés után a hálóteremben már aludni készültünk. Az ember szinte hallani vélte a szél susogását az ágak közt, és hiába beszélünk róla, attól csak még rosszabb lett. Emlékszem, egy éjszaka, amikor mind dühösekké váltunk Marge K.-ra, mert aznap olyasmit művelt, ami nagyon kínos volt nekünk, büntetésből kirángattuk az ágyából, az ablaküveghez nyomtuk az arcát, és ráparancsoltunk, hogy nézzen föl az erdőre. Először megpróbálta behunyni a szemét, de addig gyötörtük, amíg ki nem nyitotta, hogy lássa az erdő távoli körvonalát a holdfényes ég előtt, és ez elég volt ahhoz, hogy egész éjszaka zokogjon a rémülettől.

Nem azt mondom, hogy annyi időskorunkban éjjel-nappal szorongtunk az erdő miatt. Nekem például néha hetekig szinte eszembe sem jutott, sőt, akadtak napok, amikor megszállt a bátorság, és azt gondoltam: „Hogyan hihattunk el egy ilyen ostobaságot?” De aztán elég volt valami apróság, mondjuk valaki megint elmondta az egyik rémtörténetet, vagy az ember ijesztő részhez ért egy könyvben, esetleg megütötte a fülét egy elejtett megjegyzés az erdőről, és hosszú időre ránk vetődött az árnyék megint. Így nem csoda, hogy az erdőnek központi szerepet tulajdonítottunk a Miss Geraldine elrablására irányuló összeesküvésben.

De ha már itt tartunk, nem emlékszem, hogy a gyakorlatban túl sokat tettünk volna Miss Geraldine védelmében; inkább csak azon fáradoztunk, hogy bizonyítékokat szerezzünk magáról az összeesküvésről. Valamilyen okból úgy éreztük, ezzel elhárítjuk a fenyegető veszélyt.

A „bizonyítékok” nagy része onnan származott, hogy figyeltük a cselszövőket. Egy délelőtt például az egyik emeleti terem ablakából lestük, ahogy odalenn az udvarban Miss Eileen és Mr. Roger Miss Geraldine-nal beszélget. Egy idő után Miss Geraldine elköszönt, és indult az Üvegház felé, de mi nem mozdultunk az ablaktól, így láttuk, hogy Miss Eileen meg Mr. Roger összedugja a fejét, és alattomosan tanácskozik, s közben le nem veszi a szemét a távolodó Miss Geraldine-ról.

– Mr. Roger – sóhajtott fel Ruth fejcsóválva. – Ki hitte volna, hogy ő is benne van?

Így összeállítottunk egy listát azokról, akiről tudtuk, hogy részt vesznek az összeesküvésben; ezeket a felügyelőket és diákokat esküdt ellenségeinknek nyilvánítottunk. De közben, azt hiszem, végig sejtettük, milyen ingatag alapokon áll az elképzelésünk, mert mindig kerültük az összeütközést. Például amikor heves viták után megállapodtunk abban, hogy egy bizonyos diák összeesküvő, mindig találtunk valami okot, hogy még ne vonjuk felelősségre – hogy várjunk, amíg „a kezünkben nem lesz minden bizonyíték”. Abban is mindig egyetértettünk, hogy Miss Geraldine-nak nem juthat a fülébe, amit megtudtunk, hisz semmi értelme megijeszteni.

Könnyű lenne azt mondani, hogy egyedül Ruth tartotta életben a titkos őrseget még akkor is, amikor már rég kinőttünk belőle. Semmi kétség, fontos volt neki. Sokkal hamarabb szerzett tudomást az összeesküvésről, mint bármelyikünk, és ez hihetetlenül megnövelte a tekintélyét; a célozgatásokkal, hogy az *igazi* bizonyíték abból az időből származik, amikor a magamfajta még nem is csatlakoztak, hogy vannak dolgok, amelyeket még nekünk is csak ezután fog elmondani, igazolhatott, bármilyen döntést, amelyet a csoport nevében hozott. Ha például úgy határozott, hogy valakit ki kell zárni, és ellenszegülést érzett, egyszerűen homályos utalást tett valamire, amiről „még azelőtt” értesült. Semmi kétség, nem szeretett volna felhagyni mindezzel. De igazság szerint mi, akik közel kerültünk hozzá, egytől egyig eljátszottuk a szerepünket, hogy minél tovább életben tartsuk ezt a mesét. Az események, melyek azt követték, hogy mi ketten összevesztünk a sakk miatt, jól érzékeltetik, mire gondolok.

*

Feltételeztem, hogy Ruth tud sakkozni, és majd engem is megtaníthat. Ez nem is volt olyan bolondság, hiszen amikor az ablakmélyedésekben vagy a gyepen sakktábla fölé hajló diákok mellett mentünk el, Ruth gyakran megállt, és figyelte a játékot. Aztán, amikor továbbmentünk, mondott valamit egy-egy lehetséges lépésről, amelyet ő észrevett, de mindkét játékos figyelmét elkerülte. – Elképesztő, milyen ostobák – dűnnyögte fejcsóválva. Engem mindez lenyűgözött, és hamarosan alig vártam, hogy magam is elmélyülten bámuljam a pompás figurákat. Így amikor az egyik Vásáron találtam egy sakk-készletet, és elhatároztam, hogy megveszem, bár iszonyúan sok zsetonba került, számítottam Ruth segítségére.

Ám a következő pár napban ahányszor csak előhozakodtam a témával, mindössze sóhajtott egyet, vagy úgy tett, mintha sürgős dolga volna. Mikor egy esős délutánon végül sarokba szorítottam, és kiraktuk a sakktáblát a biliárdteremben, olyasféle játékra akart megtanítani, mint a dámázás, amelyről szerinte a sakk abban különbözött, hogy itt a figurák nem egyenesen mozognak, hanem L-alakban – gondolom, látta a lóugrást. Egy szavát sem hittem el, és nagyon csalódott voltam, de tartottam a számat, és egy darabig belementem a játékba. Percekig ütöttük le egymás figuráit, mindig L alakban mozgatva a támadót. Ez addig tartott, amíg egyszer azt nem mondta, hogy nem vehetem le a figuráját, mert túl egyenes vonalban léptem az enyémmel.

Ekkor felálltam, összepakoltam a sakk-készletet, és távoztam. Nem mondtam ki, hogy fogalma sincs a sakkról – ennél még mélységes csalódottságomban is több eszem volt –, de azt hiszem, ahogy elviharzottam, az épp elég világosan beszélt.

Talán másnap lehetett, hogy bementem a felső emeleten a 20-as tanterembe, ahol Mr. George költészetórát tartott. Már nem tudom, az óra előtt vagy után történt-e, és hányan voltak az osztályban. Csakis arra emlékszem, hogy könyveket vittem, és hogy amikor elindultam Ruth meg a többiek felé, a nap rávetődött a padok tetejére, ahol ültek.

Összedugták a fejüket, így tudtam, hogy az őrseg dolgairól beszélnek, és bár, amint mondtam, alig egy napja vesztünk össze Ruth-szal, gyanútlanul odamentem hozzájuk. Már szinte mellettük álltam, amikor felfogtam, mi készül, talán abból, ahogyan összenéztek. Olyan volt, mint a töredék másodperc, mielőtt az ember belép egy tócsába: látja, hogy ott van, de már semmit sem tehet. Éreztem a sértést, még mielőtt elhallgattak és rám meredtek, mielőtt Ruth azt mondta: – Szia, Kathy hogy vagy? Ne haragudj, de most valamit meg kell beszélünk. Egy perc az egész. Elnézést.

Még be sem fejezte a mondatot, én már sarkon fordultam, és indultam kifelé; inkább magamra haragudtam, amiért belesétáltam a csapdába, mint Ruth-ra meg a többiekre. Semmi kétség, nagyon bántott a dolog, bár azt nem tudom, sírtam-e. És utána napokig ahányszor csak a titkos őrséget láttam tanácskozni egy sarokban, vagy átmenni egy sportpályán, éreztem, hogy az arcomba szökik a vér.

Vagy két nappal azután, hogy a 20-as tanteremben megszegényítettek, lefelé tartottam a főépület lépcsőjén, és mellém vetődött Moira B. Szóba elegyedtünk – semmi különösről –, és együtt sétáltunk ki a házból. Ebédszünet lehetett, mert amikor kiléptünk az udvarra, vagy hús diák lódörgött ott; kis csoportokba verődve beszélgettek. Azonnal a túlsó oldalra néztem, ahol nekünk háttal ácsorgott Ruth meg a titkos őrség három tagja, és elmerülten bámultak a Déli Sportpálya felé. Kíváncsi voltam, mi köti le annyira a figyelmüket, és észrevettem, hogy mellettem Moira is őket figyeli. Akkor jutott eszembe, hogy alig egy hónapja még ő is a titkos őrség tagja volt, de kizárták. Hirtelen borzasztóan feszélyezett, hogy ott állunk egymás mellett mi ketten, akiket összeköt a közelmúltban elszenvedett megaláztatás, és tulajdonképpen szembesülünk a megszegényülésünkkel. Valami ilyesmit érezhetett Moira is.

– Micsoda ostobaság ez az egész titkos őrség ügy! – törte meg a csendet. – Hogyan lehetnek még ilyesmiben? Mintha még mindig kis pisisek volnának.

Még ma is csodálom, milyen heves indulat fogott el, ahogy ezt meghallottam. – Mit tudsz te erről? – fordultam hozzá dühösen. – Fogalmad sincs semmiről, hisz réges-rég nem vagy benne. Ha tudnád, mi mindenre jöttünk rá, nem beszélnél ilyen ostobaságokat!

– Ne butáskodj. – Moira sose hátrált meg egykönnyen. – Ez is csak Ruth újabb koholmánya.

– Akkor hogy lehet az, hogy *a saját fülemmel* hallottam őket? Amikor arról beszéltek, hogyan viszik Miss Geraldine-t az erdőbe a tejeskocsival? Hogy lehet, hogy én magam hallottam, ahogy tervezgetik, és ennek nem volt semmi köze se Ruth-hoz, se senkihez?

– A saját füleddel hallottad? – Moira már nem volt olyan biztos a dolgában. – Hogyan? Mikor?

– Hallottam őket, tisztán hallottam minden szót, nem tudták, hogy ott vagyok. Odalent a tónál, nem is sejtették, hogy hallom őket. Ebből is láthatod, mennyit tudsz te!

Félrelöktem, és ahogy átverekedtem magam a zsúfolt udvaron, visszánéztem Ruth-ra meg a többiekre, akik még mindig a Déli Sportpálya felé bámultak, és fogalmuk sem volt, mi történt köztem és Moira közt. És rájöttem, hogy már egyáltalán nem is vagyok dühös rájuk; csakis Moirára haragudtam, de nagyon.

Még most is, ha valamelyik hosszú, szürke úton autózom, és elkalandoznak a gondolataim, néha azon kapom magam, hogy ezen töprengek. Miért viselkedtem olyan ellenségesen aznap Moira B.-vel, amikor tulajdonképpen természetes szövetségesem volt? Talán mert azt érezte velem, hogy mi ketten együtt átléptünk egy vonalat, és én még nem készültem fel erre. Gondolom, éreztem, hogy azon a vonalon túl ridegebb és sötétebb világ leselkedik rám, és nem kértem belőle. Magamnak sem, a többieknek sem.

De máskor úgy érzem, szó sincs erről: csak hozzám meg Ruth-hoz volt köze, és ahhoz, hogy akkoriban mennyire lojális voltam hozzá. És talán ezért nem hozakodtam soha elő ezzel – mármint azzal, ami Moirával történt aznap –, amíg a doveri központban Ruth gondviselője voltam, bár valójában többször is szerettem volna.

*

Erről az ügyről Miss Geraldine-nal eszembe jut valami, ami vagy három évvel később történt, amikor a titkos őrség ötlete már rég elhalványult.

Az 5-ös tanteremben voltunk a földszinten, a hátsó traktuson, és vártuk, hogy elkezdődjék az óra. Az volt a legkisebb tanterem, és különösen az ilyen téli reggeleken, amikor a felforrósodó nagy fűtőtestek párába vonták az ablakokat, megrekedt benne a levegő. Talán túlzok, de úgy emlékszem, amikor egy egész osztály bezúfolódott oda, a diákok a szó szoros értelmében egymás hegyén-hátán tolongtak.

Aznap reggel Ruth helyet talált az egyik padban, én pedig a pad tetején ültem, és ketten-hárman a csapatunkból szintén a közelben ültek a padokon, vagy odahajoltak hozzánk. Azt hiszem, épp félrehúzódtam, hogy valaki elférjen mellettem, amikor megláttam a tolltartót.

Most is tisztán látom, mintha itt lenne előttem. Ragyogott, mint egy kifényesített cipő; mélybarna felületén kerek piros pöttyök úsztak. Fölül a cipzár húzóján bolyhos pompon ékeskedett. Ahogy félrehúzódtam, kis híján ráültem a tolltartóra, és Ruth gyorsan elkapta az utamból. De észrevettem, és ő éppen ezt akarta.

– Nahát! Ezt honnan szerezted? A Vásárban?

A teremben nagy volt zsvivaj, de a lányok a közelben hallották, úgyszólván hamarosan négyen-ötven bámúltuk áhítattal a tolltartót. Ruth pár másodpercig egy szót sem szólt, csak gondosan szemügyre vett minden arcot maga körül.

– Maradjunk ebben – mondta végül nagyon megfontoltan. – Maradjunk abban, hogy a Vásárban szereztem. – És sokatmondóan ránk mosolygott.

Ez talán ártalmatlan válasznak látszik, ámde valójában olyan volt, mintha fölugrott és pofon vágott volna, és pár percig melegem volt és fáztam egyszerre. Pontosan tudtam, hogyan értette ezt a választ meg mosolyt: arra célzott, hogy a tolltartó ajándék Miss Geraldine-tól.

Szó sem lehetett tévedésről, hiszen már hetek óta ezen mesterkedett. Volt egy bizonyos mosolya, egy bizonyos hanghordozása – ráadásul néha ujját is az ajkára tette, vagy szájához emelt keze mögött színpadiasan suttogott –, amikor arra célzott, hogy Miss Geraldine valami aprósággal kedvezett neki: megengedte, hogy lejátsszon a magnón egy zeneszámot a biliárdteremben hétköznapi négy óra előtt; csendet parancsolt a sétánál, de amikor Ruth melléje ért, szóba elegyedett vele, aztán megengedte, hogy a többiek is beszélgessenek. Mindig ilyesmikre utalt, és soha nem mondta ki nyíltan, csak sejtette a mosolyával meg az „erről több szó ne essen” arckifejezésével.

Persze a felügyelőknek hivatalosan nem volt szabad kivételezniük, de mindig is akadtak a rokonszenvenek apróbb jelei bizonyos határok közt, és amire Ruth célzott, az rendszerint belül maradt ezeken a határokon. Mégis utáltam ezeket a sejtelmes célzásokat. Persze sose tudtam biztosan, igazat mond-e, de mivel tulajdonképpen nem is „mondta ki”, csak célozgatott, nem lehetett kérdőre vonni. Úgyszólván mindig rá kellett hagynom, csak az ajkamba haraptam, és reméltem, hogy gyorsan túl leszünk az egészen.

Néha a beszélgetés alakulásából tudtam, hogy mire számítsak, és felkészülhettem rá. De még akkor is mellbe vágott, úgyszólván percekig se láttam, se hallottam. Azon a téli reggelen azonban ott az 5-ös tanteremben villámcsapásként ért. Már láttam a tolltartót, de annyira elképzelhetetlen volt, hogy egy felügyelő ilyen ajándékot adjon valakinek, hogy eszembe sem jutott gyanakodni. Így amikor Ruth kimondta, amit mondott, nem tudtam szokás szerint kívánni, amíg magától elmúlik a megdöbbenésem. Csak bámúltam őt, meg sem próbáltam titkolni a dühömet. Ruth talán megsejtette a veszélyt – Egy szót se! – súgta oda színpadiasan, és megint rám mosolygott. De én nem tudtam visszamosolyogni, csak dühösen rámeredtem. Aztán szerencsére megérkezett a felügyelő, és elkezdődött az óra.

Én sose voltam az a fajta, aki óráig rágódik mindenben. Ma már kicsit hajlamos vagyok rá, de ezt a munkám teszi, meg a hosszú, csöndes órák, amikor autózom a néptelen mezőkön át. Nem voltam olyan, mint mondjuk Laura, aki hiába bohóckodott annyit, néha napokig, sőt hetekig ette magát valami apróság miatt, amit valaki mondott neki. De az után a délelőtt után az 5-ös tanteremben mintha önkívületben lettem volna. Beszélgetés közben elkalandozott a figyelmem; néha órákig azt sem tudtam, mi történik körülöttem. Ruth ezt már nem úszhatja meg, döntöttem el, de jó ideig nem tettem semmi érdemlegeset, csak fantasztikus ábrándokat szőttem arról, hogyan leplezem le, hogyan kényszerítem rá, hogy bevallja: ő találta ki az egészet. Egy ködös ábrándban még azt is elképzeltem, hogy magának Miss Geraldine-nak is fülébe jut a dolog, és jól összeszidja Ruht-t, mindenki szeme láttára.

Ez így ment napokig, csak aztán kezdtem józanabban gondolkodni. Ha a tolltartó nem Miss Geraldine-tól származik, akkor honnan vette? Kaphatta egy másik diáktól, de ez nem látszott

valószínűnek. Ha először bárki másé lett volna, még ha egy nálunk évekkel idősebb diáké, akkor sem maradhatott volna észrevétlen az ilyen pompás holmi. Ruth nem kockáztatta volna meg ezt a mesét, ha tudja, hogy a tolltartója már megjárta Hailshamet. Csaknem biztos, hogy valamelyik Vásárban találta. De akkor is fennállt a veszély, hogy mások is látták, mielőtt megvette. Ám ha megtudta, hogy a tolltartó bejön, és lefoglalta valamelyik vigyázónál, mielőtt a Vásár megkezdődött – néha előfordult ilyesmi, bár tulajdonképpen tilos volt –, elég biztosra vehette, hogy szinte senki sem látta.

Csakhogy Ruth balszerencséjére nyilvántartást vezettek mindenről, ami a Vásáron elkelt, és arról is, hogy ki volt a vevő. Ezekhez a nyilvántartásokhoz nem volt könnyű hozzáférni, hiszen a vigyázók a Vásár után visszavitték őket Miss Emily irodájába, de nem számítottak szigorúan bizalmasnak sem. Ha a következő Vásáron ott sündörögnék valamelyik vigyázó körül, könnyűszerrel átfuthatnám az oldalakat.

Nagy körvonalakban megvolt a terv, és azt hiszem, még napokig finomítottam, mielőtt rájöttem, hogy nem kell végigjárnom minden lépést. Ha igazam van, és a tolltartó az egyik Vásárról származik, elég, ha blöffölök.

Így került sor a beszélgetésünkre Ruth-szal az eresz alatt. Ködös nap volt, és szemerkélt az eső. A hálóterem kunyhóitól sétáltunk talán a klubház felé, már nem tudom biztosan. Akárhogy is, amint átvágtunk az udvaron, hirtelen eleredt az eső, és mivel nem siettünk, behúzódtunk a főépület eresze alá a bejárat egyik oldalán.

Egy darabig ácsorogtunk ott; időnként előbukkant egy diák a ködből, és beszaladt valamelyik ajtón a házba, de az eső nem akart elállni. Minél tovább maradtunk ott, annál izgatottabb lettem, mert éreztem, hogy itt a várva várt alkalom. Semmi kétség, Ruth is érezte, hogy valami készül. Végül úgy döntöttem, hogy egyenesen kirukkolok a dologgal.

– Múlt csütörtökön a Vásáron átnéztem a könyvet – mondtam. – Tudod, azt a nyilvántartást.

– Minek nézted meg? – kérdezte gyorsan. – Hogy jutott eszedbe?

– Nem volt különösebb oka. Christopher C. volt az egyik vigyázó, és épp vele beszélgettem. Semmi kétség, ő a legrendesebb a felsős fiúk közt. Én meg csak úgy lapozgattam a nyilvántartásban, hogy elússem az időt.

Láttam, hogy Ruth agya lázasan dolgozik, és már pontosan tudja, miről is van szó. De megőrizte a nyugalomát. – Unalmas olvasmány – jegyezte meg.

– Egyáltalán nem, tulajdonképpen elég érdekes. Részletesen benne van, hogy ki mit vásárolt.

Beszéd közben kibámultam az esőbe. Aztán ránéztem Ruth-ra, és elállt a lélegzetem. Fogalmam sincs, mire számítottam; akármennyit fantáziáltam az utóbbi hónapban, soha nem gondoltam végig, milyen lesz a dolog a valóságban, egy olyan helyzetben, amilyen ez a mostani. Láttam, mennyire megbántódott Ruth, aki most az egyszer nem talált szavakat, és könnyekkel küszködve fordult el tőlem. És hirtelen nem értettem a saját viselkedésemet. Ez a sok erőfeszítés, ez a sok tervezgetés csak azért, hogy kínos helyzetbe hozzam a legkedvesebb barátnőmet. És ha füllentett a tolltartójáról? Nem álmodoztunk-e néha mindannyian arról, hogy egyik vagy másik tanárunk szabadabban értelmezi az előírásokat, és valami gesztust tesz? Egy önkéntelen ölelés, egy titkos levél, egy ajándék? Ruth mindössze egy lépéssel tovább vitte ezeket az ártalmatlan ábrándokat; még csak nem is említette név szerint Miss Geraldine-t.

Már szörnyen éreztem magam, és egészen összezavarodtam. De ahogy ott álltunk egymás mellett, és bámultuk a ködöt meg az esőt, fogalmam sem volt, hogyan tehetném jóvá a dolgot. Azt hiszem, nyöszörögtem néhány szárnalmas szót, olyasmit, hogy – Á, nem érdekes, nem sokat láttam –, ami ostobán megállt a levegőben. Aztán pár percnyi csönd, majd Ruth kilépett a zuhogó esőbe.

Hatodik fejezet

Azt hiszem, nem bántott volna annyira, ami történt, ha látom, hogy Ruth felrója nekem. De életében először mintha megadta volna magát. Mintha annyira szégyellné, olyan *megsemmisítőnek* találná az egészet, hogy már nem is haragszik, nem is akar elégtételt venni. Az első néhány alkalommal, amikor az eresz alatti beszélgetés után találkoztam vele, felkészültem legalább egy kis sértődöttségre, de nem, tökéletesen udvarias volt, bár kissé távolságtartó. Megfordult a fejemben, hogy talán a leleplezéstől fél – a tolltartó mindenestre eltűnt szem elől –, és szerettem volna megmondani neki, hogy nincs mitől tartania. Csak az volt a baj, hogy mivel soha nem beszélünk nyíltan a dologról, fogalmam sem volt, hogyan hozhatnám szóba.

Közben minden alkalmat megragadtam, hogy azt éreztessék Ruth-szal, különleges helyet foglal el Miss Geraldine szívében. Például amikor néhányan mindenáron ki akartunk menni szünetben a métázást gyakorolni, mert kihívott bennünket egy csoport a fölöttünk lévő évfolyamból. Csakhogy esett, és kicsi volt a valószínűsége, hogy kiengednek bennünket a házból. De láttam, hogy az egyik ügyeletes felügyelő Miss Geraldine, hát megjegyeztem: – Ha Ruth kéri meg Miss Geraldine-t, van esélyünk.

Úgy emlékszem, nem fogadták el a javaslatot; talán nem is hallották, hisz mindenki egyszerre beszélt. De a lényeg az, hogy közvetlenül Ruth mögött álltam, amikor mondtam, és láttam, jólesik neki.

Egy másik alkalommal Miss Geraldine-nal együtt mentünk ki egy óráról, és úgy alakult, hogy épp mögöttem léptem volna ki az osztályból. De lassítottam, és előre engedtem Ruth-t, hogy Miss Geraldine mellett mehessen ki. Magától értetődően tettem, mintha ez volna a természetes és helyénvaló, és Miss Geraldine is ezt szeretné: mintha, mondjuk, odavetődtem volna két jó barátnő közé. Akkor, úgy emlékszem, Ruth egy pillanatra meglepettnek látszott, aztán biccentett, és elment mellettem.

Az ilyen apróságok talán jólestek neki, de vajmi kevés közük volt ahhoz, ami azon a ködös napon az eresz alatt történt, és én egyre jobban félttem, hogy már soha nem tudom rendbe hozni a dolgokat. Emlékszem, egy este egyedül ültem az egyik padon a klubház mellett, újra meg újra végiggondoltam, hogyan oldhatnám meg ezt a helyzetet, s közben kis híján elsírtam magam a bűntudattól és tehetetlenségtől. Fogalmam sincs, mi lett volna, ha nem jön közbe valami. Talán végül feledésbe merül a dolog; talán elválnak útjaink. De aztán váratlanul lehetőség kínálkozott, hogy mindent helyrehozzak.

Mr. Roger rajzóráján voltunk, de ő valamilyen okból az óra közepén kiment az osztályból. Úgyhogy járkáltunk a festőállványok közt, beszélgettünk, és egymás munkáit nézegettük. Egyszer csak egy Midge A. nevű lány odajött hozzánk, és barátságosan megkérdezte Ruth-tól: – Hol a tolltartód? Olyan gyönyörű.

Ruth megdermedt, és gyorsan körülnézett, tudni akarta, ki van ott. A szokott bandánk volt, meg talán még egy páran ácsorogtak a közelben. Én egy léleknek sem szóltam a vásár nyilvántartásáról, de Ruth ezt nem tudhatta.

– Nincs nálam – felelte a szokottnál halkabban Midge-nek. – A gyűjteményes ládámban tartom.

– Olyan gyönyörű. Honnan szerezted?

Már nyilvánvaló volt, hogy Midge semmit sem sejt. De már csaknem mind odafigyeltünk, akik ott voltunk az 5-ös teremben, amikor először került elő a tolltartó, és láttam, Ruth-nak fogalma sincs, mit feleljen. Csak később, amikor újra végiggondoltam az egészet, akkor fogtam fel, milyen páratlan lehetőséget kaptam. Abban a pillanatban nem is gondolkoztam. Csak közbevágtam, még mielőtt Midge vagy bárki más észrevehette volna, milyen zavarban van Ruth.

– Nem mondhatjuk meg, honnan van.

Ruth, Midge meg a többiek mind rám néztek, talán kissé meglepetten. De én nem jöttem zavarba. – Jó oka van, hogy nem mondjuk meg, honnan való – néztem Midge-re.

– Szóval titok – vont vállat Midge.

– Nagy titok – mosolyogtam rá, hogy lássa, nem akarom megbántani.

A többiek helyeslően bólogtak, csak Ruth arca maradt kifejezéstelen, mintha hirtelen valami más kötötte volna le a figyelmét. Midge megint vállat vont, és úgy emlékszem, ezzel lezárult az ügy. Talán odébbállt, talán másra fordította a szót.

Nagyjából azért, amiért én nem beszélhettem nyíltan Ruth-szal az eljárásomról meg a vásár nyilvántartásáról, ő sem köszönhette meg közbelépésemet Midge-nél. De viselkedése nemcsak a következő pár napban, hanem heteken át napnál világosabban mutatta, milyen jólesett neki. És mivel nemrég magam is ebben a cipőben jártam, hamar észrevettem, mennyire lesi az alkalmat, hogy a kedvemben járjon, hogy szívességet tegyen nekem. Jó érzés volt, emlékszem, egyszer-kétszer még az is eszembe jutott, bárcsak sokáig nem találna rá alkalmat, hadd tartson minél tovább ez a szívmengető érzés. De talált, méghozzá nagyjából egy hónappal a Midge-epizód után, amikor elveszítettem a kedvenc kazettámat.

*

A mai napig van egy másolatom arról a szalagról, és még nemrég is meghallgattam néha, amikor esős napokon a néptelen vidéken autóztam. Csakhogy ma már olyan megbízhatatlan a kocsim magnója, hogy nem merem lejátszani. De így is az egyik legdrágább kincsem. Talán az év végétől, amikor már nem leszek gondviselő, gyakrabban meghallgathatom.

Az album címe *Dalok sötétedés után*, és Judy Bridgewater számai vannak rajta. A mostani már nem az eredeti, hailshami kazettám, amely elveszett. Ezt évekkel később Norfolkban találtuk Tommyval, de ez már egy másik történet, később mesélem el. Most az elsőről akarok beszélni, arról, amelyik eltűnt.

Mielőtt folytatnám, el kell magyaráznom, mit jelentett nekünk abban az időben Norfolk. Évekig emlegettük – gondolom, afféle beavatottaknak szóló viccnek számított –, és az egész egy órán kezdődött, még kiskorunkban.

Anglia különböző megyéivel maga Miss Emily ismertetett meg bennünket. Hatalmas térképet tűzött fel a táblára, és melléállított egy festőállványt. Ha mondjuk Oxfordshire-ről beszélt, a festőállványra föltett egy óriási naptárt, fényképekkel a megyéről. Komoly gyűjteménye volt ezekből a képes naptárakból, és így mentünk végig a legtöbb megyén. Rábökött a pálcájával egy pontra a térképen, aztán az állványhoz fordult, és megmutatott egy újabb képet. Apró falvakat, melyeken patak fut keresztül, domboldalban emelkedő fehér emlékműveket, régi templomokat a földek végében; ha egy tengerparti helységről beszélt, népes strandot láttunk, vagy sziklát sirályokkal. Alighanem azt akarta, hogy képet alkossunk a külvilágról, és különös, hogy még ma is, amikor már annyi mérföldet beutaztam gondviselőként, mennyire meghatározzák a különböző megyékről alkotott elképzelésemet a képek, melyeket Miss Emily annak idején a festőállványra tett. Ha mondjuk Derbyshire-ben autózom, azon kapom magam, hogy egy bizonyos rétet keresek, ál-Tudor kocsmával és háborús emlékművel – aztán rájövök, hogy ezt a képet mutatta Miss Emily, amikor életemben először hallottam Derbyshire-ről.

A lényeg az, hogy Miss Emily naptárgyűjteményének volt egy hiányossága: egyetlen darabjában sem akadt egy árva kép sem Norfolk-ról. Sokszor leadta ugyanazt az anyagot, és mindig kíváncsi voltam, talált-e végre valami képet róla, de mindig ugyanaz történt. – Ott pedig, nos, ott van Norfolk – intett pálcájával a térkép felé. – Nagyon szép hely – tette hozzá mintegy mellékesen.

Aztán, emlékszem, egy alkalommal megállt, és gondolataiba merült, talán mert nem tervezte el, most mi jön a kép helyett. Végül felrezzent az álmodozásból. – Tudjátok – bökött pálcájával a térképre megint –, mivel itt van a keleti csücsökben, ezen a tengerbe nyúló dombon, nem esik útjába senkinek. Akik északra vagy délre tartanak – mozgatta föl-le a pálcát –, mind elkerülik. Így aztán ez Anglia békés zuga, igazán szép hely. De valahogy az ország elvesztett sarka is.

Elvesztett sarok. Ezzel az elnevezéssel kezdődött minden. Mert nálunk Hailshamben is volt egy „Elvesztett Sarok”, fönns a harmadik emeleten, ahol a talált tárgyakat tartották; ha az ember elvesztett vagy talált valamit, oda ment. Valaki, már nem emlékszem, kicsoda, az óra után kijelentette, hogy Miss

Emily szerint Norfolk Anglia „elvesztett sarka”, és végül ide kerül az ország minden talált tárgya. Ez a gondolat valahogy megragadt bennünk, és az egész évfolyam elfogadott ténynek tekintette.

Nemrégén, amikor Tommyval erről beszélgettünk, ő azt mondta, valójában soha nem gondoltuk komolyan, kezdettől fogva csak vicc volt. De én esküdni mernék, hogy tévedett. Semmi kétség, tizenkét-tizenhárom éves korunkra a Norfolk-ügy már valóban csak jó tréfa volt. De úgy emlékszem – és így emlékezett Ruth is –, hogy kezdetben szó szerint elhittük ezt a Norfolk dolgot; gondoltuk, olyan ez is, csak nagyobb méretekben, mint ahogy Hailshambe hozzák a teherautók az ételt és mindent, amit a Vásáron megvehetünk: hatalmas járművek száguldanak Anglia-szerte, és viszik arra a Norfolk nevű helyre mindazt, amit az emberek a földeken meg a vonatokon elhagytak. Az, hogy képet soha nem láttunk róla, csak még titokzatosabbá tette a helyet.

Talán ostobán hangzik ez az egész, de ne felejtsek el, életünknek abban a szakában nekünk Hailshamen kívül minden olyan volt, mint valami képzeletbeli ország; csak ködös elképzeléseink alakultak ki a külvilágról és arról, hogy ott mi lehetséges és mi nem. Emellett soha nem vettük a fáradságot, hogy a Norfolk-elméletet alaposabban tanulmányozzuk. Nekünk csak az volt a fontos – ahogy Ruth mondta egy este, amikor abban a csempézett doveri szobában ültünk, és néztük a naplementét –, hogy „ha elveszítettünk valami fontosat, és hiába kerestük akármeddig, akkor sem kellett végképp elkeserednünk. Mindig ott volt a végső vigasz, mindig gondolhattuk, hogy amikor felnövünk, és szabadon utazhatunk az országban, elmegyünk Norfolkba, és ott rátalálunk”.

Semmi kétség, igaza volt. Norfolk igazi vigaszforrás lett nekünk, valószínűleg sokkal inkább, mint ahogy bevallottuk magunknak, ezért beszélünk róla, igaz, már csak tréfálkozva, még jóval idősebb korunkban is. És ezért van az, hogy amikor évekkal később egy városban a norfolki tengerparton ráakadtunk Tommyval annak az elveszett kazettának egy másik példányára, nem pusztán viccesnek találtuk a dolgot; a lelkünk mélyén megmozdult valami, feltámadt a régi vágy, hogy újra higgyünk valamiben, ami egyszer olyan kedves volt a szívünknek.

*

De hát a kazettámról akartam beszélni. A *Dalok sötétedés után*-ról Judy Bridgewater-től. Azt hiszem, eredetileg mikrobarázdás lemez lehetett – 1956-ban vették fel –, de nekem már a kazetta volt meg, és a tokját nyilván a hanglemezborító kicsinyített változata díszítette. Judy Bridgewateren az akkoriban divatos, vállát szabadon hagyó bordó szaténruha, és csak derékon felül látni őt, mert egy bárszéken ül. Alighanem Dél-Amerikában, mert pálmafák vannak mögötte és fehér szmokingos, barna bőrű pincérek. Pontosan onnan látjuk, ahol a mixer állna, amikor felszolgálja az italát. Barátságosan, nem nagyon kihívóan néz vissza rá, mintha flörtölne vele egy kicsit, de már régi ismerősök volnánk. A másik fontos dolog a borítóval kapcsolatban, hogy Judy a bárpultra könyököl, és a kezében egy cigaretta. E miatt a cigaretta miatt titkoltam a kazettát attól a pillanattól fogva, hogy a Vásáron ráakadtam.

Nem tudom, maguknál mi volt a helyzet, de a hailshami felügyelők nagyon szigorúan vették a dohányzási tilalmat. Semmi kétség, azt szerették volna, ha meg se tudjuk, hogy létezik dohányzás egyáltalán; de mivel ez kivitelezhetetlen volt, ha csak szóba került a dohányzás, nem úsztuk meg prédikáció nélkül. Amikor, mondjuk, mutattak egy képet valamelyik híres íróról vagy államférfiről, akinek történetesen cigaretta volt a kezében, félbeszakadt az óra. Azt rebesgették, a könyvtárunkból azért hiányzik néhány klasszikus – például a Sherlock Holmes-könyvek –, mert főszereplőik sokat dohányoznak; ha láttuk, hogy egy illusztrált könyvből vagy képeslapból kitéptek egy oldalt, tudtuk: a képen valaki cigarettázott. Külön tantárgy volt, az órákon szörnyű képekkel illusztrálták, mit művel a dohányzás a belső szerveinkkel. Ezért döbbszünk meg annyira, amikor Marge K. fölvetette a kérdését Miss Lucynak.

Métázás után ültünk a gyepen, és Miss Lucy épp az ismerős szónoklatot adta elő a dohányzás ártalmasságáról, amikor Marge egyszer csak megkérdezte, ő már rágyújtott-e. Miss Lucy pár pillanatig hallgatott. – Bárcsak azt mondhatnám, hogy nem – szólalt meg végül. – De az igazat megvallva rövid ideig dohányoztam. Fiatalabb koromban, körülbelül két évig.

Gondolhatják, mennyire megdöbbsentünk. Mielőtt válaszolt volna, mindannyian dühösen meredtünk Marge-ra, felháborítónak találtuk, hogy ilyen tapintatlan – a mi szemünkben ezzel az erővel azt is kérdezhette volna, Miss Lucy nekiment-e már fejszével valakinek. És emlékszem, utána napokig megkeserítettük Marge életét; mi tagadás, a korábban említett eset, amikor egy éjszaka Marge arcát a hálóterem ablakához nyomtuk, hogy kénytelen legyen az erdőt nézni, szintén a megtorláshoz tartozott. De amikor Miss Lucy válasza elhangzott, annyira összezavarodtunk, hogy nem is gondoltunk Marge-ra. Azt hiszem, csak elborzadva meredtünk Miss Lucyra, és vártuk, mi jön még.

– A dohányzás nagy hiba volt – mondta végül lassan, mint aki minden szavát alaposan megfontolja. – Ártott nekem, így abba is hagytam. De meg kell értenetek, hogy ti egytől egyig sokkal, sokkal nagyobb hibát követnétek el, ha dohányoznátok, mint valaha én.

Elhallgatott. Valaki később azt mondta, elábrándozott, de mi Ruth-szal biztosra vettük, hogy csak alaposan meggondolja, mit mondjon.

– Erről már hallottatok. Ti diákok vagytok. Ti... *különlegesek* vagytok. Ezért a ti esetetekben sokkal fontosabb, hogy vigyázzatok magatokra, hogy megőrizzék a szerveitek épségét, mint az enyémben.

Megint elhallgatott, és különös tekintettel nézett ránk. Később, amikor megbeszéltük a dolgot, néhányan biztosra vettük: alig várta, hogy valaki megkérdezze: „Miért? Miért követnének el annyival nagyobb hibát?” De nem kérdezte meg senki. Sokat gondolkoztam arról a napról, és a későbbi események fényében ma már esküdni mernék, hogy csak kérdeznünk kellett volna, és Miss Lucy sok mindent elmond nekünk. Elég lett volna még egyetlen kérdés a dohányzásról.

Akkor meg miért hallgattunk? Azt hiszem, azért, mert már akkor, kilenc-tíz évesen is eleget tudtunk ahhoz, hogy ne akarjunk erre a területre merészkedni. Ma már nehéz felidézni, pontosan mennyit tudtunk. Azzal kétségtelenül tisztában voltunk, bár nem sokat töprengtünk rajta, hogy mások vagyunk, mint a tanáraink, és mások, mint a normális emberek odakint; talán még azzal is, hogy egyszer a távoli jövőben donorok leszünk. De valójában nem fogtuk fel, hogy ez mit jelent. Bizonyos témákat valószínűleg inkább azért kerültünk, mert *kínosnak* találtuk őket. Gyűlöltük, ahogy máskor olyan magabiztos tanáraink egyszerre szörnyű zavarba jöttek, ahányszor csak erre a területre tévedtek. Megfélemlített bennünket ez a változás. Azt hiszem, ezért nem tettük fel azt az egy további kérdést, és ezért büntettük meg Marge K.-t olyan kegyetlenül, amiért aznap métázás után szóba hozta a dolgot.

*

Szóval ezért titkoltam a kazettámat. Még meg is fordítottam a borítót, úgyhogy Judyt meg a cigarettáját csak akkor lehetett látni, ha az ember kinyitotta a műanyag tokot. De annak, hogy a kazetta olyan sokat jelentett nekem, semmi köze nem volt a cigarettához, sőt ahhoz sem, ahogy Judy Bridgewater énekelt, hiszen ő a maga idején divatos bérénekesnő volt, és ezt a zenét egyikünk sem kedvelte Hailshamben. Egyetlen dal miatt tartottam olyan nagy becsben a kazettát: a hármas számú, „Ne engedj el soha” című szám miatt.

Lassú, éjszakai, amerikai szám, és van egy visszatérő része, amikor Judy azt énekli: „Ne engedj el engem... ó, bébi, bébi... Ne engedj el soha”. Tizenegy éves voltam, és addig nem nagyon hallgattam zenét, de ez az egy dal, ez a szívembe markolt. Mindig ehhez a részhez tekertem a szalagot, hogy ahányszor csak alkalmam adódik, lejátszhasam ezt a dalt.

Igaz, nem sok alkalom adódott rá, mivel a walkmanek csak néhány évvel később jelentek meg a Vásárokon. Volt egy nagy magnetofon a biliárdteremben, de szinte soha nem játszottam le ott a szalagot, mert a helyiség mindig tele volt emberekkel. A rajzteremben is állt egy készülék, de rendszerint épp akkora volt a zaj ott is. Egyedül a hálóteremünkben hallgathattam zavartalanul.

Addigra már átköltöztünk a különálló kunyhók kicsi, hatágyas hálótermeibe, és a mienkben volt egy hordozható magnó a fűtőtest feletti polcon. Így oda surrantam be napközben, amikor valószínűnek látszott, hogy nem lesz ott senki, és újra meg újra lejátszottam a dalomat.

Mi volt olyan különös ebben a dalban? Nos, az igazat megvallva nem nagyon figyeltem a szövegre; csak azt a részt vártam, hogy „Bébi, bébi, ne engedj el soha...” És elképzeltem egy nőt, akinek azt mondták, nem lehet gyereke, pedig egész életében nagyon-nagyon szeretett volna. Aztán valami csoda folytán mégis gyereke lesz, és szorosan magához öleli a bébijét, úgy járkál vele, és azt énekl: „Bébi, ne engedj el soha...”, részben örömeiben, de azért is, mert fél, hogy történik valami, hogy a baba megbetegszik, vagy elveszik tőle. Már akkor is tudtam, hogy nincs igazam, hogy az értelmezésem nem illik a szöveg többi részéhez. De nem érdekelt. Nekem a dal arról szólt, amit mondtam, és újra meg újra meghallgattam, egymagamban, ahányszor csak lehetett.

Ebben az időben történt egy különös eset, amelyet itt el kell mondanom. Nagyon felkavart, és bár a valódi értelmét csak évekkel később ismertem meg, azt hiszem, már akkor is éreztem, hogy mélyebb jelentősége van.

Egy verőfényes délutánon bementem valamiért a hálókba. Emlékszem, a szoba nagyon világos volt, mert a függönyöket nem húzták be rendesen, és a beeső vastag fénypázmákban porszemek kavarogtak. Eredetileg nem is akartam lejátszani a szalagot, de ha már ott voltam egyedül, ösztönösen kivettem a kazettát a gyűjteményes ládából, és beraktam a magnóba.

Talán aki előzőleg használta a magnót, fölerősítette, nem is tudom. De sokkal hangosabb volt, mint ahogy hallgatni szoktam, valószínűleg ezért nem figyeltem fel hamarabb az ő közeledésére. Vagy talán már elbízta magam. Akárhogy is, lassan ringatóztam a dal ütemére, és mellemhez szorítottam elképzelt bébimet. Az igazat megvallva a dolog még kínosabb volt, mert a bébi helyett egy párnát öleltem magamhoz, úgy lejtettem azt a lassú táncot, csukott szemmel, halkán énekelve, ahányszor csak visszatértek azok a sorok: – Ó, bébi, bébi, ne engedj el soha...”

Már csaknem véget ért a dal, amikor valamiről észrevettem, hogy nem vagyok egyedül, kinyitottam a szememet, és azt láttam, hogy a Madame ott áll az ajtóban.

Megdermedtem a döbbenettől. Aztán egy-két másodperc múlva másfajta rémület fogott el, mert éreztem, milyen különös a helyzet. Az ajtó csaknem félig nyitva volt – a szabályok értelmében csak akkor lehetett csukva, amikor alszunk –, de a Madame közelébe sem jött a küszöbnek. Odakint állt a folyosón, meg sem moccant, csak a fejét fordította félre, hogy lásson engem odabent. És az volt a furcsa, hogy sírt. Talán eredetileg is a dalon átszűrődő zokogása rezzentett fel az álmodozásból.

Ha most elgondolkozom a dolgon, úgy érzem, bár nem volt a tanárunk, ő volt a felnőtt, hát mondania vagy tennie kellett volna valamit, ha mást nem, legalább megszidhatott volna. Akkor tudtam volna, hogyan kell viselkednem. De ő csak állt ott, zokogott, és nézett az ajtónyílásból a szokott pillantásával: mintha olyasmit látna, amitől végigfut a hátán a hideg. Csakhogy most más is volt a tekintetében, valami, amit nem tudtam megfejtteni.

Fogalmam sem volt, mit tegyek, mit mondjak, mire számítsak. Talán bejön a szobába, és kiabálni fog velem, esetleg meg is üt, sejtelmem sem volt. De ő egyszerűen sarkon fordult, és pár pillanat múlva már hallottam, hogy kimegy a konyhából. Észrevettem, hogy a szalag már a következő számot játssza, kikapcsoltam a magnót, és leültem a legközelebbi ágyra. Közben az előttem lévő ablakból láttam, ahogy a Madame a főépület felé siet. Nem nézett hátra, de meggörbült hátán láttam, hogy még mindig zokog.

Amikor pár perc múlva visszamentem a barátnőimhez, egy szóval sem említettem a történeteket. Valamelyikük észrevette, hogy van valami bajom, meg is jegyezte, de én csak megvontam a vállamat, és hallgattam. Nem mondhatnám éppenséggel, hogy szégyelltem magam: olyasféle érzés volt, mint amikor annak idején együtt feltartóztattuk a kocsijából kiszálló Madame-ot. Sokért nem adtam volna, ha a dolog egyáltalán meg sem történik, és úgy éreztem, mindenkinek szívességet teszek, ha hallgatok róla.

De Tommynak néhány év múlva elmondtam. Azokban a tóparti beszélgetésünket követő napokban, amikor először beszélt Miss Lucyról: ma már úgy látom, akkor kezdtünk önmagunkról gondolkodni, meg kérdéseket feltenni, és többé nem is hagytunk fel vele az évek során. Amikor beszámoltam Tommynak arról, mi történt a Madame-mal a hálóban, elég egyszerű magyarázattal állt elő. Addigra persze már mindannyian tudtunk valamit, amit én annak idején még nem, nevezetesen,

hogy egyikünknek sem lehet gyereke. Talán mégis a fülembe jutott valami a dologról kiskoromban, amikor még nem egészen fogtam fel, ezért hallottam ki ebből a dalból az én változatomat. Csakhogy akkoriban még nem láthattam tisztán. De amint mondtam, mire Tommyval megbeszéltük a dolgot, már mindegyikünknek világosan elmagyarázták. Kezdetben egyikünket sem zavarta különösebben; valójában, ha jól emlékszem, néhányan még örültek is, hogy nem kell emiatt aggódniuk, nyugodtan szexelhetnek, bár az igazi szex akkortájt legtöbbször még távol állt. Szóval, amikor beszámoltam Tommynak a történetéről, ő azt mondta:

– A Madame valószínűleg nem rossz ember, bár tőlünk kileli a hideg. Úgyhogy amikor látta, hogy a babádat magadhoz ölelve táncolsz, szomorúnak találta, hogy nem lehet gyereked. Ezért fakadt sírva.

– De Tommy, honnan tudhatta volna, hogy a dalnak köze van ahhoz, lehet-e valakinek gyereke? – kérdeztem. – Honnan tudhatta volna, hogy a karomban a párnát babának képzeltem? Hisz az egész csak az én agyszüleményem.

Tommy elgondolkozott. – Talán a Madame gondolatolvasó – mondta aztán félig tréfásan. – Furcsa teremtés. Talán beléd lát. Engem nem lepne meg.

Ettől mindketten megboroztunk egy kicsit, és bár kuncogtunk, többé nem beszéltünk a dologról.

*

A kazetta néhány hónappal azután tűnt el, hogy erre az incidensre a Madame-mal sor került. Akkoriban nem láttam összefüggést a két esemény közt, és most sincs rá okom, hogy összekapcsoljam őket. Egy este a hálóban voltam, épp lámpaoltás előtt, és a gyűjteményes ládámban matattam, hogy elülsem az időt, amíg a többiek visszajönnek a fürdőszobából. Furcsa, de amikor észrevettem, hogy a kazetta már nincs ott, a legfőbb gondom az volt, hogy meg ne lássák rajtam, mennyire megrémültem. Emlékszem, szórakozottan dúdolgattam, amíg kerestem tovább. Azóta sokat gondolkoztam ezen, és még ma sem tudom megmagyarázni: azok ott a szobában a legjobb barátnőim voltak, mégsem szerettem volna, ha megtudják, mennyire elkésérít, hogy nem találom a kazettámat.

Gondolom, köze lehetett ahhoz, hogy titok volt, milyen sokat jelent nekem. Hailshamben talán mindegyikünknek voltak ilyen kis titkai: a semmiből teremtett apró, meghitt zugok, ahová behúzódhattunk, hogy egyedül maradjunk a félelmeinkkel meg vágyainkkal. De abban az időben véteknél éreztük volna már azt is, hogy egyáltalán szükségünk van ilyesmire: mintha valahogy cserbenhagytuk volna a csapatot.

Szóval, amikor meggyőződtem róla, hogy a kazetta valóban eltűnt, mindenkitől megkérdeztem, csak úgy mellesleg, nem látta-e. Még nem keseredtem el végképp, mert volt némi halvány esély, hogy a biliárdszobában hagytam; ezen túl már csak abban reménykedhettem, hogy valaki kölcsönvette, és reggel visszaadja.

Nos, a kazetta másnap sem került elő, és a mai napig nem tudom, mi történt vele. Az igazság alighanem az, hogy Hailshamben sokkal több volt a lopás, mint amennyit mi – vagy a tanárok – hajlandók lettünk volna bevallani. Most csak azért beszélek ennyit a dologról, hogy megmagyarázzam Ruth viselkedését. Ne felejtsek el, mindez alig egy hónappal azután történt, hogy Midget a rajzteremben a tolltartójáról faggatta, és én a segítségére siettem. Mint mondtam, azóta is kereste az alkalmat, hogy ezt valami szívességgel viszonzza, és a kazettám eltűnése kapóra jött neki. Még azt is mondhatnánk, azt követően, hogy azon az esős reggelen a főépület eresze alatt szóba hoztam a vásári nyilvántartást, csak akkor kerültek vissza a normális kerékvágásba köztünk a dolgok, amikor a kazettámnak nyoma veszett.

Aznap este, amikor észrevettem, hogy eltűnt, mindenkitől kérdezősködtem felőle, így természetesen tőle is. Ahogy visszagondolok a dologra, már látom: ott és akkor észre kellett vennie, mit jelent nekem a kazetta elvesztése, és azt is, mennyire fontosnak tartom, hogy ne legyen körülötte nagy felhajtás. Így aznap este csak szórakozottan vállat vont, és folytatta, amivel addig foglalatzkodott. De

másnap reggel, amikor kijöttem a fürdőszobából, hallottam, megkérdezi Hannah-t – közömbösen, szinte csak mellékesen –, biztos-e, hogy nem látta a kazettámat.

Aztán vagy két héttel később, amikor már rég beletörődtem, hogy a szalag soha nem kerül elő, megkeresett az ebédszünetben. Az egyik első igazi tavaszi nap volt abban az évben, kint ültem a fűvön, és pár nagyobb lánnyal beszélgettem. Amikor Ruth odajött, és megkérdezte, nem sétálnék-e vele egyet, nyilvánvaló volt, hogy mondani akar valamit. Hát otthagytam a többieket, és utána mentem az Északi Sportpályához, aztán föl az északi dombon, míg végül ott álltunk a palánk mellett, és lenéztünk a tágas réten üldögélő gyerekcsoportokra. A dombtetőn nagyon fújt a szél, emlékszem, csodálkoztam is, mert odalent a pázsiton nem vettem észre. Egy darabig csak álltunk, és néztük a parkot, aztán egy kis zacskót nyújtott felém. Amikor átvettem, és megéreztem, hogy egy kazetta van benne, nagyot dobbant a szívem.

– Ez nem a tiéd, Kathy – mondta Ruth azonnal. – Nem az, amit elvesztettél. Mindenütt kerestem, de valóban nyoma veszett.

– Hát persze – bólintottam. – Már Norfolkban van.

Mindketten elneveltük magunkat. Aztán kicsit csalódottan kivettem a kazettát a zacskóból, nem tudom, látszott-e rajtam a csalódottság még akkor is, amikor szemügyre vettem.

Egy *Klasszikus tánczene* című szalag volt a kezemben. Később, amikor lejátszottam, kiderült, hogy társasági tánchoz való zenekari számok vannak rajta. Amikor Ruth odaadta, természetesen még nem tudtam, miféle zene, de azt igen, hogy Judith Bridgewater meg sem közelíti. Csakhogy szinte azonnal beláttam: Ruth-nak erről fogalma sem lehetett, hiszen a világon semmit nem tudott a zenéről; miért ne hihette volna, hogy ez a kazetta kárpótolhat az elveszettért? És hirtelen elszállt a csalódottságom, és őszinte örömmel adta át a helyét. Mi Hailshamben nem szoktuk megölelni egymást. De amikor megköszöntem, mindkét kezemmel megszorítottam a kezét.

– A legutóbbi Vásáron találtam – mondta. – Gondoltam, talán örülnél neki.

Igen, mondtam, nagyon örülök.

A mai napig megvan az a kazetta. Ritkán játszom le, mert a zenéje nekem semmit sem jelent. Egyszerűen egy tárgy, mint egy brosstú vagy gyűrű, és különösen most, hogy Ruth már nincs, egyik legdrágább kincsem.

Hetedik fejezet

Itt az ideje, hogy rátérjek utolsó hailshami éveinkre. Arra az időszakra, amely tizenhárom éves korunkban kezdődött, és addig tartott, amíg tizenhat évesen ki nem kerültünk az iskolából. Emlékezetemben két jól megkülönböztethető korszakra válnak szét a hailshami évek: az egyik ez az utolsó korszak, a másik minden, ami megelőzte. A korábbi évek, amelyekről eddig beszéltem, egymásba folynak, mint valami aranykor esztendei, és ha egyáltalán eszembe jutnak, még a hétköznapi dolgoktól is megmelegszik a szívem. Azok az utolsó évek azonban mások. Nem voltak éppenséggel fájdalmasak – abból az időből is sok kedves emlékét őrzök –, de sokkal komolyabbak, és bizonyos értelemben sötétebbek. Talán eltúlozza az emlékezetem, de úgy érzem, akkoriban hirtelen minden átalakult: mint amikor bealkonyodik.

Arra a tóparti beszélgetésre Tommyval ma úgy gondolok, mint a két korszak közti határköre. Nem mintha utána azonnal egymást követték volna a fontos változások; de legalábbis nekem fordulópont volt az a beszélgetés. Utána más szemmel néztem mindenre. Addig minden kínos kérdés elől kitértem, most azonban egyre több kérdést tettem fel, ha nem hangosan, hát legalább magamban.

Különösen Miss Lucy-t láttam új megvilágításban a beszélgetésünk után. Figyeltem őt, amikor csak lehetett, nem pusztán kíváncsiságból, hanem mert már úgy éreztem, fontos dolgokat tudhatok meg tőle. A következő egy-két évben ezért tűnt fel a mondataiban meg a viselkedésében sok különös apróság, amely a barátnőim figyelmét elkerülte.

Például ott volt az az eset, talán néhány héttel a tóparti beszélgetés után, amikor Miss Lucy tartotta az irodalomórát. Verseket elemeztünk, de aztán valahogy arra terelődött a szó, hogy a második világháborúban a katonákat hadifogolytáborokba zárták. Az egyik fiú megkérdezte, áramot vezettek-e a kerítésbe a tábor körül, valaki más meg azt mondta, furcsa lehetett olyan helyen élni, ahol az ember bármikor öngyilkos lehet egyszerően úgy, hogy nekimegy a kerítésnek. Talán komolyan mondta, de mi nagyon viccesnek találtunk. Nagyokat nevtünk, és mind egyszerre beszéltünk, aztán Laura – ez jellemző volt rá – fölugrott a padjára, és drámaian előadta, hogy valaki hozzáér a kerítéshez, és agyonüti az áram. Egy pillanatra óriási zsvaj támadt, mindenki kiabált, és úgy tett, mintha olyan kerítéshez érne, melybe áramot vezettek.

Én végig Miss Lucy-t figyeltem, és láttam, hogy amint nézi az osztályt, egy pillanatra elsötétül az arca. Aztán, még mindig nagyon figyeltem, összeszedte magát. – Még jó, hogy a hailshami kerítésben nincsen áram – mosolyodott el. – Néha szörnyű balesetek történnek.

Nagyon halkán mondta, és mivel még mindig nagy volt a kiabálás, alig lehetett hallani. Én azonban jól hallottam. – Néha szörnyű balesetek történnek. – Miféle balesetek? Hol? De nem kérdezett rá senki, és folytattuk a verselemzést.

Akadnak más hasonló esetek is, és hamarosan úgy éreztem, Miss Lucy más, mint a többi felügyelőnk. Még az is lehet, hogy már akkor megsejtettem, mi nyugtalanítja és keseríti el. De ez alighanem túlzás; valószínűbb, hogy akkoriban csak észrevettem mindezt, de fogalmam sem volt, mit jelent. És ma nyilván csak a későbbi események fényében látom ezeket az incidenseket jelentőségteljesnek és egyértelműnek, főképp annak a fényében, ami a klubházban történt, amikor a zápor elől behúzódtunk oda.

*

Akkor már, tizenöt évesen, utolsó évünket töltöttük Hailshamben. Épp a klubházban voltunk, métázni készültünk. A fiúk abban az időben nagyon „élvezték” a labdázást, mert flörtölhettek velünk, így aznap délután több mint harmincan jöttünk össze. Mialatt átöltöztünk, eleredt az eső, zuhogott, mintha dézsából öntenék, úgyhogy mind beszorultunk a verandára, a klubház teteje alá, amíg vártuk, hogy elálljon. De az eső nem akart elállni, és amikor az utolsó ember is kilépett, már egy gombostűt se lehetett leejteni, és senki sem találta a helyét. Emlékszem, Laura épp egy különlegesen gusztustalan orrkifújási módszert mutatott, arra az esetre, ha egy fiút le akarnék rázni.

Nem volt ott más felügyelő, csak Miss Lucy. A külső korlátra dőlt, és úgy bámult az esőbe, mintha a sportpályán túl fürkészne valamit. Nagyon figyeltem, mint azokban a napokban mindig, és amikor Laurán nevettem, a szemem akkor is minduntalan odatévedt Miss Lucy hátára. Tudom, azon töprengtem, nincs-e valami furcsa a testtartásában, ahogy a kellesténél jobban lehajtja a fejét, mint egy ugrásra kész vadállat. Annyira kihajolt a korlát fölött, hogy kis híján a nyakába csurgott a víz az ereszről, de a jelek szerint nem érdekelte. Emlékszem, még meg is győztem magam, hogy nincs ebben semmi különös, egyszerűen azt lesi, eláll-e már az eső, és megint Laurára figyeltem. Csakhogy pár perccel később, amikor már meg is feledkeztem Miss Lucyról, és épp majd' halálra nevettem magam valamin, hirtelen azt vettem észre, hogy körülöttünk síri csend van, és Miss Lucy beszél.

Nem mozdult el a helyéről, de most szembefordult velünk, hátát a korlátnak vetette az esős ég előtt.

– Jaj, nem, sajnálom, de muszáj közbeszólnom – mondta, és láttam, hogy két fiúhoz beszél, akik a padon ültek, közvetlenül előtte. A hangja nem volt kifejezetten furcsa, de nagyon hangosan beszélt, mint amikor ki akart hirdetni valamit, ezért csöndesedett el mindenki. – Nem, Peter, félbe kellett szakítanom a beszélgetést. Ezt nem hallgathatom tovább szó nélkül.

Főlemelte a tekintetét, hogy mindenkit befogjon. – Rendben, ti is hallhatjátok – vett mély lélegzetet –, ez mindenkire tartozik. Ideje, hogy végre kimondja valaki.

Vártunk, ő meg csak bámult bennünket. Később néhányan elmondták, hogy nagy szidásra számítottak, mások meg hogy azt hitték, a métázás új szabályait akarja kihirdetni. De én már tudtam, mielőtt egy szót szólott volna, hogy ennél többről van szó.

– Ne haragudjatok, fiúk, hogy kihallgattalak benneteket. De közvetlenül mögöttem voltatok, így nem tudtam megállni. Peter, meséld el a többieknek is, amit épp most mondtál Gordonnak!

Peter J. rémültnék tűnt, láttam, hogy a sértett ártatlan ábrázatát készül felolteni. De Miss Lucy megismételte, ezúttal sokkal szelídebben:

– Rajta, Peter! Kérlek, hadd hallják a többiek is, amit most mondtál.

– Csak arról beszéltünk – vont vállat Peter –, milyen érzés volna színésznek lenni. Miféle élet volna az.

– Úgy van – bólintott Miss Lucy – és azt mondtad Gordonnak, Amerikában indulhatnál a legjobb esélyekkel.

Peter megint vállat vont. – Igen, Miss Lucy – dűnnyögte.

– Tudom, nem akartál rosszat. De túl sokat beszéltek ilyesmiről. – jártatta végig rajtunk a tekintetét Miss Lucy. – Örökösen ezt hallom, és mindenki rátok hagyja, márpedig ez nem helyes. – Láttam, az esőcsatornáról a vállára csöpög a víz, de mintha észre sem venné. – Ha senki más nem mondja el nektek – folytatta –, hát majd én elmondom. Úgy látom, az a probléma, hogy nektek meg is mondták, meg nem is. Megmondták, csak hogy egy sincs köztetek, aki valóban értené, és merem állítani, akadnak, akiknek nagyon megfelel így. De nekem nem. Ha tisztességes életet akartok élni, tudnotok kell, és jól kell tudnotok. Közületek senki sem megy Amerikába, senki sem lesz filmsztár. És senki sem fog szupermarketben dolgozni, ahogy néhányan a fülem hallatára terveztétek a napokban. A ti életetek útját már megszábták. Felnőttek lesztek, aztán mielőtt megöregednétek, vagy akár csak középkorúak lennétek, odaadjátok a létfontosságú szerveiteket másoknak. Benneteket egytől egyig erre hoztak létre. Ti nem olyanok vagytok, mint a színészek, akiket a videókon láttok, még olyanok sem, mint én. Titeket egyetlen célra hoztak erre a világra, és a ti jövőtökről már határoztak. Úgyhogy többé ne beszéljetez ilyesmiket. Rövidesen elhagyjátok Hailshamet, és már nincs messze a nap, amikor felkészültök az első adományozásra. Ezt ne felejtsetek el. Csak akkor élhettek elfogadható életet, ha tudjátok, mik vagytok, és mi vár rátok, mindenkire, egytől egyig.

Elhallgatott, de az volt az érzésem, gondolatban folytatja, mert egy darabig rajtunk jártatta a tekintetét, mely egyik arcon a másik után pihent meg, mintha még mindig hozzánk beszélne. Mindannyian nagyon megkönnyebbültünk, amikor hátat fordított, és megint a távolba nézett, a sportpálya felé.

– Már nem esik annyira – jelentette ki, bár éppúgy zuhogott, mint addig. – Induljunk. Nemsokára talán a nap is kisüt.

Azt hiszem, csak ennyit mondott. Amikor Ruth-szal néhány éve erről beszéltünk a doveri központban, ő váltig erősködött, hogy Miss Lucy ennél sokkal többet is elárult: elmagyarázta, hogy az adományozás előtt egy ideig gondviselők leszünk, beszélt az adományozások szokásos sorrendjéről, az utókezelő központokról, és így tovább... de én esküdni mernék, hogy nem. Igaz, valószínűleg ez volt a szándéka, amikor belefogott. De azt hiszem, amikor látta maga előtt a tanácstalan, zavart arcokat, rájött, nem képes befejezni, amit elkezdett.

Nehéz megmondani, milyen hatással volt ránk Miss Lucy kitörése a klubházban. Gyorsan elterjedt a híre, de inkább magáról Miss Lucyról esett szó, nem arról, amit el akart mondani nekünk. Néhány diák úgy vélte, pillanatnyi elmezavara volt; mások szerint Miss Emily meg a többi felügyelő kérésére beszélt velünk minderről; még olyanok is akadtak a szemtanúk közt, akik úgy vélték, Miss Lucy azért szidott össze bennünket, mert zajongtunk a verandán. De mint említettem, arról, amit mondott, meglepően kevés szó esett. – Na és? Ezt már eddig is tudtuk – vontak vállat a legtöbben, ha mégis szóba került.

De hát Miss Lucy épp erről beszélt. Hogy, az ő szavaival élve, nekünk „meg is mondták, meg nem is”. Néhány éve, amikor Tommyval megint felidéztem az egészet, és én emlékeztettem őt Miss Lucy „meg is mondták, meg nem is” mondatára, érdekes elmélettel állt elő.

Lehetségesnek tartotta, hogy hailshami éveink során a felügyelők nagyon gondosan megtervezték, mikor mit mondanak el nekünk, és mindig kicsit fiatalok voltunk ahhoz, hogy teljes mélységében megértsük a legújabb információt.

Persze valamilyen szinten felfogtuk, úgyhogy rövidesen mindent tudtunk, bár soha nem magyarázták el részletesen.

Nekem túlságosan hasonlít ez valami összeesküvés-elmülethez: nem hiszem, hogy a felügyelőink ilyen agyafúrtak lettek volna; de alighanem van benne némi igazság. Semmi kétség, úgy érzem, mintha világéletemben lett volna valami homályos fogalmam az adományozásokról, már hat-hét éves koromban is. És furcsa módon, amikor idősebbek lettünk, és a felügyelők minderről beszéltek nekünk, semmi sem ért bennünket meglepetésként. Olyan érzés volt, mintha már mindenről hallottunk volna valahol.

Például emlékszem, amikor a felügyelők először beszéltek érdemben a szexről, rendszerint összekapcsolták a tájékoztatással az adományozásról. Abban a korban, megint csak tizenhárom éves korunk körül, nagyon nyugtalanított és izgatott bennünket a szex, így a másik ügy természetesen háttérbe szorult mellette. Más szóval lehetséges, hogy a felügyelőknek sikerült belopniuk a tudatunkba sok alapvető tény a jövőnkéről.

Igazság szerint valószínűleg természetes volt, hogy a két téma együtt merült fel. Ha például elmondták, mennyire kell vigyáznunk, nehogy szexuális érintkezés közben összeszedjünk valami betegséget, különös lett volna, ha nem beszélnek arról, mennyivel fontosabb ez nekünk, mint a normális embereknek odakint. És már el is érkeztünk az adományozásokhoz.

Aztán ott volt az a tény, hogy nekünk nem lehetnek gyerekeink. A szexuális felvilágosítást rendszerint maga Miss Emily intézte, és emlékszem, egyszer behozott egy életnagyságú csontvázat a biológiai előadóból, hogy bemutassa a nemi aktust. Elképedve néztük, hogyan állítja be a csontvázat különféle pózokba, és a legcsekélyebb zavar nélkül bökött a különböző részekre a pálcájával. Részletesen elmagyarázta, hogyan történik az aktus, mi hová kerül, a különböző változatokat, mintha csak földrajzórát tartana. Aztán amikor a csontváz obszcén halomban hevert a tanári asztalon, hirtelen megfordult, és arról kezdett beszélni, mennyire kell vigyáznunk, hogy *kivel* kerülünk szexuális kapcsolatba. Nemcsak a betegségek miatt, hanem azért is, mondta, mert „el sem tudjátok képzelni, hogyan hat a nemiség az érzelmekre”. Nagyon óvatosnak kell lennünk vele a külvilágban, különösen az olyan embereknél, akik nem diákok, mert odakint a nemiség nagyon sok mindent jelent. Odakint az emberek megverekszenek és ölnek amiatt, hogy kinek kivel van szexuális kapcsolata. És ez azért jelent olyan sokat, annyival többet, mint mondjuk a tánc vagy az asztalitenisz, mert a kinti emberek mások, mint mi, diákok: az ő nemi kapcsolatukból gyerek származhat. Ezért is tartják olyan fontosnak, hogy kinek kivel van szexuális kapcsolata. És bár, mint tudjuk, köztünk egy sincs, akinek gyereke lehet, odakint hozzájuk hasonlóan kell viselkednünk. Tiszteletben kell tartanunk a szabályokat, és úgy tennünk, mintha a nemiség különleges dolog volna.

Miss Emily aznapi előadása jól érzékelteti azt, amiről beszélek. A figyelem a nemiségre összpontosult, és a többi valahogy belopakodott a tudatunkba. Gondolom, ez mind ahhoz tartozott, hogy „meg is mondták, meg nem is”.

Azt hiszem, végül elég sok információt magunkba szívunk, mert emlékszem, abban az időben már egészen másképp közelítettük meg az adományozásokkal kapcsolatos kérdéseket, mint addig. Korábban, mint mondtam, mindent elkövettünk, hogy ne kerüljön szóba; az első jelre, hogy erre a területre tévedünk, visszavonulót fújunk, és aki elővigyázatlan volt, mint annak idején Marge, annak súlyos büntetés járt. De tizenhárom éves korunkban, mint említettem, lassan megváltoztak a dolgok. Még most sem beszélünk az adományozásokról, és arról, ami velük jár; még mindig elég kínosnak találtuk ezt a témát. De már tréfálkoztunk róla, nagyjából úgy, mint a szexről. Most, utólag azt

mondanám: a szabály, hogy nem beszélünk nyíltan az adományozásokról, még mindig érvényben volt, éppolyan kötelező erővel, mint eddig. Csakhogy már rendjén valónak, sőt kívánatosnak minősült, hogy az ember időnként tréfásan utaljon arra, ami ránk vár.

Erre jó példa, ami akkor történt, amikor Tommy azt a vágást szerezte a könyökére. Közvetlenül azelőtt, hogy beszéltem vele a tónál; azt hiszem, akkor még nem hagyta végképp maga mögött azt a korszakát, amikor gúnyt űztek belőle és gyötörték.

*

Nem volt nagy vágás, és bár elküldték őt Varjúpofához vizsgálatra, csaknem azonnal visszajött, könyökén egy négyszögletes tapasszal. Senki sem törődött az egésszel, amíg néhány nap múlva le nem vette a kötést, és meg nem mutatta a vágást, amely még nem hegedt be, de már nem volt nyílt seb. A hegesedni kezdő bőr alól lágy piros részek kandikáltak ki. Épp ebédeltünk, így mindenki odasereglett egy kis borzongásra. Aztán Christopher H., aki egy osztállyal fölöttünk járt, halálosan komoly képpel megszólalt: – Kár, hogy épp a könyöködnek ezen a részén van. Bárhol másutt lenne, nem számítana.

Hogy érti ezt, kérdezte Tommy szemmel látható aggodalommal: akkoriban nagyon felnézett Christopherre.

– Hát nem tudod? Ha épp a könyöknek ezen a részén van, *kinyílhat*. Elég, ha gyorsan behajlítod a karodat. Nemcsak az a darab, hanem az egész alkar, kinyílik, mint egy táska cipzárja. Azt hittem, tudod.

Hallottam, Tommy méltatlankodik, hogy Varjúpofa neki erről egy szót sem szólt, de Christopher csak megvonta a vállát. – Azt hitte, tudod – mondta. – Ezt mindenki tudja.

Körülöttük néhányan helyeslően dűnnyögtek. – Egyenesen kell tartanod a karodat – mondta valaki. – Behajlítani nagyon veszélyes.

Másnap láttam, hogy Tommy merev karral és aggodalmas ábrázattal jár-kel. Mindenki nevetett rajta, ami engem dühített, de nem tagadhattam, hogy vicces. Aztán késő délután, amikor a rajzteremből jöttünk ki, odalépett hozzám a folyosón. – Kath, válthatnánk pár szót? – kérdezte.

Ez néhány héttel az után történhetett, hogy odamentem hozzá a sportpályán, és figyelmeztettem a trikójára, így már híre ment, hogy mi nagyon jó barátok vagyunk. De azért elég kínos volt, hogy így odajön hozzám, és arra kér, beszéljünk négyszemközt, zavarba jöttem tőle. Talán részben ezért nem voltam segítőkészebb.

– Nem félek, vagy ilyesmi – kezdte, amikor félrevont. – Csak biztosra akarok menni, ennyi az egész. Mi nem kockáztathatjuk az egészségünket. Segítségre van szükségem, Kath. – Az nyugtalanítja, magyarázta, hogy álmában tehet egy rossz mozdulatot. Esetleg behajlíthatja a könyökét. – Álmomban folyton egész sereg római katonával kell megverekednem.

Amikor rákérdeztem, kiderült, hogy boldog-boldogtalan megkeresi, és elismétli neki, amit Christopher H. mondott, még olyanok is, akik ott sem voltak akkor az ebédnél. A jelek szerint néhányan még tovább is mentek: azt mondták, egy diák, aki ugyanígy megvágta a könyökét, és elaludt, arra ébredt, hogy egész felsőkarja és keze minden csontja kilátszik, a levált bőr meg úgy csüng mellette, „mint azok a hosszú kesztyűk a *My Fair Lady*-ben”.

– A többiekben nem bízom – nyújtott felém egy vastag vonalzót, amely szerinte megfelelt a célnak. – Még szándékosan úgy raknák föl, hogy éjszaka lejjön.

Gyermeki ártatlansággal nézett rám, és nekem fogalmam sem volt, mint mondjak. Egy részem nagyon szerette volna megmondani neki, mi történik, és azt hiszem, tudtam, hogy bármi mást teszek, megcsúfolom a bizalmat, amely kialakult köztünk, mióta eszébe juttattam a trikóját. És ha most sínbe teszem a karját, azzal főszerepet vállalok a tréfában. Még ma is szégyellem, hogy akkor nem szóltam neki. De ne felejtsek el, még nagyon fiatal voltam, és pillanatok alatt kellett döntenem. És ha valaki ilyen esedezve kér valamit, igen nehéz nemet mondani.

Gondolom, a legfontosabb szempontom az volt, hogy nem akartam elkeseríteni. Mert láttam, bármennyire aggódik a könyöke miatt, jólesik neki a látszólagos együttérzés. Persze tudtam, hogy előbb-

utóbb rájön mindenre, de abban a pillanatban nem voltam képes megmondani neki. Csak annyi telt tőlem, hogy megkérdezzem: – Ezt Varjúpofa tanácsolta?

– Nem. De képzeld el, milyen dühös lenne, ha kicsúszna a könyököm.

Még ma sem szeretek rágondolni, de megígértem, hogy sínbe teszem a karját, a 14-es tanteremben, fél órával az esti csengetés után, és néztem, ahogy hálásan, megnyugodva elmegy.

Aztán úgy alakultak a dolgok, hogy semmit sem kellett tennem, mert Tommy közben mindenre rájött. Este nyolc óra körül a főlépcsőn jöttem le, amikor meghallottam a földszinten felharsanó nevetést. Nehéz lett a szívem, hisz azonnal tudtam, hogy a dolognak köze van Tommyhoz. Megálltam az első emeleti pihenőn, és épp akkor néztem le a korlátnál, amikor Tommy mennydörgő léptekkel kiviharzott a biliárdszobából. Emlékszem, arra gondoltam: „Legalább nem üvöltözik”. Nem is üvöltözött, végig megállta, amíg kiment a ruhatárba, összeszedte a holmiját, és kirohant a főépületből. A biliárdszoba nyitott ajtaján egész idő alatt kihallatszott a hahota meg a kiabálás: – Ha nekivadulsz, akkor aztán *biztosan* kicsúszik a könyököd! – meg hasonlók.

Megfordult a fejemben, hogy követem az estébe, és elcsípem, mielőtt beérne a hálóterembe, de aztán eszembe jutott, hogy megígértem: sínbe teszem a karját éjszakára, és nem mozdultam. Csak azt mondogattam magamban: „Legalább nem rendezett jelenetet. Legalább visszafogta magát.”

De kicsit elkalandoztam. Az egész csak azért hoztam szóba, mert a gondolat, hogy a dolgok „kinyílnak” nem maradt meg Tommy könyökénél, hanem állandó vicc lett köztünk az adományozásokkal kapcsolatban. Az volt az elképzelés, hogy amikor itt lesz az ideje, csak kinyitjuk magunkon a cipzárt, kicsúszik egy vese vagy valami, és átadjuk. Nem magában találtuk igazán viccesnek, inkább arra használtuk, hogy elvegyük egymás étvágyát. Az ember kinyitotta a cipzárt, kivette mondjuk a máját és odacsapta valakinek a tányérjára, vagy ilyesmi. Emlékszem, egyszer, amikor a hihetetlen étvágyú Gary B. a harmadik adag pudinggal jött vissza, szinte az egész asztal „kinyitotta a cipzárt”, elővette valamelyik darabját, és megraktuk velük Gary tányérját, aki rendületlenül tömte magát tovább.

Tommynek nem nagyon tetszett, hogy újra meg újra szóba került ez a cipzárnýtás, de addigra már régen elmúltak az ugratása napjai, és többé senki sem hozta összefüggésbe vele a viccet. Csak azért hozakodtunk elő vele, hogy megnevettessük egymást... meg azt hiszem, bizonyos értelemben annak a tudomásulvételeként, ami ránk várt. És épp ezt akartam mondani. Életünknek abban a szakaszában már nem riadtunk vissza az adományozás témájától, mint egy-két évvel korábban; de nem is gondolkodtunk vagy beszéltünk róla komolyan. Ez az egész „cipzárnýtás” ügy jól érzékelteti, milyen hatással volt ránk ez a téma tizenhárom éves korunkban.

Tehát mi tagadás, Miss Lucynak nagyjából igaza volt, amikor pár évvel később azt mondta, nekünk „meg is mondták, meg nem is”. Ráadásul, ha jobban meggondolom, amit Miss Lucy aznap délután mondott nekünk, az valóban megváltoztatta a szemléletünket. Többé nem vicceltünk az adományozásról, és komolyan elgondolkoztunk a dolgon. Az adományozás megint kerülendő téma lett, de nem úgy, mint fiatalabb korunkban. Már nem volt kínos vagy zavarba ejtő; csak komor és baljós.

– Vicces – jegyezte meg Tommy, amikor néhány éve felidéztek az eseményeket. – Azon egyikünk sem gondolkozott el, hogy Miss Lucy mit érez. Soha nem aggódtunk, hogy esetleg bajba kerül, amiért olyan nyíltan beszélt velünk. Nagyon önzők voltunk.

– Ezt nem róhatod fel nekünk – jegyeztem meg. – Minket arra tanítottak, hogy egymásról gondolkozzunk, nem a felügyelőkről. Meg sem fordult a fejünkben, hogy nézeteltérés is lehet köztük.

– De már nem voltunk gyerekek – vetette ellen Tommy. – Annyi idős korunkban már eszünkbe juthatott volna. Csakhogy nem jutott. Egyáltalán nem gondoltunk szegény Miss Lucyra. Még azután sem, hogy láttad őt, tudod, mikor.

Azonnal tudtam, mire gondol. Arról a kora reggelről beszélt az utolsó hailshami nyarunkon, amikor Miss Lucy-ba botlottam odafent a 22-es tanteremben. Ha most visszagondolok a dologra, úgy érzem, Tommynek igaza volt. Az után a perc után nyilvánvalónak kellett volna lennie még előttünk is,

milyen rossz lelkiállapotban van Miss Lucy. De ahogy Tommy mondta, mi soha nem gondoltunk végig semmit az ő nézőpontjából, eszünkbe se jutott, hogy szavakkal vagy tettekkel a segítségére legyünk.

Nyolcadik fejezet

Közben sokan már betöltöttük a tizenhatodik évünket. Egy verőfényes reggelen a főépületben volt óránk, és épp leértünk utána az udvarra, amikor eszembe jutott, hogy valamit az osztályban felejtettem. Hát fölmentem a harmadik emeletre, és akkor történt az a dolog Miss Lucyval.

Abban az időben volt egy titkos játékomban. Ha rövid időre egyedül maradtam, megálltam, és kerestem egy olyan nézetet mondjuk egy ablakból, vagy a nyitott ajtón át egy szobába, amelyből az emberek hiányoznak. Legalább néhány percre meg akartam teremteni azt az illúziót, hogy nem nyüzsögnek mindenütt diákok, hogy Hailsham egy csendes, békés ház, ahol hatod- vagy hetedmagammal élek. Ehhez szinte révületbe kellett esnem, és kizárnom minden kósza zajt és beszédet. Rendszerint türelem is kellett hozzá: ha, mondjuk, valamelyik ablakból a sportpálya egy bizonyos részére összpontosította a figyelmét az ember, néha egy örökkévalóságig várhatott arra a pár percre, amikor senki nem került a képbe. Szóval ezt játszottam aznap délelőtt is, amikor elhoztam, amit az osztályban felejtettem, és visszaértem a harmadik emeleti lépcsőpihenőre.

Csöndben álltam az egyik ablaknál, és lenéztem az udvarnak arra a részére, ahol néhány perce álltam. A barátnőim már elmentek, az udvar lassan kiürült, és arra vártam, hogy beváljon a trükk, amikor megütötte a fülemet valami nesz: a hátam mögül jött, és olyasféle volt, mint a heves lökésekben kiszabaduló gáz vagy gőz sistergése.

A sziszegő hang vagy tíz másodpercig tartott, aztán szünet, aztán megint. Nem voltam éppenséggel megijedve, de mivel úgy láttam, rajtam kívül nincs ott senki, gondoltam, jobb, ha megnézem, mi az.

Megindultam a lépcsőpihenőről a zaj felé, végig a folyosón, el az osztályterem mellett, ahol az imént jártam, a 22-es tanteremig, amely a folyosó végétől számítva a második volt. A résnyire nyitott ajtó mögött újult erővel hangzott fel a sziszegés, épp amikor odaértem. Fogalmam sincs, mire számítottam, amikor óvatosan belöktem az ajtót, de nagyon meglepődtem, amikor Miss Lucy-t találtam mögöttem.

A 22-es teremben ritkán tartottak órát, mert nagyon kicsi volt, és még egy ilyen napon is elég sötét. A tanárok néha oda mentek dolgozatot javítani vagy olvasni. Aznap reggel még a szokásosnál is sötétebb volt odabent, mert csaknem teljesen lehúzták a rolókat. Két asztalt összetoltak, hogy egy csoport körülülhesse, de Miss Lucy egyedül volt a szoba hátsó végében. Előtte az asztalon sötét, fényes papírlapok heverték szétszórva. Ő maga feszült figyelemmel hajolt előre, fejét mélyen lehajtotta, mindkét karját az asztal lapjára fektette, és ceruzájával dühös vonalakat firkált egy papírra. A vastag fekete vonalak alatt láttam a szabályos kézírás kék betűit. Figyeltem, ahogy a ceruza hegye vonalakat húz a papírra, olyasféleképpen, mint amikor rajzórán satíroztunk, ám ő sokkal dühödtebben dolgozott, mintha azt sem bánná, ha átszakad a papír. Ebben a pillanatban fogtam fel, hogy a különös zajnak ez a forrása, és hogy amiről azt hittem, az asztalon szétszórt sötét, fényes papír, nemrégén még az is szabályos kézírással teleírt lapok sora volt.

Annyira belemerült a munkájába, jó darabig észre sem vette, hogy ott vagyok. Amikor összereztem és felpillantott, láttam, az arca kipirult, de könnyeknek nyoma sincs rajta. Rám meredt.

– Szervusz, ifjú hölgy – tette le a papírt. – Mit óhajtasz? – sóhajtott fel.

Azt hiszem, elfordultam, nem akartam látni se őt, se a papírlapokat a padon. Nem emlékszem, hogy mondtam volna valamit, hogy elmagyaráztam volna a zajt, meg hogy attól féltem, a gáz szivárog. Az biztos, hogy nem volt szabályos beszélgetés, mert ő nem akarta, hogy ott legyek, és én sem akartam ott lenni. Azt hiszem, valami mentegetőzésfélét hebegtem és már mentem is, bár arra számítottam, hogy visszahív. De nem hívott, és már csak arra emlékszem, hogy amikor lementem a lépcsőn, forrt bennem a

szégyen meg a neheztelés. Abban a pillanatban sokért nem adtam volna, ha nem láttam volna, amit láttam, bár ha valaki arra kér, magyarázzam meg, mi kavart fel ennyire, nem lettem volna képes rá. Mint mondtam, forrt bennem a szégyen meg a düh, bár nem Miss Lucyra haragudtam. Nagy volt bennem a zűrzavar, valószínűleg ezért hallgattam a dologról sokáig még a barátaim előtt is.

Az után a reggel után biztosra vettem, hogy még valami, talán valami szörnyűség leselkedik Miss Lucyra, és nyitva tartottam a szememet. De teltek a napok, és nem hallottam semmiről. Nem tudtam, hogy valóban történt valami fontos alig néhány nappal azután, hogy Miss Lucyt a 22-es teremben láttam: valami közte és Tommy közt, ami Tommyt nagyon feldúlta és megzavarta. Röviddel azelőtt haladéktalanul beszámoltunk volna egymásnak az ilyesfajta hírekről; de épp azon a nyáron sok minden történt, ami megnehezítette a bizalmas beszélgetést.

Ezért nem hallottam a dologról sokáig. Később legszívesebben pofon vágtam volna magam, amiért nem kerestem meg Tommyt, és szedtem ki belőle. De amit mondtam, akkoriban nagyon sok minden történt közte meg Ruth között, és más téren is, és én ennek tulajdonítottam minden változást a viselkedésében.

Talán túlzás lenne azt mondani, hogy azon a nyáron mintha kiesett volna a szerepéből, de voltak időszakok, amikor komolyan attól félttem, hogy megint a régi feszengő és kiszámíthatatlan figura lesz. Egyszer például néhányan a hálóterem konyhóihoz tartottunk a klubházból, és Tommy meg néhány más fiú mögé kerültünk. Csak néhány lépéssel előttünk mentek, és mindannyian jókedvűnek látszottak, Tommy is: nevettek és lökdösték egymást. Laurát, aki mellettem jött, valójában éppen a fiúk bolondozása bátorította fel. Tommy korábban nyilván a fűvön ült, mert a pólójára nagy sárdarab tapadt vesetájon. Szemmel láthatólag nem tudott róla, és valószínűleg a barátai sem vették még észre, különben nem hagyták volna szó nélkül. A lényeg az, hogy Laura nem tagadta meg magát: – Ejnye, Tommy! – kiáltott oda. – Kakis a hátad! Mit csináltál?

Barátságosan mondta, és ha valamelyikünk hozzátett valamit, az is csak a szokásos diákréfa volt. Így nagyon megdöbbsentünk, amikor Tommy megtorpant, hátrafordult és eltorzult arccal meredt Laurára. Mi is megálltunk, a fiúk éppolyan rémültnek látszottak, mint mi, és pár másodpercig azt hittem, Tommyból megint kitör a düh, hosszú évek óta először. De aztán hirtelen sarkon fordult, és döngő léptekkel távozott, mi meg csak néztünk egymásra, és a vállunkat vonogattuk.

Majdnem ilyen kellemetlen volt az is, amikor megmutattam neki Patricia C. naptárát. Patricia két osztállyal alattunk járt, de mindenki bámulta a rajztehetségét, és a munkáinak nagy keletje volt a Cseréken. Én különösen örültem a legutóbbi Cserén szerzett naptárnak, hisz akkor már hetek óta mindenki arról beszélt. Nem is hasonlított mondjuk Miss Emily kihajtható naptáraihoz az angol megyékről. Patricia kalendáriuma kicsi volt és vaskos, és minden hónaphoz pompás ceruzarajz tartozott, mely egy jelenetet ábrázolt Hailsham életéből. Bárcsak még most is meglenne, különösen mert egyik-másik képen, például a júniusin meg a szeptemberin ki lehetett venni az egyes diákok meg tanárok arcvonásait. Ezt is akkor veszítettem el, amikor távoztam a Konyhókból, mert akkor máshol járt az eszem, és nem nagyon érdekelt, mit viszek magammal... de erről majd később. Most csak azt akarom mondani, hogy Patricia naptára nagy fogás volt, ezért szerettem volna eldicsekedni vele Tommynak.

A késő délutáni napfényben megláttam a Déli Sportpálya mellett álló nagy szikomorfa alatt, és mivel a naptár ott volt a táskámban, mert nem győztem büszkélkedni vele a zeneórán, odamentem hozzá.

A kisebb fiúk futballmeccsét nézte a másik pályán, és nyugodtnak, sőt derűsnek látszott. Elmosolyodott, amikor odaértem, és pár percig semmiségekről beszélgettünk. – Idenézz, Tommy, mit szereztem! – húztam elő végül diadalittasan a kalendáriumot, talán még azt is mondtam „tádám”, és a kezébe nyomtam. Amikor átvette, még mosolygott, de ahogy végiglapozta, láttam, valami bezárul benne.

– Ez a Patricia – kezdtem, de hallottam, hogy az én hangom is megváltozik. – Olyan ügyes...

Tommy azonban már vissza is adta a naptárt. Aztán szó nélkül faképnél hagyott, elmasírozott a főépület felé.

Ebből az esetből rá kellett volna jönnöm. Ha csak egy kicsit odafigyelek, kitalálhattam volna, hogy Tommy újabb hangulatváltozásainak köze van Miss Lucyhoz meg a saját „kreativitásához”. De annyi minden történt akkoriban, hogy, mint mondtam, ilyesmi eszembe se jutott. Alighanem azt hittem, ezeket a régi problémákat tízegynéhány éves korunkban magunk mögött hagytuk, és már kizárólag a ránk nehezedő nagy kérdések foglalkoztatnak bennünket.

Hogy mi minden történt? Nos, először is, Ruth meg Tommy komolyan összezördült. Akkor már vagy hat hónapja együtt voltak; legalábbis ennyi ideje volt „nyilvános” a dolog: egymást átkarolva jártak, meg ilyesmi. Mindenki tisztelettel nézte az összetartozásukat, mert nem kérkedtek vele. Akadtak, akiktől néha felfordult az ember gyomra, mint például Sylvia B.-től és Roger D.-től, akiket csak az okádó hangok kórusával lehetett féken tartani. De Ruth meg Tommy soha nem viselkedett ízléstelenül mások előtt, és ha néha megölelték egymást, vagy valami, az ember úgy érezte, igazán egymásért teszik, nem a közönségnek.

Ahogy most visszagondolok rá, úgy tűnik, elég zavaros lehetett bennünk minden a nemiséggel kapcsolatban. Gondolom, ez nem csoda, hiszen csak tizenhat évesek voltunk. Fokozta a zűrzavart, ezt ma már világosabban látom, hogy a felügyelők sem voltak következetesek. Egyrészt, például Miss Emily előadásain azt hallottuk, milyen fontos, hogy ne szégyelljük a testünket, hogy „tisztelőtben tartjuk fizikai szükségleteinket”, hogy a nemiség „gyönyörű ajándék”, ha az ember igazán kívánja. De amikor rá került volna a sor, a felügyelők többé-kevésbé lehetetlenné tették, hogy szabályszerűen nélkülözni messzire menjünk. A fiúk hálójába nem léphettünk be kilenc után, ők sem a mienkbe. Esténként az osztályterem hivatalosan „tilos területnek” számítottak, akárcsak a pajták meg a klubház mögötti rész. A mezőn meg nem szívesen szánta rá magát senki, még akkor sem, ha meleg volt, mert utólag csaknem mindig kiderült, hogy akadt közönsége, amely a házból figyelte, kézzel a távcsővel. Más szóval hiába mondogatták, milyen gyönyörű dolog a szex, az a határozott benyomásunk támadt, hogy ha a felügyelők rajtakapnának, bajba kerülnénk.

Ezt mondom, de csak egyetlen ilyen esetről tudok, amikor Jenny C.-t és Rob D.-t rajtakapták a 14-es tanteremben. Ebéd után az egyik padon csinálták, és Mr. Jack bement valamiért. Jenny szerint Mr. Jack elvörösödött, és azonnal kifordult a teremből, de ők kínosan érezték magukat, és nem folytatták. Már nagyjából felöltöztek, amikor Mr. Jack visszajött, mintha az előbb ott se lett volna, és úgy tett, mintha csodálkozna, és mélyszélesen megdöbbenne.

– Jól tudom, mit műveltetek, és az ilyesmi nem helyénvaló – jelentette ki, és leküldte mindkettőjüket az igazgatói irodába. De amikor az irodájába értek, Miss Emily közölte, hogy fontos értekezletre siet, nincs ideje velük foglalkozni.

– De tudjátok, hogy bármit tettetek, nem volt helyes, és remélem, többé nem fordul elő – mondta, s elviharzott a dossziéival.

Egyébként a meleg nemisége még zavarosabb volt. Valamilyen okból „esernyő-szexnek” neveztük; ha valakinek a saját neméhez tartozó diák tetszett, az illető „esernyőnek” minősült. Nem tudom, ott mi volt a helyzet, ahová maguk jártak, de mi Hailshamben egyáltalán nem néztük jó szemmel, ha valakiről kiderült, hogy meleg. Különösen a fiúk viselkedtek néha nagyon kegyetlenül. Ruth szerint azért, mert kisebb korukban, amikor még nem tudták, mit művelnek, jó néhányan megpróbálták egymással ezt-azt. Úgyhogy most nevésségesen görcsösek lesznek, amikor erről van szó. Fogalmam sincs, igaz-e, de kétségtelen, hogy könnyen végződött verekedéssel, ha valakit azzal vádoltak, hogy „átment esernyőbe”.

Amikor megvitattuk ezeket a dolgokat, márpedig akkoriban folyton erről beszéltünk, nem tudtuk eldönteni, akarják-e a felügyelők, hogy nemi életet éljünk, vagy sem. Volt, aki úgy vélte, hogy igen, csak mi mindig rosszkor csináljuk. Hannah elmélete szerint kötelességük gondoskodni a szexuális életünkről, mert különben nem lesz belőlünk jó donor. Szerinte például a vese meg a hasnyálmirigy nem is működik megfelelően, ha az ember nem él nemi életet. Valaki más meg azt mondta, ne felejtjük el, hogy a felügyelők „normálisak”. Ezért olyan furcsák ebben az ügyben; nekik a szex arra való, hogy az embernek

gyereke legyen, és bár az eszükkel tudják, hogy *nekünk* nem lehet gyerekünk, feszélyezi őket, ha csináljuk, mert a lelkük mélyén nem hiszik el, hogy nálunk nem lesz belőle gyerek.

Annette B.-nek más elmélete volt: a felügyelőknek azért kényelmetlen, ha mi egymással szexelünk, mert ők szeretnék velünk csinálni. Különösen Mr. Chris néz olyan szemmel ránk, lányokra, mondta. Laura szerint Annette úgy értette, hogy *ő* szeretne Mr. Chrisszel szexelni. Ettől mindannyian rosszul lettünk, mert a gondolat, hogy valaki Mr. Chrisszel csinálja, merő képtelenségnek látszott, ezenkívül mérhetetlenül undorító volt.

Azt hiszem, az igazsághoz Ruth elmélete állt a legközelebb. – Azért beszélnek nekünk a szexről, hogy felkészítsenek arra az időre, amikor elmegyünk Hailshamból – mondta. – Azt akarják, hogy jól csináljuk, valakivel, akit kedvelünk, és ne szedjük össze valami betegséget. De csak akkor, amikor innen már elmentünk. Azt nem akarják, hogy itt belebonyolódjunk, mert túl nagy kavarodást okoz.

Egyébként azt hiszem, az a sok szex inkább csak szóbeszéd lehetett. Talán volt nagy csókolózás meg fogdosás, igen; és a párok *célozgat*ak arra, hogy van igazi szex is. De arról már fogalmam sincs, mennyi volt igaz mindebből. Ha mindenki csinálta volna, aki eldicsekedett vele, jártában-keltében mást se látott volna az ember Hailshamben, csak szexelő párokat.

Én csak arra emlékszem, hogy volt köztünk egy hallgatóságos megállapodás: ha valaki a tapasztalataival dicsekszik, nem nagyon faggatjuk. Ha például egy másik lányról beszélünk, és Hannah az égnek fordított tekintettel azt dűnnyögi „Még szűz”, jelezve, hogy „*Mi* persze már nem, de *ő* még igen, hát mit várhatsz tőle?”, senki sem kérdezi meg: – Te kivel csináltad? Mikor? És hol? – Isten ments, az ember csak bölcsen bólogatott. Mintha az a sok szex valami párhuzamos univerzumban zajlott volna, amelyben olyankor eltűntünk.

Nyilván már akkor is tudtam, hogy ennek a sok hengegésnek nincs sok alapja. De azért a nyár közeledtével egyre inkább úgy éreztem, hogy kimaradok valamiből. A szex bizonyos értelemben olyan lett, mint néhány évvel korábban a „kreativitás”. Ha az ember még nem próbálta, ideje, hogy rászánja magát, méghozzá minél előbb. Az én esetemben még az is bonyolította a dolgot, hogy a két lány, akihez a legközelebb álltam, kétségtelenül túl volt már rajta. Laura Rob D.-vel, bár ők sose voltak valódi pár. Ruth pedig Tommyval.

Mégis egy örökkévalóságig halogattam, és egyre Miss Emily tanácsát ismételtetem magamban: – Ha nem találok valakit, akivel igazán szeretnétek megosztani ezt az élményt, akkor *ne tegyétek!* – De a szóban forgó év tavaszán egyre gyakrabban jutott eszembe, hogy szívesen szexelnék egy fiúval. Nemcsak hogy megtudjam, milyen, hanem azért is, mert eszembe jutott, hogy tapasztalatokat kell szereznem ezen a téren, és jobb lenne, ha először olyasvalakivel gyakorolnám, aki nem nagyon fontos nekem. Így több az esély, hogy később, egy különleges személlyel majd ügyes leszek. Mert hát ha Miss Emilynek igaza van, és az embereknek valóban olyan sokat jelent a szex, nem szerettem volna akkorra hagyni az első próbálkozást, amikor nagyon fontos, hogy jól menjen.

Úgyhogy szemet vettem Harry C.-re. *Ő* több szempontból is megfelelőnek látszott. Először is biztosan tudtam, hogy már próbálta, Sharon D.-vel. Másodszor, bár nem tetszett különösebben, egyáltalán nem találtam visszataszítónak. Aztán meg csöndes, rendes fiú volt, valószínűtlennek tűnt, hogy utólag mindenkinek elmondja, ha katasztrófálisan sikerül a dolog. És néhányszor célzott arra, hogy szívesen szexelne velem. Jó, tudom, abban az időben rengeteg fiú mondott ilyeneket, de addigra már tudtuk, melyik a valódi ajánlat, és melyik a szokásos fickós szöveg.

Úgyhogy Harryre esett a választásom, és csak azért halogattam pár hónapig a dolgot, mert biztos akartam lenni abban, hogy fizikailag alkalmas leszek rá. Miss Emilytől tudtuk, hogy fájdalmas lehet, és nagy kudarc, ha nem lesz elég nedves az ember, és valójában ettől tartottam. Nem attól, hogy odalent széttépnek, amiről gyakran tréfálkoztunk, és amitől jó pár lány titokban nagyon félt. Egyre arra gondoltam, hogy ha elég gyorsan nedves leszek, nem lesz semmi baj, és a biztonság kedvéért sokat gyakoroltam egyedül.

Tudom, ez már szinte rögeszmésen hangzik, de emlékszem, mennyi idő ment el azzal is, hogy újra elolvastam a könyvek közösléséről szóló részleteit: gondosan áttanulmányoztam őket, kutattam a dolog nyitját. Csakhogy a Hailshamben rendelkezésre álló kötetekkel nem sokra mentem. Rengeteg tizenkilencedik századi regényünk volt Thomas Hardytól meg hasonlóktól, ezek többé-kevésbé használhatatlannak bizonyultak. Több modern könyvben olyan íróktól, mint Edna O'Brien vagy Margaret Drabble, akadt némi szex, de sose volt egészen világos, mi történik, mert a szerzők mindig biztosra vették, hogy az olvasónak már bőven van szexuális tapasztalata, nem kell részletekbe bocsátkozniuk. Vagyis a könyvekben csalódtam, és nem jártam sokkal jobban a videókkal sem. Néhány évvel azelőtt kaptunk egy lejátszót a biliárdszobába, és arra a tavaszra már egész szép filmgyűjteményt szedtünk össze. Sok filmben volt szex, de a legtöbb jelenetnek épp akkor lett vége, amikor az aktus elkezdődött, vagy pedig csak az arcukat meg a hátukat lehetett látni, mást nem. S ha végre akadt egy hasznos jelenet, csak pillanatokra láthatta az ember, mert rendszerint huszadmagával nézte. Az volt a szokás, hogy a kedvenc jeleneteinket újra lejátszattuk, például azt, amikor *A nagy szökés*-ben az amerikai átugrik a szögesdróton a biciklijével. – Újrajátszás! Újrajátszás! – kántáltuk, amíg valaki meg nem kaparintotta a távirányítót, és le nem játszotta újra azt a részt, néha háromszor-négyszer is. De nem kezdettem egymagam újrajátszásért kiabálni, csak hogy jobban megnézhessem a szexjeleneteket.

Úgyhogy hétről hétre halogattam a dolgot, és közben folytattam az előkészületeket, míg végül eljött a nyár, és úgy döntöttem, ennél felkészültebb már nem lehetek. Végre elég magabiztos voltam, Harrynek is elejtettem néhány célzást. Remekül, terv szerint ment az egész, amikor Ruth és Tommy szakított, és összezavarodott minden.

Kilencedik fejezet

Az történt, hogy néhány nappal a szakításuk után a rajzteremben voltam néhány lánnyal, és egy csendéletem dolgoztam. Emlékszem, aznap fullasztó volt a meleg, hiába zörgött mögöttünk a ventilátor. Szénnel dolgoztunk, és az ölünkben kellett tartanunk a rajztáblát, mert valaki rekvirálta az összes festőállványt. Cynthia E. mellett ültem, beszélgettünk és panaszkodtunk a hőségre. Aztán valahogy a fiúkra terelődött a szó.

– Meg Tommy is. Tudtam, hogy ez nem lesz tartós Ruth-tal – jegyezte meg, föl sem nézve a munkájából. – Hát, gondolom, most rajtad a sor.

Csak úgy mellékesen vetette oda. De Cynthiának jó szeme volt, és külön nyomatékot adott a szavainak, hogy nem tartozott a mi bandánkba. Szóval nem gondolhattam mást, mint hogy minden külső szemlélőnek ez a véleménye. Hiszen Tommyval barátok voltunk évekig, amíg a párok ki nem alakultak. Természetesnek látszott, hogy egy kívülálló szerint „most rajtam a sor”. De nem szóltam semmit, és Cynthia sem folytatta, nem akart nagy feneket keríteni a dolognak.

Aztán, talán egy-két nap múlva, Hannah-val jöttem ki a klubházból. – Nézd, ott van Tommy – bökött oldalba hirtelen, és fejével egy csapat fiú felé intett az Északi Sportpályán. – Egymagában ücsörög – súgta oda.

Vállat vontam, mintha azt mondanám „Na és?”. Ennyi volt az egész. De később azon kaptam magam, hogy folyton ezen jár az eszem. Talán Hannah csak arra akarta felhívni a figyelmemet, milyen elveszettnek látszik Tommy, mióta szakított Ruth-szal. De ismertem a barátnőmet. Ahogy oldalba bökött, és lehalkította a hangját, abból érezni lehetett, hogy céloz valamire, talán ő is azt kerülgeti, hogy „most rajtam a sor”.

Mint mondtam, mindez kissé összezavart, mert addig nagyon komolyan vettem a Harry-tervet. Ahogy most visszagondolok rá, tulajdonképpen biztosra veszem, hogy ha nincs ez a „most rajtam a sor” dolog, lefeküdtünk volna. Mindent elrendeztem, és jól haladtam az előkészületekkel. Még ma is úgy

vélem, életemnek abban a szakaszában jó választás volt Harry. Azt hiszem, figyelmes és gyengéd lett volna, és tudta volna, mit várok tőle.

Pár évvel ezelőtt futólag találkoztunk a Wiltshire-i utókezelő központban. Épp behozták egy adományozás után. Nem voltam valami virágos kedvemben, mert az én donorum épp akkor végezte be. Senki sem hibáztatott érte: a műtétet a szokásosnál is jobban összecsapták; de azért nem éreztem valami jól magam. Csaknem egész éjszaka fönn voltam, intéztem az ügyeket, és épp kifelé tartottam a felvételi osztályon át, amikor megláttam Harryt. Kerekesszékekben ült, bár, mint később megtudtam, nem volt járóképtelen, csak nagyon gyöngy, és nem biztos, hogy megismert, amikor odamentem hozzá és üdvözöltem. Kétlem, hogy különösebben mély nyomot hagytam volna benne. Azt az egyetlen időszakot leszámítva nem sok közünk volt egymáshoz. Ha egyáltalán emlékezett rám, legfeljebb mint arra az ütődött lányra, aki egyszer odamentem hozzá, megkérdezte, akar-e szexelni, aztán visszatáncolt. A korához képest nagyon érett lehetett, mert nem haragudott meg rám, nem mesélte fűnek-fának, hogy csak cukkolom az embert, vagy ilyesmi. Úgyhogy aznap, amikor láttam, hogy behozták, hálával néztem rá, és szívesen lettem volna a gondviselője. Az övét, akárki volt, sehol se láttam. A műtősök már türelmetlenkedtek, vitték volna a szobájába, így nem beszélgettem vele sokáig. Épp csak üdvözöltem, remélem, hamarosan felépül, mondtam, ő pedig fáradtan mosolygott. Amikor megemlítettem Hailshamet, bólintott, de nem tudtam, megismer-e. Később, amikor már nem volt olyan elcsigázott, vagy olyan kábult a gyógyszerektől, talán megpróbált volna rájönni, hová tegyen, és esetleg eszébe jutottam volna.

De én most azokról a régi napokról beszéltem: arról, hogy amikor Ruth meg Tommy szakított, minden tervem felborult. Így utólag kicsit sajnálom Harryt. Az előző héten folyton sejtelmes célzásokat tettem, most meg ahányszor csak találkoztunk, odasúgtam neki valami kifogást. Valószínűleg azt hittem, ég a türelmetlenségtől, és alig tudom majd távol tartani magamtól. Mert ahányszor csak összefutottunk, odavetettem neki egy-két szót, aztán elrohantam, mielőtt válaszolhatott volna. Csak jóval később jutott eszembe, amikor elgondolkoztam a dolgon, hogy talán nem is nagyon érdekelte az egész. Lehet, hogy szíves-örömmel megfeledkezett volna róla, de ahányszor csak meglátott a folyosón vagy a parkban, mindig odamentem hozzá és motyogtam valami kifogást, amiért épp akkor nem alkalmas az idő. Elég idétlennek találhatott, és ha nem olyan rendes fickó, pillanatokon belül mindenki rajtam nevetett volna. A lényeg az, hogy pár hétig mindent elkövettem, hogy lerázzam Harryt, aztán előállt Ruth a kérésével.

*

Azon a nyáron, amíg jó idő volt, rákaptunk arra a furcsa közös zenehallgatásra a szabadban. Az előző évi Vásár óta egyre több walkman bukkant fel Hailshamben, és nyárra már legalább hat járt körbe. Az volt a mániánk, hogy néhányan leültünk a fűbe egyetlen walkman körül, és kézzel kézre adtuk a fejhallgatót. Jó, tudom, ostobaságnak tűnik az ilyen zenehallgatás, de igazán jó érzés volt. Az ember hallgatta, mondjuk, húsz másodpercig, aztán levette a fejhallgatót és továbbadta. Meglepő módon, ha elég sokáig játszottuk ugyanazt a kazettát, egy idő után csaknem olyan volt, mintha egyedül is végighallgattuk volna az egészet. Amint mondtam, azon a nyáron mindenkinek ez volt a mániája, és ebédszünetben mindenütt diákcsoportok heverték a fűben a walkmanek körül. A felügyelőknek nem nagyon tetszett a dolog, azt mondták, még elkapunk egymástól valami fülbetegséget, de azért ránk hagyták. Ha arra az utolsó nyárra gondolok, mindig eszembe jutnak azok a délutánok a walkmanek körül. Néha odajött valaki, megkérdezte: – Mit hallgattok? –, és ha tetszett neki a válasz, leült a fűbe, és várt a sorára. Ilyenkor mindig kellemes volt a hangulat, nem emlékszem, hogy bárkitől megtagadták volna a fejhallgatót.

Szóval néhány lánnyal épp ezzel szórakoztunk, amikor odajött Ruth, és megkérdezte, beszélhetnék-e. Láttam, fontos dologról van szó, úgyhogy otthagytam a többi barátnőmet, és kettesben elsétáltunk egészen a hálókunyhóig. Amikor a szobánkba értem, leültem Ruth ágyára az ablak mellett – a nap átmelegítette a takarót –, ő pedig az enyémre a hátsó falnál. Egy húslégy dongott a szobában, és

egy percig nevetgélve „húslégy-teniszt” játszottunk: egymás felé hessegettük az ostoba jószágot, amely végül kitalált az ablakon.

– Szeretnék megint összejönni Tommyval. Segítesz, Kathy? – szólalt meg Ruth. – Mi a baj? – kérdezte aztán.

– Semmi. Csak kicsit meglepődtem a történetek után. Természetesen segíték.

– Senki másnak nem szóltam, hogy szeretnék megint összejönni vele. Még Hannah-nak sem. Egyedül benned bízom.

– Mit vársz tőlem?

– Csak beszélj a fejével. Te mindig szót tudtál érteni vele. Rád hallgatni fog. És tudja, hogy neked elhiheti, amit rólam mondasz.

Egy percig csak ültünk az ágyon, és lóbáltuk a lábunkat.

– Jó, hogy elmondtad – szólaltam meg végül. – Valószínűleg én vagyok a megfelelő ember. Hogy beszéljek Tommyval, meg minden.

– Szeretném, ha előlről kezdenénk mindent. Most nagyjából kvittek vagyunk, mindketten sok ostobaságot követtünk el, hogy megbántsuk egymást, de ebből elég. Most mondd meg, az a szemét Martha H.! Talán csak azért csinálta, hogy megneveztessen. Megmondhatod neki, hogy sikerült, kvittek vagyunk. Ideje végre felnőni, és előlről kezdeni mindent. Tudom, te beszélni tudsz a fejével, Kathy. Nálad jobban senki sem intézné el a dolgot. Aztán ha mégsem hajlandó észre térni, tudni fogom, hogy semmi értelme folytatni vele.

– Hát igen, Tommy meg én mindig szót értettünk egymással – vontam vállat.

– És ő nagyon tisztel téged. Tudom, mert sokszor beszélt róla. Hogy milyen bátor vagy, és hogy mindig állod a szavadat. Egyszer azt mondta, ha sarokba szorítanak, szívesebben tudna maga mellett téged, mint bármelyik fiút. – Elnevette magát. – Mi tagadás, ez *igazán nagy* bók. Szóval lásd be, csak te segíthetsz rajtunk. Megteszed értünk, ugye, Kathy?

Egy percig hallgattam. – Ezt most komolyan gondolod, Ruth? – kérdeztem aztán. – Mármint Tommyt. Úgy értem, ha rábeszélem, és megint összejöttek, nem fogod újra megbántani?

– Hogyne gondolnám komolyan – sóhajtott fel türelmetlenül. – Már felnőttek vagyunk. Nemsokára elmegyünk Hailshamből. Ez többé nem játék.

– Rendben van. Beszélék vele. Igazad van, nemsokára elmegyünk innen. Nincs veszteni való időnk.

Azután, emlékszem, ültünk az ágyon, és beszélgettünk még egy darabig. Ruth nem győzte magyarázni, hogy milyen ostoba volt, hogy ők mennyire illenek egymáshoz, hogy most minden másképp lesz, hogy sokkal jobban félrehúzódnak majd, hogy jobb helyeket, jobb időpontokat keresnek a szexhez. Aztán ahogy kinéztem az ablakon a távoli hegyekre, hirtelen meghökkenve éreztem, hogy Ruth mellettem áll, és megszorítja a vállamat.

– Tudtam, hogy számíthatok rád, Kathy – mondta. – Tommynak igaza van. Ha az embert sarokba szorítják, nincs nálad jobb szövetséges.

*

A következő pár napban különféle okokból nem tudtam Tommyval beszélni. Aztán egyszer ebédidőben megláttam a Déli Sportpálya szélén: a futball-labdájával gyakorolt. Korábban két másik fiúval adogattak egymásnak, de most egyedül volt, és zsonglőrködött a labdával. Odamentem, és leültem mögötte a fűbe, hátamat egy kerítéspóznának vetettem. Ez röviddel azután lehetett, hogy megmutattam neki Patricia C. naptárát, ő meg elmasírozott, mert emlékszem, nem nagyon tudtuk, hányadán állunk egymással. Csak a labdára figyelt, és a homlokát ráncolva folytatta a zsonglőrködést: térd, lábfej, fej, lábfej, én meg csak ültem ott, tépkedtem a lóherét, és bámultam a távoli erdőt, mely régen annyira megrémített bennünket.

– Beszéljessünk, Tommy – törtem meg végül a csendet. – Valamit meg kell beszélünk.

Alighogy kimondtam, hagyta elgurulni a labdát, és leült mellém. Mindig is ilyen volt: ha egyszer tudta, hajlandó vagyok beszélgetni, nyoma sem maradt benne a neheztelésnek; hálás kíváncsiság sugárzott róla, úgy viselkedett, mint mi alsós korunkban, amikor láttuk, hogy már nem haragszik ránk egy felügyelő, aki korábban megszidott valamiért. Tommy kicsit zihált, és ettől még lelkesebbnek látszott, bár tudtam, hogy csak a futball miatt van. Más szóval, mielőtt egy szót szólunk volna, már felbosszantott. És amikor azt mondtam: – Nézd, Tommy, én látom rajtad. Az utóbbi időben nincs valami jó kedved –, azt felelte: – Miről beszélsz? Nagyon is jókedvű vagyok. Komolyan. – És elvigyorodott, hogy fülig ért a szája, aztán harsányan fölnevetett. Már csak ez hiányzott. Évekkel később, amikor néha ehhez hasonlót láttam nála, csak mosolyogtam. De akkoriban még az idegeimre ment. Ha például azt mondta az embernek: – Ez nagyon elszomorít –, azonnal mélabús képet vágott, hogy alátámassza a szavait. Nem azt mondom, hogy ironizált. Őszintén hitte, hogy ettől meggyőzőbb lesz. Hát most vigyorgott, mint a fakutya, hogy bizonyítsa, milyen pompás kedvében van. Nem tagadom, később volt idő, amikor ezt aranyosnak találtam; de azon a nyáron csak azt éreztem, hogy ebből is látszik, milyen gyerek még, milyen könnyen kihasználhatják. Akkoriban nem sokat tudtam arról a világról, amely Hailshamen kívül ránk vár, de úgy éreztem, nagyon észnél kell majd lennünk, és amikor Tommy ilyesmit művelt, szinte pánikba estem. Addig a délutánig nem beszéltem erről, olyan nehéznek tűnt elmagyarázni, de most kitörtem.

– Olyan *idétlen* látvány vagy, amikor így röhhicsélsz, Tommy! Ha meg akarod játszani, hogy örülsz, próbálkozz mással! Így nem fog menni, az biztos! Nekem elhíheted! Lásd be, fel kell nőned végre. És visszakerülnöd a normális kerékvágásba. Az utóbbi időben kicsúszott a talaj a lábad alól, és mindketten tudjuk, miért.

Tommy szemlátomást nem értette, miről beszélek. – Igazad van – mondta, amikor biztos volt benne, hogy befejeztem. – Kicsúszott a talaj a lábam alól. De fogalmam sincs, miről beszélsz, Kathy. Hogy érted azt, hogy mindketten tudjuk, miért? Nem értem, te honnan tudhatnád. Senkinek sem beszéltem róla.

– Nyilván nem ismerek minden részletet. De mindannyian tudjuk, hogy szakítottál Ruth-szal.

Tommy szemmel láthatólag még mindig tanácstalan volt. – Ja, már értelek – nevette el magát végül, de ezúttal őszintén. Egy pillanatra elhallgatott, végig akart gondolni valamit. – Az igazat megvallva, Kath – mondta aztán –, engem valójában nem ez zavar. Egészen másról van szó. Ami nem megy ki a fejemből. Miss Lucyval kapcsolatban.

Így értesültem a dologról: arról, hogy mi történt Tommy és Miss Lucy közt a nyár elején. Később, amikor volt időm végiggondolni, rájöttem, alig néhány nappal azután történhetett, hogy odafent a 22-es tanteremben láttam, ahogy Miss Lucy összefirkálja az aktáit. És amint mondtam, legszívesebben pofon vágtam volna magam, amiért nem szedtem ki Tommyból hamarabb az egészséget.

Délután volt, közel az „üres órához”, amikor a tanítás már befejeződött, de vacsoráig még maradt idő. Tommy észrevette, hogy Miss Lucy kijön a főépületből, karjában egy halom dossziéval és irattartó dobozzal, és mivel úgy látszott, bármelyik pillanatban elejthet valamit, odaszaladt és felajánlotta a segítségét.

– A kezembe adott ezt-azt, visszavisszük az egészséget az irodájába, mondta. Kettőnknek is sok volt, és menet közben elejtettem néhány dolgot. Aztán amikor az üvegházhoz közeledtünk, hirtelen megállt, gondoltam, még valamit elejtett. De ő csak nézett rám, *így*, egyenesen az arcomba, halál komolyan. Aztán azt mondja, beszélgetnünk kell, komolyan beszélünk. Rendben, mondom, és akkor bemegyünk az üvegházba, be az irodájába, és lerakjuk a sok cuccot. Üljek le, mondja, és én ott találok magam, ahol legutóbb, tudod, akkor, évekkkel ezelőtt. És látom, ő is jól emlékszik arra az alkalomra, mert úgy beszél róla, mintha csak tegnap lett volna. Semmi magyarázkodás, semmi, csak belevág, valami olyasmit mond, hogy „Tommy, nem volt igazam abban, amit annak idején mondtam neked. Ezt már réges-régen be kellett volna vallanom.” Aztán azt mondja, felejtsem el, amit tőle hallottam. Nagyon sokat ártott nekem, amikor annak idején azt mondta, ne fájjon a fejem amiatt, hogy nem vagyok kreatív. Végig a többi felügyelőnek volt igaza, és arra nincs mentség, hogy a rajzaim kukába valók...

– Álljon meg a menet, Tommy! Így mondta, hogy a rajzaid „kukába valók”?

– Ha nem „kukába valók”, hát valami ilyesmi. Érdemtelenek. Talán ezt mondta. Vagy nem kielégítők. De ezzel az erővel mondhatta volna azt is, hogy kukába valók. Azt mondta, sajnálja, hogy legutóbb úgy beszélt, különben mára talán már mindent rendbe hoztam volna.

– És te mit feleltél?

– Fogalmam sem volt, mint mondjak. A végén meg is kérdezett: „Te mit gondolsz, Tommy?” Hát azt mondtam, nem tudom pontosan, de az biztos, hogy nincs miért aggódnia, mert velem már minden rendben van. Ő meg azt mondta, nem, egyáltalán nincs rendben. A rajzaim kukába valók, és ez részben az ő hibája, mert annak idején úgy beszélt. „Mit számít ez?” – kérdeztem erre. Most már semmi bajom, nem nevetnek ki a többiek. De ő csak rázta a fejét. „Igenis számít. Nem lett volna szabad azt mondanom”. Gondoltam, talán az jár az eszébe, mi lesz ezután, tudod, amikor elmegyünk innen. „Velem nem lesz semmi baj, Miss – mondom. Igazán jól vagyok, tudok vigyázni magamra. Nagyon jó donor leszek, ha eljön az ideje.” Ő meg csak rázza a fejét, de nagyon, úgyhogy már attól félek, elszédül. Aztán azt mondja: „Ide figyelj, Tommy, a művészi munkátok nagyon fontos. Nem csak mert bizonyíték. Hanem önmagatok miatt is. Nagyon sokat kaphattok tőle, ti személy szerint.”

– Várj csak! Hogy értette azt, hogy „bizonyíték”?

– Fogalmam sincs. De szóról szóra ezt mondta. Hogy a művészi munkánk fontos, és „nem csak mert bizonyíték”. Isten tudja, hogyan értette. Akkor meg is kérdeztem. Nem értem, miről beszél, mondtam, a Madame-ról meg a galériájáról van szó? Erre nagyot sóhajtott. „A Madame galériája, hát igen, az nagyon fontos. Sokkal fontosabb, mint annak idején gondoltam. Ma már látom.” Aztán hozzátette: „Nézd Tommy, nagyon sok mindent nem értesz még, és én nem beszélhetek neked ezekről a dolgokról. Hailshamról, a helyedről a világban, mindenféléről. De talán egy napon majd megpróbálsz utánajárni mindennek. Nem fogják megkönnyíteni a dolgodat, de ha akarod, ha igazán akarod, talán sikerül.” Aztán megint csak rázta a fejét, bár nem annyira, mint korábban. „Igaz, miért volnál te más? – mondta. A diákok, akik innen elmennek, semminek sem járnak utána. Miért lennél te más?” Sejtelmem sem volt, miről beszél, hát csak megismételtem: „Velem minden rendben lesz, Miss.” Egy darabig hallgatott, aztán hirtelen felállt, odahajolt hozzám és megölelt. De ebben nem volt semmi szex. Inkább ahogy kiskorunkban szokta. Én meg sem moccantam. Aztán hátralépett, és megint elmondta, mennyire sajnálja, hogy annak idején úgy beszélt. De még nem késő, azonnal hozzá kell látnom, hogy pótoljam az elmulasztottakat. Azt hiszem, én egy árva szót se szóltam, ő meg rám nézett, és azt hittem, megint megölel. De csak annyit mondott: „Tedd meg, Tommy, a kedvemért!” Igyekezni fogok, ígértem, mert már alig vártam, hogy elszabaduljak onnan. Alighanem lángvörös voltam, amiért megölelt, meg minden. Úgy értem, ez már más, most, hogy idősebbek vagyunk.

Eddig annyira lekötött, amit Tommytól hallottam, hogy el is felejtettem, miért akartam beszélni vele. Most azonban, amikor azt mondta, hogy már „idősebbek” vagyunk, eszembe jutott az eredeti küldetésem.

– Nézd, Tommy – kezdtem –, erre hamarosan visszatérünk, és alaposabban megbeszéljük. Nagyon érdekes, és már értem, miért keserített el annyira. De akkor is, össze kell szedned magad. Idén nyáron elmegyünk innen. Erőt kell vened magadon, és van valami, amit haladéktalanul rendezned kell. Ruth azt mondta, hajlandó mindent elfelejteni és visszafogadni téged. Szerintem ez nagyszerű lehetőség. Ne rontsd el.

Pár percig hallgatott. – Nem is tudom, Kath – mondta aztán. – Annyi minden van, amit át kell gondolnom.

– Figyelj rám, Tommy! Igazán szerencsés vagy. Hogy éppen Ruth kedvel téged. Ha innen elmegyünk, nincs mitől tartanod, amíg ő melletted lesz. Ő a legjobb, és amíg veled van, nem érhet semmi baj. Azt mondja, mindent előlről akar kezdeni. Hát ne told el.

Hiába vártam Tommy válaszára, és lassan megint elfogott a pánik. – Ide figyelj, te bolond – hajoltam előre –, több esélyed nemigen lesz. Hát nem érted, már nem sokáig maradunk így együtt!

Meglepett, hogy amikor Tommy végre válaszolt, nyugodt volt és megfontolt: a következő években egyre többször láttam ilyennek.

– Tudom, Kath. Épp ezért nem rohanhatok vissza hanyatt-homlok Ruth-hoz. A következő lépést nagyon meg kell fontolnunk. Ahogy mondd, Kath – nézett rám. – Nemsokára elmegyünk innen – sóhajtott fel. – Ez már nem játék. Nem szabad elhamarkodnunk semmit.

Egyszerre nem tudtam, mit mondjak, csak ültem ott, és tépkedtem a lóherét. Éreztem, hogy néz, de nem pillantottam fel. Még sokáig ülhattünk volna így, de megzavartak. Azt hiszem, visszajöttek a fiúk, akikkel korábban futballozott, vagy tán mellénk telepedett néhány arra sétáló diák. Akárhogy is, a bizalmas beszélgetésnek vége szakadt, és én azzal az érzéssel jöttem el, hogy nem teljesítettem, amit elhatároztam... hogy valamiképpen cserbenhagytam Ruth-t.

*

Soha nem derült ki, milyen hatása volt a beszélgetésünknek Tommyval, mert egy napra rá megtudtuk a hírt. Délelőtt történt, életmód-ismereti óra után. Ezekon az órákon különböző embereket kellett alakítanunk, akikkel majd odakint találkozunk: pincéereket, rendőröket és így tovább. Nagyon izgalmasnak és egyúttal nyugtalanítónak találtuk az egészet, ezért amúgy is eléggé felajzottak voltunk. Aztán az óra végén, amikor épp indultunk kifelé az osztályból, berontott Charlotte F., és egy pillanat alatt elterjedt a hír, hogy Miss Lucy elmegy Hailshamból. Mr. Chris, aki az órát tartotta, és akinek végig tudnia kellett a dologról, büntudatosan eloldalgott, mielőtt bármit kérdezhettünk volna tőle. Először nem is tudtuk biztosan, Charlotte nem csak valami pletykáról számol-e be, de minél többet mondott, annál világosabb lett, hogy igaz a hír. Reggel az egyik felsős osztály a 12-es tanterembe ment, ahol zeneelmélet órájuk lett volna Miss Lucyval. De Miss Emily fogadta őket azzal, hogy Miss Lucy pillanatnyilag nem jöhet, ezért ő tartja meg az órát. Aztán vagy húsz percig minden a szokásos mederben folyt. Akkor Miss Emily hirtelen, a jelek szerint a mondat közepén abbahagyta az előadást Beethovenről, és közölte, hogy Miss Lucy elment Hailshamból, és többé nem is jön vissza. Az óra néhány perccel hamarabb véget ért, Miss Emily gondterhelten elsietett, és amint a diákok kitódultak az osztályból, villámgyorsan elterjedt a hír.

Én azonnal Tommy keresésére indultam, mert szerettem volna, ha tőlem hallja. De amint kiléptem az udvarra, tudtam, hogy elkéstem. Tommy az udvar végében állt egy csapat fiú mellett, és bólogatva hallgatta őket. A többiek lázasan, sőt izgatottan tanácskoztak, de az ő tekintete üres volt. Még aznap este összejöttek Ruth-szal; emlékszem, Ruth pár nap múlva megkeresett, és megköszönte, hogy „olyan klasszul” elintéztem mindent. Az a gyanúm, nem sok hasznomat vette, vallottam be, de ő hevesen tiltakozott. Semmi kétség, nagy kegyben álltam nála. És ez nagyjából így is maradt utolsó hailshami napjainkban.

MÁSODIK RÉSZ

Tizedik fejezet

Néha, amikor hosszú, kanyargós úton autózom a mocsárvidéken, vagy a felszántott földek közt a hatalmas, szürke, örökké változatlan ég alatt, azon kapom magam, hogy a tanulmányon töprengek, amelyet annak idején meg kellett volna írnom a Kunyhókban. Azon a nyáron a tanárok sokat beszéltek a tanulmányunkról, és igyekeztek segíteni, hogy olyan témát válasszunk, amely kellő elfoglaltságot jelent a következő csaknem két évre. De valahogy – talán, mert éreztünk valamit a viselkedésükben – senki sem hitte el, hogy a tanulmányok olyan fontosak, és egymás közt ritkán beszéltünk róluk. Emlékszem, nem sokat töprengtem, mielőtt bementem Miss Emilyhez, és bejelentettem, hogy a Viktória korabeli regényt választottam témául, és láttam, ezt ő is tudja. De csak rám nézett a szokott fürkésző pillantásával, és nem szólt semmit.

Csakhogy amikor már ott voltunk a Kunyhókban, a tanulmányok új értelmet kaptak. Az első napokban, és néhányan jóval tovább is, úgy kapaszkodtunk a tanulmányba, az utolsó hailshami feladatba, mintha ez lett volna a felügyelők búcsúajándéka. Később lassanként megfeledkeztünk róluk, de az első időknél azok a tanulmányok segítettek át.

Ha mostanában a tanulmányomra gondolok, eltöprengek a részleteken: találok egy merőben új megközelítési módot, vagy más írókat és könyveket, melyek témául szolgálhatnának. Néha iszom a kávémat egy benzinkút presszójában, kibámulok a hatalmas ablakokon a sztrádára, és hirtelen minden ok nélkül eszembe jut a tanulmány. Jólesik ott ülni és újra végiggondolni az egészet. Az utóbbi időben még azzal az ötlettel is eljátszottam, hogy megint hozzálátok, ha már nem leszek gondviselő, és jobban ráérek. De azt hiszem, tulajdonképpen nem gondolom komolyan. Csak nosztalgiazom egy kicsit, hogy könnyebben teljen az idő. Úgy gondolok a tanulmányra, mint mondjuk egy hailshami métázásra, amelyben nagyon ügyes voltam, vagy egy hajdani vitára, melyhez kitűnő érvek jutnak eszembe így utólag. Épp ilyen ábrándozás ez is. De amint mondtam, amikor megérkeztünk a Kunyhókba, egészen más volt a helyzet.

Hailshamból nyolcan kerültünk oda azon a nyáron. Mások a Fehér Kastélyba mentek a walesi dombok közé, vagy a Nyárfa Tanyára Dorsetbe. Akkor még nem tudtuk, hogy mindegyiknek csak igen laza kapcsolata van Hailshammal. Amikor a Kunyhókba érkeztünk, arra számítottunk, hogy Hailsham idősebb diákoknak való változata lesz, és azt hiszem, egy darabig annak is tekintettük. Nem sokat töprengtünk, milyen lesz az életünk a Kunyhókon túl, ki tartja fenn az egészet, vagy hogyan illeszkedik a külvilágba. Akkoriban egyikünk sem gondolkozott ilyesmiről.

A Kunyhók egy hosszú évek óta üresen álló tanya maradványai voltak. A régi tanyaépület körül szálláshelyünkkel átalakított csűrök, gazdasági épületek, istállók. Voltak más épületek is, rendszerint távolabb a tanyaháztól, melyek már omladoztak; nem használhattuk őket semmire, de valami homályos módon felelősnek éreztük magunkat értük – főleg Keffers miatt. A mogorva öreg hetenként kétszer-háromszor megjelent a sáros teherautóján, hogy szemlét tartson. Nem szívesen szólt hozzánk, csak körbejárt, és utálkozva sóhajtozott meg csóválta a fejét, éreztetve velünk, hogy elhanyagoljuk a tanyát. De soha nem volt világos, még mit akar tőlünk. Amikor megérkeztünk, mutatott egy listát a tennivalókról, és a diákok, akik már ott voltak – „a veteránok”, ahogy Hannah nevezte őket – rég kidolgozták a szolgálati beosztást, amelyet lelkiismeretesen betartottuk. Igazán nem sokat tehettünk azon kívül, hogy bejelentjük, ha kilyukadtak a csatornák, és ha minden úszik, feltöröljük a vizet.

A régi tanyaházban – az volt a Kunyhók szíve – sok kandallót találtunk, ahol begyűjthattunk a melléképületekben felhalmozott tűzifával. Egyébként be kellett érnünk a nagy, szögletes gázkályhával. Csakhogy ezek palackos gázzal működtek, márpedig azt Keffers kizárólag akkor hozott, ha farkasordító hideg volt. Folyton kértük, hogy hagyjon ott többet, de ő csak komoran megrázta a fejét, mintha úgyis csak elpocsékolnánk, vagy éppenséggel a levegőbe röpítenénk vele mindent. Úgyhogy emlékszem, a nyári hónapokat kivéve nagyon sokat fáztunk. Két-három pulóverben járkáltunk, hideg, merev farmernadrágban. Néha egész nap le sem vetettük a gumicsizmát, úgyhogy sár- és vízfoltok maradtak utánunk a szobákban. Keffers ezt is fejcsóválva nézte, de amikor megkérdeztük, mit kellene tennünk, ha egyszer a padlók ilyen állapotban vannak, nem válaszolt.

Mindez elég csüggesztően hangzik, minket azonban egy cseppet sem zavartak a kényelmetlenségek: ez is hozzátartozott a Kunyhók izgalmas újszerűségéhez. De ha őszinték akarunk lenni, a legtöbbben bevallottuk volna, hogy hiányoznak a felügyelőink, különösen az első időben. Néhányan egy ideig még Kefferst is megpróbálták valami olyasfélének tekinteni, de ő hallani sem akart róla. Ha az ember odament hozzá, hogy üdvözlje, amikor megérkezett a teherautóján, úgy nézett rá, mintha az illetőnek elment volna az esze. Igaz, annak idején azt is számtalanszor elmondták nekünk, hogy Hailsham után többé nem lesznek felügyelőink, így nekünk kell törődnünk egymással. És ezen a téren Hailsham végeredményben jól felkészített bennünket.

A legtöbb hailshami barátom a Kunyhókba került azon a nyáron. Nem bántam volna, ha velünk marad Cynthia E. is, aki annak idején a rajzteremben azt mondta, hogy Ruth után „most rajtam a sor”, de ő a bandájával Dorsetbe ment. Harry pedig, a fiú, akivel kis híján szexeltünk, Walesben kötött ki, amint hallottam. A mi csapatunk azonban együtt maradt. Ha néha mégis hiányoztak a többiek, azzal vigasztalhattuk magunkat, hogy akármikor meglátogathatjuk őket. Hiába tartott annyi földrajzórát Miss Emily, akkoriban fogalmunk sem volt a távolságokról és arról, milyen könnyen vagy nehezen lehet ide vagy oda eljutni. Úgy volt, hogy a veteránok majd magukkal visznek, ha elmennek valahová kocsin, meg hogy idővel mi is megtanulunk autót vezetni, és akkor meglátogathatjuk őket, ahányszor csak akarjuk.

Természetesen a gyakorlatban, különösen eleinte, ki se tettük a lábunkat a Kunyhók területéről. Még a környéken sem sétáltunk, a szomszédos faluba se mentünk el. Nem hiszem, hogy kimondottan féltünk volna. Mindannyian tudtuk, hogy senki nem állítana meg, ha elkóborolnánk, amennyiben visszaérnénk, mire Keffers ellenőrzi a létszámot. Odaérkezésünk nyarán gyakran láttuk, hogy a veteránok a mi szemünkben hátborzongató természetességgel csomagolják össze a hátizsájukat, és indulnak két-három napos utakra. Elképedve figyeltük őket, és azon töprengtünk, vajon a jövő nyáron már mi is így viselkedünk-e. Természetesen így történt, de az első napokban ez lehetetlennek tűnt. Ne felejtsek el, addig soha ki sem tettük a lábunkat Hailshamból, és egyszerűen megrémültünk. Ha akkor valaki azt mondja nekem, hogy egy éven belül nem csak a hosszú, magányos sétákra fogok rászokni, hanem autót vezetni is tanulok, azt gondoltam volna, megőrült.

*

Még Ruth is rémültnek látszott azon a verőfényes napon, amikor a minibusz letett bennünket a tanyaház előtt, megkerülte a tavacskát, és eltűnt a hegyoldalon. Messzebb dombok emelkedtek; hasonlítottak a távoli dombokra Hailshamben, de mi furcsán elrajzoltnak láttuk őket, mint amikor az ember lerajzolja egy barátját, és majdnem eltalálja, de nem egészen, és a papíron megjelenő arctól végigfut a hátán a hideg. De legalább nyár volt, a Kunyhók még nem azt az arcukat mutatták, amelyet néhány hónappal később, amikor befagytak a tócsák, és kőkemény lett a göcsörtös föld. Gyönyörű, meghitt helynek tűnt, mindent benőtt a magas fű: ilyet még sose láttunk. Egy csoportban álltunk mind a nyolcan, néztük, ahogy Keffers ki-be jár a házba, és vártuk, hogy majd megszólít bennünket. De hozzánk egy szava sem volt, csak bosszúsán dörmögött néha, szidta a már ott lévő diákokat. Egyszer, amikor a teherautójához ment, hogy kivegyen valamit, mogorván ránk pillantott, aztán visszament a tanyaépületbe, és becsukta maga mögött az ajtót.

De hamarosan előkerültek a veteránok, akik addigra kimulatták magukat a szájalmas újoncokon, akárcsak egy évvel később mi, és gondjaikba vettek bennünket. Az igazat megvallva, így utólag már látom, mindent elkövettek, hogy megtaláljuk a helyünket. Azok az első hetek mégis nagyon furcsák voltak, és örültünk, hogy legalább mi ott vagyunk egymásnak. Mindig együtt jártunk, és úgy rémlik, a nap legnagyobb részében tanácstalanul ácsorogtunk a tanyaház előtt, fogalmunk sem volt, mit kezdjünk magunkkal.

Mókás ma visszagondolni ezekre az első napokra, mert mintha a Kunyhókban töltött két év emlékéhez sehogyan sem illene ez a rémült, riadt kezdet. Ha valaki ma megemlíti a Kunyhókat, a ráérős napok jutnak eszembe, amikor ki-be jártunk egymás szobájába, a délutánok, melyek lustán olvadtak bele az alkonyatba, aztán az éjszakába. A nagy halom ócska papírkötésű könyvem jut eszembe, melyeknek gyűrött, meglazult lapjai elfakultak, mintha a tengerből mentették volna ki őket. Az jut eszembe, ahogy meleg délutánokon a fűben hasalva olvastam őket, és hosszúra nőtt hajam örökösen a szemembe hullott. A reggelek jutnak eszembe, amikor arra ébredtem szobámban a Fekete Pajta tetején, hogy odakint a réten diákok vitatkoznak költészetéről vagy filozófiáról; vagy a hosszú telek, a reggeli a csupa gőz konyhában, a minduntalan elkalandozó beszélgetések Kafkáról vagy Picassóról az asztal körül. Reggelineél mindig ilyesmiről volt szó; soha nem arról, hogy ki kivel aludt előző éjjel, vagy hogy Larry és Helen miért nem áll szóba egymással.

Ámde ha jobban meggondolom, bizonyos értelemben mégis érvényes az a kép rólunk az első napon, ahogy egymáshoz húzódunk a tanyaház előtt. Talán mégsem hagytuk ezt olyan tökéletesen magunk mögött, mint valaha gondoltuk. Mert valahol a lelkünk mélyén ilyenek maradtunk: rettegtünk a körülöttünk lévő világtól, és bármennyire megvetettük magunkat érte, képtelenek voltunk egészen elengedni egymást.

*

A veteránok, akik természetesen mit sem tudtak Tommy és Ruth kapcsolatának előzményeiről, úgy bántak velük, mint régen összeszokott párral, és a jelek szerint ez nagyon tetszett Ruth-nak. Mert az érkezésünk utáni hetekben tüntetett a kapcsolatukkal, folyton ölegette Tommyt, és néha egy sarokban csókolózott vele, amikor mások is voltak a szobában. Ez a viselkedés Hailshamben talán megfelelt, de a Kunyhókban gyerekesnek látszott. A veterán párok soha nem nyalták-falták egymást mások előtt, józanul viselkedtek, mint egy normális családban az apa meg az anya.

Mellesleg észrevettem valamit ezeken a veterán párokon a Kunyhókban, valamit, ami Ruth figyelmét elkerülte, bármilyen lelkesen tanulmányozta őket; nevezetesen azt, hogy a modorosságait a televízióból tanulták el. Először Susie-n meg Gregen vettem észre: valószínűleg ők voltak a legidősebb diákok a Kunyhókban, és a közfelfogás szerint az ő „felügyeletük” alatt állt minden. Susie-nak volt egy kis jelenete, amelyet soha nem mulasztott el, ha Greg belefogott valamelyik előadásába Proustról, vagy akárkiről: ránk mosolygott, égne fordította a tekintetét, és nagyon nyomatékosan, de alig hallhatóan azt mondta: – Isten irgalmazzon nekünk! – Hailshamben ritkán nézhettünk tévét, és a Kunyhókban sem rajongtunk érte, bár naphosszat ülhattunk volna előtte. De volt egy régi készülék a tanyaépületben, egy másik meg a Fekete Pajtában, és én néha leültem elé. Így jöttem rá, hogy ez az „Isten irgalmazzon nekünk” szöveg egy amerikai sorozatból való, abból a fajtából, amelyben mondhat vagy tehet akárki akármit, a közönség nevet rajta. Volt egy figura, egy természetes asszony, a főszereplők szomszédja, aki pontosan úgy viselkedett, mint Susie, így ahányszor a férje nagy szónoklatba fogott, a közönség már várta, hogy égne veti a tekintetét, és azt mondja „Isten irgalmazzon nekünk”, amit aztán nagy hahota fogadott. Amint ezt észrevettem, figyeltem sok másra is, amit a veterán párok a tévéújsorokból vettek át: ahogyan gesztikuláltak, ahogyan együtt ültek a kanapén, vagy ahogyan összevesztek, és kiviharzottak a szobából.

Egy szó, mint száz, Ruth hamar belátta, hogy a Kunyhókban nem szokás úgy viselkedni, ahogy ő szokott Tommyval, és jobbnak látta, ha változtat a dolgon. Különösen egy gesztust tanult el a

veteránoktól. Annak idején Hailshamben, amikor egy pár elvált, ha csak pár pillanatra is, ez jó ürügynek számított a nagy ölelkezésre meg csókolózásra. A Kunyhókban a párok búcsúzáskor alig szóltak egymáshoz, nemhogy ölelkeztek vagy csókolóztak volna. Csak ráütöttek a partnerük karjára könyöknél, könnyedén, a csuklójuk hátával, mint amikor valakinek a figyelmét akarja magára vonni az ember. Rendszerint a lány tette, közvetlenül elválás előtt. A szokásnak télre már nyoma sem maradt, de amikor megérkeztünk, általános volt, és Ruth hamar eltanulta. Egyébként Tommy eleinte nem is értette a dolgot: – Mi van? – fordult Ruth-hoz, aki dühösen meredt rá, mintha egy színdarabban játszanának, és Tommy elfelejtette volna a szövegét. Gondolom, végül beszélt a fejével, mert vagy egy hét után már jól ment nekik, majdnem olyanok voltak, mint a veterán párok.

A könyökre ütést nem láttam a tévében, de biztosra vettem, hogy az ötlet onnan származik, és azt is, hogy Ruth-nak erről fogalma sincs. Így aznap délután, amikor a *Daniel Derondá-t* olvastam a fűben fekvé, és Ruth nagyon idegesítően viselkedett, úgy döntöttem, ideje felvilágosítanom.

*

Már közeledett az ősz, és lehűlt az idő. A veteránok inkább a házban maradtak, és visszatértek a nyár előtti napirendjükhöz. De mi, akik Hailshamból jöttünk, most is odakint ültünk a magasra nőtt fűben: ragaszkodtunk az egyetlen dologhoz, amit megszoktunk. A szóban forgó délutánon mégis alig hárman-négyen voltak ott rajtam kívül; én a mezőn olvastam, és mivel egy csendes sarkot kerestem magamnak, biztosra veszem, hogy senki sem hallotta, ami köztem és Ruth közt történt.

Egy darab ócska vitorlavásznzon feküdtem, és, mint említettem, a *Daniel Derondá-t* olvastam, amikor odajött és leült mellém. Megnézte a könyvem címlapját, és bólintott. Aztán egy perc múlva már mondta is a könyv cselekményét, ahogy vártam. Addig egész jó kedvem volt, és örültem, hogy látom, de most már nagyon bosszantott. Ezt már többször eljátszotta velem, és másokkal is a szemem láttára. Már az is, ahogyan előadta: az a hanyag, de őszinte hang, mintha biztosra venné, hogy mindenki hálás lesz a segítségért. Persze már akkor is sejtettem, mi lehet az egész mögött. Az első hónapokban azt vettük a fejünkbe, hogy az elolvasott könyvek száma valami módon kifejezi, mennyire találtuk meg a helyünket a Kunyhókban: mennyire *boldogulunk*. Talán furcsának tűnik, de egyszerűen így éreztük mindannyian, akik Hailshamból jöttünk. Tulajdonképpen mindig ködösítettünk: nagyjából úgy, ahogyan Hailshamben a szexről beszéltünk. Az ember azt éreztette, hogy már mindent olvasott, sokat sejtetően bólogatott, ha valaki mondjuk a *Háború és béké-t* említette, és hallgatólagos megegyezés volt, hogy senki sem tesz fel kínos kérdéseket. Ne felejtsek el: mivel a Kunyhókba érkezésünk óta örökösen együtt voltunk, senki sem olvashatta úgy a *Háború és béké-t*, hogy a többiek észre ne vették volna. De akárcsak Hailshamben, mikor a szexről volt szó, hallgatólagos megegyezés szerint úgy viselkedtünk, mintha létezne valami titokzatos dimenzió, ahová eltűnünk, hogy mindent elolvassunk.

Amint mondtam, ebben a kis játékban valamilyen mértékben mindannyian részt vettünk. De Ruth messzebb ment mindenkinél. Bármit olvasott valaki, úgy tett, mintha már rég ismerné a könyvet, és egyedül ő akarta azzal bizonyítani a tájékozottságát, hogy mindenkinek elmondja az általuk épp olvasott regény cselekményét. Ezért amikor belefogott a *Daniel Derondá-ba*, melyet amúgy nem is élveztem különösebben, becsuktam a könyvet és felültem.

– Szeretnék tőled kérdezni valamit, Ruth – szólaltam meg váratlanul. – Miért ütsz mindig Tommy karjára, ahányszor csak elköszönsz tőle? Tudod, mire gondolok.

Természetesen azt mondta, fogalma sincs, mire én türelmesen elmagyaráztam.

– Észre sem vettem – vont vállat, amikor befejeztem. – Nyilván fölszedtem valahol.

Pár hónappal azelőtt annyiban hagytam volna a dolgot, jobban mondva, valószínűleg szóba sem hozom. De aznap délután megmakacsoltam magam, és elmagyaráztam, hogy a gesztus egy tévéorozatból való. – Nem érdemes utánozni – mondtam neki. – Ha azt hiszed, hogy odakint a normális életben így viselkednek az emberek, nagyon tévedsz.

Ruth már szemmel láthatólag dühös volt, de nem tudta, hogyan vágjon vissza. – Na és? – fordította el a tekintetét. – Nem nagy ügy – vonta meg a vállát. – Sokan csináljuk.

– Úgy érted, hogy Chrissie és Rodney csinálja.

Alighogy kimondtam, tudtam, hibáztam; amíg őket szóba nem hoztam, Ruth sarokba szorult, de most kiszabadult onnan. Mint amikor a sakkban lép az ember, és alighogy elengedte a figurát, már tudja, hogy hibát követett el, és elfogja a pánik, mert fogalma sincs, mekkora támadási felületet kínált a másíknak. Csakugyan, Ruth szemé felcsillant.

– Hát erről van szó – változott meg a hangja –, szóval ez bántja szegény kis Kathyt. Ruth nem foglalkozik vele eleget. Ruth-nak új, nagy barátai vannak, és nem játszik eleget a húgocskájával...

– Hagyd ezt. Az biztos, hogy a valódi családok nem így viselkednek. Mit tudsz te róluk?

– Na persze, Kathy, a valódi családok szakértője. Igazán sajnálom. De erről van szó, nem igaz? Neked még mindig ez jár a fejedben. Mi hailshamiek tartsunk össze, soha ne legyenek új barátaink.

– Ezt egy szóval sem mondtam. Én csak Chrissie-ről és Rodneyről beszélek. Nevetségessé teszed magad, ahogy minden mozdulatukat majmolod.

– De igazam van, nem? – folytatta Ruth. – Bánt téged, hogy nekem sikerült továbblépnem, és új barátokat szereznem. Neked némelyik veterán szinte a nevedet se tudja, és ki vethetné a szemükre? Szóba sem állsz senkivel, aki nem hailshamből jött. De tőlem nem várhatod, hogy örökösen a kezedet fogjam. Már csaknem két hónapja itt vagyunk.

Nem mentem lépre. – Ne beszéljünk rólam, ne beszéljünk Hailshamról – mondtam. – Beszéljünk Tommyról. Örökösen faképnél hagyod. Figyeltelek, a héten is többször előfordult. Úgy állt ott, mint a kivert kutya. Ez nem tisztességes. Ti állítólag egy pár vagytok. Törődnöd kell vele.

– Igazad van, Kathy, mi egy pár vagyunk. És ha már feltétlenül bele kell ütnöd az orrod, hát elmondom. Mi ezt megbeszéltük. Ha neki néha nincs kedve Chrissie-vel meg Rodney-val lenni, az ő dolga. Én nem beszélem rá semmire, amit nem akar. De megállapodtunk, hogy engem nem tart vissza. Mindenesetre kedves, hogy törődsz velem. Most jut eszembe – tette hozzá egészen más hangon –, azt hiszem, te is elég hamar szert tettel néhány barátira a veteránok között.

Fürkészően nézett rám, aztán elnevette magát, mintha azt mondaná „De nincs harag, ugye?” Csakhogy én nem találtam semmi nevetnivalót az utolsó megjegyzésében. Fogtam a könyvem, és szó nélkül odébbálltam.

Tizenegyedik fejezet

Meg kell magyaráznom, miért bosszantott annyira, amit Ruth mondott. Azok az első hónapok a Kunyhókban különös időszakot jelentettek a barátságunkban. Minden apróságon összevesztünk, mégis bizalmasabbak voltunk egymással, mint valaha. Különösen amikor lefekvés előtt négy szemközt maradtunk, rendszerint az én padlásszobámban a Fekete Pajta tetején. Ezeket a beszélgetéseket a régi, lámpaoltás utáni hálótermi beszélgetések utóöngéinek is nevezhetnénk. Szóval akármennyire összezördültünk napközben, amikor eljött a lefekvés ideje, ültünk egymás mellett a matracomon, iszogattuk a forró italunkat, s megosztottuk egymással legmélyebb érzelmeinket és benyomásainkat az új életünkről, mintha nem is állt volna közénk soha semmi. És ezeket a meghitt beszélgetéseket, sőt még azt is mondhatnánk, abban az időben az egész barátságot az a tudat tette lehetővé, hogy ami ezekben a percekben elhangzik, azzal soha nem élünk vissza: a bizalmas közléseket tiszteletben tartjuk, és amit ilyenkor hallottunk, azt soha nem használjuk fel egymás ellen, bármennyire elmérgesedne egy szóváltás. Jó, tudom, ezt soha nem mondtuk ki, mégis megállapodtunk benne, és a *Daniel Deronda*-ügy délutánjáig egyikünknek sem jutott eszébe megszegni. Éppen ezért én nem pusztán megsértődtem Ruth megjegyzésén, hogy bizonyos veteránokkal én is elég gyorsan összebarátkoztam. Hanem árulásnak

éreztem minden szavát. Hiszen nyilvánvaló volt, hogy mire gondol: arra, amit egy este bizalmasan bevallottam neki magamról meg a szexről.

Magától értetődik, hogy a Kunyhókban egészen más volt a nemiség, mint Hailshamben. Sokkal nyíltabb, sokkal „felnőttebb”. Az ember nem sűgött össze és kuncogott a többiekkel azon, hogy ki kivel csinálta. Ha tudta, hogy két diák szexelt egymással, nem tárgyalta meg mindjárt a többiekkel, vajon igazi pár lesz-e belőlük. És ha egy napon felbukkant egy új pár, nem beszélt erről mindenki, mintha óriási esemény lenne. Egyszerűen tudomásul vettük, és attól kezdve, ha az egyik szóba került, megemlítettük a másikat is, mint „Chrissie és Rodney” vagy „Ruth és Tommy” esetében. Ha valaki szexelni akart az emberrel, az is sokkal nyíltabban történt. A fiú odajött, és megkérdezte, nem akarja-e „a változatosság kedvéért” az ő szobájában tölteni az éjszakát, ennyi volt az egész, nem nagy ügy. Néha arra gondolt, talán egy pár lesztek; máskor csak egyéjszakás kalandra.

Amint mondtam, minden sokkal felnőttesebb módon ment. De most utólag úgy érzem, a Kunyhókban kissé túl gyakorlatias volt a szex. Talán éppen azért, mert ott nem övezte annyi szóbeszéd meg titkolózás. Vagy talán csak a hideg miatt.

Ha visszagondolok a szexre a Kunyhókban, csak arra emlékszem, hogy jéghideg szobákban csináltuk, koromsötétben, rendszerint mázsányi takaró alatt. Néha nem is takarók voltak, hanem régi függönyök, esetleg szőnyegdarabok furcsa egyvelege. Előfordult, hogy a farkasordító hidegben magunkra húztunk mindent, amit csak találtunk, és ha az egésznek az alján szexeltünk, mintha velünk lüktetett volna az egész ágyneműhegy, úgyhogy az ember sokszor már nem is tudta, a fiúval csinálja-e, vagy azzal a rengeteg holmival.

A lényeg az, hogy röviddel a Kunyhókba érkezésünk után volt néhány egyéjszakás ügyem. Én nem így akartam. Azt terveztem, hogy nem fogom elsietni, hogy gondosan kiválasztok valakit, és talán egy pár leszünk. Még soha nem voltam párban, és különösen most, hogy egy ideje figyeltem Ruth-t meg Tommyt, szerettem volna magam is kipróbálni. Szóval ez volt a tervem, és eléggé felkavart, amikor egyre-másra jöttek az egyéjszakás afférok. Így az egyik este elhatároztam, hogy bevallom a dolgot Ruth-nak.

Nagyjából olyan volt ez is, mint a többi esti beszélgetésünk. Fölvittük a teásbögrénket, és ültünk a szobámban egymás mellett a matracon, fejünket kicsit lehajtva az alacsony gerendák alatt. Sorra vettük a fiúkat a Kunyhókban, és arról beszélgettünk, illene-e hozzám valamelyik. Ruth a legjobb formáját hozta: biztató volt, mókás, tapintatos, bölcs. Ezért is szántam rá magam, hogy beszéljek neki az egyéjszakás ügyeimről. Csak úgy megtörténtek, mondtam, nem is akartam őket igazán; és bár nekünk nem lehetnek gyerekeink, a szex furcsa dolgokat művelt az érzelmeimmel, nem hiába figyelmeztetett bennünket Miss Emily.

– Kérdezni akarok tőled valamit, Ruth – mondtam végül. – Előfordul veled, hogy egyszerűen muszáj csinálnod? Szinte mindegy, hogy kivel?

– Nekem van párom – vont vállat. – Úgyhogy ha kedvem támad hozzá, ott van Tommy.

– Hát persze. Különben is, talán csak én vagyok így ezzel. Lehet, hogy nincs minden rendjén velem odalenn. Mert néha egyszerűen muszáj csinálnom.

– Ez különös, Kathy. – Aggodalmas, fürkésző pillantásától még nyugtalanabb lettem.

– Szóval te soha nem vagy így vele?

– Annyira nem, hogy bárkivel csinálnám – vont vállat megint. – Amit mondtál, az elég rémesen hangzik. De talán idővel lenyugszol.

– Néha egy örökkévalóságig nem fordul elő. Aztán egyszerre rám jön. Első alkalommal is így volt. A fiú csókolózni kezdett, én meg le akartam rázni. Aztán hirtelen rám jött, egyik pillanatról a másikra. Egyszerűen nem tudtam megállni.

– Elég rémesen hangzik – csóválta a fejét Ruth. – De valószínűleg el fog múlni. Alighanem csak attól van, hogy itt másképp táplálkozunk.

Nem sokat segített, de legalább együtt érző volt, és utána valamivel jobban éreztem magam. Ezért bántott annyira, amikor aznap délután a mezőn felhánytorgatta a dolgot vita közben. Jó, tudom,

valószínűleg senki sem hallgatott ki bennünket, de akkor sem volt rendes dolog tőle. Az első hónapokban ott a Kunyhókban azért maradt érintetlen a barátságunk, mert – legalábbis az én szememben – két külön Ruth létezett. Az egyik, aki örökösen imponálni akar a veteránoknak, és gondolkodás nélkül átnéz rajtam, Tomryn vagy bárkin, ha úgy érzi, útjába állunk. Ez volt az a Ruth, akit nem kedveltem, aki örökösen megjátszotta magát, a könyökre verő Ruth. De az, aki esténként mellettem ült a kis padlásszobámban, akinek a kinyújtott lába túlnyúlt a matracon, aki két kezébe fogta a gőzölgő bögrét, az a hailshami Ruth volt, és bármi történt napközben, ott tudtam folytatni vele, ahol abbahagytuk, amikor legutóbb így ültünk együtt. És addig a délutánig a mezőn érvényes volt a megállapodás, hogy a két Ruth soha nem keveredik össze; hogy abban, akinek lefekvés előtt mindent elmondtam, feltétlenül megbízhatok. Ezért fájt annyira az a megjegyzés, hogy „elég hamar szert tettél néhány barátira a veteránok között”.

De most, utólag, már az ő szempontjait is jobban megértem. Például belátom, hogy úgy érezhette, én szegtem meg elsőnek a megállapodást, és az ő epés kis megjegyzése csak visszavágás volt. Ez akkor eszembe se jutott, de ma már lehetségesnek tartom, és ez megmagyarázná a történeteket. Hiszen közvetlenül a megjegyzése előtt én arról a karra ütéses dologról beszéltem. Mármost ezt elég nehéz megmagyarázni, de valamiféle megállapodás kétségtelenül kialakult kettőnk közt arról, ahogyan Ruth a veteránok előtt viselkedett. Jó, persze, gyakran blöffölt, és célozgatott mindenféle, amiről tudtam, hogy nem igaz. Amint mondtam, néha a mi rovásunkra akart imponálni a veteránoknak. De az a benyomásom, bizonyos értelemben azt hitte, *mindannyiunk nevében* cselekszik. És az én szerepem mint legjobb barátnőjéé az volt, hogy hallgatólag támogassam, mintha a közönség első sorában ülnék, amíg ő játszik a színpadon. Keservesen küzdött, hogy megváltozzon, hogy valaki más legyen, és talán nagyobb volt benne a feszültség, mint bennünk, mert amint mondtam, valahogy mindegyikünkért felelősnek érezte magát. Márpedig ebben az esetben árulásnak tűnhetett az, ahogy én a karra ütésről beszéltem, így jogosnak érezhette a visszavágást. Amint mondtam, ez a magyarázat csak mostanában jutott eszembe. Akkoriban nem láttam át a teljes képet, vagy a saját szerepemet benne. Azt hiszem, abban az időben egyáltalán nem méltányoltam, milyen erőfeszítést tesz Ruth hogy továbblépjen, hogy felnőjön, és maga mögött hagyja Hailshamet. Ahogy most visszagondolok rá, eszembe jut valami, amit akkor hallottam tőle, amikor a doveri utókezelő központban a gondviselője voltam. A szobájában ültünk, szokásunk szerint gyönyörködtünk a naplementében, iszogattuk az ásványvizet és eszegettük a kekszet, amit hoztam, és arról beszéltem neki, hogy a garzonlakásom fenyőfa szekrényében még mindig őrzöm a ládát a Hailshami gyűjteményem nagy részével. – Neked Hailsham után már nem volt gyűjteményed, ugye? – kérdeztem minden különösebb cél vagy jelentőség nélkül.

Ruth, aki az ágyban ült, sokáig nem válaszolt. A lemenő nap beragyogta a csempézett falat a háta mögött.

– Emlékszel – szólalt meg végül –, hányszor elmondták a felügyelők, mielőtt elmentünk Hailshamból, hogy a gyűjteményünket magunkkal vihetjük? Hát én kivettem az enyémet a dobozból, és beraktam abba a sportszatyorba. Azt terveztem, hogy ha már ott leszek a Kunyhókban, keresek neki egy igazán jó faládát. De amikor beköltöztünk, láttam, hogy egyetlen veteránnak sincs gyűjteménye. Csak nekünk: ez nem lehetett normális. Nyilván mindenki észrevette, nem csak én, de sose beszéltünk róla, igaz? Hát nem kerestem új dobozt. Ott maradt minden a sportszatyorban hónapokig, és végül megszabadultam tőle.

– Kidobtad a gyűjteményed a szemétkébe? – meredtem rá.

Megrázta a fejét, és a következő percekben mintha gondolatban számba vette volna a tárgyakat a gyűjteményében.

– Beraktam egy szemeteszsákba – mondta aztán –, de nem bírtam rászánni magam, hogy a szemétkébe dobjam. Hát egyszer, amikor az öreg Keffers épp indulni készült, megkérdeztem, nem vinné-e el egy boltba. Tudtam a jótékonyági boltokról, utána néztem. Keffers kotorászott egy darabig a zsákban, fogalma sem volt, mik ezek, honnan is tudta volna, aztán elnevette magát, és azt mondta, nem ismer olyan boltot, amelyiknek efféle kellene. De hát ez csupa szép darab, mondtam, igazán gyönyörűek. Látta,

hogy kicsit elérzékenyülök, és meggondolta magát. Olyasmit mondott, hogy „Jól van, kislány, majd elviszem az Üdvhadsereghez”. Aztán erőt vett magán, és hozzátette: „Most, hogy jobban megnézem, látom, igaza van, tényleg nagyon szépek!” De nem volt valami meggyőző. Gondolom, fogta és valahol bedobta egy kukába az egészet. De legalább nem kellett tudnom róla. Te más voltál – mosolyodott el. – Emlékszem. Egy pillanatig sem szégyellted a gyűjteményedet, és meg is tartottad. Már bánom, hogy én nem.

Szóval azt akarom mondani, mindannyian keservesen küzdöttünk, hogy alkalmazkodjunk az új életünkhöz, és azt hiszem, elkövettünk akkoriban egyet-mást, amit később megbántunk. Nekem annak idején nagyon fájt Ruth megjegyzése, de ma már semmi értelme felróni neki vagy bárki másnak azt, ahogyan a Kunyhókba érkezésünk után az első napokban viselkedett.

*

Ahogy közeledett az ősz, és jobban megismerkedtem új környezetünkkel, sok mindent észrevettem, ami addig elkerülte a figyelmemet. Például hogy milyen különös csend övezi a nemrég eltávozottakat. A veteránok készségesen anekdotáztak mindazokról, akikkel a Fehér Kastélyban vagy a Nyárfás Farmon találkoztak, amikor ott jártak; de szinte soha nem beszéltek azokról a diákokról, akik nyilván közeli barátaik voltak az érkezésünk előtti napokig.

Azt is észrevettem, és tudtam, ide tartozik, hogy milyen mélyen hallgatnak a veteránokról, akik a „tanfolyamra” mentek, amelyről még mi is tudtuk, hogy a gondviselői munkával kapcsolatos. Néha négy-öt napig is távol maradtak, de ezalatt alig esett szó róluk, és amikor visszajöttek, senki sem kérdezett tőlük semmit. Gondolom, a legközelebbi barátaikkal megbeszélték a dolgot. De hallgatólagos megegyezés volt, hogy ezekről az utakról nyilvánosan nem esik szó. Emlékszem, egy reggel a konyha párás ablakán át figyeltem, amint két veterán elindul a tanfolyamra, és az járt a fejemben: a jövő tavasszal vagy nyáron talán végképp eltűnnek, és mi többé nem hozzuk szóba őket.

Talán túlzás volna azt mondani, hogy az eltávozottak kifejezetten tiltott témának számítottak. Ha kellett, megemlégettük őket. Általában csak utaltunk rájuk, valamilyen tárggyal vagy tennivalóval kapcsolatban. Ha például meg kellett javítani egy esőcsatornát, sok szó esett arról „hogyan fogott hozzá Mike”. És a Fekete Pajta előtt volt egy fatönk, amit mindenki „Dave tönkjének” nevezett, mert az érkezésünk előtti hetekig több mint három éven át ő ült rajta, ha írt vagy olvasott, néha még esőben meg hidegben is. De a legemlékezetesebb talán Steve volt. Egyikünknek sem sikerült kiderítenie, miféle ember lehetett, azon kívül, hogy imádta a pornólapokat.

Néha pornólapot találtunk a Kunyhókban az egyik kanapé mögött, vagy egy újsághalomban. Úgynevezett „szelíd” pornó volt, bár az ilyen finom megkülönböztetésekről akkoriban nem sokat tudtunk. Ilyesmit addig nem láttunk, és fogalmunk sem volt, hová tegyük. A veteránok rendszerint elnevezték magukat, ha előkerült egy, gyorsan, oda se figyelve átlapozták, aztán félredobták, hát követtük a példájukat. Amikor Ruth-szal pár éve erről beszéltünk, azt mondta, tucatjával jártak körbe a Kunyhókban ezek a lapok. – Senki sem vallotta be, hogy tetszenek neki – jegyezte meg. – De emlékszel, mi volt. Ha valamelyik szobában felbukkant egy, mindenki úgy tett, mintha halál unalmasnak találná. Aztán fél óra múlva visszamentél, és már nyoma veszett.

A lényeg az, hogy ahányszor csak egy ilyen lap előkerült, mindenki azt mondta: „Steve gyűjteményéből” maradt itt. Más szóval Steve volt a felelős minden pornóújságért, amit valaha találtunk. Mint mondtam, semmi mást nem sikerült megtudnunk róla. De már akkor is érzékeltek a dolog humorát, úgyhogy amikor valaki odabökött, és megjegyezte: – Nézzétek, ott van Steve egyik újságja –, volt némi irónia a hangjában.

Mellesleg ezek a lapok nagyon felbőszítették az öreg Kefferst. Az a hír járta, hogy nagyon vallásos, és mélységesen elítéli nemcsak a pornót, hanem a szexet általában. Néha alaposan felhergelte magát, a dühtől vörös foltok ültek ki arcára az ősz pofaszakáll alatt, döngő léptekkel körbejárt, és kopogtatás nélkül berontott a szobákba, hogy az utolsó szálig összeszedje „Steve lapjait”. Igyekeztünk

mulatságosnak találni őt, de ha ilyen kedve támadt, volt benne valami igazán félelmetes. Például felhagyott az örökös zsörtölődéssel, és ezt a némaságot már magában is rémületesnek találtuk.

Emlékszem egy esetre, amikor Kefferes összeszedett hatot-hetet „Steve lapjai” közül, és kiviharzott velük a teherautójához. Laurával a szobámból figyeltük, épp jót nevettem valamin, amit Laura mondott. Aztán láttam, hogy Kefferes kinyitja a kocsiját, és talán mert mindkét kezére szüksége volt, hogy valamit odébb tegyen, lecsapta a lapokat a kazán kunyhója előtt halomban álló téglákra, melyekből pár hónappal azelőtt néhány veterán megpróbált szalonnasütőt építeni. Kefferes előrehajolt, feje és válla eltűnt a teherautóban, ahogy egy örökkévalóságig matatott odabent, és éreztem, már megfedkezett a lapokról, bármilyen dühös volt az imént. Csakugyan: pár perc múlva fölegyenesedett, bekászálódott a volán mögé, becsapta az ajtót és elhajtott.

Szóltam Laurának, hogy az öreg itt felejtette a lapokat.

– Figyeld meg, lábuk kel nemsokára – mondta. – Az öreg szedheti össze megint, ha legközelebb tisztogató hadjáratra indul.

De amikor vagy fél órával később elmentem a kazánház mellett, még mindig ott láttam a lapokat. Megfordult a fejemben, hogy felviszem őket a szobámba, de aztán beláttam: ha ott valaki megtalálja, hallgathatom a megjegyzéseket, és semmi esély, hogy a többiek megértsék, mi vitt rá. Így fogtam az egész paksamétát, és bementem vele az épületbe.

A kazánház valójában csak a tanyaépület végében felhúzott csűr volt, tele ócska kaszálógépekkel meg vasvillákkal: olyasmivel, amiről Kefferes úgy vélte, nem kapna lángra egykönnyen, ha a kazán egy szép napon felrobbanna. Egy munkapadot is tartott itt, hát arra tettem le az újságokat, félretoltam pár régi rongyot, és fölültem az asztalra. Nem volt valami világos, de valahol mögöttem nyílt egy mocskos ablak, és amikor fellapoztam az első képeslapot, úgy találtam, elég jól látok.

Rengeteg kép volt ott lányokról, akik széttárták a lábukat, vagy kitolták a feneküket. Bevallom, előfordult, hogy felizgattak az ilyen képek, bár meg sem fordult a fejemben, hogy egy lánnyal is csinálhatnám. De aznap délután máson járt az eszem. Gyorsan lapoztam, nem akartam, hogy a lapok szexuális tartalma elterelje a figyelmemet. Azokat a kicsavart testeket alig láttam, egyedül az arcokat néztem. Még a kisméretű lapszéli videóhirdetéseken is alaposan megnéztem a modell arcát, mielőtt továbblapoztam volna.

Már a halom vége felé jártam, mikor megéreztem, hogy áll valaki a csűr előtt, épp az ajtónál. Nem csuktam be az ajtót, hisz általában nyitva volt, azonkívül így jobban láttam odabent; korábban is fölnéztem már kétszer is, mert úgy rémlett, valami neszt hallok. De nem volt ott senki, így lapoztam tovább. Most azonban már biztos voltam a dolgomban, hát letettem az újságot, és jól hallhatóan nagyot sóhajtottam.

Kuncogást vártam, vagy azt, hogy két-három diák beront a csűrbe, és alaposan kihasználják, hogy rajtakaptak egy halom pornómagazinnal. Ámde nem történt semmi.

– Csatlakozz hozzám, szívesen látlak – kiabáltam ki tőlem telhetőleg unott hangon. – Ne légy olyan szégyellős!

Kis kuncogást hallottam, aztán megjelent a küszöbön Tommy. – Szia, Kath – mondta zavartan.

– Gyere be, Tommy. Ne maradj ki a buliból!

Óvatosan közelebb jött, és pár lépésre tőlem megállt. – Nem is tudtam, hogy élvezed az ilyesmit – mondta a kazánra nézve.

– A lányoknak is szabad, nem? – lapoztam tovább.

Pár pillanatig nem válaszolt. – Nem akartalak meglesni – mondta aztán. – De észrevettelek a szobámból. Láttam, hogy kijössz, és fölszeded az újságokat, amiket Kefferes itt hagyott.

– Szívesen átadom mindet, amint végeztem.

– Nincs bennük semmi, csak szex – nevette el magát zavartan. – Alighanem láttam már mindet. – Megint elnevette magát, de amikor felpillantottam, láttam, hogy komoly arccal figyel. – Keresel valamit, Kath? – kérdezte.

– Hogy érted ezt? Én csak disznó képeket nézegetek.

– A puszta élvezetért?

– Gondolom, így is mondhatjuk – tettem le az egyik lapot, és fogtam a következőt.

Aztán hallottam, hogy Tommy közelebb jön, és már ott állt mellettem. Amikor megint felnéztem, izgatottan hadonászott, mintha valami bonyolult feladaton dolgoznék, és alig várná, hogy segíthessem.

– Kath, azt nem... Ha az élvezetért csinálod, azt nem így kell. Alaposabban meg kell nézni a képeket. Ha ilyen gyorsan lapozol, semmire sem mérsz vele.

– Honnan tudod, hogy vannak ezzel a lányok? Persze, te alighanem Ruth-szal együtt nézted meg őket. Elnézést, erre nem gondoltam.

– Mondd, Kath, mit keresel?

Ezt elengedtem a fülem mellett. Már majdnem végeztem az egész halommal, és alig vártam, hogy befejezzem.

– Egyszer már láttalak így – mondta.

Most nem lapoztam tovább. – Mi van, Tommy? – néztem rá. – Keffers felfogadott pornócsőszenek?

– Nem akartam kémkedni utánad. De láttalak a múlt héten, azután, hogy mind együtt voltunk Charley szobájában. Ott volt egy ilyen lap, és te azt hitted, már mind elmentünk. De én visszamentem a melegítő felsőmért, és Claire minden ajtaja nyitva volt, úgyhogy be lehetett látni Charley szobájába. Ezért tudom, hogy ott voltál, és átnézted az újságot.

– Na és? Mindenkinek szüksége van egy kis élvezetre.

– Te nem az élvezetért csináltad. Láttam én, ahogy most is. Az arcodon, Kath. Akkor Charley szobájában olyan különös volt. Mintha szomorú lennél. És kicsit ijedt.

Leugrottam a munkapadról, és összeszedtem a lapokat. – Tessék! – nyomtam a kezébe mindet. – Add oda őket Ruth-nak. Figyeld meg, hatással vannak-e rá.

Kisétáltam mellette a csúrból. Tudtam, hogy csalódott, amiért nem tudott meg tőlem semmit, de akkor még magam sem gondoltam alaposabban végig az egészet, és képtelen voltam beszélni róla. Azt azonban nem bántam, hogy utánam jött a kazánházba. Egy cseppet sem bántam. Vigasztaló érzés volt, szinte biztonságos. Végül mindent elmondtam neki, de csak hónapokkal később, amikor Norfolkba mentünk.

Tizenkettedik fejezet

A norfolki utazásról akarok beszélni, és mindenről, ami aznap történt, de kicsit messzebből kell kezdenem, hogy értsék, milyen előzmények után és miért indultunk útnak.

Vége felé járt első telünk a Kunyhókban, és már sokkal otthonosabban éreztük magunkat mindannyian. Ruth-szal a kisebb összezördülések után sem hagytunk fel azzal a szokásunkkal, hogy együtt fejezzük be a napot a szobámban, és beszélgessünk a forró italunk mellett. Egy ilyen alkalommal épp bolondoztunk valamin, amikor Ruth megjegyezte: – Gondolom, te is hallottad, mit mondott Chrissie és Rodney.

Amikor közöltem, hogy nem, elnevette magát. – Alighanem csak szórakoztak velem. Ők ezt viccesnek tartják. Vedd úgy, hogy nem mondtam semmit.

De láttam, szeretné, ha kihúznám belőle, hát nem hagytam annyiban a dolgot.

– Emlékszel – halkította le végül a hangját hogy a múlt héten nem voltak itt? Elmentek abba a Cromer nevű városba odafönt az észak-norfolki parton.

– Mit kerestek ott?

– Azt hiszem, van arrafelé egy barátjuk, aki valamikor itt lakott. De most nem ez a fontos. Hanem az, hogy állítólag látták azt a... személyt. Egy olyan tágas, közfalak nélküli irodában dolgozik. És, hát, szóval, azt gondolják, ő egy *lehetséges*. Nekem.

Bár legtöbbször már Hailshamben hallottunk a „lehetségesekről”, úgy éreztük, jobb, ha nem beszélünk a dologról, hát nem is beszéltünk, bár izgatott és nyugtalanított bennünket, semmi kétség. Még a Konyhókban sem hozta szóba senki csak úgy, minden ok nélkül. Kétségtelenül sokkal kényesebb témának számított, mint mondjuk a szex. De láthatóan foglalkoztatott mindenkit, volt, aki szinte a megszállottja lett, így hát minduntalan felbukkant, rendszerint fennkölt eszmecserekből, melyek mérhetetlenül távol álltak mondjuk a James Joyce-ról folytatott vitáinkról.

A lehetségesek elméletének alapelve egyszerű volt, és nem váltott ki különösebb vitákat. Valahogy így hangzott: mivel mindegyikünket egy normális személyről másolták, mindenkinek kell hogy legyen egy modellje odakint a világban, aki éli a maga életét. Ez, legalábbis elméletben, azt jelentette, hogy az ember megtalálhatja azt, akiről mintázták, így ha odakint jártunk egyedül, a városokban, bevásárlóközpontokban, vasúti vagy országúti kávézókban mindig „lehetségeseket” kerestünk: olyan embereket, akik mintául szolgálhattak nekünk vagy a barátainknak.

Ezen az alapelveken túl azonban szinte semmiben sem értettünk egyet. Már abban sem tudtunk közös nevezőre jutni, hogy mit keressünk. Néhány diák azt mondta, magunknál húsz-harminc évvel idősebb személyt kell keresnünk, amennyi idős egy normális szülő lenne. Mások szerint ez merő érzelmosság. Miért lenne egy „természetes” nemzedék köztünk meg a modellünk közt? Hiszen használhattak csecsemőket vagy öregembereket is, mit számított volna? A többiek azzal érveltek, hogy nyilván erejük teljében lévő emberekre volt szükség, ezért valószínű, hogy a lehetségesek annyi idősök, mint a „normális szülők” lennének. De amikor idáig elértünk, mindannyian éreztük, hogy nemkívánatos területre jutottunk, és az eszmecsere elakadt.

Vita folyt arról is, miért akarjuk egyáltalán felkutatni azt, akiről mintáztak bennünket. Az egyik elképzelés szerint a modellünk révén bepillantást nyerhetünk a saját jövőnkbe. Persze senki sem gondolta komolyan, hogy ha a modelljéről kiderül, hogy mondjuk vasutas, akkor belőle is az lesz. Tudtuk: ez nem ilyen egyszerű. De azért kisebb-nagyobb mértékben mindannyian hittük, hogy ha meglátjuk azt, akiről másoltak bennünket, *valamit* megtudunk arról, kik is vagyunk valójában, és talán arról is, mit tartogat számunkra a jövő.

Akadtak, akik szerint ostobaság egyáltalán foglalkozni a lehetségesekkel. A modelljeink nem érdekesek, pusztán világra jöttünk nélkülözhetetlen technikai feltételei voltak. Mindenkinek magának kell kihoznia az életéből, amit csak tud. Ruth mindig azt vallotta, ebbe a táborba tartozik, és valószínűleg én is. De azért ahányszor csak hírét vettük egy-egy lehetségesnek, akárkié volt, feltámadt bennünk a kíváncsiság.

Úgy emlékszem, a lehetségesek észlelése általában nem járt egyedül. Néha hetekig szóba sem került ez a téma, aztán egy-egy észlelést egész sor további követett. A legtöbb esetben nyilvánvalóan nem volt minek utánajárni: megláttak valakit egy elsuhanó autóban, vagy ilyesmi. De néha az észlelésnek mintha lett volna konkrét alapja, mint annak, amelyikről Ruth beszélt nekem aznap este.

*

Szerinte Chrissie és Rodney minél többet akart látni a tengerparti városból, ahová mentek, és egy időre szétváltak. Amikor megint találkoztak, Rodney nagyon izgatott volt, és elmondta Chrissie-nek, hogy amikor a főutca egyik mellékutójában sétált, útja egy hatalmas üvegablakú iroda mellett vezetett el. Odabent rengeteg ember volt, némelyik az íróasztalánál ült, mások jöttek-mentek és beszélgettek. És ott látta Ruth lehetségesét.

– Alighogy visszaértek, Chrissie egyből rohant hozzám, és beszámolt a dologról. Rodneynek mindent részletesen el kellett mondania, és ő igazán nagyon igyekezett, de semmiben sem lehetünk

biztosak. Most örökösen arról beszélnek, hogy felvisznek oda, de nem tudom, akarom-e. Fogalmam sincs, jól teszem-e, ha utánanézek a dolognak.

Nem emlékszem pontosan, mit mondtam neki aznap este, de akkor még nem nagyon hittem el a dolgot. Őszintén megvallva, az volt a gyanúm, Chrissie meg Rodney az egészét csak kitalálta. Nem azt mondom, hogy Chrissie meg Rodney rossz ember volt: ez igazságtalanság lenne. Sok tekintetben kifejezetten kedveltem őket. De mi tagadás, velünk, újoncokkal, és különösen Ruth-szal korántsem voltak őszinték.

Chrissie magas lány volt, és ha kiegyenesedett, igazán szép is, de mintha ezt nem tudta volna, folyton görnyedten járt, hogy olyan legyen, mint mi. Így rendszerint jobban hasonlított a gonosz boszorkára, mint egy filmsztárra, annál is inkább, mert az az idegesítő szokása volt, hogy ujjával megbökte az embert, mielőtt mondott neki valamit. Jobban szerette a hosszú szoknyát, mint a farmernadrágot, apró szemüvege az arcába nyomódott. Azok közé a veteránok közé tartozott, akik igazán szívesen fogadtak bennünket, amikor nyáron megérkeztünk, és eleinte nagyon kedveltem, mindig kikértem a tanácsát. De ahogy múltak a hetek, fenntartásaim támadtak. Valahogy furcsa volt, hogy folyton azt emlegette, mi Hailshamból jöttünk, mintha ez mindent megmagyarázott volna velünk kapcsolatban. Aztán meg örökösen Hailshamról faggatott bennünket, minden apró részletről, mint mostanában a donorjaim, és bár igyekezett úgy tenni, mintha nem volna fontos, éreztem, az érdeklődés mögött van valami hátsó szándék. Az is feltűnt, hogy mindig igyekezett elválasztani bennünket egymástól: amikor páran együtt foglalatoskodtunk valamivel, egyikünket félrevonta, vagy kettőnket magával vitt, a többieket meg faképnél hagyta... ilyesmi.

Chrissie-t ritkán lehetett a fiúja, Rodney nélkül látni, aki lófarokba kötött hajjal járkált, mint valami popsztár a hetvenes évekből, és rengeteget beszélt olyasféle dolgokról, mint a reinkarnáció. Őt eléggé megkedveltem, csak hogy Chrissie befolyása alatt állt. Mindig tudtuk, hogy ha vitára kerül a sor, Chrissie pártját fogja, és ha Chrissie mondott valamit, ami csak egy kicsit is mulatságos volt, Rodney úgy hahotázott és rázta a fejét, mint aki ennél viccesebbet még sosem hallott.

Jó, tudom, talán kicsit szigorú vagyok velük. Nemrégén beszélünk róluk Tommyval, és szerinte elég rendesek voltak. Most csak azért mondom el róluk mindezt, hogy megmagyarázzam, miért nem hittem nekik, amikor azzal álltak elő, hogy látták Ruth lehetségesét. Amint mondtam, először ösztönösen kételkedtem, és azt hittem, Chrissie forral valamit.

Azért sem akartam elhinni az egészet, mert Chrissie és Rodney azt mondta a nőről, hogy egy hatalmas üvegablakú, szép irodában dolgozik. Akkor úgy láttam, ez túlságosan hasonlít Ruth „álomjövőjéhez”, amelyről mindannyian tudtunk.

Gondolom, elsősorban mi, újonnan jöttek beszélünk sokat az „álomjövőről” azon a télen, bár néhány veterán is csatlakozott hozzánk. Néhányan az idősebbek közül, különösen azok, akik már megkezdtek a tanfolyamot, halkán felsóhajtottak, és kimentek a szobából, amikor ez szóba került, de ezt jó ideig észre sem vettük. Nem is tudom, mi járt a fejünkben azok alatt a beszélgetések alatt. Valószínűleg nem vettük nagyon komolyan a dolgot, de kétségtelenül nem tekintettük pusztá képzeltetésnek sem. Talán amikor Hailsham már mögöttünk volt, de még nem esett szó arról, hogy gondviselők leszünk, még nem tanultunk autót vezetni, meg minden, vagy egy féléven át néha egy időre megfélekedhettünk arról, kik vagyunk valójában; megfélekedhettünk arról, mit hallottunk a tanárainktól; megfélekedhettünk Miss Lucy kitöréséről azon az esős délutánon a klubháznál, meg a sokféle elméletről, amelyet magunk közt dolgoztunk ki az évek során. Természetesen nem tarthatott sokáig, de amint mondtam, abban a pár hónapban valahogy sikerült megmaradnunk ebben a kényelmes köztes állapotban, melyben a jól ismert korlátok nélkül töprenghettünk az életünkről. Ha most visszagondolok rá, úgy érzem, egy örökkévalóságig ültünk abban a gőzös konyhában reggeli után, vagy kuporogtunk a kihunyóban lévő tűz körül a hajnali órákban, és tervezgettük a jövőnket.

Ami azt illeti, egyikünk sem esett túlzásba. Nem emlékszem, hogy bárki is filmcsillag vagy ilyesmi akart volna lenni. Inkább arról beszéltek, hogy postások lesznek, vagy dolgoznak egy tanyán. Elég sokan

szerettek volna sofőrök lenni, és amikor erre terelődött a szó, a veteránok egymást túllícitálva sorolták a gyönyörű utakat, amelyeket bejártak, a kedvenc országúti kávézójukat, meg a nehéz kerülőutakat, efféléket. Persze ma már mindegyiküknél többet tudok minderről. De akkor csak ültem, és némán ittam a szavaikat. Néha, amikor már későre járt, behunytam a szememet, befészkelődtem a kanapé sarkába vagy egy fiú karjába, ha akkor éppen rövid időre hivatalosan „együtt voltam” valakivel, és félálomban hagytam, hogy a fejemben egymást váltsák az utak képei.

Visszatérve ahhoz, amint mondani akartam, az ilyen beszélgetéseknél Ruth rendszerint mindenkinél messzebb ment, főleg ha veteránok is voltak köztünk. Már a tél elejétől emlegette az irodákat, de csak azután kapott igazán szárnyra a képzelete, azután lett ez az ő „álomjövője”, hogy egy délelőtt mi ketten besétáltunk a faluba.

Nagyon hideg volt, és sehogyan sem boldogultunk a szögletes gázkályháinkkal. Egy örökkévalóságig eltartott, amíg begyújtottuk őket, csak kapcsolgattuk mindet, de hiába, végül egyre többször kellett lemondanunk róluk, s velük együtt a szobákról, amelyeket fűteniük kellett volna. Keffers nem volt hajlandó foglalkozni az üggyel, mondván, hogy ez a mi dolgunk, de végül, amikor már igazán farkasordító hideg lett, adott egy borítékban valamennyi pénzt, meg egy cédulát a begyújtáshoz szükséges folyadék nevével, hogy vegyük meg. Ruth-szal vállaltuk, hogy bemegyünk érte a faluba, ezért tapostuk az ösvényt azon a fagyos reggelen. Kétoldalt magas sövényvel szegélyezett szakaszhoz értünk, ahol a földet megfagyott tehénlepény borította, amikor Ruth néhány lépéssel mögöttem hirtelen megállt.

Nem vettem észre azonnal, úgyhogy mire visszafordultam hozzá, már az ujjait lehelte, és elmerülten bámult valamit a lábánál. Azt hittem, egy szerencsétlen jószágot, amely megfagyott a hidegben, de amikor odaléptem, láttam, hogy egy színes képeslapot: nem „Steve lapja” volt, hanem olyan tarka, vidám melléklet, amelyeneket ingyen hoznak az újságokkal. Annál a kétoldalas hirdetésnél nyílt ki, és elég jól lehetett látni, bár a papír átázott, és egyik sarkához sár tapadt. Gyönyörű, választófalak nélküli tágas irodát ábrázolt, amelyikben négy-öt ember tréfálgzott egymással. Káprázatos hely volt, káprázatos emberekkel. Ruth a képet bámulta: – Látod, *ilyen* helyen kellene dolgozni – mondta, amikor észrevette, hogy ott állok mellette.

Aztán zavarba jött, talán még haragudott is, amiért rajtakaptam, és már indult is, sokkal gyorsabban, mint addig.

De pár nappal később, amikor este néhányan a tűz körül ültünk a tanyaépületben, elmondta, milyen irodában szeretne dolgozni, és én azonnal ráismertem. Leírt minden részletet: a növényeket, a csillogó felszerelést, a kerekeken gördülő forgószékeket, olyan elevenen, hogy sokáig nem szakította félbe senki. Le nem vettem a szememet róla, de a jelek szerint eszébe sem jutott, hogy rájövök, honnan csente az ötletet, ő talán már el is felejtette. Még azt is megemlítette, hogy ebben az irodában csupa „dinamikus, vállalkozó szellemű” ember dolgozna, és én emlékeztem, hogy a hirdetés tetején vastag betűkkel épp ezek a szavak álltak: „Dinamikus, vállalkozó szellemű ember ön?”, vagy valami ilyesmi. Természetesen nem szóltam semmit. Az igazat megvallva, ahogy őt hallgattam, még az is megfordult a fejemben, hogy talán mindez lehetséges: egy szép napon mindannyian beköltözünk egy ilyen helyre, és együtt folytatjuk az életünket.

Persze Chrissie és Rodney is ott volt aznap este, és csüngtek a szavain. Chrissie pedig utána napokig erről faggatta Ruth-t. Egyszer elmentem mellettük, amikor egy szoba sarkában ültek, és Chrissie megkérdezte: – Biztos, hogy nem zavarják egymást, ha mind együtt dolgoznak egy ilyen helyen? – csak hogy Ruth újra elmondja az egészset.

A helyzet az, hogy Chrissie-t és még sok veteránt, bár ideérkezésünk után kissé leereszkedően bántak velünk, lenyűgözte, hogy Hailshamből jöttünk. Sokáig tartott, amíg erre rájöttem. Itt van például Ruth irodája: Chrissie soha nem beszélt volna arról, hogy *bármiféle* irodában dolgozik, hát még egy ilyenben. Ámde mivel Ruth Hailshamből jött, valahogy mintha már nem is lett volna olyan képtelen ötlet. Chrissie így látta, és azt hiszem, Ruth néha egy-két elejtett szóval még bátorította is azt az elképzelést,

hogy ránk, a hailshami diákokra valami titokzatos módon más szabályok vonatkoznak. Soha nem hallottam, hogy kifejezetten hazudott volna a veteránoknak; inkább csak néha valamit nem cáfolt meg, másvalamit pedig sejtetett. Volt eset, amikor véget vethettem volna az egésznek, hogy összeomlik, mint egy kártyavár. De ha Ruth néha zavarba jött, amikor egyik-másik történet közepén elkapta a pillantásomat, úgy láttam, biztosra veszi, hogy nem fogom elárulni. És persze nem is árultam el.

Ilyen előzmények után állt elő Chrissie meg Rodney azzal, hogy látták Ruth „lehetségesét”, és gondolom, most már értik, miért fogadtam bizalmatlanul a hírt. Nem nagyon tetszett az ötlet, hogy Ruth velük menjen Norfolkba, bár képtelen lettem volna megmagyarázni, miért. Én is megyek, közöltem vele. Először nem örült neki különösebben, még arra is célozgatott, hogy még Tommy sem kísérheti el. De végül útra keltünk mind az öten: Chrissie, Rodney, Ruth, Tommy meg én.

Tizenharmadik fejezet

Rodney, akinek volt jogosítványa, elintézte, hogy egy napra kölcsönkapjon egy kocsit az emberektől, akik tőlünk néhány mérföldnyire, Metchleyben dolgoztak a tanyán. Rendszerint így tett szert autóra azelőtt is, de most az indulás előtt egy nappal kútba esett a megállapodás. Bár viszonylag könnyen megoldódott a dolog, Rodney átment a tanyára, és ott ígértek neki egy másik kocsit, érdekes volt látni, hogyan fogadja Ruth a hírt abban a néhány órában, amikor úgy nézett ki, hogy talán nem lesz semmi az utazásból.

Addig úgy tett, mintha inkább csak tréfa volna az egész, mintha csak azért menne, hogy Chrissie kedvében járjon. És folyton arról beszélt, hogy nem használtuk ki a szabadságunkat, mióta eljöttünk Hailshamból; hogy különben is mindig szeretett volna Norfolkba menni, és „megkeresni mindent, amit elvesztettünk”. Vagyis minden áron éreztetni akarta velünk: egyáltalán nem veszi komolyan, hogy esetleg megtalálja a lehetségesét.

Emlékszem, az indulásunk előtti napon sétáltunk egyet Ruth-szal, és visszajövet a tanyaház konyhájába mentünk, ahol Fiona meg néhány veterán hatalmas fazék ragut készített. Fiona szólt, a munkájából föl sem nézve, hogy az imént átjött egy kisbéres az üzenettel. Ruth közvetlenül előttem állt, úgyhogy nem láttam az arcát, de egész testében megdermedt. Aztán szó nélkül sarkon fordult, és kiviharzott mellettem a konyhából. Akkor egy pillanatra megláttam az arcát, és tudtam, mennyire fáj neki a hír.

– Jaj, én nem tudtam... – kezdte Fiona.

– Ruth-t nem ez bántja annyira – vágtam közbe. – Valami másról van szó, ami korábban történt.

– Nem volt valami jó kifogás, de hirtelenjében csak ez jutott eszembe.

Végül, amint mondom, megoldódott a jármű-probléma, és mi öten másnap hajnalban, a szuroksötétben beszálltunk egy viharvert, de tökéletesen használható Roverbe. Chrissie ült elől Rodney mellett, és mi hárman hátul, így látszott természetesnek, és amikor beszálltunk, nem is gondolkoztunk rajta. De pár perc múlva, amikor Rodney kiért velünk a sötét, kanyargós ösvényekről az országútra, Ruth, aki középen ült, előrehajolt, két kezét az első ülésekre tette, és beszélgetésbe fogott a veteránokkal. Úgy intézte, hogy Tommy meg én, aki a két oldalán ültünk, egy szót sem hallottunk abból, amit mondtak, és mivel köztünk ült, egymással sem válhattunk szót, nem is láttuk egymást. Néha, amikor véletlenül hátradólt, kísérletet tettem valami beszélgetésre hármunk közt, de Ruth nem kapcsolódott be, és nemsokára megint előrehajolt, arcát kidugva a két első ülés között.

Vagy egy óra múlva, amikor már virradt, megálltunk, hogy kinyújtóztassuk a lábunkat, és Rodney könnyíthessen magán. Nagy, üres szántó föld mellett álltunk meg, és pár percig a kezünket dörzsöltük, meg néztük a leheletünket a hidegben. Egyszer csak észrevettem, hogy Ruth elhúzódott tőlünk, és a távolba mered, a napfelkeltét bámulja. Hát odamentem hozzá, és azt javasoltam: mivel ő úgyis a

veteránokkal akar beszélgetni, cseréljen helyet velem, így nyugodtan beszélgethet legalább Chrissie-vel, és mi is válthatunk néhány szót Tommyval, hogy elüssük az időt.

– Miért kell belém kötnöd? – suttogta Ruth, alighogy befejeztem. – Éppen most! Nem értelek. Miért akarsz bajt keverni? – Aztán egy rántással megfordított, hogy mindketten háttal álljunk a többieknek, és ne vegyék észre, ha vitatkozunk. Nem is a szavaiból, inkább ebből a mozdulatból értettem meg, mennyire igyekszik, hogy nemcsak ő, hanem mindannyian jó színben tűnjünk fel Chrissie és Rodney előtt; és tessék, én elrontok mindent, és kínos jelenetet rendezek. Egyszerre megértettem az egészet, egy pillanatra a vállára tettem a kezem, és visszamentem a többiekhez. És amikor megint beültünk a kocsiba, vigyáztam, hogy mi hárman úgy ülünk, mint eddig. De ahogy folytattuk az utat, Ruth alig szólt valamit, egyenesen ült a helyén, és még akkor is csak duzzogva, kurtán válaszolt, amikor Chrissie vagy Rodney hátrakiabált valamit az első ülésről.

Ám amint megérkeztünk a tengerparti városunkba, sokkal jobb kedvünk lett. Ebédidőtájban értünk oda, és a kocsit egy parkolóban hagytuk, libegő zászlókkal teli minigolf-pálya mellett. Friss, verőfényes nap volt, és úgy emlékszem, az első néhány órában annyira felvillanyozott bennünket, hogy kijutottunk a nagyvilágba, eszünkbe sem jutott, minek jöttünk ide. Rodney néhányszor el is kurjantotta magát, és hadonászva vezetett bennünket egy enyhén emelkedő úton, sorházak meg itt-ott egy-egy bolt mellett; olyan hatalmas volt az ég, hogy tudtuk: a tengerhez tartunk.

Amikor kiértünk a tengerhez, sziklaperembe vajt úton találtuk magunkat. Először úgy tűnt, mintha a szikla meredeken zuhanna a homokpartig, de ha az ember kihajolt a korlát fölött, látta a sziklán lefelé vezető kanyargós gyalogösvényeket.

Már korgott a gyomrunk, így bementünk egy kis kávézóba a sziklatetőn, ahonnan az egyik lefelé vezető ösvény indult. Amikor beléptünk, nem volt ott más, csak a két pirospozsgás, kötényes asszony, aki ott dolgozott. Az egyik asztalnál cigarettáztak, de máris felpattantak, és eltűntek a konyhában, úgyhogy magunkra maradtunk.

A hátsó asztalhoz telepedtünk, vagyis ahhoz, amelyik legközelebb volt a sziklaperemhez, és amikor leültünk, úgy éreztük, mintha a tenger fölött lebegnénk. Akkoriban nem volt összehasonlítási alapom, de ma már tudom, hogy aprócska kávézó volt, alig három-négy kis asztallal. Az egyik ablakot nyitva hagyták, valószínűleg hogy kimenjen a hússütés szaga, úgyhogy néha a helyiségben huzat támadt, mely meglebegettette az ajánlataikat tartalmazó feliratokat. A pult fölött kartonlapra filctollal írt felirat állt, tetején a „lásson” szó a betűjébe bámuló szemet rajzoltak. Ma már annyiszor látok ilyet, hogy észre sem veszem, de akkor még új volt. Ámulva meredtem rá, aztán elkaptam Ruth pillantását, láttam, ő is elképedt rajta, s mindketten elneveltük magunkat. Meghitt pillanat volt, úgy éreztük, megszabadultunk a feszültségtől, amely a kocsiban alakult ki köztünk. De később kiderült, ez volt az utolsó ilyen pillanatunk Ruth-szal a kirándulás folyamán.

*

Mióta megérkeztünk a városba, meg sem említettük a lehetőséget, és azt hittem, amikor leülünk, végre alaposan megvitatjuk a dolgot. De amint hozzáláttunk a szendvicsünkhöz, Rodney régi barátját, Martint hozta szóba, aki az előző évben ment el a Kunyhókból, és most valahol itt él, a városban. Chrissie lelkesen folytatta a témát, és egymást követték az anekdoták Martin vidám kalandjairól. Mi nem sokat értettünk az egészből, de Chrissie meg Rodney remekül szórakozott. Összenéztek, és nagyokat nevettek, s bár úgy tettek, mintha a mi kedvünkért idéznék fel az emlékeket, a vak is láthatta, hogy egymást szórakoztatják. Csak most, utólag jutott eszembe, hogy mivel a Kunyhókban szinte tilos szóba hozni azokat, akik elmentek, talán még egymás közt sem beszéltek a barátjukról, és csak akkor merték átadni magukat az emlékeknek, amikor eljöttünk onnan.

Udvariasságból én is velük nevettem. Tommy a jelek szerint még annyit sem értett az egészből, mint én, és mindig megkésve hallatott valami tétova kis nevetésfélét. Ruth azonban szünet nélkül hahotázott, és rábólintott mindenre, amit Martinról mondtak, mintha együtt emlékezne velük. Egyszer,

amikor Chrissie egy igazán homályos utalást tett – olyasmit mondott, hogy „Tudod, amikor kirakta a farmernadrágját” –, nevetve felénk intett, mintha azt mondaná: „Magyarázd el nekik is, hadd mulassanak rajta.” Ezt mind szó nélkül hagytam, de amikor Chrissie és Rodney már azon tanakodott, ne látogassuk-e meg Martint, végül megkérdeztem, talán kissé hűvösen:

– Pontosan mivel foglalkozik itt? Miért van lakása?

Csönd lett, aztán hallottam, hogy Ruth ingerülten felsóhajt. Chrissie az asztal fölött hozzám hajolt, és lassan mondta, mintha egy gyereknek magyarázna: – Gondviselő. Miért, mit gondoltál? Már igazi gondviselő.

Mindenki feszengett egy kicsit.

– Pontosan erről beszélék – mondtam. – Nem mehetünk el egyszerűen látogatóba hozzá.

– Na igen – sóhajtott fel Chrissie. – Nekünk nem volna szabad meglátogatnunk a gondviselőket.

Ha nagyon szigorúan vesszük. Kétségtelenül nem tanácsos.

– A legkevésbé sem tanácsos – kuncogott Rodney. – Nagy szófogatatlanság, ha meglátogatjuk.

– Borzasztó nagy szófogatatlanság – csóválta a fejét Chrissie.

– Kathy utál szófogatatlan lenni – kapcsolódott be Ruth is. – Úgyhogy jobb, ha nem látogatjuk meg Martint.

Tommy Ruth-ra nézett, szemmel láthatólag nem tudta, kinek az oldalán áll, és én sem voltam biztos benne. Megfordult a fejében, hogy talán nem szeretné, ha feledésbe merülne az utazás igazi célja, így kelleetlenül mellém áll, és rámosolyogtam, de nem viszonzta a pillantásomat.

– Merre láttad Ruth lehetségesét, Rodney? – szólalt meg váratlanul Tommy.

– Nos... – Most, hogy itt voltunk a városban, Rodneyt a jelek szerint már korántsem érdekelte annyira a lehetséges, és láttam, hogy Ruth arca elborul. – A főútca túlsó végén kellett befordulni valahol. Persze az is lehet, hogy szabadnapja van. Tudjátok, néha szabadnapot kapnak – tette hozzá, amikor mindenki hallgatott. – Nem dolgoznak megállás nélkül.

Ahogy ezt mondta, egy pillanatra megrémültem, hogy végig tévedtünk; tudtuk, milyen gyakran használták a veteránok a lehetségesekről szóló meséket ürügynek az utazásokra, holott nem is akartak utánanézni semminek. Talán Ruth is erre gondolt, mert most már határozottan nyugtalannak látszott, de végül elnevette magát, mintha Rodney csak tréfált volna.

– Tudod, Ruth – mondta most Chrissie egészen más hangon – lehet, hogy pár év múlva *téged* fogunk itt meglátogatni. Amikor egy szép irodában dolgozol. Nem tudom, akkor ki akadályozhatná meg, hogy eljőjjünk hozzád.

– Úgy van – vágta rá Ruth. – Mindannyian eljöhetnek hozzám látogatóba.

– Gondolom, az irodai dolgozókra vonatkozó szabály nincs – tette hozzá Rodney. – Bár nem tudhatjuk – nevette el magát. – Erre még nem volt példa.

– Rendszerben lesz – jelentette ki Ruth. – Meg fogják engedni. Mindannyian eljöhetnek hozzám. Már mint Tommy kivételével.

– Én miért nem jöhetek? – Tommy szemmel láthatóan megdöbbsent.

– Mert már itt leszel velem, te buta – mondta Ruth. – Téged magam mellett tartalak.

Mindannyian nevtünk, Tommy megint kissé megkésve.

– Hallottam arról a lányról odafönt Walesben – szólalt meg Chrissie. – Hailshami volt, talán pár évvel előttem. Úgy tudom, most egy ruhaüzletben dolgozik. Nagyon ügyes.

Helyeslően dűnyögtünk, és egy darabig ábrándosan bámultuk a felhőket.

– Hát igen, ha valaki Hailshamból jött – ingatta a fejét Rodney ámulattal.

– Meg ott volt az a másik is – fordult Chrissie Ruth-hoz –, a fiú, akit a napokban emlegettél. Aki pár évvel fölöttetek járt oda, és most parkőr.

Ruth helyeslően bólogatott. Eszembe jutott, hogy a szememmel figyelmeztetnem kellene Tommyt, de mire felé fordultam, ő már megszólalt.

– Ki volt az? – kérdezte meghökkenve.

– Jaj, Tommy, hát tudod – szóltam közbe. Kockázatos lett volna oldalba rúgni őt, vagy akár csak összekacsintani vele: Chrissie azonnal észrevette volna. Hát természetes hangon mondtam, kissé unottan, mintha már mind torkig lennék azzal, hogy Tommy örökösen elfelejti. De neki ez nem volt elég.

– Mi is ismertük?

– Jaj, Tommy, ne kezd megint – mondtam. – Meg kellene vizsgáltatnod az agyadat.

Úgy láttam, végre leesett nála a tantusz, és befogta a száját.

– Tudom, milyen szerencsés vagyok, hogy a Kunyhókba kerültem – mondta Chrissie. – De az *igazán* szerencsések ti vagytok, hailshamiek. Tudjátok... – halkította le a hangját, és hajolt közelebb megint –, van valami, amiről beszélni akartam veletek. Csakhogy a Kunyhókban nem lehet. Ott mindig mindenki hallgatózik.

Tekintete körbejárt az asztal körül, aztán Ruth-on pihent meg. Rodney is előrehajolt, s hirtelen minden izma megfeszült. És valahogy megéreztem, hogy most jön az, amiért Chrissie és Rodney valójában idehozott bennünket.

– Amikor Rodneyval odafönt jártunk Walesben – folytatta Chrissie –, és hallottunk arról a lányról, aki egy ruhaüzletben dolgozik, akkor a fülünkbe jutott még valami, valami a hailshami diákokról. Állítólag a múltban néhány hailshami diáknak különleges esetben sikerült halasztást kapnia. Hogy van erre mód, amennyiben hailshami diák vagy. Kérelmezheted, hogy halasszák el három, vagy akár négy évvel az adományozást. Nem könnyű, de néha megadják az engedélyt. Amennyiben valaki meg tudja győzni őket. Amennyiben *jogosult* rá.

Chrissie elhallgatott, és sorra mindegyikünk szemébe nézett, talán a hatás kedvéért, talán mert látni akarta, hallottunk-e már a dologról. Mi Tommyval alighanem elképedve meredtünk rá, de Ruth a kiismerhetetlen arcát öltötte fel.

– Azt mondták – folytatta Chrissie –, ha egy fiú meg egy lány szerelmesek egymásba, igazán, komolyan szerelmesek, és ezt be tudják bizonyítani, akkor Hailsham fenntartói elintézik nekik. Elintézik, hogy pár évig együtt élhessenek, mielőtt elkezdenék az adományozást.

Az asztal körül különös légkör támadt, vibrált a levegő.

– Amikor Walesben jártunk – mondta tovább Chrissie –, ott mondták a diákok a Fehér Kastélyban. Ők hallottak arról a hailshami párról, a fickónak már alig pár hete volt a gondviselőségig. De fölkerestek valakit, és megkapták a halasztást, három évre. Megengedték nekik, hogy együtt éljenek fönt a Fehér Kastélyban, teljes három évig, a tanfolyamot sem kellett folytatniuk, semmi. Három évük volt együtt, mert be tudták bizonyítani, hogy igazán szerelmesek egymásba.

Akkor vettem észre, hogy Ruth bölcsen bólogat, mint aki mindent tud. Ez Chrissie meg Rodney figyelmét sem kerülte el: pár pillanatig úgy meredtek rá, mintha hipnotizálták volna őket. Én pedig szinte láttam is magam előtt, ahogy Chrissie és Rodney egymás közt hónapokig latolgatja a dolgot a Kunyhókban. Láttam, ahogy szóba hozzák, először csak próbaképpen, aztán vállat vonnak és elvetik, de újra előhozakodnak vele, nem tudnak megszabadulni tőle. Láttam, amint eljátszanak a gondolattal, hogy talán megbeszéljük velünk, láttam, ahogy kidolgozzák, mit mondanak majd. Megint Chrissie-re és Rodneyra néztem, akik Ruth-ra meredtek, és megpróbáltam olvasni a vonásaikból. Chrissie riadtnak és reménykedőnek látszott egyszerre. Rodney idegesnek tűnt, mintha attól félne, hogy kikotyog valamit, amit nem kellene.

Nem most hallottam először a halasztásokról szóló híresztelésről. Az utóbbi hetekben egyre többször ütötte meg a fületem néhány szó róla a Kunyhókban. Mindig egymás közt beszéltek róla a veteránok, és amikor mi felbukkantunk, zavartan elhallgattak. De eleget hallottam ahhoz, hogy sejtsem a lényegét; és tudtam, kifejezetten velünk, hailshami diákokkal kapcsolatos a dolog. De csak aznap, a tengerparti kávézóban értettem meg, milyen fontos ez az egész néhány veteránnak.

– Gondolom – Chrissie hangja kissé megremegett –, ti tudtok a dologról. A szabályokról meg ilyesmiről.

Rodneyval hol egyikünkre néztek, hol másikunkra, s végül Ruth-on pihent meg a tekintetük.

– Nos, persze mondtak nekünk egyet-mást – sóhajtott fel Ruth –, de valójában nem sokat tudunk az egészről – vont a vállát. – Soha nem beszéltük meg alaposabban. Egyébként lassan indulnunk kellene.

– Kihez kell fordulni? – kérdezte hirtelen Rodney. – Mit mondtak, kihez kell fordulni, ha az ember, szóval tudjátok, *kérvényezni* szeretné.

– Mondtam már – vont vállat megint Ruth –, erről nem sok szó esett. – Szinte ösztönösen rám és Tommyra nézett támogatásért; alighanem rosszul tette, mert Tommy most megszólalt.

– Az igazat megvallva fogalmam sincs, miről beszéltek. Miféle szabályokról van szó?

Ruth villámló szemmel meredt rá, én pedig közbevágtam: – Jaj, Tommy, hát tudod. Amiről annyit beszéltek Hailshamben.

Tommy megrázta a fejét. – Én erre nem emlékszem – mondta határozottan. És láttam, látta Ruth is: ezúttal szó sincs arról, hogy lassan kapcsolna. – Én semmi ilyesmire nem emlékszem.

Ruth hátat fordított neki. – Tudnotok kell – magyarázta Chrissie-nek –, hogy bár Tommy Hailshamben volt, ő nem igazi hailshami diák. Mindig mindenből kihagyták, és mindenki csak nevetett rajta. Úgyhogy semmi értelme ilyesmiről faggatnotok őt. Most pedig szeretném megkeresni azt a személyt, akit Rodney látott.

Tommy úgy nézett rá, hogy elakadt a lélegzetem. Már régóta nem láttam ezt a pillantást: a fiúét, akit annak idején be kellett zárni az osztályba, mert szétrúgta a padokat. Aztán eltűnt az a pillantás, és Tommy nagyot sóhajtva kinézett az égre.

A veteránok nem vettek észre semmit, mert Ruth ebben a pillanatban felállt, és vette a kabátját. Aztán némi zűrzavar támadt, mert mindannyian egyszerre toltuk hátra a székkünket. Nálam volt a költőpénz, úgyhogy mentem fizetni. A többiek libasorban kivonultak mögöttem a kávézóból, és amíg a visszajáró pénzre vártam, az egyik hatalmas, párás ablakon át néztem, ahogy szótlanul téblábolnak a napfényben, és lebámulnak a tengerre.

Tizennegyedik fejezet

Mire kiértem, nyilvánvaló volt, hogy az ideérkezés örömteli izgalmából már semmi sem maradt. Szó nélkül baktattunk Rodney után a szűk mellékutcákban, ahová alig szűrődött be a napfény, és a keskeny járdán csak libasorban csoszoghattunk rajta. Megkönnyebbülés volt kiérni a főutcára, melynek zajában kevésbé tűnt fel, milyen rosszkedvűek vagyunk. Amikor egy keresztutcánál átmentünk a naposabb oldalra, láttam, Rodney és Chrissie elmélyülten tanácskozik valamiről, és azon törtem a fejem, mennyi köze van a rossz hangulatnak ahhoz, hogy úgy vélik, valami nagy hailshami titkot nem akarunk elárulni nekik, és mennyi egyszerűen ahhoz, hogy Ruth rátámadt Tommyra.

Aztán amikor már a főutca túloldalán voltunk, Chrissie kijelentette, hogy ők Rodneyval születésnapi üdvözlőlapokat akarnak vásárolni. Ruth nagyon megdöbbsent, de Chrissie csak mondta a magáét: – Mindig sokat veszünk egyszerre. Hosszú távon sokkal olcsóbb így. És mindig akad kéznél, ha valakinek születésnapja van. Itt – mutatott egy Woolworth áruház bejáratára – egészen szépeket lehet kapni igazán olcsón.

– Mi tagadás – jegyezte meg Rodney, és az volt a benyomásom, a mosolyában bujkál némi gúny –, az embernek végül rengeteg egyforma lapja lesz, de legalább rajzolhat rá, amit akar. Tudjátok, egyéni jelleget adhat nekik.

Mindkét veterán a járda közepén állt, a gyerekkocsikkal ki kellett kerülni őket; várták, hogy tiltakozzunk. Láttam, Ruth nagyon dühös, de Rodney segítsége nélkül nem sokra mentünk volna.

Hát bementünk a Woolworthbe, és én azonnal felvidultam. A mai napig kedvelem az efféle helyeket: a hatalmas áruházakat, számtalan polcukon vidám műanyagjátékokkal és üdvözlőlapokkal, meg rengeteg kozmetikai cikkel, néha még egy fényképezőfülke is akad. Ha mostanában el kell ütnöm az időt

egy városban, ilyen helyre megyek be, ahol az ember akármeddig lődöröghet, nézelődhet akkor is, ha semmit sem vesz, az eladók nem bánják.

Szóval bementünk, és hamarosan elváltunk, mert mindenkit más érdekelt. Rodney a bejáratnál maradt egy nagy képeslapállvány mellett, beljebb Tommy egy popegyüttes terjedelmes plakátja alatt a kazetták között válogatott. Vagy tíz perc múlva, amikor valahol az áruház végében jártam, meghallottam Ruth hangját, és elindultam feléje. Már befordultam a bolyhos állatokkal meg a kirakósjátékok hatalmas dobozaival megrakott polcok közé, amikor észrevettem, hogy Ruth meg Chrissie ott áll a folyosó végében, és meghitt beszélgetésbe merül. Nem tudtam, mihez kezdjek: nem szerettem volna megzavarni őket, de már indulnunk kellett volna, így visszafordulni sem akartam. Hát megálltam, mintha egy kirakósjátékot nézegetnék, és vártam, hogy észrevegyenek.

Akkor hallottam, hogy megint arról a pletykáról beszélnek. – Csodálom, hogy amíg ott voltatok – halkította le a hangját Chrissie –, nem gondolkoztatok többet azon, hogyan fognátok hozzá. Hogy kihez fordulnátok, meg ilyesmi.

– Te ezt nem érted – mondta Ruth. – Ha hailshami volnál, értenéd. Nekünk ez sose volt olyan nagy ügy. Gondolom, mindig is tudtuk, hogy ha utána akarnánk járni, bármikor megérdeklődhajük Hailshamben... – Ekkor meglátott, és elakadt a szava. Ahogy letettem a kirakósjátékot, mindketten dühösen meredtek rám, mintha azon kaptam volna őket, hogy olyasmit művelnek, amit nem lenne szabad, és zavartan elhúzódtak egymástól.

– Ideje indulni – mondtam, mint aki nem hallott semmit.

De Ruth-t nem tudtam becsapni. Ahogy elmentek mellettem, ádázul végigmért.

Így mire megint elindultunk Rodney nyomában, hogy megkeressük az irodát, ahol az előző hónapban Ruth lehetségesét látta, feszültebb lett a hangulat, mint valaha. Az sem javított a helyzeten, hogy Rodney folyton eltévedt. Legalább négyszer indult el valamelyik mellékutcában, és magabiztosan vezetett bennünket, amíg el nem fogytak az üzletek meg irodák, és vissza nem kellett fordulnunk. Nemsokára büntudatosnak látszott, mintha már fel akarná adni. De akkor megtaláltuk.

Épp visszafordultunk, és a főutca felé tartottunk megint, amikor Rodney megtorpant. Aztán szó nélkül egy irodára mutatott az utca túlsó oldalán.

Semmi kétség, ott volt. Nem pontosan úgy nézett ki, mint az újsághirdetésben, amelyet annak idején a földön találtunk, de nem is különbözött tőle nagyon. Az utca szintjén lévő hatalmas üveglakon át a járókelők egyenesen beláthattak a tágas, választófalak nélküli helyiségbe, melyben vagy egy tuat íróasztal állt szabálytalan L alakban. Ott voltak a cserepes pálmák, a csillogó gépek és az állítható asztali lámpák. Néhányan az asztalok közt járkáltak, vagy az alacsony térelválasztókra könyökölve beszélgettek meg tréfálkoztak, mások egymás mellé húzták a forgóséküket, és kávéztak meg szendvicset ettek.

– Nézzétek – mondta Tommy. – Ebédszünet van, de nem mennek ki. Megértem őket.

Csak bámultuk azt az elegáns, otthonos, zárt világot. Ruth-ra néztem, és láttam, hogy szeme nyugtalanul fürkészi az arcokat az üveg mögött.

– Jól van, Rodney – szólalt meg Chrissie. – Szóval melyik a lehetséges?

Szinte gúnyosan mondta, mint aki biztosra veszi, hogy a végén kiderül: Rodney tévedett. De ő az izgalomtól megremegő hangon, halkan mondta: – Ott van. A hátsó sarokban. Kék kosztümben. Azzal a nagydarab, vörös ruhás nővel beszél.

Nem volt első pillantásra nyilvánvaló, de minél tovább néztük, annál valószínűbbnek látszott, hogy amit mond, abban van valami. A nő ötven körül járhatott, és még mindig elég csinos volt. A haja sötétebb, mint Ruth-é, bár festve is lehetett, és egyszerű lófarokba kötötte, ahogy Ruth szokta. Valamin nevettek a vörös ruhás barátnőjével, és az arca kétségtelenül hasonlított Ruth-éra, különösen, amikor abbahagyta a nevetést, és megrázta a fejét.

Mindannyian szó nélkül bámultuk. Aztán észrevettük, hogy az iroda másik részében pár idősebb nő meglátott bennünket. Egyikük tétován integetett. Ez megtörte a varázst, s mi kuncogva és riadtan nyakunkba szedtük a lábunkat.

*

Távolabb az utcán megálltunk, s izgalomban mind egyszerre beszéltünk. Csak Ruth maradt szótlán mindvégig. Abban a pillanatban nem lehetett leolvasni az arcáról, mit gondol; kétségtelenül nem volt csalódott, de igazán lelkes sem. Kis mosollyal nézett bennünket, ahogy egy rendes családban az anya méri fel a helyzetet, amíg a gyerekek ugrálva és kiabálva könyörögnek, engedje meg nekik ezt vagy azt. Mind elmondtuk a véleményünket, és nagyon örültem, hogy a többiekkel együtt őszintén mondhatom: a nő, akit láttunk, valóban szóba jöhet. Mi tagadás, mindannyian megkönnyebbültünk, mert észre sem vettük, de már felkészültünk a csalódásra. Most azonban már nyugodtan visszamehettünk a Konyhókba, Ruth erőt meríthetett abból, amit látott, mi pedig támogathattuk. És a jelek szerint a nő élete abban az irodában jobban már nem is hasonlíthatott volna ahhoz az élethez, amelyet Ruth magának szánt. Bármilyen történt köztünk aznap, lelke mélyén egyikünk sem szerette volna, ha Ruth csalódottan megy haza, és abban a pillanatban úgy éreztük, biztonságban vagyunk. Semmi kétség, így is lett volna, ha ennyiben hagyjuk a dolgot.

De aztán Ruth azt mondta: – Ülünk le egy kicsit, ott, arra a falra. Csak pár percre. Ha már megfeledkeztek rólunk, visszamehettünk és benézhetünk még egyszer.

Beleegyeztünk, de ahogy a kis parkolót övező alacsony falhoz tartottunk, amelyre Ruth mutatott, Chrissie megszólalt: – De ha többé nem látjuk, akkor is tudjuk mind, hogy ő egy lehetséges – jelentette ki talán túl lelkesen. – És az iroda gyönyörű. Igazán gyönyörű.

– Csak pár percet várjunk – mondta Ruth. – Aztán visszamegyünk.

Én nem ültem le a falra, mert nyirkos volt és omladozott, és mert attól tartottam, bármelyik percben felbukkanhat valaki, és ránk kiabálhat, amiért odatelepedtünk. De Ruth lovaglólásban ráült. Még ma is elevenen él bennem annak a tíz-tizenöt perces várakozásnak az emléke. Már senki sem beszél a lehetségesről. Inkább úgy teszünk, mintha csak elütnénk az időt, mondjuk egy gondtalan kirándulás valamelyik kies állomásánál. Rodney szinte táncra perdül, hogy mutassa, milyen remekül érezzük magunkat. Fölpattan a falra, ott egyensúlyoz, aztán szándékosan leesik. Tommy néhány járókelőn viccelődik, és bár nem nagyon humoros, nevetünk mindannyian. Csak Ruth ül szótlánul középen, lovaglólásban a falon. Még mindig mosolyog, de szinte meg sem mozdul. Haját összeborzolja a könnyű szél, és hunyorog a szikrázó téli napsütésben, nem tudni, a bohóckodásunkon mosolyog-e, vagy csak a fény vakítja. Ezek a képek maradtak meg bennem a percekről, amikor a parkolónál várakoztunk. Azt hiszem, úgy éreztük, Ruth-nak kell eldöntenie, mikor van itt az ideje, hogy visszamenjünk. De aztán történt valami, ami feleslegessé tette a döntést.

Tommy, aki a falon mászkált Rodneyval, hirtelen leugrott és mozdulatlanul megállt. – Ő az – mondta. – Ugyanaz a nő.

Mind megtorpantunk, és az iroda felől közeledő alakot figyeltük. Most krémszínű kabátot viselt, és a táskáját igyekezett becsukni menet közben. De nem boldogult a zárjával, így folyton lelassított, és újra megpróbálta. Szinte révületben figyeltük, ahogy elmegy mellettünk a másik oldalon.

– Nézzük meg, hová megy – pattant fel Ruth, amint a nő befordult a főutcára.

Fölrezzentünk a révületből, és elindultunk. Chrissie-nek ránk is kellett szólnia, hogy lassítsunk, különben valaki még rablóbandának néz bennünket, és azt hiszi, meg akarjuk támadni az asszonyt. Úgyhogy kellő távolságból követtük a főutcán, kuncogva tértünk ki a járókelők elől, különváltunk, és megint zártuk a sort. Már két óra felé járhatott, a járdán nyüzsögtek a vásárlók. Néha kis híján szem elől veszítettük az asszonyt, de a nyomában maradtunk, ha bement egy boltba, a kirakatok előtt ácsorogtunk, amikor kijött, átnyomakodtunk a gyerekkocsik meg az öregek mellett.

Aztán befordult a fő utcáról az egyik szűk kis tengerparti sikátorba. Chrissie nagyon aggódott, hogy az elhagyott utcán a nő észrevesz bennünket, de Ruth rendületlenül ment tovább, mi pedig követtük.

Végül egy szűk mellékutcába értünk, amelyben elvéve egy-két bolt is akadt, de inkább csak lakóházak voltak. Megint libasorban kellett mennünk, s amikor szembejött velünk egy teherautó, a falhoz lapultunk, hogy elférjen mellettünk. Nemsokára az egész utcában nem volt más, csak mi és a nő; ha visszanéz, biztosan észrevesz bennünket. De ő csak ment, tíz-tizenkét lépéssel előttünk, aztán belépett egy ajtón: a Portway Stúdióba.

Azóta többször is jártam ott. Pár éve tulajdonosváltás volt, és most mindenféle ál-művészi tárgyakat árulnak: kannákat, tányérokat, agyagállatokat. Akkoriban a két tágas, fehérre festett helyiségben csak képek voltak, gyönyörű, levegős elrendezésben. De a bejárat fölött a fa cégéta még mindig ugyanaz. Szóval amikor Rodney figyelmeztetett bennünket, milyen gyanús látványt nyújtunk azon a csendes kis utcán, elhatároztuk, hogy bemegyünk. Odabent legalább úgy tehetünk, mintha a képeket nézegetnénk.

Amikor beléptünk, a nő, akit eddig követtünk, egy jóval idősebb, ősz hajú asszonnyal beszélgetett, alighanem ő volt az üzlet vezetője. Egymással szemben ültek az ajtó mellett egy kis asztalnál, más nem volt a galériában. Egyikük se nagyon törődött velünk, ahogy bevonultunk, szétszóródtunk, és igyekeztünk úgy tenni, mintha minden figyelmünket lekötnék a képek.

Az igazat megvallva bármennyire foglalkoztatott Ruth lehetségese, egyre jobban élveztem a festményeket és a csendet. Mintha százmérföldnyire lettünk volna a főutcától. A falakon itt-ott egy halászháló, vagy magasan, a párkányzat közelében egy csónak korhadt darabja. A tenger volt a nagyrészt mélykék és mélyzöld tónusú olajfestmények témája is. Talán mindegyikünkre rátört a fáradtság, hiszen hajnal óta úton voltunk, így nem én voltam az egyetlen, aki kissé elábrándozott. Elsétáltunk a különböző sarkokba, tanulmányoztuk a képeket, és csak néha súgtunk oda egymásnak olyasmit, hogy: – Gyere, nézd meg ezt! – Közben szüntelenül hallottuk Ruth lehetségese meg az ezüsthajú hölgy végeérhetetlen csevegését. Nem beszéltek valami hangosan, mégis mintha mindent betöltött volna a hangjuk. Egy közös ismerősük került szóba, egy férfi, aki nem tud bánni a gyerekeivel. Ahogy hallgattam őket, és néha lopva egy pillantást vettem feléjük, lassanként megváltozott valami. Bennem egészen biztosan, és tudtam, hogy a többiekben is. Ha beérjük azzal, hogy a nőt csak az irodája üvegén át látjuk, vagy akár azzal, hogy követjük a városon át, azután elveszítjük szem elől, még mindig izgatottan és diadalmasan térhettünk volna vissza a Kunyhókba. De most, abban a galériában már túlságosan közel volt hozzánk, igazság szerint sokkal közelebb, mint szerettük volna. És minél tovább néztük és hallgattuk, annál kevésbé tűnt úgy, hogy hasonlít Ruth-ra. Szinte tapintható volt ez az érzés mindegyikünkben, és tudtam, hogy Ruth, aki a terem túlsó végében tanulmányozott egy képet, éppen úgy érzékeli, mint a többiek. Valószínűleg ezért járkáltunk olyan sokáig a galériában: halogattuk a pillanatot, amikor meg kell osztanunk egymással a benyomásainkat.

Aztán a nő hirtelen távozott, de mi csak ácsorogtunk ott, és kerültük egymás tekintetét. Eszünkbe sem jutott, hogy kövessük, és ahogy múltak a másodpercek, mintha szó nélkül egyetértésre jutottunk volna a helyzetről.

Végül az ezüsthajú hölgy kijött az íróasztala mögül. – Ez különösen gyönyörű – lépett Tommyhoz, aki a legközelebb volt hozzá. – Az egyik kedvencem.

Tommy megfordult, és elnevette magát. Odasiettem, hogy kiségitsem.

– Képzőművészetet tanulnak? – kérdezte a hölgy.

– Nem éppen – mondtam, mielőtt Tommy válaszolhatott volna. – Csak érdekel bennünket.

Az ezüsthajú hölgy rám mosolygott, aztán elmagyarázta, milyen kapcsolatban áll a művésszel, akinek a munkáit látjuk, és mindent elmondott a festő addigi pályájáról. Ez legalább kikököntetett bennünket a révületből; mindannyian köréje gyűltünk, és úgy hallgattuk, mint annak idején Hailshamben a felügyelőinket, ami még jobban meghozta a beszédes kedvét, mi meg csak bólogtunk, amikor arról beszélt, hol készültek a festmények, milyen napszakban szeret dolgozni a festő, és hogy egyik-másik képhez vázlatot sem készített. Aztán az előadás szinte magától véget ért, mi felsóhajtottunk, köszönetet mondtunk, és távoztunk.

Odakint a szűk utcában még egy darabig nem lehetett rendesen beszélgetni, és ennek alighanem mindannyian örültünk. Ahogy libasorban távolodtunk a galériától, láttam, Rodney a sor élén színpadiasan széttárja két karját, mintha éppolyan boldog lenne, mint amikor megérkeztünk a városba. De nem volt valami meggyőző. Amint kiértünk egy szélesebb utcára, megálltunk.

Ismét a szirt peremén találtuk magunkat. Ha az ember kihajolt a korlát fölött, most is látta a tengerhez vezető kanyargós ösvényeket, csak ezúttal látni lehetett a sétányt is odalent, a csukott elárúsító bódék soraival.

Pár percig csak néztünk a távolba, hagytuk, hadd tépázzon bennünket a szél. Rodney igyekezett megőrizni a vidámságát, mintha szentül elhatározta volna: nem engedi, hogy ez az ügy elrontsa a kirándulást. Chrissie-nek mutatott valamit a tengeren, csaknem a láthatáron.

De Chrissie hátat fordított neki. – Nos, azt hiszem, mind egyetértünk. Ez nem Ruth, igaz? – nevette el magát. – Sajnálom – tette Ruth vállára a kezét. – Mind sajnáljuk. De Rodneynek igazán nem tehetünk szemrehányást. Nem volt képtelenség. Be kell vallanotok, amikor az ablakból láttuk, olyan volt... – Elakadt a szava, csak a kezét tette megint Ruth vállára.

Ruth nem válaszolt, csak kicsit megrándította a vállát, mintha azt a kezet akarná lerázni. Hunyorogva nézett a távolba, nem is a vízre, inkább az égre. Tudtam, nagyon megviselte a dolog, de aki nem ismerte jól, azt hihette, csak elgondolkozott.

– Sajnálom, Ruth – csapott Ruth vállára Rodney is. De úgy mosolygott, mint akinek eszébe sem jut, hogy bárki hibáztathatná valamiért. Úgy mentegetőzött, mint azok, akik szívességet akartak tenni, de nem sikerült.

Emlékszem, ahogy akkor elnéztem Chrissie-t és Rodneyt, arra gondoltam, csakugyan rendesek. A maguk módján kedvesek voltak, és megpróbálták felvidítani Ruth-t. De arra is emlékszem, hogy bár ők beszéltek, és mi Tommyval hallgattunk, valahogy nehezteltem rájuk Ruth nevében. Mert bármilyen együttérzőek voltak, éreztem, a lelkük mélyén megkönnyebbültek. Megkönnyebbültek, hogy a dolog így alakult; hogy Ruth vigaszra szorul, ahelyett hogy lélegzetelállítóan igazolódna a reményei, és ők ketten maradnának ott üres kézzel. Megkönnyebbültek, hogy nem kell újra és még cáfolhatatlanabban szembesülniük a gondolattal, amely rabul ejtette, gyötörte és félelemmel töltötte el őket: a gondolattal, hogy előttünk, hailshami diákok előtt nyitva áll számtalan lehetőség, amely előttük nem. Emlékszem, arra gondoltam, milyen más Chrissie és Rodney, mint mi hárman.

– Nem értem, mit számít ez – mondta aztán Tommy. – Jó móka volt.

– Neked talán csak jó móka volt – jegyezte meg Ruth még mindig a távolba meredve. – De ha a te lehetségesedet kerestük volna, másképp beszélnél.

– Nem hiszem. Nem értem, mit számít ez. És ha megtalálod a lehetségesedet, azt, akiről mintáztak, akkor mi van? Mit változtatna ez bármin?

– Köszönjük a bölcs észrevételt, Tommy – mondta Ruth.

– Szerintem Tommynak igaza van – szóltam közbe. – Butaság azt képzelni, hogy az ember élete olyan lesz, mint azé, akiről mintázták. Egyetértek Tommyval. Jó móka volt. Nem kellene ilyen komolyan vennünk.

Én is Ruth vállára tettem a kezem. Ugyanoda, ahová az imént Crissie és Rodney, mert azt akartam, érezze, milyen másképp érek hozzá. Valami reagálást vártam, valami jelet, hogy a mi együttérzésünket másképp fogadja, mint a veteránokét. De semmi, még egy vállrándítás sem, amilyennel Chrissie gesztusát nyugtázta.

Hallottam, valahol mögöttem Rodney fel-alá jár és vacog, hogy lássuk, fázik a hideg szélben. – Mi lenne, ha most elmennénk Martinhoz? – kérdezte. – Ott a lakása, azok mögött a házak mögött.

Ruth felsóhajtott. – Az igazat megvallva – fordult hozzánk – egész idő alatt tudtam, hogy ez ostobaság.

– Hát persze – helyeselt buzgón Tommy. – Csak jó móka.

– Jaj, hagyd már ezt a „jó móka” szöveget Tommy – nézett rá ingerülten Ruth. – Senkit sem érdekel. Amikor szóba hoztátok a dolgot – fordult Chrissie-hez meg Rodneyhoz nem akartam mondani. De lássátok be, képtelenség volt. Olyan embereket, mint ez a nő, soha, *soha* nem használnak. Gondoljatok csak bele. Miért hagyná? Mindannyian tudjuk, hát jobb, ha szembenézünk vele. Minket nem ilyenekről mintáztak...

– Ruth – vágtam közbe határozottan. – Kérlek, Ruth, ne!

De ő folytatta. – Mindannyian tudjuk. Minket az alja népségről mintáztak. Drogosokról, prostituáltakról, alkoholistákról, csavargókról. Esetleg elitéltekről, amennyiben nem örültek. Ezekről származunk. Mindannyian tudjuk, hát miért nem mondjuk ki? Egy ilyen nő? Ugyan már! Jól van, Tommy. Mókázzunk csak, tegyünk úgy, mintha! Az a másik nő odabent, a barátnője, az idős asszony a galériában. Azt hitte, képzőművészetet tanulunk. Gondolod, így beszélt volna velünk, ha tudja, kik vagyunk valójában? Mit gondolsz, mit mondott volna, ha megkérdezzük: „Elnézést, maga szerint klónozták annak idején a barátnőjét?” Kihajított volna bennünket. Úgyis tudjuk, hát mondjuk ki! Ha lehetségeseket kerestek, és becsületesen akartok eljárni, keressétek őket a csatornában! Keressétek a kukában! Nézzetek bele a végécsészébe, ott találjátok meg azt, amiből mi lettünk.

– Ebből elég, Ruth – Rodney hangja nyugodt volt és kissé szemrehányó –, felejtjük el az egészet, és induljunk Martinhoz. Ma szabadnapja van. Tetszeni fog neked, nagyon jópofa.

– Gyere, Ruth – ölelte át Ruth vállát Chrissie. – Tegyük, amit Rodney mondott.

Ruth föllállt, és Rodney útnak indult.

– Ti mehetek – szólaltam meg csöndesen. – Én maradok.

– Miért, mi a bajod? – nézett rám fürkészően Ruth. – Most ki van megbántva?

– Nem vagyok megbántva. De néha ostobaságokat beszélsz, Ruth.

– Na lám, megsértődött. Szegény kis Kathy. Sose szerette az egyenes beszédet.

– Ennek ahhoz semmi köze. Nem akarok látogatóba menni egy gondviselőhöz. Ez szabályellenes, és még csak nem is ismerem a fickót.

– Hát, nem látom be, miért kellene végig együtt maradnunk – vont vállat Ruth, és összenézett Chrissie-vel. – Ha az ifjú hölgy nem óhajt csatlakozni hozzánk, nem kötelező. Menjen egyedül, ahová akar. Ha Kathy szeszélyeskedik, ez a legokosabb – hajolt Chrissie-hez. – Békén kell hagyni – suttogta színpadiasan –, majd jár egyet, és rendbe jön.

– Négyre légy a kocsinál – mondta Rodney. – Különben mehetsz autóstoppal – nevette el magát.

– Ugyan már, Kathy, ne duzzogj! Gyere velünk!

– Nem. Ti csak menjete. Nekem nincs kedvem.

Rodney vállat vont, és megint elindult. Ruth és Chrissie követte, de Tommy nem mozdult.

– Én Kath-tel maradok – mondta, amikor Ruth rámeredt. – Ha elválunk, én vele tartok.

Ruth villámló szemmel mérte végig, aztán sarkon fordult, és már ment is. Chrissie és Rodney zavartan nézett Tommyra, aztán ők is elindultak megint.

Tizenötödik fejezet

Tommyval a korrátra könyököltünk, és a kilátást bámultuk, amíg a többiek látótávolságon kívül nem kerültek.

– Ez csak üres fecsegés – mondta végül. – Ilyeneket mondanak az emberek, amikor sajnálják magukat – tette hozzá némi szünet után. – Üres fecsegés. A felügyelők soha nem beszéltek efféléről.

Elindultam, ellenkező irányba, mint a többiek, és bevártam őt.

– Ne vedd a szívedre, nem érdemes – folytatta. – Ruth mostanában folyton ilyen. Így engedi ki a gőzt. Különben is, ahogy mondtuk, még ha igaz volna, még ha volna benne valami igazság, akkor sem

értem, mit számítana. Nekünk semmi közünk ahhoz, milyenek voltak a modelljeink, Kath. Egyszerűen nem érdemes kiborulni miatta.

– Jól van, na – böktek meg vállammal a vállát. – Rendben, értem én.

Az volt az érzésem, a városközpont felé tartunk, bár nem voltam biztos benne. Törtem a fejem, hogyan terelhetném másra a szót, de Tommy megelőzött.

– Emlékszel, amikor abban a Woolworth áruházban jártunk? Amikor te elmentél a végébe a többiekkel? Én kerestem valamit. Neked.

– Ajándékot? – néztem rá csodálkozva. – Nem hiszem, hogy ez tetszene Ruth-nak. Hacsak nem veszel neki valami nagyobb.

– Ajándékfélé. Csakhogy nem találtam meg. Nem akartam szólni róla, de most, szóval, van még egy lehetőség, hogy megkeressem. Bár lehet, hogy segítened kell. Nem nagyon értek a vásárláshoz.

– Miről beszélsz, Tommy? Ajándékot akarsz venni nekem, de szeretnéd, ha segítenék kiválasztani...

– Dehogya, én tudom, mi az. Csak éppen... Na jó, akár el is mondhatom – vont vállat nevetve. – Abban a boltban, ahová bementünk, volt egy polc rengeteg lemezzel meg kazettával. Gondoltam, megkeresem azt, amit annak idején elvesztettél. Emlékszel, Kath? Csakhogy már elfelejtettem, mi volt.

– A kazettákat? Nem is sejtettem, hogy te egyáltalán tudtál róla, Tommy.

– Persze hogy tudtam. Ruth mindenkivel kerestette, azt mondta, téged nagyon bánt, hogy elvesztetted. Hát meg akartam keresni. Neked akkor nem szóltam róla, de nagyon igyekeztem. Gondoltam, én olyan helyeken is megnézhetem, ahol te nem. A fiúk hálószobáiban is, meg mindenhol. Emlékszem, rengeteget kerestem, de nem találtam meg.

– Erről fogalmam sem volt, Tommy – néztem rá, és a rosszkedvem máris szertefoszlott. – Igazán aranyos volt tőled.

– Hát, nem sokra mentem. De nagyon szerettem volna megtalálni. És amikor a végén úgy nézett ki, hogy már sose kerül elő, azt mondtam magamban, egy nap majd elmegyek Norfolkba, és megkeresem neked.

– Anglia elvesztett sarkában – néztem körül. – És most itt vagyunk!

Tommy is körülnézett, és megálltunk. Egy másik mellékutcában jártunk, nem olyan szűk sikátorban, mint ahol a galéria volt. Egy pillanatig mindketten színpadiasan tekintgettünk jobbra-balra, aztán elneveltük magunkat.

– Szóval nem is volt olyan ostobaság – mondta Tommy. – Láttam azt a rengeteg kazettát abban a Woolworth üzletben, hát gondoltam, biztos megvan nekik a tied is. De azt hiszem, nem volt meg.

– Azt *hiszed*? Jaj, Tommy, azt akarod mondani, hogy nem is nézted át mindet alaposan?

– De igen, Kath. Csak hát, szóval, igazán dühítő, de nem emlékeztem a címére. Mennyit kotorásztam Hailshamben a fiúk gyűjteményesládájában, meg mindenhol, és most nem emlékszem. Julie Bridges volt, vagy valami...

– Judy Bridgewater. *Dalok sötétedés után.*

– Ez biztosan nem volt meg nekik – rázta a fejét Tommy ünnepélyesen.

– Jaj, Tommy, ilyesmit nem találsz a Woolworth-ben – böktek meg a karját nevetve. – Ők csak a legújabb sikerszámokat tartják – magyaráztam, amikor tanácstalanul nézett rám. – Judy Bridgewater meg ősrégi. Csak véletlenül bukkant fel nálunk valamelyik Vásáron. Őt már nem találod meg a Woolworth-ben, te buta!

– Hát, mondtam, hogy én nem sokat tudok az effélékről. De olyan rengeteg kazettájuk volt...

– *Néhány*, Tommy. De nem számít. Nagyon aranyos ötlet volt. Igazán meghatottál. Remek ötlet. Hiszen ez mégiscsak Norfolk.

Megint elindultunk. – Szóval ezért kellett megmondanom neked – szólalt meg tétován Tommy. – Meglepetésnek szántam, de hiába. Azt sem tudom, hol keressem, még ha emlékeznék is a címére. Most, hogy elmondtam, segíthetsz. Együtt kereshetjük meg.

– Miről beszélsz, Tommy? – néztem rá szemrehányóan, de nem tudtam megállni nevetés nélkül.
– Ide figyelj, van egy óránk. Ez remek lehetőség.
– Tommy, te buta. Te komolyan elhiszed, igaz? Ezt az egész elvesztett sarok szöveget.
– Nem kell elhinnem. De ha már itt vagyunk, miért ne nézhetnénk utána? Úgy értem, szeretnéd megtalálni, nem igaz? Mit veszíthetsz?
– Nem bánom. Neked teljesen elment az eszed, de rendben van.
– Merre induljunk, Kath? – tárta szét kétségbeesetten a karját. – Mondtam már, én nem értek a vásárláshoz.

– Olyan boltokban kell keresnünk, ahol használt holmit árulnak – mondtam rövid gondolkodás után. – Régi ruhákat, régi könyveket. Olyan helyeken néha akad egy doboz lemez meg kazetta.
– Rendben. De hol vannak ilyen boltok?

Ha visszagondolok a pillanatra, amikor ott álltunk a szűk kis mellékutcában Tommyval, és elindultunk a felfedezőútra, ma is elárad bennem a melegség. Hirtelen minden tökéletesnek látszott: egy teljes óra állt előttünk, és ennél jobban nem tölthettük volna el. Vissza kellett fognom magam, hogy ne kezdjek idétlenül kuncogni, ne ugráljak föl-le a járdán, mint egy kisgyerek. Nemrég, amikor Tommy gondviselője voltam, és fölemlegettem a norfolki utunkat, azt mondta, ugyanezt érezte ő is. Az a pillanat, amikor eldöntöttük, hogy megkeressük az elvesztett kazettámat, olyan volt, mintha minden felhő szertefoszlott volna, és ezután már csak móka és kacagás várna ránk.

Eleinte folyton rossz helyre tévedtünk be: olyan boltokba, ahol csak régi könyvek voltak, vagy olyanokba, ahol csak használt porszívók, és semmi zene. Egy idő után Tommy úgy találta, hogy én sem tudok nála többet, és kijelentette, hogy majd ő vezet. Véletlenül azonnal ráakadt egy utcára, ahol gyakorlatilag egymás mellett négy bolt is volt, épp olyanok, amilyeneket mi kerestünk. A kirakat tele ruhákkal, retikülökkel, iskolai évkönyvekkel, és amikor beléptünk, édeskés, áporodott szag fogadott. Halomban álltak a gyűrött papírkötésű könyvek, poros dobozokban képeslapok meg csecsebecsék. Az egyik bolt hippicuccokat tartott, a másik háborús kitüntetések meg fényképeket katonákról a sivatagban. De mindegyikben akadt valahol egy-két nagy kartondoboz bakelitlemezekkel meg magnókazettákkal. Nézelődtünk a boltokban, és az igazat megvallva pár perc után, azt hiszem, meg is feledkeztünk Judy Bridgewater-ről. Csak élveztük, hogy együtt nézzük át azt a sok holmit; elváltunk, aztán megint egymás mellett találtuk magunkat, és versengve kotorásztunk a kacetok közt ugyanabban a dobozban, valami poros zugban, egy betévedt fénypászma világánál.

Aztán persze megtaláltam. Oda se figyelve futtattam végig az ujjam egy sor kazettatokon, amikor egyszer csak ott volt, az ujjam alatt, éppen úgy nézett ki, mint annak idején, sok évvel ezelőtt: Judy, a cigarettája, a mixerre vetett kacér pillantása, az elmosódott pálmák a háttérben.

Nem kiáltottam fel, mint addig, ha találtam valamit, ami kicsit érdekelt. Csak álltam mozdulatlanul, néztem a műanyag tokot, és nem tudtam biztosan, örülök-e. Egy másodpercig szinte hibának éreztem. A kazetta tökéletes ürügy volt ehhez a remek szórakozáshoz, és most, hogy előkerült, abba kell hagynunk. Talán ezért maradtam csöndben először, még magamat is meglepve; ezért fordult meg a fejemben, hogy talán úgy teszek, mintha meg se láttam volna. Különben is, most, hogy a kazetta itt hevert előttem, volt benne valami homályosan zavarba ejtő, mintha már ki kellett volna nőnöm az ilyesmiből. Még meg is pöccintettem a tokot, és hagytam, hogy a mellette lévő ráessen. De a gerince még mindig rám nézett, és végül odahívtam Tommyt.

– Ez az? – Úgy láttam, kételkedik, talán mert nem csaptam nagyobb húhót. Kihúztam a tokot, és a két kezem közé fogtam. És hirtelen elöntött a boldogság... meg még valami, valami sokkal bonyolultabb, amitől kis híján sírva fakadtam. De uralkodtam magamon, csak megrántottam Tommy karját.

– Igen, ez az – mosolyogtam izgatottan, most először. – Hihetetlen, nem? Tényleg megtaláltuk.
– Gondolod, hogy ugyanaz? Mármint az igazi kazetta? Amit elvesztettél?

Ahogy ujjaim közt forgattam a tokot, eszembe jutott a díszítés minden részlete a hátlapon, az egyes számok címe, minden.

– Éppenséggel az is lehet – mondtam. – De mi tagadás, Tommy, alighanem több ezer hányódik belőle szerteszt.

Most rajtam volt a sor, hogy észrevegyem: Tommy nem olyan diadalittas, mint lehetne.

– Úgy látom, nem nagyon örülsz az örömömnek – mondtam tréfálkozva.

– Dehogynem, Kath, örülök. Csak hát, tudod, jobban szeretném, ha én találtam volna meg. Annak idején, amikor elvesztetted – folytatta kis nevetéssel –, egyre az járt az eszemben, milyen lenne, ha megtalálnám, és odavinném neked. Mit mondanál, milyen lenne az arcod, meg ilyesmi.

A hangja lágyabb volt a szokásosnál, és le nem vette a szemét a műanyag tokról a kezemben. Hirtelen minden porcikámban éreztem, hogy rajtunk kívül nincs senki a boltban, csak a papírjaiba temetkező öreg elöl a pultnál. A bolt hátsó végében álltunk, egy sötétebb, rejtettebb, pódiumszerű részen, mintha az öreg meg akart volna feledkezni mindenről, ami itt van, és gondolatban függönyt húzott volna elé. Tommy percekig valamiféle révületben állt ott, mintha a fejében újra lejátszódna valamelyik régi ábrándja arról, ahogy visszaadja az elveszett kazettát. Aztán hirtelen kikapta a kezemből a tokot.

– De legalább megvehetem neked – mondta vigyorogva, és mielőtt megállíthattam volna, elindult a bolt első része felé.

Tovább nézelődtem ott hátul, amíg az öreg megkereste a tokhoz tartozó kazettát. Még mindig sajnáltam egy kicsit, hogy ilyen hamar megtaláltuk, és csak később, amikor visszamentünk a Konyhókba, és egyedül voltam a szobámban, akkor örültem igazán, hogy visszakaptam a kazettát meg azt a dalt. De még akkor is inkább nosztalgia volt, és ma, ha előveszem és ránézek, éppannyira emlékeztet arra a norfolki délutánra, mint a hailshami napokra.

*

Ahogy kijöttünk a boltból, mindent elkövettem, hogy visszazökkenjünk a korábbi gondtalan, szinte bolondos hangulatba. De hiába tréfálkoztam, Tommy gondolataiba merült, és nem válaszolt.

Meredeken emelkedő ösvényen indultunk fölfelé, és láttuk, hogy vagy száz méterre tőlünk egy kilátóhelyféle van a sziklaperemen, a tengerre néző padokkal. Nyáron kellemes hely lett volna, ahol egy mindennapi család leülhet piknikezni. Önkéntelenül arrafelé tartottunk, bár hideg szél fújt, de még nem értünk oda, amikor Tommy lelassított.

– Chrissie-nek meg Rodneynek tényleg a mániája lett ez az egész – mondta. – Tudod, hogy az emberek elérhetik az adományozás elhalasztását, ha igazán szerelmesek. Szentül hiszik, hogy mi mindent tudunk erről, de Hailshamben soha senki nem beszélt ilyesmiről. Legalábbis én sose hallottam semmit. Te igen, Kath? Ez pusztán valami szóbeszéd, ami az utóbbi időben elterjedt a veteránok között. És a Ruth-félék csak szíjtják.

Fürkészően néztem rá, de nehéz lett volna megmondani, szeretetteljes évődéssel vagy szinte utálattal mondja. De láttam, hogy valami más foglalkoztatja, aminek semmi köze Ruth-hoz, és szótlánul vártam. Végül megállt, a földön heverő széttaposott papírpoharat rugdosta.

– Az igazat megvallva, Kath, már egy ideje sokat gondolkozom ezen. Biztosra veszem, hogy igazunk van, senki sem beszélt ilyesmiről, amikor Hailshamben voltunk. De hát akkoriban sok minden érthetetlennek tűnt. És arra gondoltam, ha ez a szóbeszéd igaz lenne, az sok mindent megmagyarázna. Amit annak idején nem értettünk.

– Miről beszélsz? Mi az a sok minden?

– Például a Galéria – halkította le a hangját, és közelebb lépett, mintha még mindig Hailshamben volnánk, s a vacsorára váró sorban vagy a tóparton beszélgetnénk. – Soha nem tudtuk kideríteni, mire való tulajdonképpen a Galéria. Miért viszi el a Madame a legjobb munkáinkat? De azt hiszem, most már tudom, Kath. Emlékszel arra, amikor mindenki a zsetonokról vitatkozott? Hogy kellene-e kapnunk vagy

sem, a munkákért, amelyeket a Madame elvitt? És Roy J. be is ment Miss Emilyhez ebben az ügyben? Nos, Miss Emily akkor mondott valamit, volt egy elejtett megjegyzése, amelyik elgondolkoztatott.

Két nő ment el mellettünk pórázon vezetve a kutyáját, és bár ostobaság volt, mindketten elhallgattunk, amíg följebb nem mentek az emelkedőn, és hallótávolságon kívül nem kerültek.

– Miről beszélsz, Tommy? Miféle elejtett megjegyzésről?

– Mikor Roy J. megkérdezte, miért viszi el a Madame a munkáinkat. Emlékszel, állítólag mit mondott Miss Emily?

– Úgy rémlik, azt, hogy ez kiváltság, és büszkének kellene lennünk...

– De nem csak ezt mondta – Tommy már suttogott. – Azt mondta Roynak, az csúszott ki a száján... bár talán nem is akart beszélni róla, emlékszel, Kath? Azt mondta Roynak, hogy az olyan munkák, mint a rajzok, versek, effélék *elárulják, milyen vagy legbelül*. Azt mondta, *a lelkedről árulkodnak*.

Hirtelen megjelent előttem Laura egyik rajza a beleiről, és elnevettem magam. De már rémlett valami. – Úgy van – bólintottam. – Már emlékszem. Na de mire akarsz ezzel kilyukadni?

– A következőt gondolom – magyarázta megfontoltan. – Tegyük fel, hogy igaz, amit a veteránok mondanak. Tegyük fel, hogy van valami különleges rendelkezés a hailshami diákokról. Tegyük fel, hogy két ember azt mondja, őszintén szeretik egymást, és szeretnének még egy kis időt együtt tölteni. Tudod, Kath, akkor valahogyan el kell döntenet, igazat mondanak-e. Nem csak azért mondják-e, hogy szeretik egymást, mert halasztást akarnak kapni az adományozásra. Érted már, milyen nehéz lehet döntenet? Vagy egy pár azt hiszi, hogy valóban szerelmes, de valójában csak szexről van szó. Vagy csak hirtelen fellobbanásról. Érted, miről beszélek, Kath? Nagyon nehéz megítélnet, és talán nem is lehet mindig jól döntenet. De a lényeg az, hogy akárki határoz a dologról, akár a Madame, akár más, *szüksége van valamire, amiből kiindulhat*.

– Szóval ezért vitték el a munkáinkat... – bólogattam.

– Lehetséges. A Madame-nak valahol van egy galériája tele a diákok munkáival, egészen kicsi koruktól. Tegyük fel, hogy két ember előáll, és azt mondja, szeretik egymást. Ő előkeresheti az évek során készített munkáikat. Látja, hogy összeillenek-e. Ne felejtset el, Kath, ami nála van, az a lelkekről árulkodik. Így el tudja döntenet, kik illenek egymáshoz igazán, és kiknél csak ostoba fellobbanás az egész.

Lassan elindultam megint, alig néztem a lábam elé. Tommy mellettem lépkedett, várta a választ.

– Nem is tudom – mondtam végül. – Amit mondasz, az kétségtelenül megmagyarázná, amit Roy hallott Miss Emilytól. És gondolom, azt is, miért tartották olyan fontosnak a felügyelőket, hogy tudjunk festeni, meg minden.

– Pontosan. És ezért... – felsóhajtott, és kissé akadozva folytatta: – ...ezért kellett Miss Lucynak belátnia, hogy tévedett, amikor azt mondta nekem, ez tulajdonképpen nem fontos. Csak azért mondta, mert annak idején megsajnálta. De a lelke mélyén tudta, hogy igenis fontos. Annak, hogy hailshami diák vagy, az a lényege, hogy megkapod ezt a különleges esélyt. És ha nincs tőled semmi a Madame galériájában, az annyi, mintha eldobnád ezt a lehetőséget.

Amikor ezt kimondta, hirtelen dermesztő élességgel világosodott meg előttem, hová vezet mindez. Megálltam és felé fordultam, de mielőtt megszólalhattam volna, Tommy elnevette magát.

– Ha igazunk van, nos, akkor a jelek szerint én eljátszottam az esélyemet.

– Mondd Tommy, bekerült tőled egyáltalán valami a Galériába? Mondjuk egészen kicsi korodból?

A fejét rázta. – Tudod, milyen kétbalkezes voltam. Aztán meg ott volt, amit Miss Lucy mondott. Semmi kétség, jót akart. Megsajnálta, és segíteni akart rajtam. Ebben biztos vagyok. De ha az elméletem helytálló, hát akkor...

– Ez csak egy elmélet, Tommy. Tudod, mennyit érnek a teóriáid. – Szerettem volna tréfával elütni a dolgot, de nem találtam rá a megfelelő hangra, és nyilván látni lehetett, hogy még mindig az jár az eszemben, amit az imént mondott. – Talán többféle mód is van arra, hogy döntsenek – mondtam egy perc múlva. – Talán a művészi teljesítmény csak egy a sok közül.

– Mint például? – rázta a fejét Tommy. – A Madame nem ismert bennünket. Nem emlékezne ránk személy szerint. Aztán meg valószínűleg nem egyedül dönt. Nyilván vannak mások is, akik fölötte állnak, és soha be se tették a lábukat Hailshambe. Én nagyon sokat gondolkoztam ezen, Kath. Minden egybevág. Ezért volt olyan fontos a Galéria, és ezért akarták a felügyelők, hogy annyit dolgozzunk a képeinken meg a verseinken. Te mit gondolsz?

Mi tagadás, kicsit elkalandoztam. Arra a délutánra gondoltam, amikor egyedül voltam a hálótermünkben, és lejátszottam a kazettát, amelyet épp akkor találtunk meg; ahogy a párnát a mellemhez szorítva ringatóztam, és a Madame az ajtóból nézett, könnyes szemmel. Tommy elméletébe mintha még ez az epizód is beleillett volna, amelyre addig nem találtam meggyőző magyarázatot. Én gondolatban egy csecsemőt szorítottam magamhoz, de a Madame ezt természetesen nem tudhatta. Azt képzelhette, hogy a szerelmesemet tartom a karomban. Ha Tommy elmélete helytálló, ha a Madame egyedül azért került kapcsolatba velünk, hogy haladékat adjon az adományozásra, amikor később szerelmesek leszünk, akkor érthető, hogy egy ilyen jelenet nagyon megrendítette, bármilyen hűvösen viselkedett is velünk egyébként. Mindez átfutott az agyamon, és már kis híján kikotyogtam az egészet Tommynak. De hallgattam róla, mert kibebíteni akartam a teóriája jelentőségét.

– Csak elgondolkoztam azon, amit mondtál – válaszoltam. – Indulnunk kellene. Eltarthat egy ideig, amíg megtaláljuk a parkolót.

Elindultunk visszafelé a lejtőn, de tudtuk, hogy van még idő, nem kell sietnünk.

– Beszéltél erről Ruth-nak, Tommy? – kérdeztem egy idő után.

Megrázta a fejét, és folytattuk az utat. – A helyzet az – szólalt meg végül –, hogy Ruth mindent elhisz, amit a veteránok mondanak. Jó, tudom, mindig a valóságosnál tájékozottabbnak mutatja magát. De ezt a halasztást tényleg elhiszi. És előbb-utóbb lépéseket akar tenni.

– Úgy érted, azt akarja majd...

– Igen. Kérelmezni akarja. De még nem gondolta végig. Nem úgy, mint mi most.

– Soha nem mondtad el neki, mit gondolsz a Galériáról?

A fejét rázta, de nem válaszolt.

– Ha elmondod neki, és elhiszi... Hát akkor nagyon dühös lesz.

Úgy láttam, Tommy elgondolkozik valamin, de még mindig hallgatott. Amikor újra megszólalt, már ismét lent jártunk a szűk kis mellékutcákban.

– Az igazat megvallva, Kath – kezdte tétován –, tulajdonképpen megpróbálkoztam valamivel. A biztonság kedvéért. Eddig nem szóltam róla senkinek, még Ruth-nak sem. Épp csak elkezdtem.

Akkor hallottam először a képzeletbeli állatairól. Amikor leírta, min dolgozik – látni csak hetekkel később láttam belőle valamit –, nem sikerült valami nagy lelkesedést mutatnom. Az igazat megvallva az a régi „elefánt a fűben” kép jutott eszembe, amellyel Tommy gondjai elkezdődtek Hailshamben. Az ötletet egy számfűles gyerekkönyvből merítette, magyarázta, amelynek már a hátsó borítója is leszakadt: a Kunyhókban találta az egyik kanapé mögött. Rávette Kefferst, hogy adja neki az egyik kis fekete noteszát, amelybe az elszámolást firkálta, és már legalább egy tucat ilyen fantasztikus lényt rajzolt bele.

– A lényeg az, hogy nagyon kicsire rajzolom őket. Egészen apróra. Ez soha nem jutott eszembe Hailshamben. Azt hiszem, itt hibáztam el. Ha apróra rajzolom őket, és itt kénytelen vagyok, mert az oldalak csak ekkorák, minden megváltozik. Mintha maguktól életre kelnének. És be kell rajzolni azt a sok részletet. El kell gondolkozni, hogyan védekeznek, hogyan ragadnak meg valamit. Komolyan, Kath, ezek semmihez sem hasonlítanak, amivel valaha Hailshamban próbálkoztam.

Nekilátott, hogy leírja a kedvenceit, de én nem tudtam igazán odafigyelni; minél izgatottabban beszélt róluk, annál nyugtalanabb lettem. „Jaj, Tommy – szerettem volna mondani –, megint nevetségessé teszed magad. Képzeletbeli állatok? Mi jutott eszedbe?” De nem mondtam. Csak gyanakodva figyeltem, és azt ismételtettem: – Ez remekül hangzik, Tommy.

– Szóval, Kath, Ruth nem tud az állatokról – jelentette ki hirtelen. És ekkor mintha eszébe jutott volna minden, az is, hogyan kerültek szóba eredetileg az állatai, és lehervadt a lelkesedés az arcáról. Csöndben folytattuk az utunkat.

– Még ha van is valami az elméletedben, Tommy – mondtam, amikor kiértünk a főutcára –, akkor is nagyon sok mindent kell még tisztáznunk. Például hogyan kérelmezi a dolgot egy pár? Mit kell tenniük? Nem hevernek szerteszét a kitöltésre váró űrlapok.

– Erről is sokat gondolkoztam. – Megint halk és ünnepélyes volt a hangja. – Véleményem szerint egyetlen nyilvánvaló lehetőség adódik. Mégpedig az, hogy meg kell keresni a Madame-ot.

– Valószínűleg nem lenne könnyű – gondolkoztam el a dolgon. – Hisz tulajdonképpen semmit sem tudunk róla. Még a nevét sem. És emlékszel, milyen volt? Azt sem szerette, ha közel mentünk hozzá. Ha sikerülne felkutatnunk, akkor sem valószínű, hogy segíteni akarna.

– Tudom – sóhajtott fel Tommy. – De azt hiszem, erre még ráérünk. Egyikünknek sem különösebben sürgős.

Mire visszaértünk a parkolóhoz, az ég beborult, és nagyon hideg lett. A többieknek még hírehamva sem volt, hát Tommyval a kocsinak dőlve bámultuk a minigolf-pályát. Senki sem játszott, az apró zászlók lobogtak a szélben. Nem akartam folytatni a beszélgetést a Madame-ról, a Galériáról vagy a többiről, hát elővettem a kis zacskóból a Judy Bridgewater-kazettát, és alaposan megnéztem.

– Köszönöm, hogy megvetted nekem – mondtam.

– Ha én mentem volna a kazettákhoz, és te a bakelitlemezekhez, én akadtam volna rá. Szegény öreg Tommynak nem volt szerencséje.

– Ez nem számít. Csak azért találtunk rá, mert te azt mondtad, keressük meg. Én már el is felejtettem ezt az egész elvesztett sarok mesét. Olyan rossz kedvem volt attól, ahogy Ruth viselkedett. Judy Bridgewater. Az én régi barátom. Mintha el se vesztettem volna. Vajon ki lophatta el annak idején?

Egy pillanatra az utca felé fordultunk, a többieket kerestük a tekintetünkkel.

– Tudod – kezdte Tommy – amikor láttam, mennyire rosszul esik neked, amit Ruth mondott...

– Hagyjuk ezt Tommy. Most már minden rendben van. És nem akarom szóba hozni, amikor visszajön.

– Én nem erre akartam kilyukadni. – Ellépett a kocsi, és egyik lábát az első keréknek támasztotta, mintha ki akarná próbálni, elég kemény-e. – Csak azt mondom, hogy akkor jöttem rá, amikor Ruth előhozakodott azzal az egésszel, akkor jöttem rá, miért nézegeted azokat a pornólapokat. Jó, rendben, nem jöttem rá. Ez csak egy elmélet. Egy újabb teóriám. De amit Ruth mondott, attól valahogy hirtelen megértettem.

Tudtam, hogy rám néz, de én magam elé meredtem, és nem válaszoltam.

– De tulajdonképpen még mindig nem értem, Kath – mondta végül. – Még ha Ruth-nak igaza van, bár én nem hiszem, akkor is, minek keresed a lehetségesedet régi pornólapokban? Miért lenne a mintád egy ilyen lány?

– Nem mondom, hogy van valami értelme – vontam vállat; még mindig nem néztem rá. – Ez csak úgy jön, magától. – A szememet elfutották a könnyek, nem akartam, hogy Tommy lássa. De a hangom remegett, amikor azt mondtam: – Ha téged annyira bosszant, többé nem teszem.

Fogalmam sincs, látta-e a könnyeimet. Mindenesetre addigra összeszedtem magam, mire hozzám lépett, és megszorította a vállamat. Máskor is megtette néha, nem volt benne semmi különös vagy szokatlan. Valahogy mégis megnyugodtam tőle, és elnevettem magam. Akkor elengedett, de ott maradtunk egymás mellett megint, a kocsinak dőlve.

– Jó, tudom, semmi értelme – mondtam. – De mind így vagyunk vele, nem? Mindannyian szeretnénk tudni, kiről mintáztak bennünket. Hisz végeredményben ezért jöttünk ma ide. Így vagyunk vele mind.

– Kath, ugye tudod, hogy én senkinek sem szóltam? Arról az esetről a kazánházban. Ruth-nak se, senkinek. De egyszerűen nem értem. Mire jó ez?

– Jól van, Tommy. Megmondom. Lehet, hogy akkor sem fogod érteni, ha elmondom, de miért ne tudhatnád? Egyszerűen arról van szó, hogy nagy néha, ritkán, elfog valami ellenállhatatlan érzés, és szexelni akarok mindenáron. Csak úgy rám jön, és egy-két óráig rettenetes. Annyira erős, hogy kiköthetnék akár a vén Keffers-nél is. Ezért... kizárólag ezért csináltam Hughie-val. Meg Oliverrel. Igazából semmit sem jelentett. Még csak nem is kedvelem őket különösebben. Fogalmam sincs, mi ez, és utána, amikor elmúlik, már csak félelmetes. Ezért gondoltam, hogy... szóval, hogy ennek valahonnan jönnie kell. Nyilván a véremben van. – Elakadt a szavam, de Tommy hallgatott, hát folytattam: – Na szóval arra gondoltam, ha megtalálom a képét egy olyan lapban, az legalább megmagyaráz mindent. Nem akarom megkeresni őt, se semmi. Csak, tudod, legalább érteném, miért vagyok ilyen.

– Velem is előfordul – mondta Tommy. – Hogy csinálnám mindenáron. Azt hiszem, mindenki így van vele, ha őszinte. Nem hiszem, hogy te más lennél, Kath. Mi tagadás, velem elég gyakran előfordul... – Nem folytatta, csak elnevette magát, de én nem nevettem együtt vele.

– Én másról beszélek – magyaráztam. – Figyeltem a többieket. Előfordul, hogy kedvük támad hozzá, mégsem tesznek semmit. Nem viselkednek úgy, mint én, nem mennek el olyanokkal, mint az a Hughie...

Lehet, hogy megint sírva fakadtam volna, mert éreztem, hogy Tommy átfogja a vállamat. De akármilyen elkeseredett voltam, nem felejtettem el, hol vagyunk, és arra gondoltam, ha Ruth meg a többiek most jönnének vissza, és meglátnának bennünket ebben a pillanatban, abból sem származna félreértés. Még mindig egymás mellett álltunk, a kocsinak dőlve, csak azt látnák, hogy én valami miatt nagyon elkeseredtem, és Tommy vigasztal.

– Nem hiszem, hogy ez feltétlenül baj – hallottam Tommy hangját. – Ha találasz magadnak valakit, Kath, valakit, akivel igazán szívesen vagy együtt, akkor nagyon jó lehet. Emlékszel, mit mondtak a felügyelők? A megfelelő emberrel igazán jó érzés.

– Hagyjuk ezt – mozdítottam meg a vállamat hogy lerázzam Tommy karját. – Különben is – sóhajtottam fel –, már sokkal jobban tudok uralkodni magamon, ha elfog ez az érzés. Úgyhogy ne foglalkozzunk vele.

– Akkor is, Kath, butaság azokat a lapokat nézegetni.

– Rendben, butaság. De hagyjuk ezt, Tommy. Már jól vagyok.

Nem emlékszem, miről beszélgettünk még, amíg a többiek vissza nem jöttek. De már nem ilyen komoly dolgokról, és ha a többiek megéreztek valamit a levegőben, nem tették szóvá. Vidámak voltak, különösen Ruth-on látszott, hogy mindenáron jóvá akarja tenni a korábbi kínos jelenetet. Odajött hozzám, megsimogatta az arcomat, tréfálkozott, és amikor beültünk a kocsiba, gondja volt rá, hogy a jó hangulat megmaradjon. Chrissie meg ő nagyon komikusnak találták Martint, és amint kitétték a lábukat a lakásából, boldogan ragadták meg az alkalmat, hogy kinevessék. Úgy láttam, Rodneynek nem tetszik a dolog, és rájöttem, Ruth meg Chrissie főleg azért csap ekkora húhót, mert ugratni akarják. Elég kedélyesnek látszott a dolog. De arra lettem figyelmes, hogy Ruth, aki korábban mindent megtett volna, hogy Tommy meg én minél kevesebbet értsünk a tréfákból meg célzásokból, most örökösen hozzám fordul, és gondosan elmagyaráz mindent, ami csak szóba került. Az igazat megvallva egy idő után kissé fárasztónak találtam, mert úgy tűnt, mintha mindent egyedül a mi kedvünkért, vagy legalábbis az én kedvemért mondanának, ami csak elhangzik a kocsiban. De azért örültem, hogy Ruth ennyire igyekszik. Megértettem, akárcsak Tommy, hogy belátta, korábban csúnyán viselkedett, és így akarja tudunkra adni. Most is közöttünk ült, mint odafelé menet, de ezúttal folyton hozzám fordult, néha meg Tommyhoz, hogy megsimogassa, vagy megcsókolja. Kellemes volt a hangulat, és senki nem hozakodott elő Ruth lehetségesével, sem más ilyesmivel. Én pedig nem említettem a Judy Bridgewater-kazettát, amelyet Tommy megvett nekem. Tudtam, Ruth előbb-utóbb úgyis rájön, de nem szerettem volna, ha máris megtudja. Azon az úton hazafelé, amíg a hosszú, üres utakra leszállt a sötétség, mi hárman mintha megint közel kerültünk volna egymáshoz, és nem akartam, hogy bármi elrontsa ezt a hangulatot.

Tizenhatodik fejezet

A norfolki utunkkal kapcsolatban az volt a furcsa, hogy amint hazaértünk, többé nem nagyon beszéltünk róla. Olyan mélyen hallgattunk az egészről, hogy egy ideig mindenféle szóbeszéd járta arról, miben mesterkedtünk. De mi még akkor is tartottuk a szánkát, és egy idő után már senkit sem érdekelt a dolog.

A mai napig nem tudom pontosan, miért alakult így. Talán úgy éreztük, Ruth-nak kell eldöntenie, mennyit mondunk el. Ő pedig valamilyen okból hallgatott: talán mert kínosnak találta az ügyet a lehetségesével, talán mert élvezte a titokzatosságot. Még egymás közt sem beszéltünk az útról.

Ez a titokzatoskodás megkönnyítette, hogy hallgassak Ruth előtt arról, hogy Tommy megvette nekem a Judy Bridgewater-kazettát. Nem rejtegettem éppenséggel előle, mindig ott volt a gyűjteményemben, az egyik kis halomban a szegélyléc mellett. De vigyáztam, hogy soha ne maradjon elől, vagy egy halom tetején. Előfordult, hogy nagyon szerettem volna elmondani neki, amikor jó lett volna úgy beszélgetni a hailshami emlékeinkről, hogy a háttérben szól a kazetta. De ahogy egyre távolabb kerültünk a norfolki utazástól, és még mindig nem szóltam róla, lassan már bűnös titoknak éreztem. Természetesen végül észrevette, jóval később, és valószínűleg sokkal szerencsétlenebb időpontban, de hát néha így hozza a sors.

Ahogy közeledett a tavasz, egyre több veterán hagyta el a Kunyhókat, hogy megkezdje a tanfolyamot, és bár szokás szerint különösebb hűhó nélkül távoztak, már annyian mentek el, hogy nem lehetett nem észrevenni. Nem tudom biztosan, mit éreztünk, amikor indulni láttuk őket. Azt hiszem, bizonyos mértékig irigyeltük a távozókat. Mintha egy tágasabb, izgalmasabb világba tartanának. De kétségtelen, hogy a távozásuk egyre nyugtalanabbá tett bennünket.

Aztán, azt hiszem, április táján elment Alice E., elsőnek a mi hailshami csapatunkból, és hamarosan követte Gordon C. is. Mindketten saját kérésükre kezdték meg a képzést, és vidám mosollyal távoztak, de ezután a hangulat a Kunyhókban már nem volt a régi, legalábbis a mi csapatunkban.

A jelek szerint sok veteránra is megtette a hatását a távozások izgalma, talán ezért terjedt el megint a szóbeszéd, melyről Chrissie-től és Rodneytól hallottunk Norfolkban. Az a hír járta, hogy valahol az országban néhány diák haladékot kapott, mert bebizonyították, hogy szeretik egymást... és néha már olyan diákokról is szó esett, akiknek semmi közük nem volt Hailshamhez. Mi öten, akik Norfolkban jártunk, most is óvakodtunk az efféle témáktól: még Chrissie és Rodney is, akik annak idején előszeretettel terjesztették az efféle híreket, most zavartan elfordították a tekintetüket, amikor a pletyka szóba került.

A „Norfolk-effektus” még rám és Tommyra is megtette a hatását. Azt hittem, ha visszaérünk, ahányszor csak négy szemközt maradunk, megragadjuk az alkalmat, hogy alaposabban megvitassuk az elméletét a Galériáról. De valamilyen okból erre soha nem került sor, éppannyira az én hibámból, mint az övéből. Az egyetlen kivétel alighanem az a délelőtti volt a libaházban, amikor megmutatta a képzeletbeli állatait.

*

A csűr, amelyet libaháznak nevezünk, a Kunyhók külső részén állt, és mivel a teteje lyukas volt, az ajtaja meg lejárt a zsanérról, nem nagyon szolgált másra, mint párok búvóhelyeül a melegebb hónapokban. Én közben rászoktam a hosszú, magányos sétákra, és azt hiszem, sétálni indultam akkor is; épp elhagytam a libaházat, amikor hallottam, hogy Tommy szólít. Hátrafordultam, és megláttam, ahogy mezítláb, ügyetlenül imbolyog egy hatalmas tócsákkal övezett száraz földdarabon, és egyik kezével a csűr oldalának támaszkodik, nehogy elveszítse az egyensúlyát.

– Mi történt a gumicsizmáddal, Tommy? – kérdeztem. Mezítláb volt, de a szokott vastag melegítő felsőjében meg farmernadrágjában.

– Tudod, épp *rajzoltam*... – nevette el magát, és magasba tartott egy kis fekete noteszt, éppen olyat, amelyet Keffers hordott magával mindig. Akkor már több mint két hónap telt el a norfolki utazás óta, de amint megláttam a noteszt, tudtam, mi az. De megvártam, hogy ő mondja ki: – Ha akarsz, Kath, megmutatom.

Előttem ment be a libaházba, ugrálva a göcsörtös talajon. Arra számítottam, hogy odabent sötét lesz, de a padlásablakokon beözönlött a napfény. Az egyik fal mellett az évek során kidobott tárgyak heverték: törött asztalok, ócska hűtők, effélék. Tommy a jelek szerint a padló közepére húzott egy kétülékes kanapét, melynek tömése előbukkant a fekete műanyaghuzatból; gondolom, azon ülve rajzolt, amikor elmentem az épület mellett. A közelben hevert a gumicsizmája, melynek tetején kikandikált a sportzokni.

– Elnézést, ha kicsit bűdös a lábam. Észre se vettem, hogy nekivetkőztem. – Visszaugrott a kanapéra, és a nagyujját dajkálta. – Azt hiszem, megváltam magam. Mondd, Kath, nincs kedved megnézni ezeket? Ruth a múlt héten látta őket, és azóta szeretném neked is megmutatni. Rajta kívül senki sem látta még. Nézd csak, Kath.

Akkor láttam először az állatait. Amikor Norfolkban beszélt róluk, gondolatban olyasfajta képek kicsinyített változatát láttam, amilyeneket kiskorunkban készítettünk. Úgyhogy egészen elképedtem ezeknek a rajzoknak a részletgazdagságán. Valójában első pillantásra nem is lehetett látni, hogy állatokat ábrázolnak. Az első benyomás olyan volt, mint amikor levesszük egy rádió hátlapját: mániákus gonddal megrajzolt apró vezetékek, kígyózó inak, pici csavarok meg kerekék; csak amikor az ember távolabb tartotta a képet, akkor látta, hogy mondjuk valamilyen örvös állat, vagy egy madár.

– Ez a második könyv – mondta Tommy. – Az elsőt nem láthatja senki! Időbe telt, amíg belejöttem.

Hátradőlt a kanapén, és színlelt közönnyel húzta fel a zokniját, de tudtam, izgatottan lesi, mit szólok a rajzaihoz. Mégis késlekedtem a lelkes dicsérettel. Meglehet, részben azért, mert féltem, hogy a művészi tevékenység megint bajba sodorja. De azért is, mert amit láttam, annyira különbözött mindentől, amit Hailshamben a felügyelőktől tanultunk, hogy fogalmam sem volt, hogyan ítéljem meg.

– Te jó ég, Tommy – motyogtam –, ehhez fantasztikus koncentráció kell! Nem is értem, ilyen világitásnál hogyan tudtad kidolgozni ezt a sok apró részletet. Kíváncsi vagyok, mit szólna hozzájuk a Madame – tettem hozzá a könyvecskében lapozgatva, talán mert még mindig nem találtam a megfelelő szavakat.

Tréfálkozva mondtam, és Tommy kuncogva fogadta, de valahogy megváltozott a hangulat. Tovább lapozgattam a noteszban, mely nagyjából a negyedéig volt tele, és nem néztem rá; már bántam, hogy szóba hoztam a Madame-ot.

– Gondolom, még sokat kell fejlődnöm, mielőtt neki megmutathatnám – mondta végül.

Fogalmam sem volt, azt várja-e, hogy megdicsérjem a rajzait, de már őszintén a szívembe zártam azokat a fantasztikus lényeket. Mozgalmas, fémes jellegük mellett is volt bennük valami kedves, sőt sebezhető. Eszembe jutott, hogy Norfolkban arról beszélt: amikor megrajzolta az állatait, amiatt aggódott, hogyan fogják megvédeni magukat, hogyan tudnak megragadni valamit, és most, ahogyan néztem őket, engem is elfogott ez az aggodalom. De valamilyen érthetetlen okból még mindig nem tudtam rászánni magam a dicséretre.

– Egyébként nem csak azért rajzolom őket – vallotta be Tommy. – Egyszerűen örömöm telik benne. Azon törtem a fejem, Kath, jól teszem-e, ha továbbra is titokban tartom. Arra gondoltam, talán nem baj, ha mások is tudnak róla. Hannah még mindig akvarellezik, és sok veterán készít ezt-azt. Nem arról van szó, hogy fűnek-fának mutogatni akarom. De gondoltam, semmi ok rá, hogy továbbra is titokban tartsam.

Végre fel tudtam nézni. – A világon semmi ok rá, Tommy – mondtam meggyőződéssel. – Ezek jók. Valóban nagyon, nagyon jók. Őszintén szólva nagy butaság, ha ezért bújtál el ide.

Nem válaszolt, de szélesen elvigyorodott, mintha magában jól mulatna valamin, és tudtam, mekkora örömet szereztem neki. Azt hiszem, több szót nemigen váltottunk. Úgy emlékszem, nemsokára felhúzta a gumicsizmáját, és mindketten kimentünk a libaházból. Mint mondtam, azon a tavaszon ez volt az egyetlen eset, amikor Tommyval nyíltan beszéltünk az elméletéről.

*

Aztán eljött a nyár és odaérkezésünk évfordulója. A minibusz hozott egy csapat új diákot, ahogy tavaly minket, de egyikük sem Hailshamből jött. Ez bizonyos értelemben megkönnyebbülés volt: azt hiszem, már mindannyian úgy éreztük, egy újabb hailshami csoport még bonyolultabbá tenné a helyzetet. De az, hogy egy lélek sem jött onnan – bennem legalábbis – tovább erősítette az érzést, hogy Hailsham már a múlté, és foszladoznak a kötelékek, melyek régi csapatunk tagjait egymáshoz fűzik. Nem csak arról volt szó, hogy például Hannah örökösen arról beszélt, követi Alice példáját, és elkezd a képzést; mások, mint Laura, nem hailshami fiúkkal jártak, és az ember szinte el is felejtette, hogy valaha köztük volt hozzánk.

Ruth pedig folyton úgy tett, mintha semmire sem emlékezne Hailshamből. Jó, tudom, rendszerint jelentéktelen esetek voltak, de engem egyre jobban bosszantott a viselkedése. Például egy alkalommal a konyhaasztal körül ültünk egy véget nem érő reggeli után Ruth-szal meg néhány veteránnal. Egyikük megemlítette, hogy ha az ember késő este sajtot eszik, utána nem alszik jól. – Miss Geraldine is mindig ezt mondta, emlékszel? – fordultam Ruth-hoz. Lényegtelen megjegyzés volt, elég lett volna, ha elmosolyodik vagy rábólint. De ő értetlenül meredt rám, mintha fogalma sem lenne, miről beszélek. Csak amikor magyarázatképpen odaszóltam a veteránokhoz: – Az egyik felügyelőnk –, akkor bólintott homlokráncolva, mintha most jutott volna eszébe.

Akkor szó nélkül hagytam a dolgot. De egy másik alkalommal nem: amikor egy este az összedőlt buszmegállóban ültünk. Akkor igazán dühbe gurultam, mert egy dolog megjátszani magát a veteránok előtt, és egészen más, ha négyszemközt vagyunk, és komoly dolgokról beszélgetünk. Épp csak futólag említettem, hogy Hailshamben tilos volt átvágni a tóhoz a rebarbaraágyáson át. Amikor szokás szerint értetlenül nézett rám, nem folytattam, amiről beszéltem, hanem rászóltam: – Jaj, Ruth, ezt nem felejtethetted el. Előttem ne játszd meg magad!

Talán ha nem utasítom rendre ilyen éles hangon, talán ha elütöm egy tréfával, és folytatom, amiről beszéltem, belátja, milyen képtelenül viselkedik, és elneveti magát. De mivel ráförmedtem, dühösen meredt rám. – Ugyan már, mit számít ez? Mi köze a rebarbaraágyásnak bármihez? Csak folytasd, amiről beszéltél.

Már későre járt, fakult a nyári este, a régi buszmegálló dohos és nyirkos volt az iménti vihar után. Hát nem akartam részletezni, miért számít olyan sokat. És bár annyiban hagytam a dolgot, és folytattam a beszélgetést, ahol abba hagytuk, a hangulat hűvösebb lett, s ez nem nagyon járult hozzá a szóban forgó nehéz ügy megoldásához.

Hogy megmagyarázzam, miről is beszélgettünk aznap este, kicsit távolabbról kell kezdenem. Valójában néhány héttel korábban, nyár elején. Viszonyom volt az egyik veteránnal, egy Lenny nevű fiúval, amely tulajdonképpen főképp a szexről szólt. De ő hirtelen úgy döntött, hogy megkezd a képzést, és elment. Ez kissé felborította a lelki egyensúlyomat, és Ruth nagyszerűen viselkedett: vigyázott rám, szinte észrevétlenül, igyekezett felvidítani, ha úgy látta, rossz kedvem van. Más módon is kedveskedett, elkészítette a szendvicsemet, vagy besegített a takarításba, amikor rám került a sor.

Aztán, vagy egy héttel Lenny távozása után, ültünk a padlásszobámban, már elmúlt éjfél, beszélgettünk a teásbögrénk fölött, és amikor Lennyről esett szó, Ruth nagyon megnevettetett. Nem volt rossz srác, de ahogy elmeséltem Ruth-nak néhány intim részletet róla, minden olyan viccesnek látszott, egyszerűen nem tudtuk abba hagyni a nevetést. Aztán Ruth egyszer csak végigfuttatta egyik ujját a

kazettákon, amelyek apró halmokban álltak a szegélyléc mentén. Szórakozottan tette, és még mindig nevetett, de később egy ideig arra gyanakodtam, hogy ez egyáltalán nem volt véletlen: talán már napokkal előbb szemet szúrt neki, talán alaposabban meg is nézte, hogy biztos legyen a dolgában, aztán kivárta a megfelelő pillanatot, hogy „megtalálja”. Évekkel később finoman céloztam erre, de úgy láttam, nem tudja, miről beszélek, hát lehet, hogy tévedek. A lényeg az, hogy ott ültünk, és nevetésben törtünk ki, ahányszor csak kirukkoltam egy újabb részlettel szegény Lennyről, aztán hirtelen mintha kihúzták volna a csatlakozót a konnektorból. Ruth oldalvást hevert az ágytakarón, fürkészte a kazetták gerincét a gyenge fényben, és egyszer csak ott volt a kezében a Judy Bridgewater-kazetta.

– Mióta van meg neked megint? – kérdezte egy örökkévalóságnak tűnő idő után.

Amilyen közömbösen csak tudtam, elmondtam, hogyan találtunk rá Tommyval aznap, amikor ő elment a többiekkel. Tovább nézegette.

– Szóval Tommy találta meg neked – mondta végül.

– Nem. Én találtam. Én láttam meg először.

– Nem mondtátok. Vagy ha igen, nem hallottam – vont a vállát.

– Igaz az a Norfolk dolog – mondtam. – Tudod, hogy az Anglia elvesztett sarka.

Átfutott az agyamon, hogy Ruth majd úgy tesz, mintha nem értené, miről beszélek, de elgondolkozva rábólintott.

– Kár, hogy akkor nem jutott eszembe – jegyezte meg. – Hátha megtaláltam volna a piros sálamat.

Mindketten elneveltük magunkat, és mintha feloldódott volna a feszültség. De abból, ahogy Ruth visszatette a kazettát, és nem beszélt többet a dologról, éreztem, még nem zárult le az ügy.

Fogalmam sincs, a továbbiakban Ruth irányította-e a beszélgetést az új felfedezés fényében, vagy egyébként is így alakult volna, és csak menet közben vette észre, hová vezethet. Megint Lennyről beszéltünk, különösen arról, hogyan szexelt, és újra jókat neveltünk. Azt hiszem, akkor még meg is könnyebbültem, hogy megtalálta a kazettát, és nem csapott nagy hűhót miatta, így talán nem voltam elég óvatos. Mert nemsokára már nem Lennyn kuncogtunk, hanem Tommyn. Először elég kedélyesen, mintha csak szeretetből tennénk. De aztán már az állatain neveltünk.

Mint mondtam, a mai napig nem tudom, vajon Ruth szándékosan terelte-e rájuk a beszélgetést. Az igazat megvallva, még abban sem vagyok biztos, hogy ő említette elsőnek az állatokat. De amikor elkezdtek, én éppannyit nevettem, mint ő: azon, hogy egyikük mintha alsónadrágban lenne, a másikat egy szétlapított sündisznó ihlette. Alighanem mondanom kellett volna, hogy az állatok nagyon jók, hogy igazán remek munkát végzett velük. De nem mondtam. Részben a kazetta miatt; és az igazat megvallva talán azért is, mert örültem, hogy Ruth nem veszi komolyan az állatokat, és mindazt, amit jelentenek. Azt hiszem, amikor végül elváltunk, közelebb éreztük magunkat egymáshoz, mint valaha. – Klassz, hogy mindig így megőrzöd a jókedvedet, Kathy – simogatta meg az arcomat kifelé menet.

Ezért egyáltalán nem voltam felkészülve arra, ami néhány nappal később a templomkertben történt. Azon a nyáron Ruth vagy félmérföldnyire a Kunyhóktól talált egy gyönyörű régi templomot, mely mögött ősrégi, dűledező sírkövek bukkantak elő a magas fűből. Mindent benőtt a gaz, de nagyon békés hely volt, és Ruth rengeteget olvasott ott a hátsó kerítés mellett, vagy egy padon a nagy fűzfa alatt. Ennek eleinte nem nagyon örültem, az járt a fejemben, hogy az előző nyáron még mind együtt ültünk a fűben a Kunyhók előtt. De azért ha a sétám arra vitt, és tudtam, hogy Ruth alighanem ott lesz, gyakran befordultam az alacsony fakapun, és végigmentem a gyommal benőtt ösvényen a sírkövek közt. Aznap délután meleg volt, levél se rezgett, s én álmodozva sétáltam az ösvényen, olvastam a neveket a sírköveken, amikor észrevettem, hogy nemcsak Ruth, hanem Tommy is ott ül a padon a fűzfa alatt.

Valójában csak Ruth ült a padon, Tommy mellette állt, egyik lábát fölrakta a rozsdás karfára, és nyújtóztatta az izmait beszélgetés közben. Nem látszott valami komoly beszélgetésnek, hát habozás nélkül odamentem hozzájuk. Talán fel kellett volna figyelnem arra, ahogyan üdvözölnek, de az biztos, hogy nem volt nyilvánvaló jel. Hallottam valami pletykát, és alig vártam, hogy elmondjam nekik... valamit

az egyik új jövevényről, így egy darabig csak fecsegtem, ők meg bólogattak, és néha kérdeztek ezt-azt. Eltelt egy kis idő, mire észrevettem, hogy valami baj van, de még akkor is tréfás kedvemben voltam, amikor kis szünet után megkérdeztem: – Megzavartam valamit?

– Tommy előadta nekem a nagy elméletét – felelte Ruth. – Azt mondja, neked már beszélt róla. Réges-régen. Most volt szíves engem is részesíteni a kegyben, hogy megosztja velem.

Tommy nagyot sóhajtott, és mondani akart valamit, de Ruth színészkedve odasúgta nekem: – Tommy nagy Galéria-elmélete!

Aztán mindketten rám néztek, mintha csak tőlem függne, mi lesz ezután.

– Nem rossz elmélet – mondtam. – Talán van benne valami, nem is tudom. Te mit gondolsz, Ruth?

– Alig tudtam kiszedni ebből az aranyos fiúból itt. Sehogy sem akarta elmondani, ugye, drágaságom? Csak amikor sarokba szorítottam, hogy árulja már el, mi van a *művészete* mögött.

– Nem csak azért csinálom – tiltakozott mogorván Tommy. A lába még mindig a karfán volt, folytatta az izomnyújtó gyakorlatokat. – Csak azt mondtam, hogy amennyiben igaz az a Galéria dolog, megpróbálhatom benyújtani az állataimat...

– Tommy drágám, ne tedd magad nevetségessé a barátnőnk előtt! Ha csak rólam van szó, semmi baj. De a drága kis Kathynkat kíméld meg!

– Nem értem, mi olyan vicces ebben – mondta Tommy.

– Ez is van olyan jó elmélet, mint akárki másé.

– Nem az elméletet találják majd nevetségesnek, gyönyörűségem. Lehet, hogy a teóriát elhiszik, miért is ne? De az ötlet, hogy elérhetsz valamit, ha megmutatod a Madame-nak a kis állataidat... – csóválta a fejét mosolyogva.

Tommy nem válaszolt, csak nyújtóztatta a tagjait. Szerettem volna a védelmére kelni, és azon töprengtem, mit mondhatnék, amitől ő jobban érzi magát, de Ruth nem lesz még dühösebb. És akkor Ruth kimondta. Épp elég rossz érzés volt már annak idején is, de aznap ott a templomkertben nem is sejtettem, milyen súlyosak lesznek a következményei.

– Nem csak rólam van szó, drágaságom – jelentette ki.

– A te állataidat Kathy is nevetségesnek találja.

Az első ösztönöm az volt, hogy letagadom, aztán nevetéssel ütöm el a dolgot. De Ruth olyan magabiztosan jelentette ki, és mi hárman olyan jól ismertük egymást, hogy tudnunk kellett, nem csak a levegőbe beszél. Úgyhogy végül egy szót sem szóltam, csak kétségbeesetten kutattam az emlékezetemben, és jeges rémülettel állapodtam meg annál az éjszakai beszélgetésnél a szobámban a teásbögrének fölött.

– Amíg mindenki azt hiszi – folytatta Ruth –, hogy csupán szórakozásból rajzolod azokat a kis jószágokat, semmi vész. Csak ne áruld el, hogy komolyan gondolod! Kérlek.

Tommy kérdően nézett rám, már nem nyújtóztatta a tagjait. Hirtelen olyan lett megint, mint egy kisgyerek, teljesen védtelen, és láttam, hogy a szemében sötét és félelmetes indulat növekszik.

– Nézd, Tommy, ezt meg kell értened – magyarázta Ruth. – Ha Kathy meg én jót nevetünk rajtad, az tulajdonképpen nem számít. Hiszen csak mi vagyunk. De könnyörgök, a többieket hagyd ki ebből!

Már ezerszer végiggondoltam azokat a perceket. Mondanom kellett volna valamit. Egyszerűen letagadnom, bár Tommy valószínűleg nem hitt volna nekem. És őszintén elmagyarázni mindent túlságosan bonyolult lett volna. De tehettem volna valamit. Kérdőre vonhattam volna Ruth-t, mondhattam volna, hogy elferdíti a dolgokat, hogy ha nevetünk is, nem úgy volt, ahogy mondja. Vagy akár odamehettem volna Tommyhoz, hogy megöleljem, ott, Ruth szeme láttára. Ez csak évekkel később jutott eszembe, és valószínűleg akkor nem is lett volna lehetséges, ha meggondolom, milyen voltam, és milyen kapcsolatban voltunk mi hárman. De ez talán megoldja a helyzetet, melyet a szavak csak még jobban elmérgesítettek volna.

Csakhogya én nem mondtam és nem tettem semmit. Részben, gondolom, mert annyira megdöbbsentett, hogy Ruth képes ilyen trükkel előállni. Emlékszem, szörnyű fáradtság fogott el, valami zibbadt közöny, amikor láttam, milyen menthetetlenül összekuszálódott minden. Olyan volt, mintha az ember egy matematikai feladatot kapna, amikor már nem működik az agya, és tudja, létezik valahol egy megoldás, ámde annyi ereje sincs, hogy megpróbálja megkeresni. Valahol a lelkem mélyén egyszerűen feladtam. „Rendben van, gondolja csak a legrosszabbat. Gondolja csak, nem érdekel” – mondta bennem egy hang. És azt hiszem, lemondóan néztem rá, az ült ki az arcomra, hogy „Úgy van, igaz, miért, mi egyebet vártál?” És most is tisztán látom magam előtt Tommy arcát, mintha csak ma lenne, ahogy egy pillanatra eltűnik róla a harag, és szinte csodálkozva bámul rám, mintha valami ritka pillangó volnék, amelyet megpillantott a kerítéspóznán.

Nem féltem, hogy sírva fakadok, vagy kijövök a sodromból, vagy valami. Mégis úgy döntöttem, hogy egyszerűen sarkon fordulok, és elmegyek. Még aznap rájöttem, milyen nagy hiba volt. Csak azt mondhatom, abban a pillanatban mindennél jobban féltem attól, hogy közülük valamelyik távozik elsőnek, én meg ott maradok a másikkal. Fogalmam sincs, miért, de lehetetlennek látszott, hogy egynél több is elviharzik közülünk, és az az egy én akartam lenni. Hát sarkon fordultam és elmasíroztam, visszafelé, amerről jöttem, el a sírkövek mellett, az alacsony fakapu felé, s percekig úgy éreztem, hogy győztem, és amikor egyedül maradnak egymással, csak azt kapják, amit érdemelnek.

Tizenhetedik fejezet

Amint mondtam, annak a templomkerti összetűzésnek a jelentőségét csak jóval később fogtam fel, amikor már rég elmentem a Kunyhókból. Persze már akkor is elkésérített. De csak egy összezördülésnek tartottam a sok közül. Eszembe sem jutott, hogy az életünk, amely addig olyan szorosan összefonódott, örökre szétválhat ilyesmi miatt.

Csakhogya azt hiszem, addigra már erős áramlatok sodortak más-más irányba bennünket, és mindössze valami ilyesmi kellett, hogy bevégezze a munkát. Ha ezt már akkor megértem, ki tudja, talán nem szakadunk úgy el egymástól.

Először is egyre több diák ment el gondviselőnek, és a mi régi hailshami csapatunk tagjai lassan úgy érezték, ez a dolgok rendje. Még nem készült el a tanulmányunk, de mindenki tudta jól: ha úgy döntünk, hogy megkezdjük a képzést, nem kell befejeznünk. A Kunyhókba érkezés utáni első napokban elképzelhetetlennek látszott volna, hogy ne készítsük el. De minél inkább elmaradt mögöttünk Hailsham, annál kevésbé tűnt fontosnak a tanulmány. Én eleinte úgy éreztem, és valószínűleg igazam volt, hogy ha nem őrizzük meg a tanulmány fontosságának tudatát, elveszítjük azt is, ami bennünket, hailshami diákokat egymáshoz fűz. Ezért olvastam és jegyzeteltem olyan buzgón egy darabig. De mivel semmi okunk nem volt feltételezni, hogy valaha az életben viszontlátjuk még a felügyelőinket, és mivel egyre több diák állt odébb, hamarosan kilátástalannak tűnt a dolog.

Akárhogya is, a templomkerti beszélgetés utáni napokban mindent elkövettem, hogy túllépjünk a dolgon. Úgy viselkedtem Tommyval is, Ruth-szal is, mintha mi sem történt volna, és ők is így tettek. De valami már közénk állt, és nem csak közénk meg közém. Bár tüntetően egy pár voltak, még mindig megbökték egymás karját, ha elváltak, én jól ismertem őket, és láttam, mennyire eltávolodtak egymástól.

Természetesen nagyon bántott az egész, különösen Tommy állatainak ügye. De már nem volt olyan könnyű odamenni hozzá, bocsánatot kérni és megmagyarázni, mi a helyzet valójában. Néhány évvel, vagy akár hat hónappal korábban talán sikerült volna. Tommy meg én megbeszéltünk és tisztáztunk volna mindent. De mire az a második nyár eljött, valahogya megváltoztak a dolgok. Talán a viszonyom miatt Lennyvel, nem tudom. Akárhogya is, már nem tudtuk olyan könnyen megbeszélni a dolgokat Tommyval. Minden olyan volt, mint addig, legalábbis látszólag, de soha nem hoztuk szóba az állapotokat, sem a templomkertben történeteket.

Így álltak a dolgok, mielőtt elbeszélgettünk Ruth-szal a régi buszmegállóban, amikor annyira dühített, hogy úgy tesz, mintha elfelejtette volna a hailshami rebarbaraágyást. Amint mondtam, valószínűleg nem lettem volna olyan dühös emiatt, ha nem ilyen komoly beszélgetés közben történik. Jó, tudom, a lényegen már túl voltunk, és csak semmiségekről fecsegtünk, de ez is ahhoz tartozott, hogy igyekeztünk rendbe hozni a dolgokat egymással, márpedig ebben nem volt helye az effajta színlelésnek.

A következő történt. Bár Tommyval megváltoztak a dolgok, Ruth-szal valamivel jobb volt a helyzet, legalábbis én azt képzeltem, és úgy döntöttem, ideje, hogy megbeszéljük, mi történt a templomkertben. Zivataros nyári nap volt, és bent rekedtünk a négy fal között, a ház fülledt, párás levegőjében. Úgyhogy amikor estefelé kitisztult az ég, és vörösen izzott a lemenő nap, azt mondtam Ruth-nak, levegőzzünk egy kicsit. Találtam egy meredek ösvényt, mely fölfelé vezetett a völgy peremén, és ahol kiért az útra, ott volt egy régi buszmegálló. Busz már réges-régen nem járt arra, a megállótáblát is elvitték, csak a hajdan üvegezett buszmenetrend kerete árválkodott a bódé falán. De a bódé még mindig állt, olyan volt, mint egy szerető gonddal megépített fakunyhó, melynek egyik oldala nyitott a domboldalon lefutó mezők felé, még a pad is megmaradt benne. Arra ültünk le Ruth-szal, hogy kifújjuk magunkat, és néztük a pókhálókat a szarufán, meg a nyári estét odakint.

– Tudod, Ruth – szólaltam meg végül –, tisztáznunk kellene, ami a múltkor történt.

Békülékeny hangom visszhangra talált. Micsoda ostobaság, hogy mi hárman minden számárságon összeveszünk, sietett a válasszal Ruth. Főlemlegette néhány korábbi vitánkat, és kicsit nevetgéltek rajtuk. De én nem akartam, hogy így szőnyeg alá söpörje az egészet.

– Nézd, Ruth – mondtam olyan békésen, ahogy csak tudtam – azt hiszem, a párok néha nem látják a dolgokat olyan világosan, mint egy külső szemlélő. Persze csak néha.

– Valószínűleg igazad van – bólintott.

– Én nem akarok beleszólni. De azt hiszem, az utóbbi időben Tommy eléggé meg van bántva. Tudod, mondtál meg tettél olyasmit, ami rosszul esett neki.

Féltem, hogy megharagszik, de bólintott, és csak felsóhajtott. – Azt hiszem, igazad van – mondta végül. – Én is sokat gondolkoztam ezen.

– Akkor talán fölöslegesen hozakodtam elő veled. Gondolhattam volna, hogy te is tudod. Különben is, semmi közöm hozzá.

– De igen, Kathy. Te közénk tartozol, így közöd van mindenhez. Igazad van, rosszul tettem. Tudom, mire gondolsz. Arra, amit a múltkor az állatairól mondtam. Nem kellett volna. Bocsánatot is kértem tőle.

– Örülök, hogy megbeszélte. Nem tudtam.

Ruth a korhadó fadarabokat kapargatta a padról maga mellett, és egy pillanatig mintha semmi más nem érdekelt volna.

– Nézd, Kathy – szólalt meg végül –, jó, hogy szóba került Tommy. Valamit már régóta meg akarok mondani neked, de nem tudtam, hogyan, vagy melyik a megfelelő pillanat, ígérd meg, hogy nem fogsz megharagudni rám.

– Nem fogok, ha nem azokról a pólókról van szó már megint – néztem rá.

– Komolyan beszélek. Ígérd meg, hogy nem leszel dühös. Mert el kell mondanom. Sosem bocsátanám meg magamnak, ha tovább hallgatnék róla.

– Rendben, miről van szó?

– Nézd, Kathy, én már egy ideje gondolkozom ezen. Te nem vagy ostoba, nyilván észrevetted, hogy mi Tommyval talán nem maradunk együtt örökre. Ez nem tragédia. Egy időben illettünk egymáshoz. Hogy mindig illeni fogunk-e, az már más kérdés. És most itt ez a szóbeszéd, hogy a párok halasztást kapnak, ha be tudják bizonyítani, tudod, hogy igazán együtt vannak. Szóval, nézd, én a következőt akartam mondani. Természetes volna, ha elgondolkoznál azon, hogy mi történne, ha mi Tommyval úgy döntenénk, mégsem maradunk együtt. Ne érts félre, nem akarunk szakítani. De azt hiszem, természetes volna, ha legalább elgondolkoznál rajta. Nézd, Kathy, tudnod kell, hogy Tommy nem olyan szemmel néz

rád. Igazán nagyon-nagyon kedvel, nagyszerű teremtésnek tart. De tudom, hogy nem úgy néz rád, mint lehetséges barátnőre. Aztán meg... – elhallgatott. – Aztán meg – sóhajtott fel –, tudod, milyen Tommy. Néha olyan finnyás.

– Hogy érted ezt? – meredtem rá.

– Ugyan már, hisz tudod, miről beszélek! Tommy nem kedveli az olyan lányokat, akik... szóval érted, akik együtt voltak ezzel is, azzal is. Ez a mániája. Sajnálom Kathy, de nem volna helyes, ha ezt elhallgatnám előtted.

Elgondolkoztam. – Jó, ha az ember tudja az ilyesmit – mondtam végül.

– Biztos voltam benne, hogy jól fogadod majd – tette a kezét a karomra. – De hidd el, nagyon nagyra tart téged. Komolyan.

Szerettem volna másról beszélni, de abban a pillanatban semmi nem jutott eszembe. Ruth alighanem észrevette, mert nyújtózkodott, és ásított egyet.

– Ha megtanulok autót vezetni – mondta –, mind elmegyünk valami vad vidékre. Mondjuk Dartmoorba. Mi hárman, meg talán Laura és Hannah. Annyira szeretném látni a lápot, meg mindent.

Pár percig arról beszélgettünk, mit tennénk egy ilyen úton, ha egyszer elmennénk. Hol szállnánk meg, kérdeztem; kölcsönöznénk egy nagy sátrat, mondta. Az ilyen helyeken elég nagy szél van, hívtam fel a figyelmét, könnyen megeshetne, hogy éjszaka elfújja a sátrunkat. Persze nem gondoltuk komolyan. De nagyjából ekkor jutott eszembe az a hailshami eset, amikor még alsósok voltunk, és a tónál piknikeztünk Miss Geraldine-nal. James B.-t beküldték a főépületbe a tortáért, amelyet korábban sütöttünk, de ahogy visszafelé jött vele, egy szélroham felkapta a felső piskótaréteget, és a rebarbaralevelek közé hajította. Csak homályosan rémlik, mondta Ruth.

– Bajba került – magyaráztam, hogy felfrissítem az emlékezetét –, mert így rájöttek, hogy átvágott a rebarbaraágyáson.

Akkor történt, hogy Ruth rám nézett, és megkérdezte: – Miért? Mi a baj ezzel?

A hangja egyszerre olyan hamisan csengett, hogy az még egy külső szemlélőnek is feltűnt volna, ha történetesen figyel bennünket valaki.

– Jaj, Ruth, ne játszd meg magad! – sóhajtottam fel dühösen. – Ezt nem felejthetted el. Tudod, hogy tilos volt arra jönni.

Talán kicsit élesen csattantam fel. Akárhogy is, Ruth nem tágított. Továbbra is úgy tett, mint aki semmire sem emlékszik, és ettől még dühösebb lettem.

– Ugyan már, mit számít ez? – mondta akkor. – Mi köze a rebarbaraágyásnak bármihez? Csak folytasd, amiről beszéltél.

Azt hiszem, ezután többé-kevésbé barátságosan folytattuk a beszélgetést, és rövidesen elindultunk vissza a Kunyhókba, lefelé az ösvényen a félhomályban. De a hangulat kissé feszült maradt, és amikor a Fekete Pajta előtt elköszöntünk, nem érintettük meg egymás vállát és karját, ahogy szoktuk.

*

Nem sokkal később elszántam magam, és a döntést később sem bántam meg egy pillanatra sem. Egy nap felkeltem, és szóltam Keffersnek, hogy meg akarom kezdeni a gondviselői képzést. Meglepően egyszerű volt. Épp átvágott az udvaron a sáros gumicsizmájában, magában dörmögve, egy darab csóvel a kezében. Odamentem hozzá, és megmondtam neki, ő meg úgy nézett rám, mintha csak egy kis tűzifáért alkalmatlankodnék. Aztán dűnnyögött valamit arról, hogy keressem meg aznap délután, majd kitöltjük az űrlapokat. Ennyi volt az egész.

Persze utána még kellett egy kis idő, de az eljárás megindult, és hirtelen más megvilágításban került minden: a Kunyhók meg az ott lakók egytől egyig. Már a távozók közé tartoztam, és hamarosan mindenki tudta. Ruth talán azt hitte, majd órákig beszélgetünk a jövőmről; talán azt hitte, beleszólhat, hogy kitarok-e az elhatározásom mellett, vagy sem. De én távol tartottam magam tőle is, Tommytól is. A Kunyhókban nem volt több igazi beszélgetésünk, és mire észbe kaptam, már búcsúzkodtam is.

HARMADIK RÉSZ

Tizennyolcadik fejezet

Nekem nagyjából megfelel, hogy gondviselő vagyok. Azt is mondhatnánk, ez a munka a legjobbat hozza ki belőlem. De vannak, akik egyáltalán nem alkalmasak rá, akik keservesen küszködnek vele. Néha kezdetben egész jól megy nekik, de aztán jönnek a hosszú órák olyan közel a fájdalomhoz és félelemhez. És előbb-utóbb egy donornak nem sikerül, bár mondjuk még csak a második adományozásnál tart, és senki sem számított komplikációkra. Amikor egy donor így végzi be, váratlanul, mindegy, mit mondanak a nővérek, hiába a levél, melyben az áll, hogy tudják, te megtettél minden tőled telhetőt, és folytatd a hasznos munkát. Az ember elkeseredik, legalább egy időre. Néhányan elég gyorsan megtanuljuk, hogyan birkózzunk meg ezzel. De mások, mint például Laura, soha.

Aztán ott a magány. Az ember úgy nő fel, hogy mindig sokan vannak körülötte, mást nem is ismer, és egyszer csak gondviselő lesz. Hosszú órákon át egymaga van, autózik keresztül-kasul az országban, egyik utókezelő központból a másikba, egyik kórházból a másikba, minden éjjel máshol alszik, és nincs senki, akivel megoszthatná az aggodalmait, akivel együtt nevetne. Egyszer-kétszer összefut egy ismerős diákkal – gondviselővel, vagy donorral, akit felismer a régi időkből –, de soha sincs idő semmire. Az ember mindig rohan, vagy olyan kimerült, hogy nincs ereje igazi beszélgetésre. A véget nem érő munkaidő, az utazás, a kialvatlanság hamar átjárja tetőtől talpig, és beépül a szervezetébe, úgyhogy mindenki látja: a tartásán, a tekintetén, azon, ahogy mozog és beszél.

Nem mondom, hogy én immúnis voltam mindezzel szemben, de megtanultam együtt élni vele. Ám vannak gondviselők, akiket elárul a viselkedésük. Sokukról lesír, hogy csak gépiesen teszik a dolgukat, és várják a napot, mikor közlik velük: abbahagyhatják, és donorrá lehetnek. Összeszorul a szívem, ha látom, némelyik hogy „összehúzza magát”, amint belép egy kórházba. Fogalmuk sincs, mit mondjanak a fehér köpenyeseknek, nem tudnak kiállni a donorokért. Nem csoda, hogy a végén úgy érzik, kudarcot vallottak, és ha valami rosszul alakul, magukat hibáztatják. Én igyekszem, hogy ne legyek a terhére senkinek, de tudom, hogyan érjem el, hogy ha kell, meghallgassanak. És természetesen nagyon bánt, ha valami rosszul alakul, de legalább úgy érzem, megtettem minden tőlem telhetőt, és nem vádolom magam ok nélkül.

Tulajdonképpen még a magányt is megkedveltem. Igaz, szívesen gondolok arra, hogy az év végétől, amikor ezzel az egésszel végeztem, valamivel több társaságra számíthatok. De jólesik beülni a kis autómba, és tudni, hogy a következő néhány órában nem lesz más társaságom, csak az utak, a hatalmas, sűrű ég meg az álmodozás. Ha meg egy-egy városban marad néhány üres percem, élvezem a sétát, a kirakatnézegetést. Itt, a garzonlakásomban van négy íróasztallámpa, mindegyik más színű, de azonos formájú, olyan bordázott, bármerre hajlítható nyakkal. Úgyhogy néha megkeresem a boltokat, ahol ilyen lámpa van a kirakatban: nem akarom megvenni őket, csak összehasonlítani az enyémmel.

Néha annyira lefoglal a saját társaságom, hogy szinte megdöbbenek, ha összefutok egy ismerőssel, kell egy kis idő, amíg hozzászokom a gondolathoz. Így történt aznap reggel is, amikor a benzinkút széljárta parkolóján átvágva az egyik kocsivolánja mögött megpillantottam Laurát, aki a sztrádát bámulta üres tekintettel. Még elég távol voltam tőle, és bár hét éve, a Kunyhók óta nem találkoztunk, elfogott a kísértés, hogy továbbmenjek, mintha nem vettem volna észre. Tudom, ez furcsa, hiszen az egyik legjobb barátom volt. Amint mondtam, részben az lehetett az oka, hogy nem akartam kizökkenni az ábrándozásból. De gondolom, az is, hogy amint görnyedten ült a kocsiban, azonnal láttam: ő is olyan gondviselő lett, amilyenekről az imént beszéltem, és a lelke mélyén nem akartam sokkal többet megtudni.

De azért természetesen odamentem hozzá. Arcomba vágott a jeges szél, ahogy a többi járműtől távol leállított kocsjához tartottam. Laura formátlan kék anorákot viselt, haja, mely jóval rövidebb volt, mint régen, a homlokához tapadt. Amikor bekopogtam az ablakon, nem rezzent össze, még csak nem is csodálkozott, hogy ennyi idő után viszontlát. Mintha azért ült volna ott, mert várt, ha nem is engem, de valaki hozzám hasonlót a régi napokból. És most, hogy felbukkantam, az lenne az első gondolata: „Na végre!” Mert a válla mozdulatán láttam, hogy megkönnyebbülten felsóhajt, aztán már nyitotta is az ajtót, hogy beüljek.

Vagy húsz percig beszélgettünk: maradtam, ameddig csak lehetett. Főleg róla beszéltünk, arról, hogy milyen kimerült, mennyi baja van az egyik donorral, mennyire utálja ezt a nővért vagy azt az orvost. Vártam, hogy felbukkanjon a régi Laura, huncut mosolyával és elmaradhatatlan bementéseivel, de hiába. Gyorsabban beszélt, mint régen, és bár szemmel láthatóan örült, hogy találkoztunk, néha az volt a benyomásom, nem nagyon érdekli, én vagyok-e ott, vagy bárki más, csak szót válthasson valakivel.

Talán mindketten éreztük, hogy valamiért veszélyes előhozakodni a régi időkkel, mert sokáig kerültük ezt a témát. Végül mégis Ruth-ra terelődött a szó, akivel Laura néhány éve véletlenül összefutott egy klinikán, amikor Ruth még gondviselő volt. Faggattam, milyennek találta, de szinte semmit sem tudtam kiszedni belőle.

– Nézd, *valamiről* csak beszélgetek – vesztettem el végül a türelmem.

– Tudod, hogy van ez – sóhajtott fel. – Mindketten rohantunk. Egyébként nem a legjobb barátokként váltunk el annak idején a Kunyhókban – tette hozzá. – Úgyhogy talán nem voltunk elragadtatva a találkozástól.

– Nem tudtam, hogy te is összevesztél vele – mondtam.

– Nem volt valami nagy ügy – vont vállat. – Emlékszel, hogy viselkedett akkoriban. Mikor elmentél, még rosszabb lett. Tudod, örökösen parancsolgatott. Hát kerültem, ennyi az egész. Nem veszekedtünk, vagy ilyesmi. Te nem találkoztál vele azóta?

– Nem. Érdekes, de soha, egy pillanatra sem.

– Igen, ez érdekes. Az ember azt hinné, sokkal gyakrabban összefutunk. Hannah-val találkoztam egypárszor. Meg Michael H.-val is... Úgy hallottam, Ruth első adományozása nagyon rosszul sikerült – tette hozzá. – Ez csak pletyka, de többektől is hallottam.

– Én is – bólintottam.

– Szegény Ruth.

Egy percig hallgattunk. – Igaz, Kathy? – kérdezte aztán. – Hogy te megválaszthatod a donorjaidat?

Nem szemrehányóan kérdezte, mint néha mások, így rábólintottam. – Nem mindig. De néhány donorral jó munkát végeztem, úgyhogy igen, előfordul, hogy beleszólhatok.

– Ha választhatsz, nem lennél Ruth gondviselője?

– Megfordult a fejemben – vontam vállat. – De nem biztos, hogy jó ötlet.

– De hát ti olyan közel álltatok egymáshoz – nézett rám értetlenül.

– Igen, én is azt hiszem. Csak velem is az a helyzet, mint veled, Laura. A végén már nem voltunk olyan nagyon jóban.

– Ugyan, hol van az már! Azóta annyi minden ment át! És úgy hallottam, sok baja volt a gondviselőivel is. Mindig le kellett váltani őket, és másikat adni mellé.

– Nem csodálom – mondtam. – Képzeld csak el! Milyen lehet Ruth gondviselőjének lenni?

Elnevette magát, és a szeme villanásából egy pillanatig azt hittem, végre kirukkol valami szellemes bementéssel. De aztán kihunytt a fény a szemében, és csak ült ott fáradtan.

Beszéltünk még egy darabig a gondjairól, főleg egy bizonyos ápolónőről, aki a jelek szerint örökösen acsarkodott ellene. Aztán mennem kellett, nyúltam az ajtónyitó felé, és azt mondtam, legközelebb, ha találkozunk, alaposan kibeszélgetjük magunkat. De egyikünket sem hagyott nyugodni

valami, amit addig nem említettünk, és azt hiszem, mindketten úgy éreztünk, hiba volna így elválnunk. Ami azt illeti, ma már biztosra veszem, hogy abban a pillanatban mind a ketten ugyanarra gondoltunk.

– Ez hátborzongató. Elgondolni, hogy már nincsen.

– Igen, nagyon furcsa – fordultam szembe vele az ülésen ismét. – Valójában el sem tudom hinni, hogy már nem létezik.

– Hátborzongató – mondta Laura. – Gondolom, nekem már mindegy kellene hogy legyen. De valahogy mégsem az.

– Nagyon is értelek.

Ez a néhány mondat, az, hogy végre szóba hoztuk Hailsham bezárását, hirtelen megint közel hozott bennünket egymáshoz, és önkéntelenül összeölelkeztünk, nem is annyira vigasztalásképpen, inkább Hailsham emlékére, annak a bizonyítására, hogy a mi emlékezetünkben még mindig létezik. Aztán sietnem kellett a saját kocsimhoz.

Hailsham bezárásáról először vagy egy évvel azelőtt hallottam, hogy a parkolóban találkoztam Laurával. Egy donorral vagy gondviselővel beszélgettem, ő említette futólag, mintha biztosra venné, hogy tudok róla. – Maga Hailshamba járt, ugye? Szóval igaz? – vagy így valahogy. Aztán egy nap egy suffolki klinikáról kijövet összefutottam Roger C.-vel, aki egy évvel alattam járt, és ő is megerősítette, hogy már küszöbön áll a dolog. Hailsham bármelyik nap bezárhat, és azt tervezik, hogy a házat meg a parkot eladják egy szállodaláncnak. Emlékszem, hogyan fogadtam a hírt: – De mi lesz azzal a sok diákkal? – Roger nyilván azt hitte, azokra gondolok, akik még ott vannak, a kicsikre, akik annyira függenek a felügyelőktől; talán átkerülnek a többi házba az ország különböző részeiben, bár némelyik meg sem közelíti Hailshamet, felelte gondterhelt ábrázattal. Csakhogy én természetesen nem erre gondoltam. Hanem *ránk*, azokra a diákokra, akik velem együtt nőttek fel, és mára szétszóródtak az ország minden sarkába, a gondviselőkre és a donorokra, akik már egymástól távol élnek, de valahogy összeköti őket a hely, ahonnan származunk.

Aznap este, amikor megpróbáltam elaludni az egyéjszakás szállásomon, nem ment ki a fejből, ami pár nappal korábban történt velem. Észak-Walesben voltam, egy tengerparti városban. Egész délelőtt zuhogott az eső, de ebéd után elállt, és kicsit kisütött a nap. Mentem a hosszú, egyenes, tengerparti utakon visszafelé, oda, ahol a kocsimat hagytam. Szinte senki más nem járt arra, úgyhogy lábam előtt töretlen vonalban futott a távolba a nedves kövezet. Egy idő után vagy harminc méterrel előttem megállt egy csukott teherautó, és kiszállt belőle egy bohócruhás férfi. Kinyitotta a kocsi hátulját, kivett egy köteg héliummal töltött léggömböt, és egy pillanatra egy kézbe fogta őket, amíg behajolt a járműbe, a másikkal pedig odabent matatott. Ahogy közelebb léptem, láttam, a léggömböknek arca és gondosan megformált füle van: olyanok voltak, mint valami apró néptörzs, amely gazdája feje fölött hajbókolva vár rá.

Aztán a bohóc főlegyenesedett, becsukta a kocsit, és elindult ugyanarra, amerre én tartottam, jó pár lépéssel előttem, egyik kezében egy kis bőrönddel, a másikban a léggömbökkel. A tengerpart egyenesen nyúlt el a távolba, és úgy éreztem, egy örökkévalóságig lépkedek mögötte. Néha már kínos volt, még az is eszembe jutott, hátha megfordul és mond valamit. De erre vezetett az utam, így nem tehettem mást, mögötte maradtam. Róttuk a reggeli esőtől még nedves kövezetet, a bohóc meg én, és a libegő léggömbök levigyorogtak rám. Néha egy-egy pillanatra megpillantottam a férfi öklét, ahol a sok léggömb zsinórja összefutott, és láttam, szorosán összefogja őket. Mégis attól féltem, hogy az egyik zsinór elszabadul, s a magányos léggömb fellibben a felhős égre.

Ahogy aznap este ébren feküdtem, a Rogertől hallottak után egyre azokat a léggömböket láttam magam előtt. Arra gondoltam, ha bezárják Hailshamet, az olyan, mintha jönne valaki egy nyeseóllóval, és elvágná a zsinórokat épp ott, ahol a férfi ökle fölött egymásba fonódnak. A léggömböknek többé nem lenne egymáshoz semmi közük.

A magunkfajtáknak már nem sokat számít, jegyezte meg Roger, amikor elmondta a híret Hailshamról. És bizonyos értelemben talán igaza volt. Mégis elég félelmetesnek éreztem a gondolatot,

hogy a dolgok ott már nem úgy mennek, mint mindig; hogy az olyan emberek, mint mondjuk Miss Geraldine, már nem vezetik az alsósokat az Északi Sportpálya körül.

A Rogerrel folytatott beszélgetés után hónapokig sokat töprengtem ezen: hogy Hailshamet bezárják, és hogy ez mit jelent. És azt hiszem, lassan beláttam: alighanem jó lesz hamar nekilátnom sok mindennek, amiről eddig azt hittem, még bőven van rá időm, ha nem akarok örökre lemondani róluk. Nem mondanám éppenséggel, hogy pánikba estem. De kétségtelenül úgy éreztem, Hailsham eltűnésével minden megváltozott körülöttünk. Ezért vettem olyan komolyan Laura kérését, hogy legyek Ruth gondviselője, hiába tiltakoztam ellene az első pillanatban. Mintha a lelkem mélyén már rég elhatároztam volna, s Laura szavai csak föllebbentették volna a fátylat a döntésről.

*

Ruth doveri utókezelő központjának fehér, csempézett falú modern épületébe először alig néhány héttel azután mentem el, hogy beszéltem Laurával. Ruth nagyjából két hónappal azelőtt esett át az első adományozáson, mely, mint Laura mondta, egyáltalán nem ment simán. Amikor beléptem a szobájába, az ágy szélén ült hálóruhában, és széles mosollyal üdvözölt. Fölállt, hogy megöleljen, majd szinte azonnal visszaült. Jobban nézek ki, mint valaha, mondta, ez a frizura remekül áll nekem. Én is kedves voltam, és vagy egy fél óráig őszintén örültünk egymásnak, azt hiszem. Úgy beszélgettünk mindenféléről, Hailshamról, a Kunyhókról, meg hogy mi történt velünk azóta, mintha soha nem akarnánk abbahagyni. Más szóval igazán biztató kezdet volt, sokkal jobb, mint amilyenre számítottam.

De akkor, első alkalommal, egy szót sem szóltunk arról, hogyan váltunk el annak idején. Talán ha mindjárt kezdetben megbeszéljük a dolgot, minden másképp alakul, ki tudja? De egyszerűen átsiklottunk rajta, és egy idő után már mintha megállapodtunk volna abban, hogy úgy teszünk, mintha nem történt volna semmi.

Ez talán rendben is volt az első alkalommal. De amikor hivatalosan a gondviselője lettem, és rendszeresen látogattam, egyre inkább éreztem: valami nincsen rendjén. Úgy vezettem be, hogy minden héten háromszor-négyszer megyek el hozzá, késő délután, viszek ásványvizet, meg egy csomaggal a kedvenc kekszéből; remekül kellett volna éreznünk magunkat, de kezdetben szó sem volt erről. Beszélgettünk valami ártatlan semmiségről, és egyszer csak minden látható ok nélkül elhallgattunk. Vagy ha mégis sikerült szóval tartanunk egymást, minél tovább folytattuk, annál mesterkétebb és feszélyezettebb lett a beszélgetés.

Aztán egyik délután, ahogy a folyosón hozzá igyekeztem, hallottam, hogy van valaki a szemközti zuhanyozóban. Gondoltam, Ruth az, hát bementem a szobájába, álltam és vártam őt, s közben kinéztem az ablakon, el a háztetők felett. Vagy öt perc múlva jött be, maga köré csavart törülközőben. Igaz, ami igaz, egy órával későbbre várt, és gondolom, mindannyian elég sebezhetőnek érezzük magunkat zuhanyozás után, egy szál törülközőben. Mégis megdöbbenett, milyen rémület fut át az arcán. Hadd magyarázzam meg. Arra természetesen számítottam, hogy kissé meglepődik. De az igazat megvallva, amikor felfogta, hogy én vagyok az, egy teljes másodpercig, vagy még tovább, ha nem félelmet láttam a szemében, hát legalábbis azt, hogy elege van belőlem. Mintha egész idő alatt várt volna tőlem valamit, és úgy érezné, már igazán ideje lenne, hogy megtegyem.

A következő pillanatban már eltűnt ez a tekintet, és folytattuk, mint mindig, de az eset mindkettőnket megrázott. Rádöbbenem, hogy Ruth nem bízik bennem, és azt hiszem, ezt addig a pillanatig ő maga sem tudta igazán. Akárhogy is, az után a nap után még feszültebb lett köztünk a légkör. Mintha hirtelen napvilágra került volna valami, de ettől nem tisztázódtak a dolgok, csak még elevebben élt bennünk mindaz, ami annak idején közénk állt. Odáig jutottunk, hogy mielőtt bementem hozzá, percekig ültem a kocsimban, igyekeztem felkészülni a megpróbáltatásra. Egy ízben, amikor jeges csöndben végeztük el a vizsgálatokat, és utána is csak hallgattunk, már elszántam magam, hogy bejelentem: nem vált be a dolog, jobb, ha ezután nem én leszek Ruth gondviselője. De aztán megint megváltozott minden, méghozzá a hajó miatt.

*

Isten tudja, hogyan történnek ezek a dolgok. Néha egy tréfa, néha valami szóbeszéd napok alatt eljut az ország egyik végéből a másikba, egyik utókezelő központból a másikba, és hirtelen minden donor erről beszél. Ezúttal a hajóról. Először odafönt Észak-Walesben hallottam róla pár donortól, és alig pár napra rá már Ruth-tól is. Mondja csak, biztattam, mert örültem, hogy végre találtunk valami beszédtemát.

– Itt van az a fiú, egy emelettel fölöttem – mondta. – Az ő gondviselője a saját szemével látta. Állítólag nincs messze az országúttól, úgyhogy könnyű odajutni. A hajóhoz, amelyik megfeneklett a mocsárban.

– Hogy került oda?

– Honnan tudjam? Talán el akarta süllyeszteni a tulajdonosa. Vagy egyszer árvíz idején odáig sodródott, és megfeneklett. Ki tudja? Állítólag valami régi halászbárka. Kis kajúttal, ahová a halászok viharos időben behúzódhattak.

Ettől kezdve mindig előhozakodott a hajóval, ahányszor csak nála jártam. Végül egy délután előadta, hogy az egyik donort a központból odavitte a gondviselője.

– Nézd, nincs valami közel, te is tudod – jegyeztem meg. – Kocsin egy óra, talán másfél az út odáig.

– Én nem kértem semmit. Tudom, nem én vagyok az egyetlen donor, akinek gondját kell viselned.

– De szeretnéd látni. Nagyon szeretnéd látni azt a hajót, nem igaz, Ruth?

– Azt hiszem, igen. Talán szeretném. Az ember csak tengődik itt, egyik napról a másikra. Igen, azt hiszem, jó lenne valami ilyesmit látni.

– És úgy gondolsz – érdeklődtem gyöngéden, s a hangomban nyoma sem volt a gúnynak –, hogy ha már odáig elmegyünk, esetleg meglátogathatnánk Tommyt is? Hiszen az utókezelő központja csak egy macskaugrás onnan, ahol állítólag ez a hajó van.

Ruth arca először nem árult el semmit. – Azt hiszem, gondolkozhatnánk a dolgon. Hidd el, Kathy – nevette el magát – nem csak ezért emlegetem örökösen azt a hajót. Szeretném látni, önmagáért is. Örökösen csak kórházból ki, kórházba be. Aztán ide bezárva. Az ilyesmi sokkal fontosabb lesz, mint régen volt. De jól van, igaz, tudtam róla. Tudtam, hogy Tommy a Kingsfield-központban van.

– És biztos, hogy látni akarod őt?

– Igen – vágta rá, és a szemembe nézett. – Igen, akarom. Már időtlen idők óta nem találkoztam vele – tette hozzá csöndesen. – A Kunyhók óta.

És végre beszéltünk Tommyról. Nem mentünk bele a részletekbe, és nem sok újat tudtam meg. De azt hiszem, mind a ketten jobban éreztük magunkat, most, hogy végre szóba hoztuk. Ruth elmondta, hogy mire az én távozásom utáni őszen elmentek a Kunyhókból, már elég távol kerültek egymástól.

– Mivel úgyis máshová készültünk képzésre – magyarázta –, nem sok értelme lett volna az igazi szakításnak. Úgyhogy együtt maradtunk, amíg én el nem mentem.

Akkor nem is nagyon esett több szó a dologról.

Amikor az utazás gondolata felmerült, én nem egyeztem bele, és nem tiltakoztam. De a következő pár héten Ruth újra meg újra előhozakodott velem, és valahogy kialakult a terv, míg végül megüzentem valakivel Tommy gondviselőjének, hogy amennyiben Tommynak nincs ellene kifogása, a következő hét egy bizonyos délutánján benézünk hozzá a Kingsfieldbe.

Tizenkilencedik fejezet

Akkor még talán egyszer sem jártam a Kingsfieldben, úgyhogy Ruth-szal többször is meg kellett néznünk a térképet, és még így is késtünk pár percet. Nem tartozik a legjobban felszerelt utókezelő központok közé, és ha nem fűződne hozzá ma már annyi emlékem, nem szívesen látogatnék el oda. Félreeső helyen van, és nehezen megközelíthető, mégsem érzi nyugodtnak, csöndesnek az ember, amikor odaér. A kerítés mögötti autótutakról odahallatszik a forgalom zaja, mintha befejezetlenül maradt volna az épület átalakítása. Sok helyiség kerekesszékekkel megközelíthetetlen, levegőtlen, vagy huzatos. Kevés a fürdőszoba, és ami van, nehezen tartható tisztán, télen jéghideg, és távol esik a donorok szobáitól. Más szóval a Kingsfield meg sem közelíti az olyan helyeket, mint Ruth doveri központja a csillogó csempéivel, és a kilincs elfordítására tökéletesen záródó duplaüvegű ablakaival.

Később, amikor a Kingsfield már ismerős és kedves hely volt nekem, az egyik irodaépületben láttam egy fekete-fehér fotót az átalakítás előtti időből, amikor az épület még mindennapi családok üdülője volt. A kép az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején készülhetett, és nagy, négyszögletes úszómedencét ábrázolt, a vízben lubickoló sok boldog emberrel: gyerekekkel, szülőkkel, akik remekül érzik magukat. A medence körül beton van, de a nyaralók odavitték a nyugágyakat meg napozóágyakat, melyekre hatalmas napernyők vetnek árnyékot. Amikor először láttam a képet, nem is jöttem rá azonnal, hogy az van előttem, amit a donorok ma a „Tér”-nek neveznek: ide hajt be az ember a kocsival, amikor a központba érkezik. Természetesen a medencét már feltöltötték, de a körvonalai még láthatók, és egyik végén meghagyták – ez is jó példa a befejezetlen jellegre – a magas trambulin fémkeretét. Csak amikor a képet megpillantottam, akkor jöttem rá, mi az a keret és minek volt ott, és ma, ahányszor csak látom, megjelenik a szemem előtt egy úszó, aki elrugaszkodik fentről és a cementre zuhan.

Talán fel sem ismerem a Teret a fotón, ha nincs ott a háttérben az a fehér, bunkerszerű, kétszintes épület, amely mindhárom látható oldalról körülveszi a medencét és környékét. Alighanem az volt a családok szállása, és bár belül nyilván sok változás történt, az épület külseje nagyjából a régi. Gondolom, bizonyos értelemben a Tér ma is az, ami a medence lehetett annak idején. Ez a társas élet központja, ide jönnek ki szobájukból a donorok egy kis levegőzésre meg beszélgetésre. Körben néhány fából ácsolt pad áll, de főleg tűző napsütésben vagy zuhogó esőben a donorok inkább a társalgó előreugró lapos teteje alatt gyűlnek össze, a régi trambulin kerete mögötti hátsó részen.

Aznap délután, amikor Ruth-szal ott jártunk, az ég borús volt, az idő hűvös, és amikor behajtottunk a kihalt Térre, csak a tető alatt ácsorgott hat-hét bizonytalan körvonalú alak. Ahogy leállítottam a kocsit valahol a régi medence fölött, amelyről persze akkor még semmit sem tudtam, az egyik alak kivált a csoportból, és felénk indult; láttam, hogy Tommy az. Fakó zöld tréning felsőt viselt, és úgy tűnt, felszedett vagy hat kilót, mióta legutóbb találkoztunk.

Mellettem Ruth-t mintha egy pillanatra elfogta volna a pánik. – Most mi legyen? – kérdezte. – Kiszálljunk? Nem, ne, ne szálljunk ki. Maradj itt, maradj itt!

Fogalmam sincs, eredetileg mi volt a szándékom, de amint Ruth ezt kimondta, valamilyen okból gondolkodás nélkül kiszálltam a kocsiból. Ő a helyén maradt, ezért amikor Tommy odajött hozzánk, először rám esett a pillantása, elsőnek engem ölelt meg. Valami gyógyszer enyhe illatát éreztem rajta, amelyet nem tudtam meghatározni. Aztán, bár még egyikünk se szólt egy szót sem a másikhoz, mindketten megérettük, hogy Ruth a kocsiból figyel bennünket, és elhúzódtunk egymástól.

A szélvédőben az ég tükröződött, úgyhogy nem láttam valami jól Ruth-t. De úgy tűnt, komolyan, szinte dermedten néz bennünket, mintha Tommy meg én egy darab szereplői volnánk, ő pedig a nézője. Volt a tekintetében valami különös, amitől kényelmetlenül éreztem magam. Aztán Tommy a kocsihoz lépett mellettem. Kinyitotta az egyik hátsó ajtót, beszállt a hátsó ülésre, és most rajtam volt a sor, hogy figyeljem őket, ahogy néhány szót váltanak, aztán udvariasan megpusztilják egymást jobbról-balról.

A Tér túlsó oldaláról, a tető alól a donorok is odanéztek, és bár egyáltalán nem voltak ellenségesek, hirtelen nagyon szerettem volna minél előbb odébbállni. De megerőltettem magam, és nem szálltam be gyorsan a kocsiba, hadd maradjon egyedül Tommy meg Ruth még egy kicsit.

*

Eleinte keskeny, kanyargós ösvényeken autóztunk. Aztán kijutottunk a tágas sík vidékre, és szinte néptelen úton mentünk tovább. Az utazásnak ebből a szakaszából csak az maradt meg bennem, hogy időtlen idők óta először előbújt a fakó nap a szürke felhők mögül; és hogy amikor csak Ruth-ra néztem, aki mellettem ült, mindig mosoly bujkált az arcán. Ami a beszélgetésünk témáját illeti, nos, ha jól emlékszem, nagyjából úgy viselkedtünk, mintha rendszeresen találkoznánk, és nem volna egyéb megbeszélnivalónk, mint az, ami most vár ránk. Megkérdeztem Tommytól, látta-e már a hajót; ő még nem, felelte, de a központból sok donor már igen. Néhányszor neki is lett volna alkalma rá, de kihagyta.

– Nem mintha nem akartam volna – hajolt előre a hátsó ülésről. – Csak nem jött össze. Egyszer úgy volt, hogy elmegyek pár másik donorral meg a gondviselőjünkkel, de aztán kicsit vérezni kezdtem, és nem lett belőle semmi. Persze ez régen történt. Már nincs ilyen gondom.

Kicsit később, ahogy folytattuk az utat a kihalt vidéken át, Ruth hátrafordult az ülésen, hogy szembekerüljön Tommyval, és csak nézte őt. Még mindig azzal a kis mosollyal, de szótlánul, és láttam a tükröben, hogy Tommy feszeng. Kibámult a mellette lévő ablakon, aztán vissza Ruth-ra, aztán ki az ablakon megint. Egy idő után, le sem véve róla a pillantását, Ruth belefogott egy zavaros történetbe valami donorról a központjában, akiről soha életünkben nem hallottunk, és közben szüntelenül Tommyt nézte, azzal a gyöngéd mosollyal.

– Jól van, rendben – vágtam közbe vagy egy perc múlva, talán mert már untam a történetet, talán mert ki akartam segíteni Tommyt –, főleg mindent elmondanod arról a lányról.

Minden különösebb szándék vagy rosszindulat nélkül jegyeztem meg. De Ruth még el sem hallgatott, én szinte még be sem fejeztem, amikor Tommy hirtelen elnevette magát, kirobbanó nevetéssel, amelyet még soha nem hallottam tőle.

– Épp ezt akartam mondani én is. Már egy ideje elveszítettem a fonalat.

Az utat figyeltem, úgyhogy azt sem tudtam biztosan, hozzám szólt-e vagy Ruth-hoz. Ruth mindenestre elhallgatott, lassan megfordult az ülésen, és előrenézett megint. Nem látszott különösebben sértődöttnek, csak a mosoly tűnt el az arcáról, és szeme a távolba meredt, az ég egy pontjára előttünk. De mi tagadás, abban a pillanatban nem nagyon törődtem vele. Kicsit megdobbant a szívem, mert attól a cinkos nevetéstől egy csapásra úgy éreztem, mintha Tommy meg én annyi év után ismét közel kerültünk volna egymáshoz.

Mintegy húsz perccel azután, hogy elindultunk a Kingsfieldből, megtaláltam a kanyart, ahol le kellett térnünk. Végigmentünk egy sövényvel szegélyezett, keskeny, kanyargós úton, és leparkoltunk egy csoport szikomorfa mellett. Én mentem elől az erdő széléig, aztán amikor láttam, hogy három különböző út vezet a fák közt, meg kellett állnom, és megnézni a magammal hozott útbaigazítást. Amíg megpróbáltam kibetűzni az idegen kézírást, arra lettem figyelmes, hogy Ruth és Tommy szótlánul áll mellettem, és várják, hogy megmondjam, merre menjünk, akár a gyerekek.

Beléptünk az erdőbe, és bár nem volt fárasztó a terep, hallottam, hogy Ruth egyre jobban zihál. Tommynak viszont szemlátomást nem esett nehezére az út, bár kicsit mintha sántított volna. Aztán egy bedőlt, rozsdás szögesdrót kerítéshez értünk, melynek drótját mintha több helyen szétfeszítették volna.

– Jaj, nem – torpant meg Ruth. – Erről egy szót sem szóltál – fordult hozzám ijedten. – Nem mondtad, hogy szögesdróton kell átmásznunk.

– Könnyű lesz – nyugtattam meg. – Átbújhatunk alatta. Csak fognunk kell, amíg a másik átmegy.

De Ruth nagyon rémültnek látszott, és nem mozdult. És akkor, ahogy ott állt, válla zihálva emelkedett és süllyedt, Tommy mintha végre felfogta volna, milyen gyenge. Talán már korábban is látta, csak nem akarta tudomásul venni. De most másodpercegig bámulta őt. Azután, azt hiszem, bár persze

nem lehetek benne biztos, eszünkbe jutott, Tommynak is, nekem is, mi történt a kocsiban: hogy többé-kevésbé összefogtunk Ruth ellen. És szinte önkéntelenül mindketten odaléptünk hozzá. Én karon fogtam, Tommy a másik oldalon a könyökénél támogatta, és gyöngéden a kerítéshez vezettük.

Csak addig engedtem el Ruth-t, amíg bejutottam a kerítésen. Azután olyan magasra tartottam a drótot, amennyire csak tudtam, és Tommyval átsegítettük őt. Végül elég könnyen boldogult: inkább az önbizalma hiányzott, és most, hogy mindketten segítettünk neki, mintha már nem félt volna a kerítéstől. Amikor már bent volt, még arra is kísérletet tett, hogy segítsen felhúzni a drótot Tommynak, aki baj nélkül bejutott.

– Csak a lehajlásról van szó – mondta neki. – Néha kicsit nehezen megy.

Tommy szemmel láthatólag zavarban volt, nem tudtam, azért-e, ami most történt, vagy mert újra eszébe jutott, hogy a kocsiban összefogtunk Ruth ellen. – Azt hiszem, arra kell menni – intett fejével a fák felé. – Nem igaz, Kath?

Megint a papíromra néztem, és ismét megindultam előttük. A fák között egyre sötétebb lett, a talaj mocsarassá vált.

– Remélem, nem tévedünk el – mondta Ruth nevetve Tommynak, de én már láttam egy tisztást nem messze. És most, hogy volt időm elgondolkozni a dolgon, rájöttem, miért bántott annyira, ami a kocsiban történt. Nem egyszerűen, mert összefogtunk Ruth ellen: inkább azért, ahogyan fogadta. Régen elképzelhetetlen lett volna, hogy az ilyesmit szó nélkül hagyja. Amikor ezt megértettem, nem mentem tovább, bevártam őket, és átkaroltam Ruth vállát.

Ez nem tűnt érzélgősségnek, csak a gondviselő természetes mozdulatának, hiszen már valóban bizonytalanná vált a járása, és azon töprengtem, nem becsültem-e túl az erejét. Egyre jobban zihált, s ahogy együtt mentünk, néha megtántorodott és nekem dőlt. De aztán kijutottunk a fák közül a tisztásra, és megpillantottuk a hajót.

Valójában nem is tisztásra értünk, inkább átjutottunk a ritkás erdőn, és most lápvidék terült el előttünk, ameddig a szem ellátott. A fakó ég hatalmasnak tűnt, és itt-ott tükröződött a vízfoltokban a földön. Nemrégén még tovább nyúlhatott az erdő, mert itt-ott látni lehetett a földből előbukkanó kísérteties, halott tönköket, legtöbbször alig néhány lábnyi magasságban tört le. És a halott tönkökön túl, talán ötven méterre tőlünk ott állt a bágyadt napfényben a hajó, mely megfeneklett a mocsárban.

– Istenem, éppen olyan, amilyennek mondták – sóhajtott fel Ruth. – Igazán gyönyörű.

Mindenütt csend volt, és amikor megindultunk a hajó felé, a cipőnk hallhatóan cuppogott. Nemsokára éreztem, hogy a lábam besüpped a fűcsomók között. – Ennyi volt, tovább nem mehetünk! – kiáltottam.

Ők ketten mögöttem nem tiltakoztak, és amikor hátranéztem, láttam, hogy Tommy megint a karjánál fogva tartja Ruth-t. De nyilvánvaló volt, hogy csak támogatja. Hosszú léptekkel mentem a legközelebbi halott fatönckhöz, ahol szilárdabb volt a talaj, és belekapaszkodtam, hogy megőrizsem az egyensúlyomat. Tommy és Ruth követte a példámat, ők egy másik, az enyémnél véznább, odvas tönkhöz tartottak, kevéssel mögöttem baloldalt. Megálltak a két oldalán, és ott maradtak. A megfeneklett hajóra néztünk. Most láttam, mennyire megrepedezett rajta a festék, mennyire málladozik az apró kajüt gerendaváza. Valaha égszínkékre festették, de most a szabad ég alatt szinte fehérnek látszott.

– Kíváncsi vagyok, hogy került ide – emeltem fel a hangomat, hogy a többiek is hallják, és visszhangra számítottam. De a hang meglepően közeli volt, mintha szőnyeges szobában beszélnek.

– Talán már Hailsham is ilyen – hallottam Tommy hangját magam mögött. – Mit gondolsz?

– Miért lenne ilyen? – csodálkozott el őszintén Ruth. – Nem lett belőle mocsár, csak mert bezárták.

– Nyilván nem. Végig se gondoltam. De mindig azt képelem, hogy most ilyen. Nincs benne logika. Igen, gondolatban épp ilyennek látom. Csak persze hajó nélkül. Kevésbé fájna, ha most ilyen lenne.

– Ez furcsa – jegyezte meg Ruth –, mert tudod, mit álmodtam valamelyik reggel? Azt, hogy odafönt vagyok a 14-es tanteremben. Tudtam, hogy lezárták az egész épületet, mégis ott voltam, a 14-es teremben, kinéztem az ablakon, és odakint mindent elöntött a víz. Olyan volt, akár egy hatalmas tó. És ott úszott a szemét az ablakom alatt, üres üdítődobozok, meg minden. De nem volt benne semmi rémületes vagy ilyesmi. Kellemes volt és békés, éppen, mint itt. Tudtam, nem fenyeget semmi veszély, csak azért ilyen, mert bezárták.

– Tudjátok – szólalt meg Tommy –, Meg B. egy ideig a mi központunkban volt. Már elment, valahová északra, a harmadik adományozásra. Azóta nem tudok róla. Ti hallottátok, hogyan sikerült?

Megráztam a fejemet, és amikor Ruth egy szót sem szólt, hozzá fordultam. Először azt hittem, még mindig a hajót bámulja, de aztán láttam, hogy pillantása egy repülő lassan fölfelé kúszó kondenzcsíkját követi az égen.

– Megmondom, mit hallottam – mondta aztán. – Chrissie-ről hallottam. Azt, hogy a második adományozásnál bevégezte.

– Ez nekem is a fülembé jutott – bólintott Tommy. – Nyilván igaz. Szórol szóra ezt hallottam én is. Milyen kár. Ráadásul még csak a második volt. Örülök, hogy én nem jártam így.

– Szerintem gyakrabban előfordul, mint amennyit nekünk bevallanak – jegyezte meg Ruth. – Az én gondviselőm itt, ő alighanem tudja, hogy így van. De nem fogja elárulni.

– Nincs itt semmiféle összeesküvés – fordultam vissza a hajóhoz. – Néha megesik. Nagyon sajnáltam Chrissie-t. De ez ritkán fordul elő. Manapság már igazán gondosak.

– Lefogadom, sokkal több eset van, mint amennyit bevallanak – ismételte meg Ruth. – Ezért is hurcolnak bennünket egyik helyről a másikra két adományozás közt.

– Egyszer összefutottam Rodneyval – jegyeztem meg.

– Röviddel azután, hogy Chrissie bevégezte. Odafönt Észak-Walesben láttam a klinikán. Minden rendben volt vele.

– De azért lefogadom, el volt keseredve Chrissie miatt – mondta Ruth. – Látod, a felét se mondják el – fordult Tommyhoz.

– Az igazat megvallva, nem olyan nagyon – feleltem. – Természetesen elszomorította a dolog. De jól viselte. Egyébként már évek óta nem találkoztak. Azt mondta, Chrissie nem nagyon bánta volna. Gondolom, ő csak tudja.

– Honnan tudná? – csattant fel Ruth. – Honnan a csudából tudhatná, hogy mit érzett Chrissie? Hogy mit akart volna? Nem ő feküdt azon a műtőasztalon, nem ő kapaszkodott az életébe. Honnan tudná?

Megint megfordultam, mert ez a fellobbanó düh már jobban hasonlított a régi Ruth-ra. Talán csak megcsillant a szeme, de úgy éreztem, kérlelhetetlen, szigorú tekintettel néz vissza rám.

– Az nem lehet jó – mondta Tommy – Ha az ember a második adományozásnál bevégez. Az nem lehet jó.

– Én nem hiszem, hogy Rodney jól viselte – folytatta Ruth. – Csak pár percig beszéltem vele. Hogyan állapíthatsz meg bármit annyi idő alatt?

– Hát igen – mondta Tommy –, de ha már szakítottak, ahogy Kath mondja...

– Az nem számít – vágott a szavába Ruth. – Bizonyos értelemben ettől talán még rosszabb lett.

– Sok emberrel találkoztam, akik olyan helyzetben voltak, mint Rodney – jegyeztem meg. – Megbékélnek vele.

– Honnan tudod? – kérdezte Ruth. – Honnan is tudhatnád? Te még gondviselő vagy.

– Egy gondviselő sok mindent lát. Nagyon sokat.

– Ő nem tudhatja, ugye, Tommy? Azt nem, hogy milyen valójában.

Egy pillanatig mindketten Tommyra néztünk, de ő csak bámulta tovább a hajót.

– Volt egy fickó a központomban – szólalt meg végül. – Nagyon félt, hogy nem éli túl a másodikat. A csontjaiban érzi, azt mondta. De végül minden remekül alakult. Most esett át a

harmadikon, és kutya baja. – Kezével beárnyékolta a szemét. – Én nem voltam valami jó gondviselő. Még kocsit vezetni se tanultam meg. Azt hiszem, ezért hívtak be olyan korán az elsőre. Gondolom, nem lett volna szabad, de alighanem így történt. Tulajdonképpen nem is bántam. Elég jó donor lett belőlem, de gondviselőnek csapnivaló voltam.

Egy darabig mindhárman hallgattunk.

– Azt hiszem, én nem voltam rossz gondviselő – jegyezte meg aztán Ruth, most már csöndesebben. – De öt év elég volt belőle. Úgy voltam vele, mint te, Tommy. Amikor donor lettem, már többé-kevésbé készen álltam rá. Rendjén valónak éreztem. Végeredményben ez a dolgunk, nem igaz?

Nem tudtam, választ vár-e tőlem. A hangja nem volt kioktató, lehet, hogy csak megszokásból mondta, hiszen a donorok egymás közt folyton erről beszélnek. Amikor visszafordultam hozzájuk, Tommy még mindig kezével ernyőzte a szemét a nap elől.

– Kár, hogy nem tudunk közelebb menni a hajóhoz – jegyezte meg. – Egy nap, ha szárazabb lesz az idő, talán még visszajöhetünk.

– Örülök, hogy láttam – mondta Ruth szelíden. – Igazán szép. De azt hiszem, most már inkább visszamennék. Hideg a szél.

– Legalább láttuk – állapította meg Tommy.

*

A kocsihoz visszamenet sokkal fesztelenebbül beszélgettünk, mint odafelé. Ruth és Tommy összevetették a tapasztalataikat a központjaikról, az ételről, a törölközőkről, ilyesmiről, és mindig részt vettem a beszélgetésben én is, mert egyre a többi központról faggattak, hogy ez vagy az szokás-e ott. Ruth már sokkal határozottabban lépkedett, s amikor odaértünk a kerítéshez, és felemeltem a drótot, szinte meg se torpant.

Beültünk a kocsiába, most is Tommy ült hátra, és egy ideig nagyon jól éreztük magunkat együtt. Ahogy most visszagondolok rá, mintha a levegőben lett volna, hogy valami kimondatlanul maradt, de lehet, hogy ezt csak utólag képzelem, annak a fényében, ami ezután történt.

Eleinte minden úgy ment, mint korábban. Visszajutottunk a hosszú, csaknem néptelen útra, és Ruth tett valami megjegyzést egy plakátra, amely mellett elmentünk. Már nem is emlékszem, mit ábrázolt, közönséges, autótú melletti óriásplakát volt. Szinte csak magában mondta, nyilvánvalóan minden különösebb szándék nélkül. Valami olyasmi lehetett, hogy – Te jó ég, nézzétek! Az ember azt hinné, legalább *megpróbálnak* valami újjal előállni.

De Tommy nem értett egyet vele – Őszintén szólva, nekem eléggé tetszik – szólalt meg hátul. – Az újságokban is megjelent. Szerintem van benne valami.

Talán szerettem volna megint úgy érezni, hogy Tommyval közel kerülünk egymáshoz. Mert bár a séta a hajóhoz igazán kellemes volt, lassan az a benyomásom támadt, hogy eltekintve az első öleléstől, meg attól a korábbi pillanattól a kocsiában, Tommynak meg nekem nem sok közünk van egymáshoz. Mindenesetre azt mondtam: – Az igazat megvallva, nekem is tetszik. Ezeket a plakátokat fölrakni sokkal nagyobb munka, mint gondolnátok.

– Úgy van – bólintott Tommy. – Azt hallottam valakitől, hogy hetekig eltart, amíg egy ilyen összeraknak. Sőt, hónapokig. Az emberek néha egész éjszaka dolgoznak rajta, mindig újra kezdik, amíg igazán jó nem lesz.

– Könnyű kritizálni, amikor elhúz mellette az ember a kocsival – jegyeztem meg.

– Az a legkönnyebb – helyeselt Tommy.

Ruth egy szót sem szólt, csak nézte a néptelen országutat előttünk.

– Ha már a plakátoknál tartunk – törtem meg a csendet –, odafelé menet észrevettem egyet. Mindjárt jön. Most a mi oldalunkon lesz. Bármelyik pillanatban odaérhetünk.

– Mi van rajta? – kérdezte Tommy.

– Majd meglátod. Mindjárt odaérünk.

Ruth-ra pillantottam. Nem látszott a szemében harag, csak óvatos figyelem. Meg úgy véltem, talán némi remény, hogy amikor a plakát felbukkan, értelmetlen lesz, mondjuk valami, ami Hailshamre emlékeztet. Ezt olvastam le az arcáról, melyen változó érzelmek suhantak át. A szeme azonban szüntelenül előre nézett.

Lassítottam, aztán zökkenve fölhajtottam a hepehupás füves sávra az út szélén, és megálltam.

– Miért állunk meg, Kath? – kérdezte Tommy.

– Mert innen lehet a legjobban látni. Ha közelebb megyünk, túl magasan lesz.

Hallottam, Tommy fészkelődik hátul, hogy minél jobban lássa. Ruth nem mozdult, abban sem voltam biztos, hogy egyáltalán a plakátra néz.

– Jó, tudom, nem pontosan olyan – mondtam egy perc múlva: – De engem emlékeztet rá. Közfalak nélküli iroda, mosolygós emberek.

Ruth még most is hallgatott, de Tommy megszólalt: – Értem már. Arról a helyről beszélsz, ahová annak idején elmentünk.

– Nem csak arról. Nagyon hasonlít arra a reklámra is. Amit a földön találtunk. Emlékszel, Ruth?

– Nem hiszem – mondta halkán.

– Ugyan már! Dehogynem emlékszel! Egy képeslapban találtuk valami ösvényen. Egy tócsa mellett. Egészen odavoltál érte. Ne mondd, hogy nem emlékszel!

– Azt hiszem, rémlik. – Ruth már szinte suttogott. A kocsink megremegett egy mellettünk elhaladó teherautótól, amely pár másodpercre eltakarta a plakátot. Ruth lehajtotta a fejét, mintha azt remélné, a teherautó elsodorja a képet, és amikor megint jól láttuk, nem emelte fel a tekintetét.

– Furcsa most visszagondolni az egészre – szólaltam meg. – Emlékszel? Folyton erről beszéltél. Hogy egyszer majd egy ilyen irodában fogsz dolgozni.

– Ja, persze, ezért indultunk el aznap – Tommynak mintha csak ekkor jutott volna eszébe. – Amikor Norfolkba mentünk. Meg akartuk keresni a lehetségesedet. Aki egy irodában dolgozik.

– Nem gondolod néha – kérdeztem Ruth-tól –, hogy jobban utána kellett volna járnod? Jó, tudom, te lettél volna az első. Addig egyikünk sem hallott senkiről, aki ilyesmivel próbálkozott. De neked talán sikerült volna. Sose gondolkoztál el azon, mi lett volna, ha megpróbálsz?

– Hogyan próbálhattam volna meg? – Ruth hangját alig lehetett hallani. – Ez csak egy régi álom volt. Semmi több.

– De ha legalább utánajártál volna. Honnan tudod? Talán megengedik.

– Úgy van, Ruth – szólt közbe Tommy. – Legalább meg kellett volna próbálnod. Ha már annyit beszéltél róla. Szerintem Kath-nek igaza van.

– Én nem beszéltem róla annyit, Tommy. Legalábbis nem emlékszem, hogy olyan sokat beszéltem volna róla.

– De Tommynak igaza van. Legalább meg kellett volna próbálnod. Akkor most az jutna eszedbe egy ilyen plakátról, hogy valaha ezt akartad, és legalább utánajártál...

– Hogyan járhattam volna utána? – csattant föl Ruth most először, de aztán felsóhajtott, és megint lesütötte a szemét.

– Mindig úgy beszéltél – mondta Tommy –, mintha különleges elbánást érdemelnél. És ki tudja, talán úgy is volt. Legalább kérted kellett volna.

– Jól van – bólintott Ruth. – Azt mondjátok, utána kellett volna járnom. Hogyan? Hová mentem volna? Nem volt hol utánanézni.

– Tommynak akkor is igaza van – szóltam közbe. – Ha különlegesnek tartottad magad, legalább érdeklődnöd kellett volna felőle. Elmenned a Madame-hoz, és megkérdezni.

Alighogy ezt kimondtam, alighogy a Madame-ot szóba hoztam, tudtam, hibát követtem el. Ruth felnézett rám, és valami diadalféle futott át az arcán. Filmekben látni ilyet, amikor az egyik ember pisztolyt fog a másikra, és mindenféle rákényszeríti vele. Aztán hirtelen valami hiba csúszik be, egymásnak ugranak, és a pisztoly már a másiknak a kezében van. Annak meg felragyog a szeme, mint aki

el sem tudja hinni a szerencsáját, és tele van bosszúvágygal. Hát így nézett rám hirtelen Ruth: bár a halasztásról egy szót sem szóltam, megemlítettem a Madame-ot, és tudtam, ezzel ismeretlen területre tévedtem.

Ruth látta, mennyire megijedtem, és felém fordult az ülésen. Úgyhogy felkészültem a támadásra; akármit forral, már megváltoztak a dolgok, nem fog úgy érvényt szerezni az akaratának, mint régen, mondogattam magamban. Így egyáltalán nem voltam felkészülve arra, amivel előállt.

– Nézd, Kathy – mondta –, nem várom, hogy valaha is megbocsáss nekem. Az igazat megvallva fogalmam sincs, miért tennéd. Mégis megkérlek rá.

Ez annyira meghökkentett, hogy nem telt tőlem más, mint egy bágyadt kérdés: – Miért kellene megbocsátanom?

– Miért kellene megbocsátanod? Először is azért, mert mindig hazudtam neked a testi vágyainkról. Amikor annak idején bevallottad, néha úgy elhatalmasodik rajtad, hogy tulajdonképpen bárkivel csinálnád.

Tommy megint fészkelődött mögöttünk, ámde Ruth most előrehajolt, és egyenesen rám nézett, mintha ebben a pillanatban csak mi ketten lennénk a kocsiban.

– Tudom, mennyire nyugtalanított téged – mondta. – Meg kellett volna mondanom. Meg kellett volna mondanom, hogy én is így vagyok veled, pontosan úgy, ahogy leírtad. Semmi kétség, ma már mindezzel tisztában vagy te is. De akkor nem voltál, és nekem szólnom kellett volna. Be kellett volna vallanom, hogy bár együtt voltam Tommyval, nem tudtam megállni, néha mással is lefeküdtem. Legalább három másik fiúval, amíg a Kunyhókban voltunk.

Még mindig nem nézett Tommyra. Nem mintha nem törődött volna veled, csak annyira igyekezett megértetni magát velem, hogy ez minden mást elhomályosított.

– Néhányszor majdnem bevallottam – folytatta. – De mégsem tettem. Már akkor is tudtam, hogy egy nap majd eszedbe jut, és hibáztatni fogsz érte. Mégsem szóltam egy szót sem. Semmi okod, hogy ezt valaha megbocsásd, most mégis meg akarlak rá kérni, mert... – hirtelen elhallgatott.

– Miért? – kérdeztem.

– Semmiért – nevette el magát. – Szeretném, ha megbocsátanál, de nem számítok rá. Csakhogy ez még semmi, ez még nagyon messze van a teljes igazságtól. A legfontosabb, hogy távol tartottalak benneteket egymástól Tommyval – halkult el a hangja; már szinte suttogott. – Ez volt a legrosszabb, amit tettem.

Kicsit elfordult, most először pillantott Tommyra. Aztán gyorsan rám nézett megint, de most már mintha kettőnkhez beszélt volna.

– Ez volt a legrosszabb, amit tettem – ismételte meg. – Még csak nem is azt kérem, hogy ezért megbocsássatok. Jézusom, ezt az egészet már annyiszor elmondtam magamban, el se hiszem, hogy valóban megteszem. Nektek kellett volna együtt lennetek. Ne higgyétek, hogy nem voltam végig tisztában ezzel. Természetesen tisztában voltam veled, mióta csak az eszemet tudom. De távol tartottalak benneteket egymástól. Nem azt kérem, hogy ezért megbocsássatok. Most nem ezt akarom. Hanem hogy hozzátok helyre. Hozzátok helyre, amit elrontottam nektek.

– Ezt hogy érted, Ruth? – kérdezte Tommy. – Hogyhogy hozzuk helyre? – Gyöngéd volt a hangja, csupa gyerekes kíváncsiság; azt hiszem, ezért fakadtam sírva.

– Ide figyelj, Kathy – folytatta Ruth. – Neked meg Tommynak meg kell próbálnotok halasztást szerezni. Nektek igazán kell hogy legyen esélyetek. Valódi esélyetek.

Vállamra tette a kezét, de én durván leráztam. – Ehhez már késő – meredtem rá dühösen a könnyeimben át. – Nagyon-nagyon késő.

– Nem késő. Hidd el, Kathy, nem késő. Jó, tudom, Tommy már két adományozáson túl van. De hát ki mondta, hogy ez számít?

– Ehhez az egészhez késő már – fakadtam sírva megint. – Ostobaság még rágondolni is. Éppolyan ostobaság, mint azt akarni, hogy abban az irodában dolgozz ott fönt. Ezen már mindannyian túl vagyunk.

– Nem késő – rázta a fejét Ruth. – Tommy, mondd meg neki!

A kormánykerékre hajoltam, úgyhogy nem láttam Tommyt, aki csak zavartan dűnnyögött.

– Ide figyeljtek – mondta Ruth –, figyeljtek rám mind a ketten! Azért akartam, hogy mi hárman eljőjjünk erre az útra, mert szerettem volna elmondani, amit most hallottatok. De azért is, mert oda akartam nektek adni valamit. – Már egy ideje anorákja zsebében kotorászott, és most előhúzott egy gyűrött papírdarabot. – Tessék, Tommy, tedd el. Vigyázz rá! Aztán ha Kathy meggondolja magát, nálad meglesz.

Tommy előrenyúlt a két ülés közt, és átvette a papírt. – Köszönöm, Ruth – mondta, mintha egy szelet csokoládét kapott volna. – Ez micsoda? – szólalt meg pár másodperc után. – Nem értem.

– A Madame címe. Legalább meg kell próbálnotok. Ahogy az előbb mondtad.

– Hogyan szerezted meg? – kérdezte Tommy.

– Nem volt könnyű. Sokáig tartott, és néha kockázatos volt. De végül is sikerült, és nektek szántam. Most már a ti dolgotok, hogy megkeressétek, és szerencsét próbáljatok.

Már nem zokogtam. – Ebből elég – indítottam be a motort. – Vissza kell vinnünk Tommyt. Aztán nekünk is vissza kell mennünk.

– De gondolkodtok rajta mindketten, ugye?

– Most csak vissza akarok menni – mondtam.

– Tommy, ugye vigyázol a címre? Hátha Kathy meggondolja magát.

– Vigyázok rá – ígérte Tommy. – Köszönöm, Ruth – mondta sokkal ünnepélyesebben, mint az előbb.

– Megnéztük a hajót, de most vissza kell mennünk – jelentettem ki. – Két órába is beletelhet, míg Doverbe érünk.

Visszakormányoztam a kocsit a sztrádára, és úgy emlékszem, nem sokat beszélünk a Kingsfieldig. Ahogy behajtottunk a Térre, még mindig ott ácsorgott néhány donor a tető alatt. Megfordítottam a kocsit, mielőtt Tommy kiszállt. Egyikünk sem ölelte vagy csókolta meg, de ahogy elindult donortársai felé, megállt, szélesen ránk mosolygott, és integetett.

*

Talán különösnek látszik, de nem beszélünk meg a történeteket útban visszafelé Ruth központjába. Részben mert ő nagyon elfáradt: a jelek szerint minden erejét kiszívta az a beszélgetés az út mentén. Aztán meg alighanem mindketten sejtettük, hogy mára elég volt a komoly beszélgetésből, és ha folytatnánk, abból baj lenne. Nem tudom biztosan, Ruth hogyan érezte magát hazafelé menet, de ami engem illet, amint a heves érzelmek elcsitulak bennem, leszáll az este, és kigyulladtak a fények a sztráda mentén, már jól éreztem magam. Mintha szertefoszlott volna valami, ami már hosszú ideje nyomasztott, és bár korántsem rendeződött minden, mintha legalább kinyílt volna egy ajtó valami jobb felé. Nem azt mondom, hogy örömmámorban úsztam, vagy ilyesmi. Tudtam, hármunk közt minden nagyon törekeny, és éreztem a feszültséget, de ez nem volt kellemetlen.

Még Tommyról is csak annyit mondtunk, hogy úgy látszik, jól van, és találgattunk, vajon hány kilót szedett föl. Aztán sokáig csak az utat bámultuk szóltanul.

Csak napokkal később fogtam fel, milyen nagy változást hozott az utazás. Nyoma sem maradt a tartózkodásnak és gyanakvásnak, amely addig megmérgezte a kapcsolatunkat Ruth-szal; mintha eszünkbe jutott volna, milyen sokat jelentettünk egymásnak valaha. Így kezdődtek azok a hetek, amikor a nyár elején Ruth állapota legalább stabilizálódott, s én esténként megérkeztem a keksszel meg az ásványvízzel, és egymás mellett ültünk az ablakánál, néztük, ahogy lemegy a nap a háztető fölé, és beszélgettünk Hailshamról meg a Konyhókról, bármiről, ami eszünkbe jutott. Amikor ma Ruth-ra gondolok, természetesen fáj, hogy elment; de őszintén hálás vagyok azért az utolsó időszakért.

Mégis volt valami, amit soha nem beszéltünk meg alaposabban, még hozzá az, amit az út szélén mondott azon a napon. Ő néha célzott rá. – Gondolkoztál azon, hogy te lehetnél Tommy gondviselője? Tudod, elintézhetnéd, ha akarnád.

Hamarosan minden egyéb helyét ez foglalta el: az ötlet, hogy én legyek Tommy gondviselője. Gondolkozom a dolgon, mondtam neki, de még nekem sem olyan könnyű elintézni az ilyesmit. Aztán rendszerint elejtettük a témát. De éreztem, hogy mindig ez jár az eszében, így aztán, amikor utoljára láttam, bár beszélni már nem volt képes, tudtam, mit akar mondani.

Három nappal a második adományozása után történt, amikor végre beengedtek hozzá hajnalban. Egyedül volt a kórteremben, és úgy láttam, megtettek érte mindent, amit lehetett. Akkor már tudtam az orvosok, a koordinátor meg a nővérek viselkedéséből, hogy szerintük nem fog megmaradni. Most elég volt megpillantanom azon a kórházi ágyon a tompa fényben, hogy felismerjem arcán a kifejezést, melyet épp elégszer láttam a donorokon. Mintha befelé akarta volna fordítani a tekintetét, hogy minél jobban bejárhassa és végigvizsgálja a fájdalom különböző területeit a testében, ahogy, mondjuk, egy buzgó gondviselő rohángalna három-négy gyengélkedő donor közt az ország egyik végéből a másikba. Tulajdonképpen még magánál volt, de én már nem tudtam kapcsolatot teremteni vele, hiába álltam ott a vaságya mellett. Mégis odahúztam egy széket, leültem mellé, két kezembe fogtam a kezét, és megszorítottam, amikor görcsbe rántotta testét a fájdalom.

Így ültem mellette, amíg csak lehetett, három órán át, talán tovább is. Amint mondtam, szinte mindvégig távol volt tőlem, visszahúzódva önmagába. De egyetlenegyszer, amikor hátborzongatóan, természetellenesen rángott a teste, és már hívni akartam a nővéreket, hogy adjanak még fájdalomcsillapítót, néhány másodpercre, nem többre, egyenesen a szemembe nézett, és pontosan tudta, ki vagyok. A tiszta tudatnak abban a pillanatában, amely néha megadatik a donoroknak iszonyú küzdelmük közepette, rám nézett, s bár nem beszélt, tudtam, mit jelent a tekintete. – Rendben van – mondtam hát –, megteszem, Ruth. Tommy gondviselője leszek, amint lehet. – Csak suttogtam, mert az volt az érzésem, úgysem hallana, akkor sem, ha üvölnének. De azt reméltem, most, amikor pár másodpercre egymásba kulcsolódik a pillantásunk, olvas a tekintetemből, akárcsak én az övéből. Aztán elmúlt az a pillanat, és ő eltávolodott megint. Természetesen nem lehetek biztos benne, de azt hiszem, megértett. És ha nem, akkor is, ma már sejtem, hogy valószínűleg mindvégig tudta, jóval hamarabb, mint én, hogy Tommy gondviselője leszek, és „szerencsét próbálunk”, pontosan úgy, ahogy azon a napon kérte.

Huszdik fejezet

Csaknem egy évvel azután lettem Tommy gondviselője, hogy elmentünk megnézni a hajót. Tommy röviddel azelőtt esett át a harmadik adományozásán, és bár szépen gyógyult, még mindig sok pihenésre volt szüksége; mint kiderült, ez jó alkalom arra, hogy elkezdjük az új, közös korszakot. Rövidesen hozzászoktam a Kingsfieldhez, sőt, lassan meg is kedveltem.

A Kingsfieldben a harmadik adományozás után a legtöbb donornak külön szobát adtak, és Tommy a központ egyik legnagyobb egyágyas szobáját kapta. Néhányan később azt hitték, én intéztem el neki, de tévedtek; csak a szerencse hozta így, különben sem volt valami fényes hely. Gondolom, az üdülő idején ez fürdőszoba lehetett, mert egyetlen, tejüveg ablaka magasan volt, szinte a mennyezet alatt. Csakis úgy lehetett kinézni rajta, ha az ember fölállt egy székre, és nyitva tartotta az ablaktáblát, de akkor is csak a sűrű bozótot látta. L alakú szoba volt, így a szokásos ágyon, széken és szekrényen kívül befért egy kis felhajtható tetejű iskolai pad is, ami, mint mindjárt kiderül, valódi kincsnek bizonyult.

Nem szeretnék megtévesztő képet festeni azokról a kingsfieldi napokról. Rendszerint igazán oldott volt a hangulat, szinte idilli. Általában ebéd után érkeztem, és amikor fölértem, Tommy a keskeny ágyon hevert, mindig utcai ruhában, mert nem akart olyan lenni, „mint egy beteg”. Leültem a székre, és

felolvastam neki a magammal hozott papírkötésű könyvekből, például az *Odüsszeiá*-ból vagy az *Ezeregyéjszaka meséi*-ből. Vagy csak beszélgettünk, néha a régi időről, néha másról. Késő délután gyakran elszundított, én pedig megírtam az iskolapadnál az elmaradt jelentéseimet. Különös módon a sok hosszú év mintha semmivé lett volna: ott folytattuk, ahol annak idején abbahagytuk.

Bár természetesen nem volt minden olyan, mint régen. Először is, Tommy meg én végre szexeltünk. Fogalmam sincs, Tommy gondolkozott-e a dologról, mielőtt elkezdtük. Hiszen még mindig lábadozott, és valószínűleg akadt más gondja épp elég. Nem akartam sűrgetni, másrészt viszont az is eszembe jutott, ha túl sokáig várunk, egyre nehezebb lesz magától értetődővé tenni most, hogy megint összekerültünk. Alighanem az is megfordult a fejemben, hogy ha a terveink úgy alakulnak, ahogy Ruth akarta, és megpróbálunk halasztást szerezni, komoly hátrányt jelentene, ha nem lenne köztünk nemi kapcsolat. Persze nem gondoltam, hogy erre feltétlenül rákérdeznek majd. De féltem, hogy meg lehet látni rajtunk, nem viselkedünk olyan meghitten egymással.

Hát elhatároztam, hogy kezdeményezni fogom egy délután ott a szobájában, olyan módon, hogy ha nem akarja, nem megy bele. Az ágyon feküdt, mint rendesen, és a mennyezetet bámulta, amíg felolvastam neki. Amikor végeztem, odamentem hozzá, leültem az ágya szélére, és egyik kezemet becsúsztattam a trikója alá. Aztán egyre lejjebb csúsztattam, és bár a merevedésig eltelt egy kis idő, azonnal láttam, hogy jólesik neki. Akkor, első alkalommal még a varratokra is ügyelnünk kellett, és különben is, annyi év szex nélküli ismeretség után mintha szükségünk lett volna valami átmenetre, mielőtt igazán elkezdjük. Hát csak a kezemet használtam, ő meg csak feküdt ott, nem is nyúlt hozzám, a hangját sem lehetett hallani, egyszerűen békésnek látszott.

De már akkor, első alkalommal is volt bennünk valami, egy bujkáló érzés, mely átszínezte a tudatot, hogy ez valami kezdet, egy kapu, amelyen belépünk. Sokáig nem akartam tudomásul venni, és amikor megtettem, még akkor is igyekeztem meggyőzni magam, hogy majd elmúlik, amint megszűnik benne a sokféle kín meg fájdalom. Úgy értem, Tommy viselkedésében már akkor, első alkalommal is volt valami kis szomorúság, mintha azt mondta volna: „Hát igen, végre eljutottunk idáig, örülök neki. De kár, hogy ilyen sokáig vártunk.”

És a következő napokban, amikor már igazi szex volt, és nagy örömünk telt benne, még akkor sem hagyott nyugodni bennünket ez az érzés. Mindent megtettem, hogy távol tartsam. Lázás tempót diktáltam, hátha a mámor ködében minden mást elfelejtünk. Ha ő volt felül, felhúzott térdel vontam magamba; minden más helyzetben mondtam mindent, megtettem mindent, amiről azt gondoltam, jobb lesz, szenvedélyesebb lesz tőle az együttlét; az az érzés mégsem szűnt meg egészen soha.

Talán a szoba tette, a tejüveg ablakon beszűrődő napfény, mely nyár elején is olyan volt, akár a bágyadt őszi ragyogás. Vagy talán az, hogy amint ott feküdtünk, odakintről a nyüzsgő, ügyeket intéző donorok hangja szűrődött be hozzánk, nem a pázsiton üldögélő diákoké, akik regényekről és költészetről vitatkoznak. Vagy az, hogy néha, bár igazán jól ment minden, s utána egymás karjában feküdtünk, és fejünkben még zsongott, ami az imént történt, Tommy megjegyezte: „Nekem valamikor könnyen ment kétszer is egymás után. De már nem.” És megint felszínre tört az az érzés, és ahányszor csak ilyesmit mondott, a szájára kellett tennem a kezemet, hogy békésen fekhessünk ott tovább. Semmi kétség, Tommy is így volt ezzel, mert utána mindig nagyon szorosán öleltük egymást, mintha így távol tarthatnánk azt az érzést.

*

Az első hetekben nem sok szót ejtettünk a Madame-ról, vagy arról a beszélgetésről Ruth-szal annak idején a kocsiban. De a pusztán tény, hogy a gondviselője lettem, emlékeztetett bennünket, hogy elintéznivalónk van. És persze Tommy állatrajzai is.

Az évek során gyakran gondoltam Tommy állataira, és már aznap is, amikor a hajóhoz mentünk, nagy volt a kísértés, hogy kifaggassam róluk. Még mindig rajzol ilyesmit? A Kunyhókban készült rajzait megtartotta? De mindaz, ami körülöttük történt, megnehezítette a kérdezősködést.

Talán egy hónapja voltam mellette, amikor egy délután, érkezéskor az iskolapadjában találtam: épp az egyik rajzát vizsgálgatta, arca szinte a papírhoz ért. Amikor kopogtam, behívott, de most nem emelte fel a fejét, nem hagyta abba, amivel foglalatostkodott, és egy pillantás is elég volt, hogy tudjam, valamelyik képzeletbeli teremtményén dolgozik. Megálltam az ajtóban, fogalmam sem volt, bemehetek-e, de végül felpillantott, és becsukta a noteszát; láttam, éppen olyan, mint a fekete könyvecskék, melyeket annyi évvel azelőtt Kefferstől kapott. Beléptem, valami másról kezdtünk beszélni, és egy idő után elrakta a noteszokat, melyekről egyikünk sem tett említést. De ezután gyakran otthagya őket az asztalon vagy a párnája mellett.

Aztán egy nap fönt a szobájában maradt néhány üres percünk, mielőtt elindultunk valami kontrollvizsgálatra, és éreztem, hogy van valami különös a modorában: valami félénk és töprengő; azt hittem, talán szexelni akar. De másról volt szó.

– Kath, szeretném hallani a véleményedet – fordult hozzám. – De őszintén.

Előkerült az iskolapadból a fekete notesz, és Tommy megmutatott három különböző rajzot valami békaféléről, csak hogy ennek hosszú farka volt, mintha részben ebihal maradt volna. Legalábbis távolról így nézett ki. Közeliől mindegyik rajz apró részletek sokaságából állt, akárcsak azok a lények, melyeket évekkal azelőtt láttam.

– Amikor ezt a kettőt rajzoltam, arra gondoltam, fémből vannak – magyarázta. – Nézd, minden felület fényes. De ezt itt megpróbáltam gumyszerűvé tenni. Látod? Szinte pacás. Most akarok egy megfelelő változatot készíteni, egy igazán jót, de nem tudok dönteni. Légy őszinte, Kath, te mit gondolsz?

Nem emlékszem, mit válaszoltam. Csak a heves érzelmekre emlékszem, amelyek abban a pillanatban átfutottak rajtam. Azonnal megértettem, hogy Tommy így akarja maga mögött hagyni mindazt, ami annak idején a Kunyhókban történt a rajzai körül, és eláradt bennem a megkönnyebbülés, a hála meg a színtiszta öröm. De azt is tudtam, miért bukkantak fel megint az állatok, felfogtam, mi minden rejlik Tommy látszólag könnyed kérdései mögött. Láttam, jelezni akarja, hogy nem felejtette el a dolgot, bár nyíltan szinte soha nem beszélünk róla; közölni akarja, hogy nem ül a babérjain, hanem szorgalmasan dolgozik az előkészületek ráeső részén.

De nem csak ezt éreztem, amikor azokat a különös békákat néztem aznap. Mert megint ott volt, először alig észrevehetően és a háttérben, de egyre erősödve, hogy később már csak ez járt az eszemben. Nem tehettem róla, ahogy azokat a lapokat néztem, átfutott az agyamon a gondolat, hiába próbáltam megragadni és elúzni. A gondolat, hogy Tommy rajzai már nem olyan elevenek. Igaz, ezek a békák nagyon hasonlítottak a rajzokhoz, melyeket annak idején a Kunyhókban láttam. De valami kétségtelenül eltűnt belőlük: nehézkesnek látszottak, mintha ezeket másolták volna. Úgyhogy bármennyire igyekeztem távol tartani magamtól, megint elfogott az érzés, hogy mindezzel már elkéstünk, megvolt a maga ideje, de elszalasztottuk, és ebben a mostani töprengésben meg tervezgetésben van valami nevetséges, sőt elítélendő.

Most, amint újra végiggondolom az egészet, eszembe jut még valami, ami megnehezíthette, hogy nyíltan beszéljünk egymással a terveinkről. Semmi kétség, a többi kingsfieldi donor még soha nem hallott halasztásokról, vagy efféléiről, és alighanem valami bizonytalan zavart éreztünk, mintha valami szégyenletes titkon osztoznánk. Talán még féltünk is, mi lenne, ha a többiek hírét vennék a dolgoknak.

De amint mondom, nem akarok túlságosan sötét képet festeni azokról a kingsfieldi napokról. Mert jó darabig, főleg azután, hogy kikérte a véleményemet az állatairól, nagyon jól éreztük magunkat egymással: mintha a múlt minden árnyékától megszabadultunk volna. Bár soha többé nem kérte ki a tanácsomat a képeiről, szívesen dolgozott rajtuk előttem; gyakran töltöttük így a délutánokat: én az ágyon feküdtem, esetleg felolvastam valamit; Tommy az iskolapadnál rajzolt.

Talán örültünk volna, ha sokkal tovább így marad minden; ha több délutánt tölthetünk így, beszélgetéssel, szexszel, felolvasással és rajzolással. De ahogy vége felé közeledett a nyár, Tommy felépült, és nőtt az esély, hogy kitűzik a negyedik adományozás időpontját, tudtuk, nem várhatunk a végtelenségig.

*

Szokatlanul sok dolgom volt, és majdnem egy hétig nem jártam a Kingsfieldben. Azon a napon délelőtt mentem ki, és emlékszem, zuhogott az eső, mintha dézsából öntenék. Tommy szobájában csaknem sötét volt, és hallani lehetett, ahogy az ablaka melletti esőcsatornában lezúdul a víz. Lent járt az étkezőben, a donortársaival reggelizett, de már feljött, és most az ágyon ült, üres tekintettel, tétlenül. Kimerülten érkeztem, mert már egy örökkévalóság óta nem aludtam át az éjszakát, hát leroskadtam a keskeny ágyra, amitől ő a falhoz szorult. Így hevertem pár percig, talán el is aludtam volna, ha Tommy nem bökdösi lábujjával a térdemet.

– Tegnap láttam a Madame-ot, Tommy – ültem fel végül. – Nem beszéltem vele, vagy ilyesmi. De láttam.

Rám nézett, de nem szólt egy szót sem.

– Láttam, hogy jön az utcán, és bemegey a házába. Ruth-nak igaza volt. Jó a cím, a házszám, minden.

Elmondtam, hogy előző nap, mivel amúgy is ott jártam a déli parton, késő délután útba ejtettem Littlehamptont, és akárcsak a legutóbbi két alkalommal, most is végigmentem azon a véget nem érő tengerparti utcán, el a hosszú házsorok mellett, ahol az épületeknek olyan nevük volt, mint „Hullámtaraj”, meg „Tengeri Lak”, amíg oda nem értem a padhoz a telefonfülkénél. Ott leültem, és vártam, akárcsak előzőleg, és le nem vettem a szememet a házról az utca túloldalán.

– Olyan volt, akár egy nyomozás. Korábban minden alkalommal több mint egy órát ültem ott, és nem történt semmi, a világon semmi. De valami azt súgta, hogy most szerencsém lesz.

Olyan fáradt voltam, kis híján elbóbiskoltam ültő helyemben. De aztán felnéztem, és ő ott jött az utcán, felém.

– Kísérteties volt – mondtam –, mert nem változott semmit. Az arca talán valamivel idősebbnek látszott. De egyébként éppen úgy nézett ki, mint régen. Még a ruhája is. Az az elegáns, szürke kosztüm.

– Nem lehetett *tényleg* ugyanaz a kosztüm.

– Fogalmam sincs. Mindenesetre ugyanannak látszott.

– Szóval meg sem próbáltál beszélni vele?

– Persze hogy nem, te buta. Egyszerre csak egy lépést. Soha nem volt éppenséggel kedves velünk, emlékszel?

Egyenesen elment mellettem az utca másik oldalán, felém se nézett, magyaráztam, már azt hittem, elmegy a ház mellett is, amelyet figyelek, Ruth rossz címet kapott. De a kapunál hirtelen befordult, két-három lépéssel végigment a kis ösvényen, és eltűnt a házban.

Amikor befejeztem, Tommy egy ideig hallgatott.

– Biztos, hogy nem lesz ebből bajod? Hogy folyton ott kódorogsz, ahol semmi keresnivalód?

Odakint továbbra is ömlött az eső. Tommy az oldalára fordult, és fejét a vállamra hajtotta.

– Ruth remek munkát végzett – mondta halkán. – Jó a cím.

– Igen, jó munkát végzett. De most rajtunk a sor.

– Szóval mi a terv, Kath? Van tervünk egyáltalán?

– Egyszerűen odamegyünk. Odamegyünk és megkérdezzük tőle. Jövő héten, amikor a laborvizsgálatokra viszek. Egész napra kiíratlak. Aztán hazafelé jövet elmehetünk Littlehamptonba.

Tommy felsóhajtott, és fejét a vállamba fúrta. Ha valaki figyel bennünket, azt hihette volna, egyáltalán nem lelkesedik a dologért, de én tudtam, mit érez. Már olyan régóta törtük a fejünket a halasztáson, a Galéria dolgán, ezen az egészen... és most egyszerre itt volt. Mi tagadás, kicsit ijesztőnek tűnt.

– Ha megkapjuk – mondta végül. – Tegyük fel, megkapjuk. Tegyük fel, kapunk mondjuk három évet, csak magunknak. Pontosán mihez kezdünk? Érted, miről beszélek, Kath? Hová megyünk? Itt nem maradhatunk, ez egy utókezelő központ.

– Fogalmam sincs, Tommy. Talán visszaküld bennünket a Kunyhókba. De jobb lenne valahol másutt. Mondjuk a Fehér Kastélyban. Az is lehet, hogy van valami más helyük. Külön a magunkfajtáknak. Meglátjuk, mit mond.

Még pár percig szótlánul feküdtünk az ágyon, hallgattuk az esőt. Egyszer böködni kezdtem a lábammal, ahogy korábban ő engem. Végül viszonzta, le is lökte a lábamat az ágyról.

– Ha valóban odamegyünk, döntenünk kell az állatokról – mondta. – Tudod, kiválasztani a legjobbakat, hogy azokat vigyük magunkkal. Talán hatot vagy hetet. Nagyon gondosan kell válogatnunk.

– Rendben – bólintottam. Aztán fölálltam, és nagyot nyújtózkodtam. – Talán többet is viszünk. Tizenötöt, vagy akár húszat. Igen, elme gyünk hozzá. Mit tehet velünk? Megyünk és beszélünk vele.

Huszonegyedik fejezet

Az indulás előtt napokig gondolatban szinte láttam, amint ott állunk az ajtó előtt Tommyval, gyűjtjük a bátorságot, hogy megnyomjuk a csengőt, aztán dobogó szívvel várunk sokáig. De a dolgok végül úgy alakultak, hogy ezt az egy megpróbáltatást szerencsésen megúsztuk.

Addigra már ránk fért egy kis szerencse, mert a nap nem alakult valami jól. Odafele menet az úton a kocsí lerobbant, és egy órát késtünk Tommy vizsgálatáról. Aztán a klinikán összekevertek valamit, és három vizsgálatot meg kellett ismételni. Ettől alaposan legyengült, s amikor végre késő délután elindultunk Littlehamptonba, folyton émelygett, és örökösen meg kellett állnunk, hogy járjon egyet.

Végül majdnem hat óra volt, amikor megérkeztünk. Leparkoltunk a játékkerem mögött, kivettük a csomagtartóból a sportszatyrot Tommy noteszaival, aztán elindultunk a városközpont felé. Derűs nap volt, és bár az üzletek már zártak, a sörözők előtt sokan álltak, iszogattak meg beszélgettek. Ahogy gyalogoltunk, Tommy egyre jobban lett, végül még az is eszébe jutott, hogy a vizsgálatok miatt nem ebédelt; ennünk kell valamit, mielőtt szembenéznénk azzal, ami ránk vár, jelentette ki. Épp azt néztük, hol vehetnénk egy szendvicset, amikor hirtelen megragadta a karomat, olyan erősen, hogy először azt hittem, rohama van.

– Ő az, Kath – súgta a fülembe – Oda nézz! Ott megy, a fodrászat előtt.

És valóban, ott volt a túlsó oldalon, a szokott elegáns, szürke kosztümjében.

A nyomába szegődtünk, és tisztos távolból követtük, előbb a sétálóutcában, aztán a csaknem néptelen főutcán. Azt hiszem, mindkettőnknek eszébe jutott a nap, amikor egy másik városban Ruth lehetségesét követtük. De ezúttal minden sokkal egyszerűbbnek bizonyult, mert a Madame hamarosan elvezetett bennünket a hosszú, tengerparti utcába.

Mivel az út nyílegyenes volt, és a lemenő nap végig bevilágította, úgy találtuk, nyugodtan lemaradhatunk, amíg már csak egy apró pont látszik belőle, nem kell félnünk, hogy szem elől veszítjük. Még léptei visszhangzó kopogását is hallottuk, melyre mintha válaszolt volna a Tommy lábának ütődő táskája tompa, ritmikus puffanása.

Sokáig mentünk így az egyforma épületek sora mellett. Aztán a túloldalon elfogytak a házak, helyüket sima pázsit vette át, és a pázsiton túl látni lehetett a partot szegélyező kabinok tetejét. A vizet nem láttuk, csak a hatalmas ég és a sirályok hangja árulkodott róla.

A mi oldalunkon azonban töretlenül folytatódott a házak sora.

– Már nincs messze – mondtam egy idő után Tommynak. – Látod ott azt a padot? Azon ültem. A ház mögötte van.

Amíg ezt ki nem mondtam, elég nyugodt volt. De most mintha megszállta volna valami, sietősebbre fogta a lépteit, mintha be akarná érni a Madame-ot. Csakhogy már nem volt közte és köztünk senki, és Tommy egyre közelebb jutott hozzá, meg kellett ragadnom a karját, hogy visszafogjam. Végig attól félttem, hátha megfordul, és ránk néz, de nem tette, és már be is lépett a kis kapun. Az ajtónál megállt, a kulcsait kereste a táskájában, aztán már ott álltunk a kapuban, és néztük őt. Még mindig nem

fordult hátra, úgy éreztem, mindvégig tudta, hogy ott vagyunk, és szándékosan nem vesz tudomást rólunk. Az is megfordult a fejében, hogy Tommy talán oda akar kiáltani neki, és ez nem lenne jó. Ezért szólaltam meg a kapuban, gyorsan, habozás nélkül.

Csak egy udvarias „Elnézést kérek!” volt, de a Madame úgy fordult hátra, mintha megdobtam volna valamivel. Ahogy ránk esett a pillantása, megborzongtam, mint sok éve, amikor a főépület előtt feltartóztattuk. A tekintete éppolyan hideg volt, mint ahogy emlékeztem rá, az arca talán még szigorúbb. Fogalmam sincs, akkor már felismert-e bennünket; de kétségtelenül látta, és azonnal tudta, *mik vagyunk*, mert szemlátomást kővé dermedt, mintha két hatalmas pók mászna felé.

Aztán valami megváltozott az arckifejezésében. Nem lett éppen barátságos. De a viszolygás eltűnt az arcáról; a lemenő nap fényében hunyorogva alaposan szemügyre vett bennünket.

– Madame – támaszkodtam a kapunak. – Nem akarjuk megrémíteni önt, vagy ilyesmi. De mi Hailshamben voltunk. Az én nevem Kathy H., talán emlékszik rám. És ez itt Tommy D. Nem akarjuk bajba keverni.

Pár lépéssel közelebb jött. – Hailshamből – mosolyodott el egy pillanatra. – Ez aztán a meglepetés. Ha nem akartok bajba keverni, akkor minek jöttetek?

– Beszélünk kell önnel – szólalt meg hirtelen Tommy. – Hoztam valamit – emelte fel a táskáját –, amit talán betehetne a Galériájába. Beszélünk kell önnel.

A Madame csak állt ott, szinte mozdulatlanul a lemenő nap fényében, félrehajtott fejjel, mintha valami hangra fülelne a tengerpart felől. Aztán elmosolyodott, bár ez a mosoly nem nekünk szólt, csak önmagának.

– Jól van. Gyertek be. Lássuk, miről akartok beszélni velem.

*

Ahogy bementünk, láttam, hogy a bejárati ajtónak színes üvegtáblái vannak, és amikor Tommy becsukta mögöttünk, minden homályba borult. Keskeny előszobába jutottunk, az ember úgy érezte, a két könyökével elérhetné a két szemközti falat. A Madame megállt előttünk, és mozdulatlan maradt, nekünk háttal, megint mintha fülelne valamire. Ahogy elnéztem mellette, láttam, a keskeny előszoba kettéoszlik: baloldalt lépcső vezet fölfelé, jobbra egy még keskenyebb folyosó a ház belsejébe.

Követtem a Madame példáját, és füleltem én is, de a házban síri csend volt. Aztán, talán valahonnan föntről, halk puffanás hallatszott. Neki mintha jelentett volna valamit ez a nesz, mert most hozzánk fordult, és a folyosó sötétjébe mutatott. – Menjetek be oda, és várjatok meg. Mindjárt jövök.

Indult fölfelé a lépcsőn, aztán, amikor látta, hogy tétovázunk, a korláton áthajolva megint a sötétbe mutatott: – Oda – mondta, és eltűnt az emeleten.

Tommyval előrebotorkáltunk, és alighanem a ház utcai szobájában találtuk magunkat. Mintha egy cseléd előkészítette volna éjszakára, aztán elment volna: a függönyöket behúzták, a tompa fényű lámpákat meggyújtották. Régi, alighanem Viktória-kori bútorok szagát éreztem. A kandallót egy fatáblával lezárták, s ahol a tűznek kellett volna lennie, ott most egy kép volt, szövött, gobelinféle; különös, bagolyszerű madár meredt az emberre róla. Tommy megérintette a karomat.

– Hailsham – suttogta, és egy képre mutatott az egyik sarokban, egy kerek asztalka fölött.

Odamentünk, de én nem voltam biztos a dologban. Láttam, igazán szép akvarell, de az alatta álló asztali lámpa pókháló rajzolatú ferde ernyője nem nagyon világította meg, inkább csak csillogott tőle a sötét üveg, úgyhogy a képből alig lehetett látni valamit.

– A kacsászató mögötti rész – mondta Tommy.

– Miről beszélsz? – súgtam. – Itt nincs is kacsászató. Ez csak egy vidéki táj.

– Dehogy, a kis tó mögötted van. – Tommy érthetetlenül mérgesnek látszott. – Ne mondd, hogy nem emlékszel. Ha megkerüled a házat, és a tó mögötted van, és az Északi Sportpálya felé nézel...

Megint elhallgattunk, mert hangokat hallottunk valahonnan a házból. Férfihangnak tűnt, talán az emeletről jött. Aztán felismertük a Madame hangját. – Igaza van – mondta a lépcsőn lefelé jövet. – Tökéletesen igaza van.

Vártuk, hogy bejöjjön, de léptei elhaladtak az ajtó előtt, a ház végébe ment. Talán teát meg süteményt készít, és az egészséget behozza egy zsúrkocsin, villant át az agyamon, de hamar beláttam, hogy ez ostobaság, nyilván egyszerűen megfélemedkezett rólunk, de mindjárt eszébe jutunk, bejön, és elküld bennünket. Aztán nyers férfihang szól le fentről, tompán, mintha két emelettel magasabban lett volna. A Madame léptei visszatértek az előszobába. – Elmagyaráztam, mit kell tennie. Csak tegye, amit mondtam! – szól fel.

Tommyval vártunk még néhány percig. Aztán a szoba végében elmozdult a fal. Szinte azonnal láttam, hogy nem is fal, hanem két tolóajtó, amellyel le lehet választani az egyetlen hosszú szoba utcai részét. A Madame csak részben húzta el az ajtókat, most ott állt, s minket nézett. Hiába pillantottam mögé, csak sötétséget láttam. Talán azt várja, hogy megmagyarázzuk, mit keresünk itt, gondoltam.

– Azt mondtátok, ti vagytok Kathy H. és Tommy D. – szólalt meg végül. – Jól mondom? És Hailshamben voltatok, mikor is?

Megmondtam, de lehetetlen volt megállapítani, emlékszik-e ránk. Csak állt ott a küszöbön, mintha nem tudná, bejöjjön-e.

– Nem akarjuk sokáig feltartani – szólalt meg Tommy. – De van valami, amiről beszélnünk kell önnel.

– Ezt már mondtátok. Rendben van. Helyezzétek magatokat kényelembe – tette két kezét a két előtte álló, egymáshoz illő fotel támlájára. Volt valami különös a modorában, mintha valójában nem is kínált volna helyet bennünket. Úgy éreztem, ha szót fogadunk, és beleülünk azokba a fotelokba, ott marad állva mögöttünk, még a kezét sem veszi le a támláról. De amikor feléje indultunk, ő is előre lépett, és, bár ezt talán csak képzeltem, behúzta a vállát, amikor elment közöttünk. Mire megfordultunk, hogy leüljünk, már az ablaknál állt, a súlyos bársonyfüggönyök előtt, és le nem vette rólunk a szemét, mintha az osztályban ülnénk, és ő lenne a tanár. Legalábbis én így éreztem abban a pillanatban. Tommy később azt mondta, ő azt várta, hogy mindjárt dalra fakad, szétnyílik a függöny mögötte, és az utca meg a tengerpartra vezető füves térség helyett hatalmas díszlet lesz ott, mint régen Hailshamban, sőt, még egy kórus is, kíséretül. Amikor később ezt hallottam tőle, viccesnek találtam, mert újra magam előtt láttam a Madame-ot, ahogy kezét összekulcsolja, könyökét szétfeszíti, éppen úgy, mintha énekelni akarna. De kétkem, hogy abban a pillanatban Tommy valóban ilyesmire gondolt. Emlékszem, láttam, milyen feszült, és attól féltem, valami óriási butaság fog kicsúszni a száján. Ezért szólaltam meg sietve, amikor a Madame, egyáltalán nem barátságosan, megkérdezte, mit akarunk.

Először valószínűleg nagyon zavarosan beszéltem, de egy idő múlva, amikor már jobban bíztam abban, hogy végighallgat, megnyugodtam, és sokkal világosabban fogalmaztam. Akkor már hetek óta töprengtem azon, mit is fogok mondani neki. Átgondoltam a véget nem érő autóutakon és az országúti kávézók csöndes asztalai mellett. Olyan nehéz feladatnak látszott, hogy gondosan elterveztem: néhány kulcsmondatot szóról szóra bemagoltam, aztán végiggondoltam, hogyan térek át egyik kérdésről a másikra. De most, hogy ott állt előttem, nagyrészt feleslegesnek vagy tökéletesen elhibázottnak tűnt minden, amit kigondoltam. Az volt a különös, és amikor később megbeszéltük a dolgot, Tommy is egyetértett velem, hogy míg Hailshamben úgy néztünk rá, mint valami ellenséges idegenre a külvilágból, most, amikor ismét ott állt előttünk, bár nem mondott vagy tett semmit, amiből áradt volna a szívéllyesség, a bizalmasunknak éreztem, aki sokkal közelebb áll hozzánk, mint bárki, akivel az utóbbi években találkoztunk. Ezért ment ki a fejemből egyszerre minden, amit előre kigondoltam, és őszintén, egyszerűen beszéltem, ahogy évekkal azelőtt valamelyik felügyelővel beszéltem volna. Elmondtam, mit hallottunk, a szóbeszédet a hailshami diákokról meg a halasztásokról; arról, hogy tudjuk, a pletyka talán nem felel meg minden tekintetben a tényeknek, és nem számítottunk semmire.

– De ha igaz is – tettem hozzá –, tudjuk, ön nyilván unja már, hogy az a sok pár mind azzal keresi fel, hogy szerelmesek egymásba. Tommynak meg nekem eszünkbe sem jutott volna idejönni, ha nem volnánk biztosak benne.

– Biztosak? – Most szólalt meg először egy örökkévalóság után, és mindketten összeresztünk.
– Azt mondjátok, biztosak vagytok benne? Abban, hogy szerelmesek vagytok? Honnan tudjátok? Azt hiszitek, a szerelem olyan egyszerű? Szóval szerelmesek vagytok. Igazán szerelmesek. Ezt mondjátok?

A hangja szinte gúnyosan csengett, de aztán megdöbbenve láttam, hogy könnyes lesz a szeme, amint egyikünkről a másikra néz.

– Ezt gondoljátok? Hogy őszintén szeretitek egymást? Ezért jöttetek hozzám azért a... azért a halasztásért? Miért? Miért hozzám jöttetek?

Ha másképp kérdezte volna, mintha már a gondolat is örütség lenne, biztos, hogy megsemmisülök. De nem egészen így beszélt. Szinte úgy kérdezte, mintha vizsgakérdést tenne fel, amelyre tudja a választ; sőt, mintha ennek az eljárásnak már számtalanszor alávetett volna más párokat. Ezért nem vesztettem el a reményt. De Tommy nyilván megijedt, mert hirtelen közbeszólt.

– A galériája miatt vagyunk itt. Azt hisszük, rájöttünk, mire való a galériája.

– A galériám? – A Madame az ablakpárkányra dőlt, hogy meglibbentek mögötte a függönyök, és felsóhajtott. – A galériám. Nyilván a gyűjteményemre gondoltok. Arra a sok festményre, versre, mindenre, amit az évek során összegyűjtöttem tőletek. Kemény munka volt, de hittem benne, abban az időben hittünk benne mindannyian. Szóval azt hiszitek, ez volt a célja, ezért tettük. Nos, ezt érdekes hallani. Mert be kell vallanom, én szüntelenül ezt kérdezem magamtól. – Hirtelen elfordította a tekintetét Tommynál, és rám nézett. – Túl messzire megyek? – kérdezte.

Fogalmam sem volt, mit mondjak. – Nem, dehogyan – feleltem hát.

– Túl messzire mentem – bólintott. – Sajnálom. Gyakran megtörténik, ha erről beszélünk. Felejsétek el, amit mondtam. Fiatalember, te a galériámról akartál beszélni. Kérlek, folytasd!

– Azért van, hogy meg tudják mondani. Hogy legyen minek alapján megítélni. Különben honnan tudná, amikor megkeresik a diákok, és azt mondják, szerelmesek egymásba?

A Madame pillantása megint rám siklott, de úgy éreztem, a karomon bámul valamit. Le is néztem, nincs-e a ruhám ujján madárpiszok vagy ilyesmi.

– Szóval azt hiszitek, ezért gyűjtöttem össze a munkáitokat. A galériámat, ahogyan ti hívtátok. Amikor először hallottam, hogy így nevezitek, nevettem rajta. De idővel magam is így gondoltam rá. Mint a galériámra. De hogyan, fiatalember, magyarázd meg nekem. Hogyan segíthetne a galériám annak az eldöntésében, hogy igazán szeretitek-e egymást?

– Mert abból megtudja, milyenek vagyunk – mondta Tommy. – Mert...

– Mert a művészi munkáitokban legbelső lényetek mutatkozik meg! Erről van szó, nem igaz? Mert a művészetetek a *lelketekről* árulkodik!...Túl messzire megyek? – fordult hozzám megint.

Ezt már mondta, és nekem megint az... volt a benyomásom, hogy egy foltot bámul a ruhám ujján. De közben egyre erősödött bennem a gyanú, amely akkor támadt, amikor először kérdezte, hogy „Túl messzire megyek?” Fürkészően néztem a Madame-ra, ám mintha megérezte volna, hogy figyelem, megint Tommyhoz fordult.

– Rendben van – mondta. – Folytassuk. Mit is akartál mondani?

– Az a baj – vallotta be Tommy –, hogy abban az időben én kissé összezavarodtam.

– A művészi munkáitokról beszéltél. Arról, hogy a művészet feltárja a művész lelkét.

– Nos, azt próbálom elmondani – folytatta Tommy rendületlenül –, hogy én abban az időben annyira összezavarodtam, hogy tulajdonképpen nem alkottam semmit. Nem készítettem semmit. Ma már tudom, hogy kellett volna, de nagyon összezavarodtam. Így aztán tőlem semmi sincs a galériájában. Tudom, ez az én hibám, és talán már nagyon elkéstem veled, de most hoztam magammal egyet-mást. – Felemelte a táskáját, és kinyitotta a cipzárt. – Néhányat mostanában készítettem, de néhányat már régen. Kath dolgai már megvannak önnek. Tőle sok minden került a Galériába. Nem igaz, Kath?

Egy pillanattal mindketten engem néztek.

– Szegénykéim – szólalt meg a Madame alig hallhatóan. – Mit tettünk veletek? A mesterkedésünkkel meg a tervezgetésünkkel. – A mondat megállt a levegőben, és neki mintha megint könnyes lett volna a szeme. – Ne fejezzük be ezt a beszélgetést? – fordult hozzám megint. – Folytassuk?

Amint ezt kimondta, bennem megszilárdult a korábbi bizonytalan elképzelés. „Túl messzire megyek?” És most: „Ne fejezzük be?” Megborzongtam, amikor rájöttem, hogy ezek a kérdések eddig sem nekem vagy Tommynak szóltak, hanem valaki másnak: valakinek, aki a szoba sötét feléből hallgat bennünket.

Lassan megfordultam, és belebámultam a sötétségbe. Nem láttam semmit, de megütötte a fülemet valami nesz, valami gépi hang, meglepően távolból: a jelek szerint a ház sötét fele sokkal messzebbre nyúlt, mint gondoltam. Aztán megpillantottam egy közeledő alakot, és valaki megszólalt: – Igen, Marie-Claude. Folytassuk.

Még akkor is a sötétségbe bámultam, amikor hallottam, hogy a Madame felhorkan, és elsiet mellettem, be a sötétbe. Aztán megint a gépi hang hallatszott, és megjelent a Madame, egy kerekesszékes ülő alakkal. Ismét elment közöttünk, és még egy pillanattal nem láttam a kerekesszékes ülő személyt, mert a Madame háta eltakarta. De aztán a Madame szembefordította őt velünk. – Beszélj velük te – mondta. – Hozzád jöttek.

– Alighanem igen.

Az alak a kerekesszékes törékeny volt és torz, úgyhogy inkább a hangjáról ismertem föl.

– Miss Emily – suttogta Tommy alig hallhatóan.

– Te beszélj velük – mondta a Madame, mintha el akarna háritani minden felelősséget. De ott maradt a kerekesszék mögött, és égő tekintetét le nem vette rólunk.

Huszonkettedik fejezet

Marie-Claude-nak igaza van – bólintott Miss Emily. – Velem kell beszélgetek. Marie-Claude nagyon sokat dolgozott az elképzelésünkön. És kissé kiábrándítóan találta, ahogyan mindez véget ért. Engem nem viselt meg annyira, bármilyen nagy volt a csalódás. Azt hiszem, amit elértünk, megérdemel némi tiszteletet. Nézzetek magatokra! Hogy mivé fejlődtek. Semmi kétség, sok mindenről beszámolhatnátok, amire büszke lennétek. Mit is mondtatok, hogy hívnak benneteket? Nem, várjatok. Azt hiszem, emlékszem. Te vagy az az indulatos fiú. Indulatos, de csupa szív. Tommy. Igazam van? És te, persze, te vagy Kathy H. Nagyon jó munkát végzel mint gondviselő. Sokat hallottam rólad. Látjátok, emlékszem. Merem állítani, egytől egyig mindenkire emlékszem.

– És mire mentetek vele, akár te, akár ő? – A Madame otthagya a kerekesszéket, elment mellettünk, és eltűnt a sötétségben, talán azt a helyet foglalta el, ahol addig Miss Emily volt.

– Miss Emily – szólaltam meg –, örülök, hogy viszontlátom.

– Kedves, hogy ezt mondod. Én felismertelek, de te valószínűleg nem ismertél volna rám. Az igazat megvallva, Kathy H. egyszer, nem is olyan régen elmentem melletted, amikor ott ültél azon a kinti padon, és akkor nem ismertél meg. Ránéztél George-ra, a nagydarab nigériaira, aki a széketem tolt. Igen, őt alaposan megnézted, akárcsak ő téged.

Én egy szót sem szóltam, te pedig nem tudtad, hogy én vagyok az. De ma este, mintegy a megfelelő összefüggésben, egymásra ismerünk. Úgy látom, mindkettőtököt eléggé megdöbbenett a külsőm. Az utóbbi időben nem voltam valami jól, de remélem, ettől a masinériától előbb-utóbb megszabadulok. Sajnos, kedveseim, nem beszélgethetünk olyan sokáig, mint szeretném, mert rövidesen jön néhány ember, aki elviszi az éjjeliszekrénykémet. Igazán pompás darab. George-nak védőborítást kell rá tennie, de így is ragaszkodom hozzá, hogy elkísérjem. Ezeknél az embereknél sose tudni. Nem bánnak velem elég kíméletesen, ide-oda dobálják a kocsiban, aztán a munkaadójuk azt mondja, eredetileg is olyan

volt. Ilyesmi már előfordult velünk, így ezúttal ragaszkodtam hozzá, hogy vele menjek. Gyönyörű tárgy, már Hailshamben is megvolt. Tehát amikor érte jönnek, sajnós itt kell hagynom benneteket. De látom, kedveseim, olyan küldetésben jártok, amely nagyon közel áll a szívetekhez. Be kell vallanom, nagy örömömre szolgál, hogy látlak benneteket. És Marie-Claude is örül, bár ha ránéztek, meg nem mondanátok. Igaz, kedvesem? Úgy tesz, mintha nem volna igaz, holott az. Meghatotta, hogy megkerestetek bennünket. Most duzzog, de ne törődjete velem, gyermekeim, ne is törődjete velem. Szóval megpróbálok a kérdésekre tőlem telhetőleg válaszolni. Én is számtalanszor hallottam erről a szóbeszédről. Amikor még megvolt Hailsham, évente két-három pár akart bejutni, hogy beszéljen velünk. Egyik még levélben is megkeresett. Gondolom, nem olyan nehéz egy ilyen hatalmas birtokra ráakadni, ha valaki hajlandó megszegni a szabályokat. Tehát, amint látjátok, ez a pletyka már jóval a ti időtök előtt is létezett.

– Mi most azt szeretnénk megtudni, Miss Emily – használtam ki, hogy szünetet tartott –, igaz-e a pletyka, vagy sem.

Egy pillanatig még mereven nézett bennünket, azután mély lélegzetet vett. – Hailshamen belül gondom volt rá, hogy gyökerestől kiirtsam ezt a pletykát, ahányszor csak lábra kapott. De miféle befolyásom lehetne arra, amiről akkor beszélnek a diákok, amikor már elmentek tőlünk? Végül azt kellett hinnem, és Marie-Claude-nak is, nem igaz, drágám?... Szóval azt kellett hinnem, hogy ez a szóbeszéd nem egyetlen szóbeszéd. Úgy értem, alighanem olyasmi, ami újra meg újra lábra kap. Az ember eljut a forráshoz, és kiirtja, de aztán másutt ismét felbukkan. Erre a következtetésre jutottam, és többé nem nyugtalankodtam miatta. Marie-Claude-ot soha nem aggasztotta. Neki az volt a véleménye: „Ha olyan ostobák, higgyék csak el.” Így van, ne vágj ilyen savanyú képet. Ez volt a véleményed kezdettől fogva. Én hosszú évek után sem osztottam teljes mértékben ezt a nézetet. De lassan úgy véltem, nos, hogy talán fölöslegesen aggódom. Hisz végeredményben nem én tehetek róla. Néhány pár csalódni fog, a többi meg úgysem próbál szerencsét. Hisz ez csak egy ábránd, ártalmatlan képzelődés. Kinek árt? Csakhogy látom, kettőtökre ez nem vonatkozik. Ti komolyan beszéltek. Ti alaposan végiggondoltátok. Ti megalapozottan reménykedtetek. A hozzátok hasonló diákokat nagyon sajnálom. Nem szívesen ábrándítalak ki benneteket. Mégsem tehetek mást.

Nem akartam Tommyra nézni. Meglepően nyugodt voltam, és bár Miss Emily szavaitól meg kellett volna semmisülnünk, mintha lett volna mögöttük még valami, amit eddig elhallgattak; mintha még nem jutottunk volna a dolgok mélyére. Még az a lehetőség is fennállt, hogy nem mond igazat.

– Vagyis az a helyzet – kérdeztem hát –, hogy halasztás nem létezik? Ön semmit sem tehet?

– A pletykában szikrányi igazság sincs – csóválta a fejét lassan. – Sajnálom. Szívből sajnálom.

– De valaha igaz volt? – szólt közbe hirtelen Tommy. – Mielőtt Hailshamet bezárták?

– Soha nem volt igaz – rázta a fejét Miss Emily. – Már a Morningdale-botrány előtt sem, már akkor sem, amikor Hailshamet messze fénylő világítótoronynak tartották, példának arra, hogyan intézhetjük a dolgokat humánusabb, nemesebb módon. Már akkor sem volt igaz. Jobb az egyenes beszéd. Ez csak vágyálom. Sose volt más. Te jó ég, megjött az ember a szekrényért?

A csengőszó nyomán valaki lesietett a lépcsőn. A keskeny előszobából férfihangok szűrődtek be, a Madame előjött a sötétből mögöttünk, és a szobán át kisietett. Miss Emily előrehajolt a kerekesszékekben, és feszülten figyelt.

– Nem ők azok – mondta végül. – Megint az a szörnyű ember a szobafestőktől. Majd Marie-Claude elintézi. Tehát maradt még néhány percünk, kedveseim. Van még valami, amiről beszélni akartatok velem? Ez persze szabályellenes, Marie-Claude-nak nem is lett volna szabad behívnia titeket. És természetesen nekem is azonnal el kellett volna küldenem benneteket, amint megtudtam, hogy itt vagytok. De Marie-Claude manapság már nem sokat törődik a szabályaikkal, és be kell vallanom, én sem. Így ha van kedvetek még egy kicsit maradni, szívesen látunk benneteket.

– Ha a pletyka sohasem volt igaz, akkor miért vitték el azt a sok-sok mindent, a munkáinkat? – kérdezte Tommy. – A Galéria sem létezett?

– A Galéria? Nos, annak a szóbeszédnek volt némi alapja. Létezett egy galéria. És bizonyos értelemben még mindig létezik. Manapság itt van, ebben a házban. Sajnálatomra meg kellett ritkítanom. De hát itt nem fért el minden. Szóval hogy miért vittük el a munkáitokat? Ezt kérdezitek, ugye?

– Nem csak ezt – mondtam halkan. – Miért készítettük el őket egyáltalán? Miért tanítottak bennünket, biztattak bennünket, készítették el velünk azt a sok mindent? Ha úgyis csak az adományozás várt ránk, aztán a halál, akkor mire volt jó az a sok tanulás? Mire volt jó az a sok könyv és eszmecsere?

– Mire volt jó Hailsham egyáltalán? – szólalt meg a Madame az előszobából. Megint elment mellettünk, vissza a szoba elsötétített részébe. – Ez jó kérdés, joggal tehetitek fel.

Miss Emily tekintete követte őt, és egy pillanatig ott maradt, mögöttünk. Szerettem volna megfordulni, hogy lássam, ahogy összenéznek, de szinte olyan volt, mintha megint Hailshamben lennének, és minden figyelmünket annak kellene szentelnünk, ami előttünk történik.

– Igen, mire volt jó Hailsham egyáltalán? Marie-Claude mostanában szívesen teszi fel ezt a kérdést. De nem is olyan rég, a Mornigdale-botrány előtt álmában sem jutott volna eszébe ilyesmit kérdezni. Meg sem fordult volna a fejében. Ne nézz rám így, tudod, hogy igazam van! Abban az időben csak egyvalaki kérdezett ilyesmit, mégpedig én. Én feltettem ezt a kérdést már jóval Morningdale előtt, már a kezdet kezdetén is. És ez megkönnyítette a többieknek, Marie-Claude-nak, meg a többieknek mind, hogy gond nélkül folytassák a munkájukat. Nektek diákoknak is. Én aggódtam, én tettem fel a kérdéseket mindenki helyett. És amíg tántoríthatatlan maradtam, bennetek nem volt kétely, senkiben sem közületek. Csakhogy te most kérdéseket tettél fel, kedves fiam. Hadd válaszoljak a legegyszerűbbre, és ez talán válaszul szolgál az összes többire is. Miért vittük el a munkáitokat? Miért tettük? Korábban mondtál valami érdekeset, Tommy. Amikor erről beszéltél Marie-Claude-dal. Azt mondtad, azért, mert a művészetetek elárulja, milyenek vagytok. Milyenek vagytok legbelül. Azért vettük el a művészi munkáitokat, mert úgy véltük, ez majd feltárja a lelketeket. Vagy pontosabban megfogalmazva, azért tettük, mert *be akartuk bizonyítani, hogy egyáltalán van lelketek.*

Elhallgatott, és Tommy meg én egy örökkévalóság óta először egymásra néztünk.

– Miért kell ilyesmit bebizonyítani, Miss Emily? Volt, aki azt hitte, hogy nincs lelkünke?

– Megható látni, mennyire megdöbbenél, Kathy – mosolyodott el halványan. – Ez bizonyos értelemben azt bizonyítja, hogy jó munkát végeztünk. Ahogy mondod, miért kételkedne bárki abban, hogy van lelketek? De be kell vallanom, kedvesem, nem ez volt az általános vélekedés, amikor sok évvel ezelőtt munkához láttunk. És bár azóta nagy utat tettünk meg, még ma sincs mindenki ezen a véleményen. Ti hailshami diákok nagyon keveset tudtok erről még most is, amikor már rég kikerültetek a világba. Ebben a pillanatban is vannak diákok országszerte, akik siralmas körülmények közt nevelkednek, olyan körülmények közt, amilyeneket ti hailshami diákok el sem tudtok képzelni. És most, hogy mi már nem vagyunk, még rosszabb lesz a helyzet.

Megint szünetet tartott, és egy pillanatig mintha összeszűkülött szemmel fürkészett volna bennünket. – Akárhogy is, arról legalább gondoskodtunk, hogy a gondunkra bízottak egytől egyig csodás környezetben nőjenek fel. És arról is, hogy a legszörnyűbb borzalmaktól távozásotok után is távol tartsunk benneteket. Legalább ennyit megtehettünk értetek. De az álmotok, az az álom, hogy *halasztást* kaphattok! Ilyesmit soha nem állt módunkban biztosítani, még akkor sem, amikor a legnagyobb volt a befolyásom. Sajnálom, tudom, nem halljátok szívesen, amit mondok. De nem szabad elkeserednetek. Remélem, belátjátok, mennyi mindent sikerült biztosítanunk nektek. Nézzetek magatokra! Jó éleetek volt, képzettek vagytok és műveltek. Sajnálom, hogy nem tudtunk többet nyújtani, de tudnotok kell, mennyivel rosszabb volt a helyzet régen. Amikor mi Marie-Claude-dal munkához láttunk, még nem létezett Hailshamhoz hasonló hely. Mi voltunk a legelső, a Glenmorgan Házzal együtt. Aztán pár évvel később jött a Saunders Alapítvány. Együtt kicsi, de nagyon hangos mozgalmat alkottunk, és megkérdőjeleztük az adományozási program egészének a lebonyolítását. És ami a legfontosabb, bebizonyítottuk az egész világnak, hogy ha a diákok emberi, kulturált környezetben nevelkednek, éppen olyan érzékeny és intelligens emberek lehetnek, mint bármely más közönséges emberi lény. Azt

megelőzően minden klón, vagy, ahogy mi szívesebben neveztük őket, *diák* csak azért létezett, hogy ellássa az orvostudományt. A korai napokban, a háború után a legtöbb ember mindössze ennyit látott bennük. Bizonytalan körvonalú tárgyakat kémcsövekben. Nem értesz egyet, Marie-Claude? Nagyon csöndes. Rendszerint el se lehet hallgattatni, ha erről van szó. Úgy látszik, kedveseim, a jelenlétetek elnémította. Szóval, hogy válaszoljak a kérdésedre, Tommy. Ezért gyűjtöttük össze a művészi munkáitokat. Kiválogattuk a legjobb darabokat, és kiállításokat szerveztünk. A hetvenes évek végén, amikor a legbefolyásosabbak voltunk, országszerte fényes eseményeket rendeztünk. Miniszterek, püspökök, híres emberek látogatták őket. Beszédük hangzottak el, hatalmas adományok érkeztek. „Tessék, nézzétek! – mondhattuk. – Nézzétek ezeket a művészi alkotásokat! Hogyan meritek azt állítani, hogy ezek a gyermekek nem teljes értékű emberi lények?” Bizony, akkor rengeteg támogatásban részesült a mozgalmunk, akkor hozzánk pártolt a szerencse.

Miss Emily hosszú percekig sorolta a különféle eseményeket azokból a napokból, és főlemlegetett egy csomó embert, akinek a neve nekünk semmit sem jelentett. Egy pillanatig szinte olyan volt, mintha megint valamelyik reggeli gyülekezőn hallgatnánk, amikor olyan témákra kalandozott el, amelyeket senki sem tudott követni. De úgy látszott, nagyon élvezi a dolgot, szeme körül szelíd mosoly bujkált. Aztán hirtelen fölrezzent. – De sohasem veszítettük el a valóságérzékünket, igaz, Marie-Claude? – mondta megváltozott hangon. – Nem úgy, mint a kollégáink a Saunders Alapítványnál. Még a legjobb időkben is mindig tudtuk, milyen nehéz csatát vívunk. És valóban, jött a Morningdale-ügy aztán két-három másik eset, és mire észbe kaptunk, minden munkánk kárba veszett.

– Én csak azt nem értem – szólaltam meg –, miért akarják az emberek egyáltalán, hogy a diákokkal olyan rosszul bánjanak?

– A te mai nézőpontodból, Kathy, tökéletesen indokolt ez az értetlenség. De meg kell próbálnod történelmi perspektívába helyezni a dolgot. A háború után, az ötvenes évek elején, amikor olyan gyorsan követték egymást a korszakalkotó tudományos felfedezések, nem volt idő felmérni a jelentőségüket, feltenni az ésszerű kérdéseket. Hirtelen feltárult előttünk az a rengeteg új lehetőség, a sokféle mód a korábban gyógyíthatatlan betegségek orvoslására. Főleg ezt vette észre, főleg ezt igényelte a világ. És az emberek hosszú ideig szívesebben gondolták, hogy ezek a szervek a semmiből kerülnek elő, vagy legjobb esetben, hogy valamiféle légüres térben fejlődnek ki. Persze *voltak* viták. De mire az embereket foglalkoztatni kezdték a... *diákok*, mire végre elgondolkoztak azon, hogyan nőtek fel, és helyes volt-e egyáltalán létrehozni benneteket, nos, akkor már késő volt. Nem lehetett visszafordítani a folyamatot. Hogyan kérhetnénk a világtól, amely hozzászókot, hogy a rák gyógyítható, hogyan kérhetnénk egy ilyen világtól, hogy mondjon le a gyógyulásról, térjen vissza a keserves időkbe? Már nem volt visszaút. Bármennyire kínosan érintette az embereket a létezésetek, a legfontosabb mégis az volt nekik, hogy a saját gyermekük, házastársuk, szüleik, barátaik ne haljanak bele a rákba, idegsorvadásba, szívbajba. Úgyhogy rólatok hosszú ideig nem beszéltek, és az emberek mindent elkövettek, hogy ne is gondoljanak rátok. Ha mégis eszükbe jutottatok, igyekeztek meggyőzni magukat, hogy ti valójában mások vagytok, mint mi. Hogy nem vagytok igazán emberek, tehát az egész nem számít. Így álltak a dolgok, amíg meg nem született a mi kis mozgalmunk. Értitek már, mivel kellett megküzdenünk? Gyakorlatilag a kör négyesítésével próbálkoztunk. A világnak diákok kellettek az adományozáshoz. Amíg ez a helyzet nem változik, mindig nehezükre fog esni teljes értékű embereknek tekinteni benneteket. Nos, mi évekig vívtuk ezt a csatát, és legalább annyit elértünk, hogy ti sokkal jobb helyzetbe kerültetek, bár természetesen csak ti, a kiválasztott kevesek. De aztán jött a Morningdale-botrány, meg néhány más ügy, és mielőtt észbe kaptunk volna, megváltozott a közhangulat. Senki sem akart a támogatóknak mutatkozni, és a mi kis mozgalmunk, Hailsham, Glenmorgan, a Saunders Alapítvány eltűnt a föld színéről.

– Mi volt ez a Morningdale-botrány, amelyet olyan sokszor említett, Mis Emily? – kérdeztem. – Meg kell magyaráznia, mert mi semmit sem tudunk róla.

– Gondolom, nincs is rá semmi ok, hogy tudjátok. A nagyvilágban nem vert fel valami nagy port. Egy James Morningdale nevű, a maga módján tehetséges tudósról volt szó. Skócia egyik isten háta

mögötti zugában dolgozott, nyilván úgy vélte, ott kevésbé figyelnek fel rá. Fel akarta kínálni az embereknek a lehetőséget, hogy különleges adottságú gyerekeik legyenek. Nagyobb intelligenciával, nagyobb atlétikai képességekkel, ilyesmivel. Természetesen másoknak is voltak hasonló céljaik, de ez a Morningdale nevű alak sokkal messzebbre jutott a kutatásaival, mint előtte bárki, áthágva a jogi korlátokat. Nos, rájöttek a dologra, a kutatásait leállították, és úgy látszott, az ügy lezárult. De a mi szempontunkból természetesen nem. Amint mondtam, az ügy nem vert fel különösebben nagy port. Csakhogy, tudjátok, megváltoztatta a közhangulatot. Eszébe juttatta az embereknek azt, amitől mindig is féltek. Egy dolog létrehozni a magatokfajta diákokat az adományozási programhoz. De a mesterségesen létrehozott gyermekek egész nemzedéke, amely elfoglalja helyét a társadalomban? Gyerekek, akik bizonyíthatóan felsőbbrendűek nálunk, többiekénél? Azt már nem. Ettől az emberek megrémültek. Ettől visszarettentek.

– De Miss Emily – szólaltam meg –, mi köze ennek az egésznek hozzánk? Miért kellett ilyesmi miatt bezárni Hailshamet?

– Mi sem láttunk közvetlen összefüggést, Kathy. Eleinte nem. És ma már gyakran gondolom, hogy ez súlyos hiba volt. Ha éberebbek lettünk volna, ha nem vagyunk annyira elfoglalva magunkkal, ha komoly erőfeszítéseket teszünk, amikor az első hírek lábra kaptak Morningdale-ről, talán sikerül elhárítanunk a veszélyt. Tudom, Marie-Claude nem ért egyet velem. Szerinte megtörtént volna, bármit teszünk, és talán van is némi igaza. Hisz végeredményben nem csak Morningdale-ről volt szó. Más ügyek is adódtak akkoriban. Például az a rémes tévésorozat. Ez mind hozzájárult ahhoz, hogy elpártolt tőlünk a szerencse. De azt hiszem, végeredményben nem ezen múlt a dolog. A mi kis mozgalmunk mindig is nagyon törekeny volt, mindig ki volt szolgálatva támogatóink szeszélyeinek. Ameddig a közhangulat nekünk kedvezett, amíg egy testület vagy politikus hasznot húzhatott abból, hogy támogat bennünket, addig sikerült a felszínen maradnunk. De mindig meg kellett küzdeni érte, és Morningdale után a megváltozott légkörben már nem volt semmi esélyünk. A világ nem akarta, hogy észébe juttassák, miként működik valójában az adományozási program. Nem akartak rátok, diákokra gondolni, vagy arra, milyen körülmények közt nőtok fel. Más szóval, kedveseim, azt akarták, hogy megint eltűnjetek a homályban. Ahol mindig is voltatok, amíg nem jöttek az olyanok, mint Marie-Claude meg én. És a sok befolyásos ember, aki annak idején olyan lelkesen segített nekünk, nos, ők mind nyomtalanul eltűntek. Elvesztettük a támogatóinkat, egyiket a másik után, alig több mint egy év alatt. Tartottuk magunkat, amíg lehetett, két évvel tovább bírtuk, mint Glenmorgan. De végül, mint tudjátok, kénytelenek voltunk bezárni, és mára szinte nyoma sem maradt a munkának, amit végeztünk. Ma már nem találtok Hailshamhez hasonló helyet sehol az országban. Csak azokat a hatalmas állami „otthonokat”, és bár valamivel jobbak, mint régen, meg kell mondanom, kedveseim, napokig nem jönne álom a szemetekre, ha látnátok, mi megy végbe egyik-másik ilyen helyen még ma is. Ami pedig minket illet, Marie-Claude-ot és engem, mi visszavonultunk ebbe a házba, és az emeleten halomban állnak a munkáitok. Csak ez maradt emlékeztetőül a munkára, amit végeztünk. Meg a tengernyi adósság, bár az kevésbé kedves a szívünknek. És talán az emlékek rólatok, ahányan csak voltatok. Meg a tudat, hogy jobb életet nyújtottunk nektek, mint amilyenben egyébként részetek lett volna.

– Ne akarj köszönetet kicsikarni tőlük – szólalt meg mögöttünk a Madame. – Miért lennének hálásak? Hiszen amikor idejöttek, sokkal többre számítottak. Mit tudnak arról, amit tőlünk kaptak az évek során, a sok küzdelemről, amelyet értük folytattunk? Azt hiszik, Isten adománya. Amíg ide nem jöttek, fogalmuk sem volt róla. Most pedig csalódtok, mert nem adtunk meg nekik mindent.

Egy darabig mindenki hallgatott. Aztán kintről nesz szűrődött be, és ismét megszólalt a kapucsengő. A Madame előjött a sötétből, és kiment az előszobába.

– Ezek már csak ők lehetnek – mondta Miss Emily. – Készülnöm kell. De ti maradhattok még egy kicsit. Az embereknek nagyon sok lépcsőn kell lecipelniük a bútort. Marie-Claude majd ügyel, nehogy kárt tegyenek benne.

Tommy meg én nem tudtuk elhinni, hogy vége, nincs tovább. Egyikünk sem állt fel, egyébként sem jött senki, hogy fölsegítse Miss Emilyt a kerekas székből. Egy pillanatig arra gondoltam, talán megpróbál egyedül felállni, de nem mozdult: előrehajolt, mint az imént, és feszülten figyelt.

– Tehát ez biztos, hogy nincs semmi – szólalt meg végül Tommy. – Se halasztás, se semmi efféle.

– Tommy – mormoltam, és dühösen néztem rá.

De Miss Emily szelíden válaszolt: – Nincs, Tommy Semmi ilyesmi. A ti éleetek az előre megszabott mederben folyik tovább.

– Vagyis azt mondja, Miss – folytatta Tommy –, hogy minden, amit tettünk, a sok tanulás, meg a többi, mind csak arra volt jó, amit most elmondott? Nem volt a világon semmi más értelme?

– Belátom, talán úgy tűnik, mintha csak gyalogok lettetek volna egy sakkjátszmában. Semmi kétség, így is fel lehet fogni. De gondoljátok meg. Szerencsés gyalogok voltatok. Kialakult egy bizonyos közhangulat, amelynek mára vége. Tudomásul kell vennetek, hogy néha így mennek a dolgok a világban. Az emberek véleménye, az érzelmeik egyszer így alakulnak, máskor meg úgy. Egyszerűen az a helyzet, hogy ti ennek a folyamatnak egy bizonyos szakaszában nevelkedtetek.

– Lehet, hogy ez mindössze valami múló divat volt – mondtam. – Csakhogy nekünk ez az életünk.

– Ez igaz. De gondoljátok csak meg. Jobb sorotok volt, mint a legtöbb elődötöknek. És ki tudja, mivel kell szembenézniük majd azoknak, akik utána jönnek? Sajnálom, diákok, de most mennem kell. George! George!

Odakint az előszobában nagy volt a zaj, ezért George talán nem hallotta, mert válasz nem érkezett.

– Ezért ment el Miss Lucy? – kérdezte hirtelen Tommy.

Először azt hittem, Miss Emily nem is hallotta, lekötötték a figyelmét az előszobában zajló események. Hátradólt a kerekas székében, és az ajtó felé kormányozta. Annyi asztalka meg szék állt az útjában, hogy úgy tűnt, át sem juthat. Épp föl akartam állni, hogy félrerakjam őket, amikor megtorpant.

– Lucy Wainright – mondta. – Hát persze. Vele volt egy kis baj. – Elhallgatott, és megfordította a kerekas székét, hogy szembekerüljön Tommyval. – Igen, vele volt egy kis baj. Némi nézetkülönbség. De hogy válaszoljak a kérdésedre, Tommy, a nézetkülönbségnek Lucy Wainrighttal semmi köze nem volt ahhoz, amiről az imént beszéltem. Legalábbis nem közvetlenül. Nem, ez inkább, mondjuk úgy, házon belüli ügy volt.

Azt hittem, nem akar többet mondani. – Miss Emily – kérdeztem hát –, ha lehet, szeretnék megtudni, mi történt Miss Lucyval.

– Lucy Wainrighttal? – vont fel a szemöldökét. – Hát olyan sokat jelentett nektek? Bocsássatok meg, kedves diákok, megint elfelejtettem. Lucy nem maradt velünk sokáig, úgyhogy a mi hailshami emlékeinkben nem játszik különösebben fontos szerepet. És nem különösebben kellemes. De belátom, ha ti éppen azokban az években voltatok ott – mosolyodott el, mintha valami eszébe jutott volna. Az előszobában a Madame fennhangon lehordott valakit, de úgy látszott, Miss Emilyt ez most nem érdekli. Mintha feszült figyelemmel kutatott volna az emlékei között. – Lucy Wainright igazán kedves lány volt – mondta végül. – De egy idő után a fejébe vette, hogy titeket, diákokat alaposabban kellene tájékoztatnunk. Hogy tudatában legyetek annak, mi vár rátok, kik vagytok, mi a rendeltetésetek. Úgy vélte, minél tisztább képet kellene kapnotok minderről. Ha nem, az olyan, mintha valamiképpen becsapnánk benneteket. Mi fontolóra vettük az elképzelését, és arra a meggyőződésre jutottunk, hogy nincs igaza.

– Miért? – kérdezte Tommy. – Miért gondolták?

– Miért? Afelől nincs kétségem, hogy jót akart. Látom, ti nagyon szerettétek. Kiváló felügyelő lehetett volna belőle. De túlságosan *elméleti* alapon állt. Mi már hosszú évek óta vezettük Hailshamet, tudtuk, mi válik be, mi a legjobb a diákoknak hosszú távon, amikor kikerülnek Hailshamból. Lucy Wainright idealista volt, és ezzel nincs is semmi baj. De hiányzott belőle a gyakorlati érzék. Nézzétek, mi adni tudtunk nektek valamit, amit még most sem vehet el tőletek senki, és ezt mindeneelőtt azzal értük

el, hogy *oltalmaztunk* benneteket. Enélkül Hailsham nem lett volna Hailsham. Belátom, ez néha azzal járt, hogy bizonyos dolgokat nem mondtunk el nektek, hogy hazudtunk nektek. Igen, sok tekintetben *rászedtünk* benneteket. Gondolom, így is lehet nevezni. De oltalmaztunk benneteket azokban az években, és gondoskodtunk arról, hogy igazi gyerekkorotok legyen. Lucy valóban jót akart. De ha a saját feje után mehet, a ti boldog hailshami napjaitoknak befellegzett volna. Nézzetek magatokra! Olyan büszke vagyok, ahogy itt látlak kettőtöket. Arra építtétek az életeteket, amit tőlünk kaptatok. Nem lennétek azok, akik ma vagytok, ha mi nem óvtunk volna benneteket. Nem tanultatok volna olyan elmélyülten, nem merültetek volna el az írásban és rajzban. Miért is tettétek volna, ha tudjátok, mi vár rátok, egytől egyig mindenkire? Semmi értelme az egésznek, mondtátok volna, és hogyan vitatkozhattunk volna veletek? Neki tehát mennie kellett.

Hallottuk, a Madame már kiabál az emberekkel. Nem gurult éppenséggel dühbe, de a hangja félelmetesen szigorú volt, és a vitatkozó férfiangok egyszeriben elnémultak.

– Talán jobb is, hogy itt maradtam veletek – jegyezte meg Miss Emily. – Marie-Claude sokkal ügyesebben intézi az ilyesmit.

Fogalmam sincs, mi vett rá, hogy kimondjam. Talán az, hogy tudtam, hamarosan vége a látogatásnak; talán kíváncsi voltam, pontosan hogyan is érez egymás iránt Miss Emily és a Madame. – A Madame sose kedvelt bennünket – intettem fejemmel az ajtó felé, és halkabbra fogtam a hangomat. – Félt tőlünk. Ahogy az emberek a pókoktól meg efféléktől félnak.

Arra számítottam, hogy Miss Emily megharagszik, de már ez sem nagyon érdekelt. És valóban, úgy fordult felém, mintha megdobtam volna egy papírgalacsinnal, a szeme villogott, mint annak idején Hailshamben. De a hangja egyenletes és szelíd maradt.

– Marie-Claude *mindent* feladott értetek. Dolgozott megállás nélkül, éjjel-nappal. Félreértés ne essék, Marie-Claude a ti oldalatokon áll, gyermekem, mindig is ott fog állni. Hogy fél-e tőletek? Mi *mind* félünk tőletek. Nekem is úgy kellett leküzdenem a félelmet nap mint nap, amíg Hailshamben voltam. Előfordult, hogy lenéztem rátok a dolgozószobám ablakából, és olyan viszolygás fogott el... – elhallgatott. – De szentül elhatároztam – villant meg a szeme újra –, nem hagyom, hogy ezek az érzelmek utamba álljanak. Küzdöttem ellenük, és győztem. Most pedig, ha lennétek olyan jók, és segítenétek felkászálódni innen, George-nak már itt kellene lennie a mankóimmal.

Két könyökénél támogatva óvatosan kikísértük az előszobába, ahol egy ápolóruhás megtermett férfi rémülten összeresztett, és gyorsan előkerített két mankót.

A bejárati ajtó nyitva volt, és csodálkozva láttam, hogy odakint még nem sötétedett be. A Madame hangja behallatszott: már sokkal nyugodtabban beszélt az emberekkel. Ideje volt, hogy Tommyval csöndben meglépjünk, de az a George nevű férfi épp föladta a kabátot Miss Emilyre, aki mozdulatlanul állt a két mankója közt; semmiképp sem mehettünk el mellette, hát csak vártunk. Gondolom, el is akartunk köszönni Miss Emilytől; talán végül köszönetet is akartunk mondani neki, ki tudja? Csakhogy neki már minden figyelmét lekötötte a szekrénykéje. Sürgősen meg kellett beszélnie valamit az emberekkel odakint, aztán George-dzal távozott, vissza se nézve ránk.

Tommyval még egy darabig ácsorogtunk az előszobában, nem tudtuk, mitévők legyünk. Amikor végül kimentünk a házból, láttam, a hosszú utcán végig égnek a lámpák, bár az ég még nem sötét. Egy fehér teherautó motorja épp felberregett. Közvetlenül mögötte hatalmas öreg Volvo állt, utasülésén Miss Emilyvel. A Madame az ablakhoz hajolt, és rábólintott valamire, amit Miss Emily mondott, amíg George becsukta a csomagtartót, majd a kocsit megkerülve a vezetőüléshez ment. Aztán a fehér teherautó elindult, nyomában Miss Emily kocsijával.

A Madame sokáig nézett a távolodó járművek után. Végül megfordult, mintha vissza akarna menni a házba, de amint meglátott bennünket a járdán, megtorpant, szinte hátrahőkölt.

– Már megyünk – mondtam. – Köszönjük, hogy elbeszélgetett velünk. Kérem, köszönjön el a nevünkben Miss Emilytől.

Láttam, az arcomat fürkészi a fakuló fényben.

– Kathy H. – mondta aztán. – Emlékszem rád. Igen, már emlékszem. – Elhallgatott, de a szemét nem vette le rólam.

– Azt hiszem, tudom, mire gondol – mondtam végül. – Azt hiszem, kitalálom.

– Helyes – a hangja álmatag volt, a tekintete réveteg. – Nagyon helyes. Szóval te gondolatolvasó vagy. Nos, hadd halljam.

– Egyszer látott engem, egy délután a hálóterekben. Nem volt ott senki, és én lejátszottam azt a szalagot, azt a zenét. Táncoltam rá, csukott szemmel, és ön meglátott.

– Nagyon jó. Gondolatolvasó vagy. Színpadon volna a helyed. Csak most ismertem rád. Igen, emlékszem arra az esetre. Ma is eszembe jut néha.

– Különös. Nekem is.

– Értem.

Itt vége is lehetett volna a beszélgetésnek. Elköszönhattünk és mehettünk volna. De ő közelebb lépett hozzánk, és közben le nem vette a szemét az arcomról.

– Akkor sokkal fiatalabb voltál – állapította meg. – De igen, te vagy az.

– Ne válaszoljon, ha nem akar – mondtam. – Csak mindig kíváncsi voltam valamire. Megkérdezhetem?

– Te olvasol a gondolataimban. De én nem olvasok a tiedben.

– Szóval, ön... aznap nagyon szomorú volt. Nézett engem, amikor észrevettem önt, és kinyitottam a szememet, nézett engem, és azt hiszem, sírt. Őszintén szólva, tudom, hogy sírt. Nézett engem, és sírt. Miért?

Az arckifejezése nem változott, és le nem vette a szemét az arcomról. – Azért sírtam – mondta végül nagyon halkán, mintha félne, hogy meghallják a szomszédok –, mert meghallottam a zenédet odabent. Azt hittem, valamelyik szeles kisdíák elfelejtette kikapcsolni. De amikor beléptem a hálóteretekbe, ott találtalak egymagadban: egy táncoló kislányt. Csukott szemmel, amint mondtad, mintha nagyon messze járna, mintha sóvárogna valamiért. Annyi érzélem volt abban a táncban. Meg a zenében, a dalban. Volt a szövegében valami. Áradt belőle a szomorúság.

– A dalnak az volt a címe, hogy „Ne engedj el”. – Elénekeltem neki néhány sort, halkán, szinte suttogva: – „Ne engedj el. Ó, bébi, bébi. Ne engedj el soha...”

– Igen, ez a dal volt – bólintott rá. – Hallottam néhányszor azóta. Rádióban, televízióban. És mindig visszaröpített ahhoz a kislányhoz, aki egyedül táncolt.

– Azt mondja, nem gondolatolvasó – folytattam. – Aznap talán mégis az volt. Talán ezért fakadt sírva, amikor látott. Mert akármiről szól a dal valójában, nekem tánc közben a saját változatom járt a fejemben. Tudja, azt képzeltem, hogy egy nőről szól, akinek azt mondták, nem lehet gyereke. De aztán mégis gyereke lett, és annyira örül neki, és a szívéhez szorítja, mert nagyon fél, hogy valami elválasztja őket, azért hajtogatja, hogy bébi, bébi, ne engedj el, ne engedj el soha. A dal egyáltalán nem erről szól, de nekem akkor ez járt a fejemben. Ön talán olvasott a gondolataimban, és ezért találta olyan szomorúnak. Én akkor nem találtam annak, de most, ahogy visszagondolok rá, magam is kicsit szomorúnak érzem.

A Madame-hoz beszéltem, de éreztem, hogy Tommy fészkelődik mellettem, éreztem a ruhája tapintását, mindent.

– Ez nagyon érdekes – szólalt meg a Madame. – De én akkor sem értettem jobban a gondolatolvasáshoz, mint most. Egészen más okból sírtam. Amikor aznap elnéztem, ahogy táncolsz, egészen mást láttam. Egy új, gyorsan formálódó világot. Tudományosabbat, jobban működőt. Több gyógymóddal a régi betegségekre. Ami mind nagyon szép. De kemény, könyörtelen világ ez. És láttam egy kislányt, lehuny szemmel, amint magához szorítja a régi, barátságos világot, amelyről szíve mélyén tudja, hogy nem maradhat fenn, mégis kapaszkodik belé, és könyörög, hogy soha ne engedje el. Én ezt láttam. Nem téged, nem azt, amit tettél, tudom. De ahogy elnéztelek, majd megszakadt a szívem. És soha nem felejtettem el.

Közelebb jött, már csak egy-két lépésre volt tőlünk. – Mélységesen meghatott az is, amit ma este hallottam tőletek – nézett Tommyra, aztán megint rám. – Ti szegények. Bárcsak segíthetnék. De magatokra maradtatok.

Kinyújtotta a kezét, az arcomra tette, s közben le nem vette a szemét rólam. Éreztem, egész testében megremeg, de nem vette el a kezét, és láttam, hogy megint könnyes lesz a szeme.

– Ti szegények – ismételte meg szinte suttogva. Aztán megfordult, és bement a házba.

*

Hazafelé menet nem sokat beszélünk a találkozásról Miss Emilyvel meg a Madame-mal. Ha mégis, csak apróságokról, például hogy mennyire megöregedtek, vagy hogy mit láttunk a házukban.

Végig a legrejtettebb, eldugott utakon maradtam, ahol csak a mi fényszórónk hasította fel a sötétséget. Amikor néha szembejött egy-egy fényszóró, úgy éreztem, egy másik gondviselő autózik éppen arra, aki hazafelé tart egymagában, vagy oldalán egy donorral, akárcsak én. Természetesen tudtam, hogy mások is járnak ezeken az utakon; de aznap éjjel úgy tűnt, az országnak ezek a sötét mellékútjai csak a magunkfajtakért léteznek, mindenki más a hatalmas jelzőtáblákban és fényes kávézóknak gazdag, széles, fényben úszó sztrádákön száguld. Fogalmam sincs, Tommynak is ez járt-e a fejében. Talán igen, mert egyszer megjegyezte: – Tudod, Kath, te aztán hátborzongató utakat ismersz.

Kis nevetéssel mondta, de úgy láttam, aztán a gondolataiba mélyedt. Később, amikor egy isten háta mögötti koromsötét dűlőúton mentünk, hirtelen megszólalt: – Azt hiszem, Miss Lucynak volt igaza. Nem Miss Emilynek.

Nem emlékszem, válaszoltam-e. Ha igen, biztos nem volt valami mélyértelmű bölcsesség. De abban a pillanatban vettem észre először valamit a hangjában, vagy talán a modorában, ami távoli vészcsengőket szólaltatott meg bennem. Emlékszem, levettem a szememet a kanyargós útról, és rápillantottam, de csak ült ott csöndesen, és nézett maga elé az éjszakába.

– Kath, nem állhatnak meg? – szólalt meg hirtelen pár perccel később. – Elnézést, ki kell szállnom egy pillanatra.

Azt hittem, megint émelyleg, és szinte azonnal megálltam, szorosan a sövény mellett. Semmiféle világítás nem volt, és attól félttem, egy bekanyarodó jármű még belénk szalad, hiába égnek a kocsik lámpái. Ezért nem mentem vele, amikor kiszállt és eltűnt a sötétségben. Emellett olyan határozottan szállt ki, hogy úgy éreztem, szívesebben birkózna meg a rosszuléttel egyedül. Szóval ezért voltam még mindig a kocsiban, és töprengtem, nem kellene-e valamivel följebb mennem az emelkedőn, amikor meghallottam az első üvöltést.

Először eszembe sem jutott, hogy ő lehet, azt hittem, valami eszelős, aki a bokrokban lapul. Már kiszálltam a kocsiból, amikor meghallottam a második és harmadik üvöltést, és rájöttem, hogy Tommy az, bár ettől sem nyugodtam meg. Az igazat megvallva egy pillanatra szinte pánikba estem, hisz sejtelmem sem volt, merre járhat. Semmit sem láttam, és amikor megindultam a hang irányába, áthatolhatatlan bozót állta utamat. Végül találtam egy nyílást, és egy árkot átlépve valami kerítéshez jutottam. Sikerült átmásznom rajta, és puha sárban értem földet.

Most már sokkal jobban tudtam tájékozódni. Egy mezőn álltam, mely elöl, tőlem nem messze meredeken lejtett, s odalenn a völgyben egy távoli falu fényei pislákolnak. Idefönt vadul süvített a szél, egy szélroham majdnem elsodort, meg kellett kapaszkodnom a kerítéspóznában. Még nem volt telihold, de azért derengett némi fény, és nem messze, a meredek lejtő közelében ki tudtam venni Tommy alakját, aki őrvölgött, üvöltött, az öklét rázta, és nagyokat rúgott a földbe.

Oda akartam szaladni hozzá, de a lábam beleragadt a sárba. Őt is béklyózta a sár, mert egyszer, amikor nagyot rúgott, elcsúszott, és kizuhant a látóteremből a sötétségbe. De az összefüggéstelen káromkodást nem hagyta abba egy pillanatra sem, és épp akkor sikerült odaérem hozzá, amikor feltápáskodott. A holdfényben futólag megláttam dühtől eltorzult, csupa sár arcát, aztán elkaptam hadonászó karját és leszorítottam. Le akart rázni, de én szorosan fogtam, míg végül abbahagyta az

üvöltözést, és éreztem, hogy lassan elszáll belőle az ádáz indulat. Akkor vettem észre, hogy ő is körém fonta a karját. Így álltunk ott együtt a mező végében, úgy éreztük, egy örökkévalóságig, szótlánul, egymásba kapaszkodva, míg ruhánkat tépte a vadul süvítő szél, és egy pillanatig úgy tűnt, azért kapaszkodunk egymásba, mert különben elsodorna bennünket, bele az éjszakába.

– Nagyon sajnálom, Kath – motyogta, amikor végre elengedtük egymást. – Még szerencse, hogy nem voltak tehenek a mezőn – nevette el magát tétován. – Kitorpte volna őket a frász.

Láttam, mindent elkövet, hogy megnyugtasson, hogy éreztesse, már nincs semmi baj, de a mellkasa még mindig zihált, és a lába reszketett. Együtt mentünk vissza a kocsihoz, vigyáztunk, hogy el ne csússzunk.

– Búzslesz a tehenlepenyétől – mondtam végül.

– Jézusom, Kath. Hogyan fogom ezt megmagyarázni? Hátral kell belopóznunk.

– Akkor is be kell jelentkezned.

– Te jó ég! – nevette el magát megint.

Találtam pár rongyot a kocsiiban, és letörölgettük a mocsok nagyját. De amíg a rongyokat kerestem, kivettem a csomagtartóból a sporttáskát az állatképeivel, és amikor megint elindultunk, észrevettem, hogy Tommy magával hozta a kocsiába.

Egy darabig csaknem szótlánul mentünk, ő az ölében tartotta a táskát. Vártam, hogy mondjon valamit a képekről; még az is megfordult a fejemben, hogy megint dührohama lesz, és az összes rajzot kidobja az ablakon. De védelmezően két kézzel tartotta a táskát, és bámulta a sötét utat előttünk.

– Sajnálom, hogy az előbb úgy viselkedtem, Kath. Komolyan. Teljesen hülye vagyok. Mondd, min gondolkozol?

– Az járt a fejemben, amikor annak idején Hailshamben így megvadultál, és mi nem értettük. Nem értettük, hogyan kerülhetsz ilyen állapotba. És eszembe jutott valami, bár ez csak egy ötlet. Arra gondoltam, talán azért volt, mert te valamilyen szinten mindig *tudtad*.

Eltöprengett a dolgon. – Nem hiszem, Kath – rázta meg a fejét végül. – Egyszerűen csak ilyen vagyok. Ilyen hülye. Ennyi az egész. De azért mókás ötlet – nevette el magát halkán egy perc múlva. – Talán valahol a lelkem mélyén tudtam. Valamit, amit ti többiek nem.

Huszonharmadik fejezet

Az utazás után vagy egy hétig mintha semmi sem változott volna. De nem számítottam rá, hogy így is marad, és valóban, október elején apró változásokat vettem észre. Először is, bár Tommy tovább dolgozott az állatképein, a jelenlétemben nem szívesen foglalkozott velük. Valamivel jobb volt a helyzet, mint amikor a gondviselője lettem, és még nem dolgoztuk fel mindazt, ami annak idején a Kunyhókban történt. De mintha végiggondolta volna a dolgot, és úgy döntött volna, hogy folytatni fogja az állatokat, ha kedve tartja, de amikor belépek a szobába, abbahagyja, és elteszi őket. Nem is nagyon bántam. Az igazat megvallva tulajdonképpen megkönnyebbültem: még kínosabb lett volna minden, ha azok az állatok a képünkbe bámulnak, amikor együtt vagyunk.

Csakhogy akadtak más változások is, amelyeket már nehezebb volt tudomásul venni. Nem mintha nem éreztük volna néha nagyon jól magunkat még mindig odafönt a szobájában. Időnként még szexre is sor került. De észre kellett vennem, hogy Tommy egyre jobban azonosul a többi donorral a központban. Ha például a régi hailshamieket emlegettük, előbb-utóbb valamelyik mostani donor barátjára terelte a szót, aki mondott vagy tett valami ahhoz hasonló, amit épp felidézünk. Különösen egy eset maradt meg bennem. Hosszú autóút után érkeztem a Kingsfieldbe, és amikor kiszálltam a kocsiából, a Tér nagyjából olyan volt, mint amikor Ruth-szal jöttünk a központba, aznap, amikor elmentünk megnézni a hajót. A borús őszi délutánon senki sem járt odakint, csak a társalgó épületének kiugró teteje alatt verődött össze egy csapat donor. Láttam, köztük van Tommy is: hátát egy oszlopnak

vetve állt, és a bejárati lépcsőn kuporgó donorra figyelt. Kicsit közelebb mentem hozzájuk, aztán megálltam és vártam odakint, a szürke ég alatt. Tommy azonban, bár látott, tovább hallgatta a barátját, és végül mindannyian nevetésben törtek ki. De még akkor is tovább hallgatta mosolyogva. Később azt mondta, ő intett, hogy menjek oda hozzájuk, de ha igen, nem nagyon lehetett látni. Én csak azt láttam, hogy tétova mosollyal arrafelé néz, ahol állok, aztán megint a barátjához fordul. Jó, tudom, nem akarta félbeszakítani a beszélgetést, és egy perc múlva otthagyta őket, mi meg felmentünk a szobájába. De korábban minden másképp történt volna. Nem egyszerűen arról volt szó, hogy megváratott odakint a Téren. Az nem bántott volna annyira. De akkor éreztem először, hogy szinte neheztel, amiért el kell jönnie velem, így amikor fölértünk a szobájába, nem volt valami kellemes a hangulat.

Az igazat megvallva, éppannyira az én hibámból, mint az övéből. Hiszen amikor ott álltam és néztem, amint beszélgetnek meg nevetnek, váratlanul belém nyilallt valami. Mert az, ahogyan ezek a donorok félkört alkottak, ahogy szinte keresetten laza testtartással ültek vagy álltak, mintha tudtára akarnák adni mindenkinek, mennyire élvezik egymás társaságát, valamiként arra emlékeztetett, ahogy a mi kis csapatunk ült annak idején együtt a klubházban. Ez a hasonlóság, mint mondtam, kicsit fáj, így amikor már odafönt voltunk a szobájában, alighanem én is nehezteltem, nem csak ő.

Éppígy belém nyilallt a neheztelés, ahányszor csak azt hallottam tőle, hogy ezt vagy azt nem értem, mert még nem vagyok donor. De egyetlen alkalomtól eltekintve, amelyre egy perc múlva visszatérek, épp csak belém nyilallt. Rendszerint félig tréfásan mondta az ilyesmit, szinte szeretettel. Még akkor is ritkán lett belőle szóváltás, amikor ennél többről volt szó, például amikor megkért, hogy ezután ne vigyem én a mosodába a szennyesét, majd ő leviszi.

– Mit számít, ki viszi le a törülközőket? – kérdeztem akkor. – Úgyis arra megyek.

De ő csak a fejét rázta. – Nézd, Kath, elintézem a saját dolgaimat. Ha donor lennél, értenéd.

Jó, rendben, ez kicsit bántott, de hamar elfelejtettem. Csakhogy, mint mondtam, volt egy eset, amikor komolyan felbosszantott, hogy megint ezzel hozakodott elő.

Körülbelül egy héttel azután történt, hogy megjött az értesítés a negyedik adományozásáról. Számítottunk rá, és már sokat beszélgettünk róla. Az igazat megvallva, a littlehamptoni utazás óta legmeghittebb beszélgetéseink nemegyszer éppen a negyedik adományozása körül forogtak. Tudtam, minden donor másképp fogadja a negyedik adományozást. Van, aki folyton erről akar beszélni, véget nem érően és értelmetlenül. Mások csak tréfálkoznak felőle, és van, aki egyáltalán nem hajlandó beszélni róla. Furcsa módon a donorok hajlamosak arra, hogy úgy kezeljék a negyedik adományozást, mint amit érdemes megünnepelni. A „negyedike” készülő donorral megkülönböztetett tisztelettel bánnak még akkor is, ha egyébként egészen addig nagyon népszerűtlen volt. Még az orvosok meg az ápolónők is belemennek a játékba: amikor a negyediknél tartó donor kontrollvizsgálatra megy, a fehér köpenyesek mosolyogva, kézfogással üdvözlnek. Nos, mi Tommyval mindezt megbeszéltük, néha tréfálkozva, máskor komolyan és alaposan. Meghánytuk-vetettük, hányféleképpen próbálnak megbirkózni vele az emberek, és melyik módszernek van a legtöbb értelme.

– Tudod, Kath, miért tart mindenki annyira a negyediktől? – kérdezte egyszer, amikor alkonyatkor egymás mellett feküdtünk az ágyon. – Mert nem biztosak abban, hogy igazán bevégzik. Ha biztosan tudná az ember, könnyebb volna. De soha nem mondják teljes bizonyossággal.

Már egy ideje töprengtem, vajon ez szóba fog-e kerülni, és sokat törtem a fejem, mit feleljek. De amikor felmerült, nem nagyon tudtam, mit mondjak. Hát elintéztem azzal, hogy: – Ugyan már, Tommy, ez ostobaság. Üres fecsegés. Nem is érdemes gondolkozni rajta.

De tudnia kellett, hogy semmivel sem tudom alátámasztani, amit mondtam. Meg azt is, hogy olyan kérdéseket vet fel, amelyekre még az orvosoknak sincs biztos válaszuk. Nyilván maguk is hallottak erről. Hogy megeshet: a negyedik adományozás után, amikor az ember orvosi értelemben már bevégezte, valami módon még mindig tudatánál van; és akkor kiderül, hogy újabb adományozás vár rá, nem is egy, ott, a túloldalon; de ott már nincs utókezelő központ, nincsenek gondviselők, nincsenek barátok; ott már nincs semmi, csak figyelni az új meg új adományozásokat, amíg le nem kapcsolnak a

gégről. Ilyet csak a horrorfilmekben látni, és általában nem is akar rá gondolni senki. A fehér köpenyesek sem, a gondviselők sem, és rendszerint maguk a donorok sem. De időről időre előhozakodik velem egy donor, mint Tommy aznap este, és ma már azt kívánom, bárcsak beszéltünk volna róla. Csakhogy miután ostobaságnak minősítettem az egészet, egyikünk sem merete többé szóba hozni. De legalább már tudtam, hogy Tommynak ez jár a fejében, és örültem, hogy legalább ebbe beavatott. Szóval végeredményben az volt a benyomásom, elég jól megbirkózunk a negyedik adományozással mi ketten, ezért döböntett meg annyira, amivel azon a bizonyos napon séta közben a mézőn előállt.

*

A Kingsfieldnek nem nagyon van kertje vagy parkja. A Téren szoktak összegyűlni, az épület mögötti néhány üres telek inkább csak ugar. A legnagyobb, amelyet a donorok „a mező”-nek hívnak, dróthálóval övezett, gazzal és bogánccsal benőtt négyszögletű telek. Mindig szó van arról, hogy rendezett zöld területet alakítanak ki belőle a donoroknak, de erre a mai napig sem került sor. Talán akkor sem volna valami nyugalmas hely, ha szerét ejtenék, mert közel van a sztráda. De azért amikor a donorokat elfogja a nyugtalanság, és szeretnének egyet járni, rendszerint odamennek, és átverekszik magukat a csalánon meg túskebokrokon. A szóban forgó délelőttön nagy volt a köd, és tudtam, hogy ázott lesz a talaj, de Tommy minden áron ott akart sétálni. Nem csoda, hogy rajtunk kívül senki sem járt arra: ő valószínűleg éppen ezt akarta. Pár percig törte-vágta a sűrű bozótot, aztán a kerítésnél megállt, és bámulta az üres ködöt odakint.

– Kath, nem szeretném, ha félreértenél – szólalt meg végül. – De alaposan átgondoltam a dolgot. Nézd, Kath, azt hiszem, másik gondviselő kellene nekem.

Amikor ezt kimondta, másodpercek alatt rájöttem, hogy egyáltalán nem lep meg a dolog; furcsa módon számítottam rá. De azért nagyon dühös voltam, és nem szóltam egy szót sem.

– Nem csak azért, mert közeledik a negyedik adományozás – folytatta. – Nem csak erről van szó. Hanem az olyan esetekről is, mint a múlt heti. Amikor annyi baj volt a vesémmel. Egyre több lesz az ilyesmi.

– Éppen ezért kerestelek meg – mondtam. – Pontosan ebben akarok segíteni. Abban, ami most kezdődik. Ruth is ezt akarta.

– Ruth azt a másik dolgot szánta nekünk – mondta Tommy. – Azt nem feltétlenül akarta volna, hogy ebben az utolsó időszakban te légy a gondviselőm.

– Ide figyelj, Tommy – azt hiszem, most már dühös voltam, de nem emeltem fel a hangomat, uralkodtam magamon –, én akarok melletted lenni. Ezért kerestelek meg újra.

– Ruth azt a másik dolgot szánta nekünk – ismételte meg. – De ez valami más, Kath, és nem akarom, hogy így láss engem.

A földet bámulta, egyik tenyerét a kerítés dróthálójához nyomta, s egy pillanatig mintha feszülten figyelte volna a forgalom zaját valahol a ködön túl. És akkor mondta fejcsóválva: – Ruth megértette volna. Ő donor volt, hát megértette volna. Nem mondom, hogy feltétlenül ezt akarta volna magának is. Ha módjában áll, ő talán szeretne volna, hogy végig te légy a gondviselője. De megértette volna, hogy én nem ezt akarom. Kath, te néha nem érted. Nem érted, mert nem vagy donor.

Amikor ezzel állt elő, akkor fordultam sarkon, és hagytam ott. Mint említettem, arra szinte számítottam, hogy ezután már nem akar gondviselőjének. De a sok apró eset után, például hogy hagytam magamban ácsorogni a Téren, most nagyon fájt, amit mondott: hogy megint elválasztott nem egyszerűen a donoroktól, hanem önmagától meg Ruth-tól.

Mégsem lett belőle komoly veszekedés. Amikor otthagytam, nem volt más választásom, mint hogy fölmenjek a szobájába, és pár perccel később jött ő is. Addigra mindketten lehiggadtunk, és már jobban meg tudtuk beszélni.

Kicsit merevek voltunk, de kibékültünk, még néhány gyakorlati kérdést is tisztáztunk a gondviselőcserével kapcsolatban.

– Nem szeretnék megint összeveszni veled, Kath – mondta később, amikor egymás mellett ültünk az ágya szélén a tompa fényben. – De már annyiszor akartam kérdezni tőled valamit. Mondd, nem unod még, hogy gondviselő vagy? Mi réges-rég donorok lettünk mind. Te már évek óta töröd magad. Nem szeretnéd néha, ha végre kitűznék az időpontot?

– Nekem mindegy – vontam vállat. – Különb is, a jó gondviselő nagyon fontos. És én az vagyok.

– Mondd, valóban olyan fontos? Persze, tudom, igazán kellemes, ha az embernek jó gondviselője van. De végső soron valóban olyan fontos ez? A donorokra így is, úgy is adományozás vár, aztán bevégzik.

– Már hogyan lenne fontos. A jó gondviselő nagyon sokat változtathat a donor életén.

– De mennyit rohangálsz te is. Annyira kimerülsz, és mindig egyedül vagy. Figyeltelek. Nagyon megvisel. Lehetetlen, Kath, hogy néha nem szeretnéd, bár azt mondanák, abbahagyhatod. Nem is értem, miért nem beszélsz velük, hogyhogya nem kérdezed meg, miért tart ilyen soká? Én csak mondom – tette hozzá, amikor nem válaszoltam. – Ne veszekedjünk megint.

– Jól van – hajtottam a vállára a fejemet. – Lehet, hogy úgysem tart már soká. De egyelőre folytatnom kell. Te talán nem akarod, hogy melletted legyek, de mások igen.

– Alighanem igazad van, Kath. Te valóban nagyon jó gondviselő vagy. Nekem is tökéletes lennél, ha nem te volnál az. – Elnevette magát, és átölelt, de csak ültünk egymás mellett. – Mindig az jár az eszemben, hogy van valahol egy folyó, amelynek nagyon gyors a sodrása. És ott a vízben az a két ember, és kapaszkodnak egymásba, kapaszkodnak, ahogy csak tudnak, de végül nem bírják tovább. Túlságosan erős az áramlat. El kell engedniük egymást, és elsodródni egymástól. Úgy érzem, velünk is ez a helyzet. Igazán kár, Kath, mert egész életünkben szerettük egymást. Mégsem maradhatunk együtt örökre.

Amikor ezt mondta, eszembe jutott, hogyan kapaszkodtam belé a széljárta mezőn azon az éjszakán, visszafelé jövet Littlehamptonból. Fogalmam sincs, neki is ez járt-e a fejében, vagy még mindig a folyóra meg az erős áramlatokra gondolt. Akárhogy is, csak ültünk ott az ágy szélén, gondolatainkba merülve, sokáig.

– Sajnálom, hogy az előbb úgy dühbe gurultam – szólaltam meg végül. – Beszélni fogok velük. Mindent megteszek, hogy valóban jó gondviselőt kapj.

– Igazán kár, Kath – mondta megint. Azt hiszem, aznap délelőtt nem beszéltünk többet a dolgról.

*

Emlékszem, meglepően nyugodtan telt a következő néhány hét, az utolsó hetek, mielőtt az új gondviselő átvette volna. Alighanem nagyon igyekeztünk mindketten, de szinte gondtalanul röpült az idő. Most talán azt hiszik, kellett valami valószerűtlennek lennie az egészben, de mi akkor nem találtuk különösnek. Nekem elég sok munkát adott pár másik donor Észak-Walesben, így nem tölthettem a Kingsfieldben annyi időt, amennyit szerettem volna, de azért sikerült hetenként háromszor-négyszer odamennem. Hideg lett, de nem esett az eső, gyakran még a nap is kisütött; jól telt az idő a szobájában, néha szexeltünk, de legtöbbször csak beszélgettünk, vagy Tommy hallgatta, hogy felolvasok. Egyszer-kétszer még a noteszét is elővette, és újabb állat-ötleteket vázolt fel, amíg az ágyon fekvé felolvastam neki.

Aztán eljött az utolsó nap. Röviddel egy óra után érkeztem, csípős decemberi délutánon. Fölmentem hozzá, félig-meddig vártam valami változást, nem is tudom, mit. Talán azt hittem, feldíszítette a szobáját, vagy valami. De persze minden olyan volt, mint rendesen, és ettől megkönnyebbültem. Tommy is úgy viselkedett, mint máskor, de amikor beszélgetni kezdtünk, nehéz volt úgy tenni, mintha ez is csak olyan látogatás volna, mint a többi. Aztán meg annyi mindent megbeszéltünk az előző hetekben, hogy nem maradt semmi, amit feltétlenül tisztáznunk kellett volna. Azt hiszem, különben sem szívesen fogtunk volna olyan beszélgetésbe, amelyet sajnálnánk befejezetlenül hagyni. Így elég felszínesen csevegtünk.

De egyszer, amikor már egy ideje céltalanul járkáltam a szobájában, megkérdeztem tőle: – Mondd, Tommy, örülsz, hogy Ruth bevégezte, mielőtt megtudott volna mindent, amit mi kiderítettünk?

Az ágyon feküdt, és még egy darabig csak a mennyezetet bámulta. – Furcsa, én is épp erre gondoltam a napokban – mondta aztán. – De ne felejtse el, ha ilyesmiről volt szó, Ruth világéletében más volt, mint mi. Te meg én már kezdettől fogva, egész kicsi korunktól mindig mindent tudni akartunk. Emlékszel a sok titkos beszélgetésünkre, Kath? De Ruth más volt. Ő mindig hinni akart. Ilyen volt. Szóval igen, bizonyos értelemben azt hiszem, jobb, hogy így történt. Persze amit megtudtunk – tette hozzá –, Miss Emily, meg ez az egész, semmin sem változtat Ruth-szal kapcsolatban. Ő a végén csak jót akart nekünk. Valóban a legjobbat akarta.

Akkor nem akartam kimerítő eszmecesterébe bocsátkozni Ruth-ról, úgyhogy egyszerűen ráhagytam. De most, hogy volt időm gondolkozni a dologról, már nem tudom, hogyan érzek. Egy részem azt kívánja, bár megoszthattuk volna vele mindazt, amit megtudtunk. Jó, tudom, talán fájt volna neki; meglehet, belátta volna, hogy amit annak idején elkövetett ellenünk, azt nem lehet olyan könnyen jóvátenni, mint remélte. És mi tagadás, egy részem szeretné, ha ezt megtudta volna, mielőtt bevégezi. De végeredményben, azt hiszem, valami másról van szó, sokkal többről, mint az én bosszúvágyamról meg kicsinyességemről. Hiszen, amint Tommy megjegyezte, a végén már csak jót akart nekünk, és tévedett, amikor azon a napon a kocsiiban azt mondta, sohasem fogok neki megbocsátani. Már nincs bennem harag iránta. Inkább azért szeretném, ha ő is megtudott volna mindent, mert sajnálom, hogy másképp fejezte be, mint Tommy meg én. Így most mintha választóvonal lenne köztünk, melynek egyik oldalán mi vagyunk, a másikon Ruth, és végeredményben ezt sajnálom; azt hiszem, ő is sajnálná, ha tudna róla.

Tommyval nem vettünk látványosan búcsút egymástól aznap. Amikor eljött az ideje, lekísért a lépcsőn, bár ez nem volt szokása, és együtt mentünk át a Téren a kocsihoz. A téli nap már lenyugodni készült a házak mögött. Az előreugró tető alatt szokás szerint ácsorgott néhány elmosódó alak, de maga a Tér üres volt. Tommy szótlanul kísért az autóig. Aztán elnevette magát. – Tudod, Kath, amikor annak idején futballoztam, még Hailshamben, volt egy titkom. Amikor gólt rúgtam, megfordultam, így – diadalmasan magasba emelte mindkét karját –, és visszarahoztam a társaimhoz. Nem vadultam, se semmi, csak visszafutottam, felemelt karral, így. – Egy pillanatra elhallgatott, karja még mindig a levegőben. Aztán leengedte. – Tudod, Kath – mosolyodott el –, mikor szaladtam visszafelé, mindig azt képzeltem, hogy vízben gázolok. Nem mély a víz, legfeljebb bokáig ér. Ezt képzeltem minden alkalommal. Placcs, placcs, placcs. – Megint fölemelte a karját – Nagyon jó érzés volt. Gólt lőttél, aztán sarkon fordulsz, és placcs, placcs, placcs. – Rám nézett, és újra elnevette magát. – Erről még soha nem beszéltem egy léleknek sem.

– Tommy, te bolond kölyök – nevettem én is.

Aztán megcsókoltuk egymást, könnyű kis csók volt, és beültem az autóba. Tommy csak állt ott, amíg megfordultam a kocsihoz. Amikor elindultam, mosolyogva integetett. A visszapillantó tükörből néztem: ott maradt szinte az utolsó percig. Legvégül láttam, hogy megint bizonytalanul felemeli a kezét, és megfordul, az előreugró tető felé. Aztán a Tér eltűnt a tükörből.

*

Néhány nappal ezelőtt az egyik donorum arról panaszkodott, milyen gyorsan megfakulnak az emlékek, még a legdrágábbak is. De én nem értek egyet vele. Nem veszem észre, hogy a legkedvesebb emlékeim megfakulnának. Elveszítettem Ruth-t, és elveszítettem Tommyt, de az emlékek örökre velem marad.

Gondolom, elveszítettem Hailshamet is. Hallani néha régi hailshami diákokról, akik megpróbálják felkutatni, legalábbis azt a helyet, ahol valaha volt. Máskor meg elterjed valami hír, hogy ma már szálloda, iskola vagy romhalmaz. Én magam, bármennyit autózom, soha nem próbáltam felkutatni. Valójában nem szeretném látni, akárhogy néz ki ma.

Az igazat megvallva, bár azt mondom, soha nem keresem Hailshamet, néha autózás közben mintha váratlanul megpillantanám egyik vagy másik részét. Látok a távolban egy sportklubot, és biztosra veszem, hogy a miénk. Vagy a láthatáron egy jegenyest egy hatalmas gyapjas tölgy mellett, és egy másodpercig esküdni mernék, hogy a Déli Sportpályához közeledem a túlsó oldalról. Egyszer egy borús reggelen Gloucestershire-ben az egyik hosszú, egyenes útszakaszon lerobbant kocsit láttam a pihenőnél, és biztosra vettem, hogy a mellette álló lány, aki üres tekintettel bámulja az elszáguldó járműveket, nem más, mint Susanna C., aki pár évvel fölöttünk járt, és vigyázó volt a Vásárban. Mindig akkor történik ilyesmi, amikor egyáltalán nem számítok rá, amikor vezetés közben egész máson jár az eszem. Tehát valamilyen értelemben talán mégiscsak keresem Hailshamet.

De amint mondtam, nem kutatok utána, és különben is, az év végétől már nem fogok így autózgatni. Vagyis valószínűleg már sohasem akadok rá, és ha jobban meggondolom, örülök neki. Olyan ez is, mint Tommy meg Ruth emléke. Ha egyszer nyugodtabb életem lesz, bármelyik központba küldenek, Hailsham ott lesz velem, biztonságban elraktározva a fejemben, és már senki sem veheti el tőlem.

Egyetlen gyenge pillanatom volt: pár héttel azután, hogy megtudtam: Tommy bevégezte, minden ok nélkül fölautóztam Norfolkba. Nem volt különösebb célom, és nem mentem fel egészen a tengerpartig. Talán csak látni akartam azokat a sík, üres szántóföldeket, meg az irdatlan, szürke eget. Egyszer csak olyan úton találtam magam, amelyen még sose jártam, és vagy fél óráig fogalmam sem volt, hol vagyok, de nem is érdekelt. Egyik lapos, jellegtelen szántóföld a másik után maradt el mögöttem, gyakorlatilag semmi sem változott, legfeljebb egy madárraj rebtent fel néha a barázdákból az autóm motorzajára. Végül megpillantottam a távolban néhány fát, nem messze az út szélétől; odahajtottam, megálltam és kiszálltam a kocsiból.

Sokholdnyi felszántott föld előtt találtam magamat. A földektől egy kerítés két sor szögesdrótja választott el, és láttam, hogy a szél útjában mérföldeken át nincs semmi, csak ez a kerítés, meg az a három-négy fa fölöttem. A kerítésen, főleg az alsó dróton mindenféle hulladék akadt fenn. Olyan volt, mint a strandon visszamaradó szemét: egyik-másik darabot mérföldeken át sodorhatta a szél, míg végül fennakadt azokon a fákon meg a két szál dróton. A faágakon is műanyag fólia tépett darabjai meg reklámszatyrok foszlányai libegtek. Egyedül akkor, amikor ott álltam, néztem azt a furcsa hulladékot, és éreztem, ahogy a szél átsüvít a sivár földeken, egyedül akkor adtam át magam a képzelődésnek, hisz ez mégiscsak Norfolk volt, és én alig pár hete veszítettem el Tommyt. A szemétre gondoltam, az ágakon libegő műanyagra, a kerítésen fennakadt limlomok partvonalára, és félig csukott szemmel azt képzeltem, hogy ezen a helyen vetődött partra minden, amit gyerekkorom óta elveszítettem; most itt állok előtte, és ha elég sokáig várok, a földeken túl a láthatáron megjelenik egy aprócska figura, egyre nagyobb lesz, míg végül felismerem benne Tommyt, és ő integet, talán még oda is kiált nekem. Ennél tovább nem jutott az ábránd, azt nem engedtem, és bár az arcomon folytak a könnyek, nem zokogtam, nem veszítettem el az önuralmam. Csak vártam egy kicsit, aztán visszafordultam a kocsinhoz, és indultam az utamra, bármerre vezessen is.